Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Samlet af K. L. Rahbek.
Titel | Title:	Dansk Læsebog og Exempelsamling til de forandrede lærde Skolers Brug
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 2
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kiøbenhavn : Joh. Fred. Schultz, 1804-05
Fysiske størrelse | Physical extent:	2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

E. Flemmer

Dansk

Læsebog

og

Exempelsamling

til

de forandrede lærde Skolers Brug.

Samlet

af

K. L. Rahbek,

Professor.

Andet Bind.

Kiøbenhavn 1804.

Trykt og forlagt af Directeur Joh. Fred. Schultz,

Kongelig og Universitetsbogtrykker.

47,-245,-8°

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Deres Excellence

Geheimeraad og Ridder

Ove Høegh Guldberg,

ei blot af Aar: vore Classikers Første,

underdanigen, ærbødigen, og taknemmeligen

helliget.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Dansk

Læsebog.

Andet Bind.

Første Hovedafdeling.

Lyriskpathetisk Skrivemaade . . . S. 1=320.

Anden Hovedafdeling.

Dramatisk Skrivemaade. . . . S. 321=644.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS.

Dramatisk Hovedafdeling.

Prosaisk Afdeling.

Breve under digtet Caracter.

L. Holberg . . . . Side 321.
J. S. Sneedorf . . . . — 328.
K. L. Rahbek . . . . — 337.
Charl. Baden . . . . — 342.
C. D. Biehl . . . . — 352.

Samtaler.

P. F. Suhm . . . . — 362.

Egenlige Skuespil. Lystspil.

L. Holberg . . . . — 368.
Ch. D. Biehl . . . . — 379.
F. W. Wiwet . . . . — 393.
C. Olufsen . . . . — 405.
J. C. Tode . . . . — 414.
J. de Vibe . . . . — 432.
E. Falsen . . . . — 444.
C. Pram . . . . — 451.
K. L. Rahbek . . . . — 456.
P. A. Heiberg . . . . — 464.

Prosaisk Sørgespil.

Joh. Ewald . . . . — 477.
D. J. Samsøe . . . . — 482.
L. C. Sander . . . . — 491.

Vor-

Poetisk Afdeling.

Satyriske Breve under digtet Caracter.

C. Pram . . . . . Side 501.

Heroide.

C. Pram . . . . . — 510.
E. Storm . . . . . — 518.
K. L. Rahbek . . . . . — 525.
Th. Stokfleth . . . . . — 530.
C. A. Lund . . . . . — 536.
M. F. Liebenberg . . . . . — 545.

Dramatisk Idylle.

J. Ewald . . . . . — 550.
Th. Thaarup . . . . . — 561.
F. H. Guldberg . . . . . — 570.

Versificeret Lystspil.

J. Ewald . . . . . — 582.
J. H. Wessel . . . . . — 591.
A. Oehlenschlæger . . . . . — 597.

Versificeret Sørgespil.

J. Ewald . . . . . — 604.
J. N. Brun . . . . . — 616.
C. Pram . . . . . — 624.
A. Oehlenschlæger . . . . . — 635.

Fortale
til første Udgave.

Senere, end Samlæren havde ventet, og burdet, fremkommer endelig denne Læsebogens sidste Deel, uden at han dog derfor tør smigre sig, at denne dens lange Udeblivelse vil have bidraget til, at gisre den mere dadelfri, end den første. Har alt en velbekiendt Xenia stemplet hans Mynster, Eschenburgs berømte Beispielsamlung, ein Beispiel, wie man nicht sammeln soll; med hvor megen mere Føie maa han ikke frygte en lignende Dom for denne, især af Saadanne, som ikke tilstrækkelig veie de Forpligtelser, det dobbelte, eller, om man vil, tredobbelte Formaal, at være en Læsebog, og en Exempelsamling, og det for de lærde Skolers Ungdom, paalagde ham; ikke nok med den Indskrænkning, han i forrige Binds Fortale erklærede, han har troet at burde underkaste sig fra den moralske, og tildels fra den intellectuelle Side, for ikke at meddele

Noget,

Noget, hvortil den Alder endnu ikke var moden; en Indskrænkning, hvoraf man, især i denne Dels lyriske Part, umiskiendelig vil spore Følgerne; har han og i æsthetisk Henseende troet, at i en Exempelsamling af denne Natur smagfuld Correction burde have Fortrinet for diærvere, men vildere Genie; mere endnu i denne Del end i den forrige vilde man altsaa miskiende ham, hvis man allevegne antog for hans egne Yndlingsskribenter, Stykker, og Steder, hvad han blot i dette enkelte Hensyn troede at skylde Fortrinet, eller at han miskiændte Værdien af, hvad een af ovennævnte Betragtninger giorde ham til Lov at forbigaae.

Saaledes — for blot at nævne eet i Øine faldende Exempel — vil man ved første Øiekast lettelig opdage, at han mellem Talerne ikke har anført en eneste egentlig saakaldet aandelig Tale, uden at man dog formodentlig derfor vil tiltroe ham, at være ubekiendt med, eller Miskiender af, sine Venners, en Gutfelds, Clausens, Pavels's, Liebenbergs, end sige en Balles og Basthólms o. fl. hæderværdige og hædrede Værker i dette Fag; men i disse — saavelsom i vore Skranketaler, hvoraf dog vel og fra en Schønheider, Klingberg, Rosenstand Goiske d. Æ., og flere, haves adskillige, der fortiene

tiene at nævnes som Mynstre — er Indklædningen ikkun en Bisag; deres fornemste og egenlige Værd, hvorpaa Forfatterne fornemmelig toge Hensyn, henhører under et ganske andet Forum, og et Valg mellem dem laae altsaa aldeles uden for Undertegnedes Competence.

Ogsaa i Henseende til den Hovedsynspunkt, der, efter Engels Mynster i hans Theorie der Dichtungsarten, i denne Samling er fulgt, venter jeg mig med Føie adskillige Indvendinger, som jeg ikke haaber at kunde nogenlunde fyldestgiøre, før Tid og Leilighed undes mig at fuldbringe en kort Haandbog i Æsthetik og de talende Kunster, som jeg — med Hensyn til denne Exempelsamling — allerede en temmelig Tid har havt under Arbeide, og hvoraf man kan ansee det lidet Forsøg om den danske Stil, som en Prolusio. Af denne vil man f. Ex. see, at, om her ikke indrømmes Operaen, Oratoriet, Cantaten o. s. v. nogen egen Rubrik, er det ikke Miskiendelse af disse Digtarters Værd, men allene fordi det synes rigtigst at meddele Digtarterne efter deres indvortes Former (for at bruge Engels Udtryk), med Tilsidesættelse af de udvortes o: dem, de underkastes for at lempes efter en Søsterkunsts — stundum noget vilkaarlige — Fordringer.

Tilsidst vilde jeg giøre Undskyldning for dette Binds Størrelse, hvis jeg ikke paa samme Tid erindrede, mig, at jeg da umiddelbar derpaa vilde faae end een Undskyldning at tilføie, at jeg til Rummets Besparelse havde udeladt Stykker, og Skribenter, hvis Ret til en Plads her jeg ikke paa nogen anden Grund kunde giøre dem stridig, end at enten deres sparsomme Muse-kun havde med alt for knap en Haand viist os, hvad vi i dem kunde havt, eller at de med Føie kunne fordre, at man, til at forelægge i en saadan Samling, skal oppebie saadanne Arbeider, hvorpaa deres επιθετε staaer.

Bakkehuset d. 11 Junii 1804.

K. L. Rahbek.

P. Sk. Ved denne nye Udgave har jeg blot at erindre, at foruden de, siden første Oplags Udgivelse udkomne hidhørende Digterværker, ogsaa Vibes nysgierrige Mandfolk, der i første Udgave af Vanvare var udeladt, her har fundet sit Sted.

Bakkehuset d. 14 Junii 1807.

Breve.

Ludvig Holberg.

(S. f. B. S. 44).

"Breve — siger en navnkundig engelsk Kunstlærer — synes en meget viid Mark; thi der er egentlig intet, hvorom man jo kan meddele Publikum sine Tanker i Brevform. Men skiøndt disse Breve paa Titelbladet hedde, til en Ven, forsvinder dog efter første Tiltale Vennen, og vi see, det er virkelig Publikum, Skribenten corresponderer med. Det bliver blot et eget Skriftslags, naar Brevene ere af det lette og fortroelige Slags, Samtaler paa Papiir mellem fraværende Venner." At den største Deel af Holbergs i fem Bind udgivne Epistler 1748 - 1754 henhøre til den førstnævnte Klasse, og for det meeste er moralske og satyriske Betænkninger i Brevform, vidner Forfatterens egen Fortale, hvori han siger, at han ved dette sidste Skrift har fuldført sit Forsæt, at moralisere paa alle mulige Maader. Midlertid findes enkelte, der mere nærme sig til det egentlige Brevslags, og hvoriblandt Samleren af flere Aarsager har troet at burde give dette, det 157de i tredie Deel, Fortrinnet.

Du skriver, at du nyligen var i et Selskab, hvor jeg var Materie til Diskours, og at man tillagde mig

lutter Skrøbeligheder og Feil, saavel paa Legemets som paa Sindets Vegne. Det kan hænde sig, at i det første Selskab, som du bivaaner igien, du kan faae at høre en Liste af ligesaa mange Legemets Herligheder og Sindets gode Egenskaber; og begge stridende Partier kan have Ret; thi det synes, som jeg er skabt for at forvirre saavel Medici som Moralister. Du vil vel hertil sige, at det er en mørk Tale for dig; du har deri Ret; hvi skulde den ikke være mørk for dig, da den er mørk for mig selv? Der ere tre Studia, som jeg meest har lagt Vind paa, men hvori jeg har giort mindst Fremgang. Hvorlænge jeg har spillet paa Violin, har jeg dog ikke lært at stryge ret; hvormange græske Bøger jeg har læst, har jeg dog intet lært tilgavns; og hvormeget jeg har studeret paa at kiende mit Legems Constitution, bliver jeg dog ikke klog derpaa. Thi jeg kan sige, at der er intet, som jeg mere studerer paa, og dog mindre begriber, end mig selv. For Sindets Egenskaber kan jeg vel nogenledes gisre Rede, og give Aarsag til apparente Contrarieteter, men til Legemets aldeles ingen. Naar jeg betragter min høie Alder, og derhos den Tilstand, jeg i mange Ting befinder mig i, synes det, at jeg har en herlig Legems Constitution; jeg kan ei heller overtale andre til at troe anderledes; naar jeg derimod betragter, hvad jeg lider, maa jeg beklage mig selv, og

enhver, som hører mine Lidelser at opregnes, stemme i dermed; men derhos sige: hvor kan det være mueligt? Mit Syn er saadant, at jeg paa ti Skridt nær ikke kan skille en Person fra en anden, og dog kan jeg i Tusmørke læse den fineste Stil uden Briller. Min Gang er saadan, at undertiden ingen kan følge mig, undertiden igien kan jeg ingen anden følge. Jeg finder gemeenligen hos mig indvortes Hede, men ingen, som mig er bekiendt, kan taale mindre Kulde. Om Vinteren kan hverken Støvler eller Strømper, end ikke Fodposer, holde mine Fødder varme, og om Sommeren kan jeg fast ikke taale at skiule dem under et Lagen. Nu har jeg for meget Acidum eller Syrligher, nu igien for lidet. Til disse Ting kunde jeg vel, skiøndt ikke uden med Vanskelighed, hitte paa at give nogle Aarsager; men der er andre Ting, hvort jeg ingen Rede kan hitte. Jeg er aldrig bedre, end naar jeg har liden Søvn, —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— Et Glas Viin, som opmuntrer andre, gior mig traurig, og Caffe, som foraarsager Tungsindighed hos andre, gior mig glad. Naar jeg en Tid lang har været plaget med Hovedpine, og tænker at bruge noget derfor, staaer jeg op om Morgenen, og mærker, at det er ikke Hovedet, men Brystet, som behøver Medicin; og naar jeg lader hente en Recept for Brystet, finder jeg un-

derriden strax derefter, at jeg ikke behøver uden Mavedraaber. Saa at den Strid, jeg fører med mine Sygdomme, er ligesom den Kamp, Herkules havde med Acheloo; og mine Svagheder tiene fortreffeligen til at faae en Doctor til at løbe April. Hvis din Orthodoxie tillader dig ikke at fæste Troe til alt dette, fortænker jeg dig ikke aldeles derfor; men de Folk, som jeg dagligen har Omgiængelse med, og de Doctores, som jeg een og anden Gang har betient mig af, kan vidne, at det saaledes forholder sig; og hvad kunde vel bevæge mig til at giøre over mig selv en saa sælsom Afridsning? Hvad Sindets Egenskaber angaaer, da synes de ikke mindre stridige; dog kan jeg nogenlunde giøre Rede derfor. Jeg siger, at deri findes ligesaa store Contrarieteter; thi een afmaler mig som særdeles karrig, og deri synes at have Ret, saasom han med adskillige Argumenter kan bevise sin Sigelse at være vel grundet. En anden roser min Gavmildhed: den samme synes ogsaa at have Ret, saasom han kan anføre ligesaa mange Beviisligheder til sin Sigelses Bestyrkelse. Den første grunder sit Portrait paa min tarvelige Levemaade, som i Alting er afpasset, item paa den Attention, jeg har til mine Sager. Den anden grunder sin Dom paa adskillige Udgifter, som han af mig seer at skee i Ting, hvori andre ere paaholdne, og hvori jeg løser Pungen, naar andre slaae Knuder derfor. Heraf kommer det, at

man i een Gade siger: See der gaaer den Gnier, som giør ingen Mand godt; men i en anden: Gud lade den Mand leve, som er saa god imod Fattige! Begge have Ret; thi mange gaae tomhændede fra mig, som nyde noget hos andre, og mange gaae tomhændede fra andre, som nyde noget af mig. Jeg viser gemeenligen de Folk bort, som dagligen besøge mig med Bettelbreve, og derimod leder efter andre, som aldrig have bedet mig om noget, men som jeg har udforsket at kunne have meest Aarsag dertil. Enhver, som med mig har det Principium: qvod liberalitas exercenda sit cum judicio, det er: at man maa dele Gaver ud med Skiønsomhed, kan ikke andet end underkastes lige stridige Domme. Aarsagen til min Tarvelighed i Mad, Drikke og Levemaade har jeg ved anden Leilighed i mine Skrifter tilkiendegivet, hvorfore jeg her intet videre derom melder. Videre: ligesom jeg af nogle kaldes karrig, af andre liberal, saa tillægge nogle mig Dovenhed, andre Arbeidsomhed; og erindrer jeg mig nogle Gange offentligen at have faaet Reprimande for Forsømmelse paa samme Tid, som andre have formanet mig til at moderere min Iver til Arbeide, som svækkede mine Kræfter, og forsgede mine Svagheder. Disse stridige Domme grunde sig paa min Efterladenhed i visse, og min Arbeidsomhed i andre Ting. Jeg har fordum stedse været efterladen i visse academiske Exercitier,

som

som jeg har holdet for at være af liden Nytte; det er og med stor Møie, at man kan bringe mig til at svare paa et Brev, som mig bliver tilskrevet; men jeg er derhos dog aldrig ledig for Arbeide; og er dette mærkeligt, at jo vanskeligere et Arbeide er, jo mindre besværer det mig. Paa de samme Tider, som jeg har fundet mig besværet ved at skrive to eller tre Complimentbreve paa een Postdag, eller ved at corrigere et Ark, som skulde trykkes, har jeg skrevet nogle hundrede latinske Epigrammer, som andre holde for det stærkeste Arbeide. Nogle laste min alt for store Lyst til Fruentimmerselskab; andre derimod bebreide mig min Koldsindighed mod samme Kiøn. Jeg nægter ikke, at jeg jo altid har fundet Behag i Fruentimmerselskab, og det formedelst de Aarsager, som jeg i mine Skrifter har tilkiendegivet. Saadan idelig Omgiængelse giver Anledning til den første Kritik. Men saasom jeg omgaaes dem, ikke for andet end for Sindets Recreation, og tracterer dem ikke anderledes end som smukke Skilderier, saa gives deraf Anledning til den sidste Kritik. Jeg har tvende Hovedgaarde paa Landet: paa den eene var det første Rygte udspredt; hvorover, naar jeg besøgte en af mine Bønder, som havde en ung Kone eller smukke Døttre, meente Bonden, at jeg kom for i dem at giøre mig betalt for resterende Landgilde. Paa den anden Gaard hørte jeg ved min første Ankomst en almindelig Tale

at

at være udspredt, nemlig, at jeg havde naturlig Afsky for Qvindekiøn; hvorover, ligesom paa det eene Gods Qvinderne bleve skikkede i Ambassader, for at erholde et og andet, som forlangedes, saa agerede Mændene selv Ambassadeurs eller Sollicitanter paa det andet Gods. Nogle holde mig for en overmaade lystig Mand, andre derimod tillægge mig en særdeles Austeritet: de første grunde deres Dom paa mine lystige Skrifter, de andre paa min Omgiængelse og paa mit daglige Levnet, hvilket er saaledes indrettet, at faa Mennesker deri kan efterfølge mig; thi jeg gaaer lidet ud om Dagen, allene for at tage Luft, og er om Aftenen i mit Cabinet det hele Aar igiennem, og det uden at see noget levende Creatur, undtagen naar min Dør staaer aaben, at en Kat kan liste sig ind, for hvis Compagnie jeg dog betakker mig, og strax viser den Døren igien. Saasom mit Levnets Constitution forbinder mig til en egen Levemaade, saa foraarsager den ogsaa, at jeg i adskillige Ting har en egen særdeles Smag, saa at jeg tidt vrager, hvad som andre admirere. En vis Herre viiste mig en Rad af pyntede Fruentimmer, hvis allamodiske Fiskebeensskiørte Kinnede som prægtige Zirater i hans Øine. Jeg sagde da, at, hvis jeg nu paa mine gamle Dage skulde lade mig forføre til Elskov, maatte det være af en Stuepige, der har en mere naturlig Dragt. Videre: nogle tillægge mig en Lunkenhed i Religion, efterdi de see

mig

mig at forsømme Kirkegang; andre dømme anderledes, efterdi de see mig, ikke at forsømme Kirkegang. Begge have ogsaa Ret; thi hine see mig allene her i Staden om Vinteren, da jeg formedelst Kulde ei kan komme i Kirke; disse derimod see mig allene paa Landet om Sommeren, da Kulden ikke hindrer mig. Efter saadan given Afridsning maa ingen forundre sig over at høre saa stridige Domme fælde over min Person; thi enhver kan have Ret, som seer mig allene fra den ene Side; og, naar nogen ikke vil fatte, hvorledes Caractererne baade kan være rigtige og urigtige, saa kan man bede dem at vende Bladet om, for paa den anden Side at see Forklaringen. Jeg forbliver ꝛc.

Jens Schielderup Sneedorf.

(S. f. V. S. 337.)

Ogsaa denne berømte Skribents Breve ere — som han og i det første udtrykkelig vedkiender sig — skrevne for i Korthed at afhandle forskiellige Materier; adskillige af dem ere midlertid uden Tvivl skrevne til virkelige Personer, og i virkelige Anledninger, og blandt saadanne troer Læsebogens Samler at kunde regne følgende Samlingens femte Brev.

Til en ung Skribent.

Den Prøve, som De har sendt mig af Deres Øvelser i at skrive, er saa vel udarbeidet, at jeg holder det for min Pligt at opmuntre Dem, alt hvad jeg kan, til at fare fort i et Foretagende, hvortil De allerede har saa store Gaver, og hvori De ved en vedvarende Flid vist kan indlægge selv megen Ære, og giøre det Almindelige stor Nytte; jeg finder i den korte Afhandling om C*** saa rigtig og skarpsindig en Tænkemaade, saa mange Spor af en flittig og vel anbragt Læsning, saa vittige og bequemme Indfald, og saa ziirlig og rørende en Skrivemaade, at jeg ikke, uden at misbruge Deres Tillid, kan besvare Deres Brev paa den Maade, som De forlanger, ved at anvise Dem de fornemste Regler, som man maa kiende, for at kunde skrive vel. Jeg har Aarsag til at troe,

at

at De kiender dem alle, ligesaavel som nogen anden; og om De end ikke skulle have en ordentlig og kunstig Theorie nok deraf, for at bringe dem i System, har De dog, ved at læse gode Skrifter, og ved at øve sig selv i at skrive, truffen den gode Smag fuldkommere, end den kan læres af Reglerne allene: Ligesom det i Malerkunsten ikke saa meget kommer an paa Reglerne, hvilke baade snart ere sagte, og snart lærte, som paa Bequemhed til at træffe det Naturlige, og paa Lyst og Taalmodighed til at øve sig efter gode Modeller; Gaver, som den største Mester med alle Kunstens Regler kan ligesaalidt give andre, som han kan give dem, der ere fødde blinde, deres Syn; saa giør og Reglerne det mindste til at skrive vel; men der kommer fornemmelig an paa Vittighed til at opfinde, Skionsomhed til at dømme, en riig og levende Indbildningskraft, en villig Hukommelse, og endelig paa en naturlig god Smag, hvilke Gaver alle skærpes mere ved gode Bøgers Læsning, og ved egen Øvelse, end ved [illegible]e rhetoriske Regler, der allene ligesaalidt kan give Dem Smag og Færdighed i at skrive, som De, ved at læse eller høre Reglerne af Generalbassen, kan faae det, man kalder Gehør; og da Natur og Flid saa rigelig har forsynet Dem med disse Gaver, veed jeg intet at raade Dem, uden at fortfare i at bruge de Midler, hvorved De allerede har opnaaet saa høi en Grad, og ganske vist uden al anden Hielp kan

brin-

bringe det til Fuldkommenhed. Bliv ved at læse gode Bøger af saadant Indhold og Skrivemaade, som De finder meest Lyst og Bequemhed til; men for alting tænk selv; læs ikke for at læse eller huske alt, hvad urimeligt andre har tænkt eller sagt, men allene for at fatte og beholde saadanne Ting, som kan oplyse og opbygge; bind Dem ikke saaledes til andres Ord, Tænke- eller Skrivemaade, at De derved taber Færdighed og Bestandighed i den, som er Dem meest naturlig; søg at gisre alt, hvad De læser, til Deres eget, og for at bringe det dertil, maa De ikke gisre Dem saa megen Umage, for at beholde Ordene, som for at give Tankerne en ny Tydelighed og et nyt Liv i Deres Forestilling, og at udtrykke dem paa saadanen Maade, som kan røre og indtage Dem selv meest; og da De skriver i et Sprog, som endnu ikke er dyrket nok til at have Overflødighed af Skrifter, som De kan tage til Modeller, saa vælg iblandt fremmede Sprog det, som, i Henseende til Stilen, har meest naturlig Overeensstemmelse med Deres eget; og dersom De er af samme Tanke som jeg, at denne Egenskab fornemmelig findes hos de Franske, saa sv Dem i at oversætte saadanne Stykker, hvori De finder meest Zirlighed og Eftertryk, og som tillige passer best til den Skrivemaade, som falder Dem naturligst. Men foruden alt dette, som De uden Tvivl allerede selv har forsøgt, maae jeg give Dem et Raad, hvoraf

jeg

jeg troer, De vil finde den allerstørste Nytte, ikke allene til at skrive og tænke vel, og saaledes, at De fortiener Roes, men og til at skrive og tænke med Nytte og Opbyggelse: Stræb ved Læsning og Betragtning fornemmelig at forskaffe Dem den store Gave, som saa faa Skribentere har havt, et ædelt Hierte, og vær forsikret paa, at De deri vil finde den rigeste Kilde, baade til ædle Tanker og ædle Ord. Lad Lyst til Sandhed regiere Deres Forstand; lad Følelse af Dydens Skiønheder indtage Deres Indbildning og røre Deres Hierte, og lad Menneskekierlighed føre Deres Pen; og jeg vil forsikre Dem, at den samme Engel eller Aand, som gav Socrates saa rørende og overbevisende en Veltalenhed, skal lære Dem det ædle, indtagende og fornuftige Sprog, som forgieves søges af dem, der enten ikke føle, hvad de sige, eller sige andet, end de burde. Ingen Frygt eller Tvang kan qvæle en Skribent saa meget, som et følesløst Hierte, en ond Samvittighed og en umaadelig Begierlighed efter Roes, og ingen Ære eller Belønning opmuntre ham saameget, at jo den indvortes Følelse af de Sandheder, han siger, af de Sindsbevægelser, han vil opvække, og af den Nytte, han derved kan stifte, giver ham endnu mere Kræfter, Mod og Munterhed til at skrive; og hvor er det muligt at skrive saaledes, at man kan røre andre, saalænge man ikke kan tænke saaledes, at man røres selv? En Skribent, hvor

lykke-

lykkelig han end er, formaaer dog sielden at opvække hos andre en Passion i den samme Grad, som han selv føler den; og hvor meget mindre maa han udrette, naar han selv intet føler deraf? En Tragedieskriver venter forgieves at bevæge sine Tilskuere til Graad, dersom han selv ikke har fældet en Taare, ved at tænke paa den sørgelige Hændelse, som han beskriver; og dersom Indbildningen alene formaaer at sætte en Skribent og hans Læsere i Bevægelse, hvad maa da ikke Sandhed og Dyd udrette hos Dem, som har fattet det ædle Forsæt, at opofre sig til deres Tieneste! Dersom De vil følge dette Raad, min Ven! skal De ikke allene finde Deres Arbeide lettet, og indlægge Dem megen Ære og Roes dermed, men De skal endog takke mig derfor i en Time, da en stor Deel af vores Videnskab ikke mere nytter os, og al Verdens Ære, Roes og Belønning ikke kan trøste os. Af alle de Synder, som kan plage os i vores Dødstime, er vel ingen forskrækkeligere, end den Forargelse, man har givet ved Skrifter; andre Synder kan undskyldes med en naturlig Tilbøielighed, med en Fordeel eller Nødvendighed; de fleste ere begaaede med Ord eller Gierninger, som forglemmes eller uddøe tilligemed Personen; de som ere forargede dermed, ere ofte ikke flere, end at jo Fortrydelsen kan blive dem bekiendt, og den Forargelse, som er givet dem, derved udslettes. Men kan den Fornøielse, som en

Skri-

Skribent har fundet i et Indfald, hvorved han har skadet Sandhed og Dyd; kan de Fordele, som et almindeligt Bifald tilveiebringer en Skribent, og som gemeenlig ere de ringeste, hvormed noget Arbeide i Verden belønnes; og endelig, kan i en Sag, som beroer saa meget paa menskelig Frihed, nogen foregiven Tvang eller Frygt være tilstrækkelig til at undskylde en Forargelse, som vi har begaaet ved at tale, da det stod i vores Magt, om ikke altid, at sige Sandhed, saa dog i det mindste at tie? Men hvor maa ikke saadan en Skribent grue for Døden, naar han betænker, at han med saa modtvillig en Synd har forarget en stor Deel af det menneskelige Kiøn, ikke allene i den Alder, han lever, men og saalænge hans Skrifter ere til, og at jo meer udødeligt et Navn han efterlader sig paa Jorden, destostørre er hans Fordømmelse? De, som ved Erobringer, Undertrykkelser, Overdaadighed, Vellyst og Uretfærdighed begaae Forargelse, befordre dog, som oftest, dermed en Egennytte, som er anseelig for Verden; men hvad vinde de, som misbruge deres Pen til at hykle for saadanne Laster, til at forsvare og undskylde dem, hvad vinde de uden et forfængeligt Navn, som tillige med deres Skrifter foreviger deres Synder? En Skribent derimod, som i det Øieblik, da man sielden hykler for sig sig selv, kan give sig det Vidnesbyrd: at han har skrevet, for at giøre nyttige Sandheder

klare

klare, og for at giøre Dyden behagelig, og som har Aarsag til at formode, at han derved har fornøiet mange, forbedret nogle, forarget ingen, og ikke fortørnet uden dem, som begaae modtvillige og skadelige Laster; med hvilken Fornøielse maae han ikke gaae Døden i Møde, og see Tiden omvexlet med en Evighed, hvori hans Fortieneſter af det menneskelige Kiøn blive ligesaa udødelige, som hans Navn og hans Skrifter? men dette var endda lidt for al den Møie, som det koster at tænke og skrive vel, dersom han ikke tillige vidste noget, som kunde forsikre ham om Udødelighed for en Siæl, som, for at kiende Sandhed og opbygge andre, ikke har givet sig Tid til at nyde Livets Fornøielser, og som, hvorvidt han end har bragt det i Kundskab, dog kuns i et meget dunkelt Speil har betragtet den evige og ugrundelige Viisdom, til hvis Beskuelse han er skabt.

Bliv ved, min Ven! med en fornuftig og hellig Iver at betragte denne Original til alle Fuldkommenheder igiennem det Speil, hvori De her seer ham, og vær forsikret paa, at naar hans Billede ved en tydelig og levende Kundskab er indprentet i Deres Siæl og i Deres Hierte, vil De derved vinde en stor Færdighed, til at tale og skrive værdig om alle de Skiønheder i Naturen og Kunsten, som har deres Udspring af denne evige Viisdoms Kilde, og De skal i Deres Arbeide daglig erfare Sandheden af den dyre-

bare

bare Regel, som en sindrig, men tillige dydig Skribent har efterladt sig: at høie Tanker komme fra Hiertet. * Jeg forbliver ꝛc.

F. Sneedorf,

en Søn af den foregaaende,
Professor i Historien ved Kiøbenhavns Universitet,
født 1760, død 1792.

Af denne elskværdige Lærdes efter hans Død samlede og i ser Bind udgivne Skrifter, bestaaer den første Deel af Breve, han paa begge sine Udenlandsreiser havde skrevet til sine Venner i Danmark. Vel ere ogsaa disse mindre egentlige Breve, end Beretninger og Betragtninger over historiske, litterariske, og philosophiske Materier i Brevform; imidlertid have de dog dette forud, at han, mindre end nogen af de foregaaende, har corresponderet med Publikum, og altsaa Brevene have det dobbelte Præg, saavel af ham, de skreves af, som dem, de skreves til. Til en Prøve ville vi her afskrive Fragmenter af det første til Prof. Worm (S. 1-3), et til Prof. Nyrup (S. 58-61), og af et til hans ædle Mæcen, Pollio Suhm (S. 195-197).

Dit

* Les grandes pensées viennent du coeur, en Tale af Vauvenargues, hvis Caracter beskrives af Voltaire i hans Lovtale over dem, som døde i Krigen 1741.

Dit sidste Brev, min kiæreste Worm, var mig saameget kiærere, som jeg længe med Længsel havde ventet derpaa, og som jeg kiender din naturlige Ulyst for at skrive Breve. Dit eensomme Livs bestandige Omgang med Bøger, din alt for megen Hiemmesidden og Mangel af Bevægelse kiender jeg for vel, til at jeg under slige Omstændigheder turde gisre mig Regning paa mange Breve; dog, vort nsie Venskab, den Usvigelighed, hvormed jeg veed, du holder dine Løfter, og din Lyst til at høre et og andet fra Tydskland, giorde, at jeg aldrig gav Haabet op om vor Brevvexling; og sandelig, Erfarenhed har understøttet mit Haab. Dit sidste Brev, som ligger her for mig, udgisr ikke mindre end et heelt Ark, tæt beskrevet paa alle Sider, og fuldkommen skrevet med samme Aand og i samme Tone, hvori du ved dine lærerige Samtaler saa ofte forsgede min Agtelse for dit Hierte og dine Kundskaber. Jeg sætter, du havde ladet dit Brev skrive af en anden, og ikke sat dit Navn under, saa vilde jeg dog let have opdaget Forfatteren, blot af den Anmærkning, du gisr over vore fleste Reisende. Du taler om en vis Sielen angribende Sygdom, som, du troer, maa grasere udenlands, og hvoraf vi see saa mange af vore Landsmænd komme smittede tilbage; du holder for, det er den, som er Aarsag i, at saa mange, isteden for at være berigede med Erfarenhed og nyttige Kundskaber, ere blot fyldte med

Indbildninger, Anecdoter og Fordringer, der imod deres Formodning udsætte dem for deres forrige Venners Medlidenhed og Foragt. Det er en fuldkommen Sandhed, kiæreste Worm, at intet er lettere og tillige behageligere, end at reise fra Kiøbenhavn til Paris, fra Paris til Rom og tilbage, og intet besynderligere, end at Reisende, blot paa Grund heraf, turde ville hæve dem op over andre. I gamle Dage kunde man tilgive en Reisende, om han ved sin Hiemkomst, paa Grund af sine Reiser, fordrede en meer end almindelig Agt af sine Medborgere; Mangel af ordentlige Landeveie, af Vertshuse med Tilbehør, Caffe, Thee, Skinke, Rhinskviin, smuk opreedt Seng; Mangel af Postvogne og Diligencer, hvor den Reisende nu ofte sidder bedækket for Slud og Storm, tilligemed Savn af mange andre Beqvemmeligheder, udsatte ham for Besværligheder, hvis modige Overvindelse gav ham en grundet Ret til sine Medborgeres Agtelse. Men vore nuværende Reisende, som blot besøge de cultiverede Lande i Europa, hvor kunne de vel sætte en Fortieneste i den blotte Reisen? Er der En eller Anden, som giør det, da fortiener han neppe at tages i Betragtning; og hvad den største Deel angaaer, som din bebreidende Anmærkning mere eller mindre maatte paasse paa, da tiltroer jeg dem dog for megen sund Fornuft til, at jeg ikke til den Forandring, som er foregaaet hos dem,

skulde

skulde angive en anden Grund, som er ligesaa sand, som den er mere undskyldelig. Giæsteretten, en Datter af Billighed, som findes hos alle sædelige Nationer, holder en Reisende skadesløs for de mangfoldige Glæder, som den, der har mindste Kiærlighed for sit Fædreneland, kun kan føle der, hvor han er født og opdraget. Folkeretten optager enhver reisende Dansk paa hiin Side Elven, ledsager og kiæler for ham igiennem det hele polerede Europa frem og tilbage, og hvo der da ikke giver nøie Agt paa sig selv, kan lettelig blive svanger med den Orm, du taler om. Paa denne Side Elven forlader hun ham; men den Orm, hun saa uskyldig fødte i hans Barm, følger ham; vant til hiins kiælne Stemme vil han ogsaa ved hendes Side reise i sit Fædreneland; og dette Ønske, som ikke yttrer sig uden blandet med Egenkiærlighed, besnærer ham saalænge, til Sæderne, Dadel, og daglig Omgang lærer ham, at han er hiemme. — Dog, nok om en Sag, hvori jeg frygter, du skal troe, jeg har søgt at føre min egen Apologie.

Det er en Skik i Gøttingen og paa de fleste tydske Universiteter, at naar en Student forlader Universitetet, saa ledsage hans Bekiendtere ham til Hest til nærmeste Station; og jo større Antallet paa Be-

kiendtere ere, jo større og anseeligere bliver hans Følge. Da jeg forlod Göttingen, udgiorte trende ærlige Venner mit hele Følge; disse vare, naar jeg undtager mine Venner blandt Professorerne og min brave Lærer, Rector Suckford, de eneste i Göttingen, hvilke jeg efter min Afreise har savnet. For at du ikke skulle beskylde mig for Uselskabelighed, eller troe, jeg havde faaet større Hæng til Eremit-Levnet end før, saa vil jeg blot bemærke, at ethvert tydsk Universitet er at anseе som et Posthuus eller varmt Bad, hvor man samler sig fra alle Hiørner for igien at adspredes, hvor de modnere Studerende, hvis Omgang er Gevinst, i Almindelighed ere ved Enden af den academiske Løbebane, hvor Omgangs-Baandene knyttes og løses, og Bekiendtskab sielden er i Stand til at gaae over i varigt Venskab; thi ved en Bolle Punch eller Landesvater tilsvoer jeg aldrig nogen det eneste, jeg her i Verden har at give. Jeg havde leiet mig en Hest til Gotha, som ligger omtrent 12 Mile fra Göttingen: min Kuffert sendte jeg med Posten: den unge Achenvall, en Søn af den berømte Lærde, agtede just at besøge sin Familie i Gotha; da Veien var ham nøie bekiendt, var det mig overmaade kiert, at han vilde tilbyde mig sit Selskab. Klokken 10 om Formiddagen stege vi til Hest, fire i Tallet. Göttingen skiulte sig snart bag dets omkringstaaende Bierge, og i det Øieblik, jeg forgieves vendte mig omkring for at see efter det, foregik noget

i mit

i mit Hierte, som kunde være omtrent det modsatte af Ligegyldighed. Jeg saae for sidste Gang et Sted, hvor jeg havde været saa heldig henved 3 Aar at kunne hellige min Tid til den græske og historiske Muse; hvor jeg havde lært at kiende de største Mænd, og turde smigre mig selv med nogles Venskab, og hvor det eneste, jeg havde at beklage, var mine Evners Svaghed og Tidens Korthed. Mine trende Venner fulgte os til et Sted, som laae 3 Mile fra Göttingen, og her var et Kys, et Haandtryk, det sidste Signal paa, hvad vi følte og tænkte om hinanden.

Min Compagnon var det muntreste Menneske af Verden, tienstagtig, vittig og lunefuld, og ganske fri for den falske point d'honneur, den tydske Student saa sielden mangler. Lærdom var just ikke hans Hovedsag; thi han troede fuldt og fast, at en vis fidelité (Studentersving) var bedre end for megen Lærdom, som han sagde, og den sidste havde han altid været bange for, skulle dræbe den første. Paa Halvveien tabte han sin ene Spore; jeg vilde, vi skulde ride tilbage for at opsøge den, men dertil havde han ingen Lyst; man havde redet før med een Spore, sagde han, og Hudibras, havde han hørt, kunde mathematisk bevise, at naar den ene Side af Hesten bevæger sig, bevæger sig og den anden; hans Argument slog mig, og jeg maatte give efter. Solen begyndte at dale, og vi havde endnu tvende Mile til det nær-

meste

meste Vertshuus; min ærlige Compagnon, som syntes, jeg reed for langsomt, fik i Sinde, Trods sin tabte Spore og sex Miles Ridt, at forsøge en lille Galop, der bragte ham under Tag en Time før mig.

Jeg var nu ene; thi endskiønt det Dyr, jeg reed paa, bevidste mig al den Tieneste, som stod i dets Magt, og besad baade Liv og Følelser, saavelsom jeg, saa var det dog at fornærme den menneskelige Stolthed, hvis jeg sagde, jeg ikke var ene. Solen dalede lige for mig i al dens Pragt, og ingen Sky skiulte den omkring mig svævende Aftenrøde. Hvor skiøn! hvor yndig var den og hele Naturen! Væsen! som hele Nationer tilbade i deres uskyldige Enfoldighed, dig antoge de for det Væsen, som deres Hierter lærte dem, og deres Mangler dreve dem til at ønske, maatte være Aarsag til alt. Din Skiønhed og dine oplivende Straaler forførte dem. De toge en Verden for Verdens Skaber, og glemte Naturens Herre i Naturen. Yndige Væsen! du straalede for Aartusinde over mine Fædre. O! at jeg kunde nøie lære at kiende den Viisdom, paa hvis Befalning du gaaer denne uforanderlige Gang. Her overlod jeg mig ganske til min Indbildningskraft, og mit Die vandrede ned under Horizonten, her saae jeg en Skov af Palmetræer, hvor fordum Babylon stod; af Palmyra var intet uden nogle Colonner og Ruiner af et Tempel; jeg saae Persepolis brænde ved Alexanders Fakkel, og Marius sidde paa

Car-

Carthagos ødelagte Mure, og sammenligne denne Byes Skiebne med sin. Rom! ædel, mægtig og fri i Scipionernes Dage, du blev belagt med Lænker under Sylla og Cæsar; men dine overnaturlige Kræfter gjorde dig til en mægtig Slave, indtil Barbarer fordobblede dine Lænker, og geistlig Despotisme forjog Muser og Ære. Din Genius vandrede til Engeland; dine Centurial-Forsamlinger forvandledes til Engelsk Parlament! og I am an Englishman blev det samme som Romanus sum. — Men jeg vil ikke trætte dig, kiereste Nyerup! med mere; det er at misbruge sin Vens Taalmodighed, naar man opholder sig for længe ved Imaginations-Spil.

Da jeg var Vertshuset paa et Bøsseskud nær, kom Ridderen af den ene Spore mig imøde, og fortalte med megen Triumph, at alting var færdigt. Bordet stod dækket, derpaa Æg, Brød, Smør og en Bouteille Viin. I samme Stue vare to Senge, og det varede ikke længe, førend baade Appetit og Sovelyst blev stillet. Vi stode op med Solen, stege til Hest, og ingen lykkelig eller ulykkelig Omstændighed opholdt os paa Veien. Klokken ti en halv vare vi i Gotha. Her mødte jeg Boghandler Schlegel, der havde bevist mig saa meget Venskab, da jeg var i Erfurt. Han fortalte mig, han vilde gaae tilbage samme Aften. Jeg overtalte ham til at blive til følgende Dags Morgen, da jeg vilde være glad over at kunne nyde

hans Selskab. Morgenen kom, min Kuffert blev sat paa en af hans Fragtvogne, og vi toge vore Vandringstave i Haanden.

Den 5 August var jeg glad; jeg betraadde Schweitz omtrent med samme Følelser, som da jeg første Gang steeg i Land i Norge. Jeg besluttede, hvor jeg kunde, at sammenligne disse tvende Stater med hinanden, Mennesker med Mennesker, Schweitzernes politiske Frihed med Normandens borgerlige, og Naturen i begge, for saavidt som den lader sig bedømme af ethvert Menneske, der har sine fem Sandser. De vil tillade, at jeg meddeler Dem mine ringe Bemærkninger herover fra Geneve, førend jeg træder ind paa det franske Theater. Jeg havde i Gottingen en Samtale med Meiners om Norge, hvori jeg søgte at overtale ham til at besøge det nordiske Schweitz, og beskrive det saaledes, som han har beskrevet det sydlige. Han yttrede megen Lyst i Begyndelsen; men da jeg fortalte ham, at man paa den Tour ikke kom igiennem nogen Kiøbstæd, saa blev han bange. Imidlertid troer jeg næsten, han gior en Reise med det første over Kiøbenhavn igiennem Sverrig til Christiania og det sydlige Norge. I Schweitz er den Reisende vis paa hver Dag at spise lækkert og love mageligt; og Veien har giort det til en større Ære, at have været

paa

paa Spidsen af St. Gothard, end paa Dovre. Derfor strømme de Fremmede, især alle de Engellændere, der ikke veed, hvad de skal gjøre med deres Guineer, til Schweitz. Den Lærde, den Naturkyndige, den nysgierrige Philosoph søge i en Schweitzer-Reise en Hvile fra deres Arbeide — og Norge, hvor der er 80 Mile fra Christiania til Tronhiem, bliver — ubesøgt. Jeg har seet Rhinstrømmens Fald ved Schafhausen, men jeg har og seet Leerfossen; og jeg vilde ønske, at nogle af dem, som staae henrykte ved hiin, maatte, som jeg, have beundret denne. Jeg har talt med adskillige meget ansete Schweitzerske Bønder, men ingen har indprøget mig den Ærbødighed, som Ole Evenstad. Naturens Beskrivelse i Schweitz kan ingen Dødelig overdrive; det staaer ikke i nogen Malers, i nogen Digters Magt. Hvo der ikke her finder Skaberen og hans Almagt — han maae aarelades. Udsigten fra et Vertshuus i Zürich, das Schwerdt, er fortryllende romantisk. Floden Limmat flyder neden under, og beskyller Huset; fra det gaaer Udsigten over Zürichs Sø, hen til de sneebedækkede Alper; ja her er uendelig meget Liv i Naturen i Schweitz, men jeg finder mindre deraf hos Menneskene, end jeg havde troet. Man spiser her formeget og for vel. Fruentimmerne ere farlige.

Taler.

C. F. Jacobi,

Conferencerad og Assessor i Høiesteret,
fød 1739.

Foruden denne vor første classiske Talers egenlige Mesterværk, Lovtalen over Biskop Absalon, indrykket som Priisskrift i Forsøg i d. sk. o. n. V. 8de Stykke, have vi endnu trende, nok neppe til Salg udkomne, Taler over Hielmstierne, Lürdorph og Abildgaard. Det her afskrevne Stykke er taget af den førstnævnte.

Talede han saaledes en afsindig Almues Sag, hvorledes mene De, mine Herrer! han talede for de Retskafne? Sørgede han saa for de forvildede Børn, hvad Omhu skal jeg troe, han bar for de Lydige? O et lyksaligt Folk, der har slige Talsmænd ved Thronen! hvis Ypperste ikke foragte, men elske det; heller undskylde end beskylde det! De staae imellem Kongen og Folket; see, at en frygtet Tyran kan intet med foragtende Slaver, men en æret Konge alt med Undersaatter, han er elsket af, og elsker. Saa drage de dette fælles Fortroligheds Baand alt stærkere tilsammen, omhyggelige for at vedligeholde Kongen hans

beste

beste Klenodie, Folkets Hierter, og Folket Kongens Agt, hvorpaa dets Lyksalighed grundes. Formedelst Bestræbelser af denne Art var det, de Danske velsignede det trygge Venskab mellem Valdemar og Helten, jeg roser. O hvilket Venskab! disse store Siele havde tidlig kiendt hinandens Værd. Som deres Dyder udvikledes, saa voxte den indbyrdes Høiagtelse, og med den Venskabet, indtil de naaede en ligesaa sielden Høide, som de Dyder, hvorpaa det var bygget. Valdemar paa Thronen fandt i Absalon samme Oprigtighed, samme Tillid, samme Frimodighed, han som Prinds og Undersat havde erfaret; og den store geistlige Værdighed, hvortil Absalon blev ophøiet, forandrede intet i den Hengivenhed og Lydighed, han havde foret sin Konge. I Farer, i Forfølgelser, i tvilraadige Tilfælde, i Lidelser, i Bekymringer, i alle Lykkens Forandringer, i Livet og Døden var Absalons Skiebne lænket til Valdemars; eenige i Villie, Overlæg og Handlinger, som alle løbe sammen i Folkets Velstand, vare de, som oplivede af een Siel. De kiendte ingen Strid, uden hvor Kongens Ædelmodighed søgte at overvinde hans Vens Beskedenhed: og Kongen stolede paa sin Ven, fordi hans Trofasthed var prøvet. Skal vi see dette Venskab paa den særeste Skueplads, hvor Valdemar og Absalon behøvede al deres indbyrdes Tillid og deres Siels Ophøielse for at spille, om jeg tør bruge dette Udtryk, en dem værdig

Rolle?

Rolle? Hertug Magnus, Erik Lams Søn, vilde forraade Kongen; tre Danske Herrer ere med i Ledtoget, og Kongen er underrettet om denne Sammenrottelse; thi Himlen, som med almægtig Haand hegner om de gode Konger, havde ikke allene hindret deres onde Raad, men endog ladet dem blive kiendbare for Valdemar. Han behøver en Ven, han kan fortroe sin Bekymring og hente Raad hos i dette slibrige Tilfælde, og det er Absalon. Nu faaer Abbeden, som opdagede Forræderiet, Befaling at gientage sin Beretning. Den redelige Mand skielver; thi Hertugen er Bispens Ven, og de medskyldige Herrer hans Blodsforvandte. Han blues og tør ikke tale. Kongen merker strax hans Forlegenhed, og opmuntrer ham. Tael! siger han, denne Mand, du seer, er min Ven; jeg veed det, han elsker mig høiere end alle Slegtinge og Venner paa Jorden. Den gode Konge! han troede paa Venskab. Hans Siel var for høi til Mistanke, som dog saa let kan indsnige sig hos Kongerne, naar de forraades af dem, de har troet. Ved Kongens Ord udbredtes Absalons Siel paa hans Ansigt. Hans Øine mødte Kongens, og en Taar, som ikke blev til, men giorde Øiet glindsende, bekræftede, at Kongens Ord vare sande. Medens Abbeden talede, blev Absalon bestyrtet; hvert Ord var en Piil i hans Hierte. Han tænkte paa Hertugens Tapperhed, det ædle Mod, de vigtige Tieneſter mod Rigets Fiender;

og kan ikke troe. Men Tiden, Stedet, Omstændighederne, alting kommer saa nøie overeens med Sandhed; og han kan ikke tvivle. Desuden havde han reddet Hertugens Liv, og elskede sin egen Velgierning. Ogsaa Valdemar havde de tvivlsomste og bangeste Taar. Sidder han stille, staaer hans Liv i Fare; straffer han Forræderen, kunde mange tænke, at han vilde bygge sit eget Huus paa denne Prindses Ruin. Han aabner sit Hierte for Absalon, og i hans Barm udøser sine Bekymringer, for at finde Raad og Trøst. Jeg vil heller døe, siger han, end ansees af mit Folk for en Tyran; den Ære, jeg har levet for, er mig kiærere, end Livet. Kunde de blodtørstige lædskes ved mit Blod, de maatte have det. Men min Dronning, mine Børn, mine Venner! deres Skiebne er det, hvorfor jeg gruer. Og vort Fædreneland, Absalon! skal det paa ny blive et Rov for dets Fiender og et Offer for disse Ærgierige? Skal da al vor Møie, vort Arbeide, de vaagne Nætter, vort Liv, være forgiæves? Mig forraade de! Du veed det, min Ven! om jeg har fortient det, at jeg skulde forraades. Her drog Absalon et Suk, svangert paa Tanker, og trøstede sin Ven: Sørg ikke, o Konge! hidtil har du gaaet iblant os, som en Fader blant sine Børn, uden anden Varetægt end vore Hierter. Lad dig herefter, indtil Faren er over, aldrig see uden bevæbnet, Nat og Dag omringet af dine Tinere med Sværdet ved

Siden,

Siden. Det fremmede Syn vil skrække dine Fiender; de vil flye for den onde Samvittighed, som skal forfølge dem, og til deres Plage følges med dem. Maaskee da den ulykkelige Magnus torde komme tilbage, tilstaae alt, og kaste sig for dine Fødder. Han var engang dydig; jeg saae ham slaae dine Fiender, og fegte for dit Land, som en Løve. Maaskee du kunde forbarmes, og den ædelmodige Valdemar endnu engang herske over dette stolte Hierte ved Fromhed. Saaledes talte Absalon; og som han havde sagt, saa giorde Kongen. Forræderne toge Flugten; og Magnus bekiendte for det hele Raad sin Misgierning, og faldt paa sit Ansigt til Jorden. Da tænkte Kongen paa Absalon. Af hans Ord havde han merket, at han ønskede den Skyldiges Frelse; og det var nok. Magnus benaades. Men han blev paa ny greben i Forræderie, og Absalon tier; saa maatte den Uværdige ende sit Liv i et Fængsel. Thi ligesom Kongen ingen Grændser satte for sine Velgierninger uden Absalons Ønsker; saa ønskede denne heller intet, uden hvad der kunde bestaae med Kongens Vel. Det var Venskabs Net; begge kiendte de den, og fulgte den.

Ingen tænke, at min Helt vandt eller vedligeholdt denne Ynde ved en nedrig Føielighed eller slavisk Hykleri! Intet er mere frit, end Venskab Den ene var stor nok til at sige Sandhed, endog den ydmygende Sandhed, uden Frygt; og den anden til at

høre

høre den, uden Vrede. Her forsvandt Herren og Tieneren; de elskede hverandre, og troede sig elskede; thi de kiendte hinanden, og hver kiendte sig selv. Heraf denne Fortrolighed, disse Hierternes Udgydelser, denne stille Glæde og Trøst, som Venner føle, naar de aabne sig hinanden, og meddele sig i trofaste Favnetag! Hvor ukiendt er denne Glæde, især ukiendt i Fyrsternes Palladser! De feile, og ingen retter dem; deres Øre mørknes, og ingen advarer dem; Folket sukker, og dets Taare, som giemmes til Regnskabet i Himmelen, ere skiulte for deres Øine. Fordi Hyklerne, som sværme om dem, sætte en tvungen Smiil og Glædskabs-Maske paa det falske Ansigt, saa troe de, at Alting er vel, og Landet blomstrende; men de har ingen Venner. Ja sieldent, desværre alt for sieldent er det, at Venskabet, den ømme og ædle Plante, kan groe i disse Egne, formedelst Nedrigheds, og Stolthedes, og Forstillelses, og Vellystens qvælende Ukrud.

Saa længe da Historien taler til Verden, skal den fortælle om disse Venner. Ak! at den tillige skal fortælle, at de maatte adskilles saa hastig. Valdemars Død, (thi intet uden Døden kunde) den ulignelige Konges Død, adskillede dem. Hastig som Lynet, udbreder sig den grumme Tidende over hele Landet; thi den ene Danske læste den i den andens Ansigt. Aldrig sørgedes der mere over nogen Konge; og aldrig burde der. De Umyndige gientoge Forældrenes

Kla-

Klager: Vor Fader er død! vor Beskiermer er død! Selv følte de ikke, hvor sandt det var; men Forældrene følte det for dem, og just dette lagde Vægt til Sorgen. Det kongelige Liig bæres til Ringsted, og Bønderne, hvis Sorg er lige saa ukunstlet som deres jevne Sæder, slippe Ploven, lade Hestene deres egen Villie, og blande sig med i Følget. Nogle gaae ved Siden af Fyrsterne; de tænke ikke paa den ulige Stand. Fyrsterne selv glemte den. Det fælles Tab, den fælles Sorg har giort alle Mand lige. Andre nærme sig med hellig Ærbødighed til Liget; de sætte Axlerne under Baaren, og troe derved at finde en Lindring i deres Jammer. Alles Sorg var umaadelig; dog var ingen som Absalons. Hans Tab havde alt det Bittre af de andres; men han havde desuden mistet en Ven. Der stod han for Høialteret, for at forrette den høitidelige Tieneste; men han formaaer ikke at tale. Tungen stræber forgiæves at danne Ord; de qvæles strax ved de Sukke, som bryde ud af det beklemte Bryst. Men hans Taare talede; disse overflødige Taare, som zire saa meget Krigerens Ansigt, fordi de vise Menneskeligheden og Hiertet. Saaledes græde kun Venner. Her stød Absalon, og tænkte den inderlige Omgang, de hiertelige Samtaler, den døde Helts Bedrifter, det fromme og ædelmodige Hierte, den hele ærefulde Bane, hvilken de paa eengang havde betrædet, hvorpaa de med Haand i Hand stedse

havde

havde vandret, og hvor han nu var efterladt allene. De Tilstedeværende selv, midt i deres egen Kummer, finde Absalons ynkværdig. Det stærke Bryst kan ikke rumme Sorgen, det vil brækkes. Kræfterne forlade ham; og han segner. Men med eet synes han at see sin Ven med straalende Isse. Han hører den kiendte og saa kiere Stemme: Absalon! lev for Fædrenelandet og min unge Søn! Den Tanke gav Absalon Kraft; han fatter den Helteslutning, at kiæmpe med Sorgen, og leve; leve for Danmarks Flor og Knuds Ære, ikke for sig selv. Døden havde skilt ham ved al sin Glæde, da den borttog hans Ven; mod Venskabet selv formaaede den intet. Valdemars Billede var for dybt indtrykt i hans Siel til at udslettes; det ledsagede ham stedse i alt det, han siden udrettede for dette Rige; det gav hans gamle Alder Ungdommens Ild; det fulgte ham i Livet, og forlod ham ikke i Dødens Øieblik.

H. Kampmann,

Sognepræst i Farum i Siælland, fød 1750.

Af denne, ogsaa ved sin skionne Oversættelse af Virgils Georgica i vor Litteratur berømte Skribent, have vi en Lovtale over Christian den tredie kronet med Prisen af S. f. d. sk. V., og indsørt i Forsøgenes trettende Stykke; hvoraf vi til Exempel ville afskrive Begyndelsen.

Store Mænd ere ikke altid gode. Det er en bedrøvelig Sandhed; men hvo kan negte den? Alt for ofte bliver Virtighed misbrugt til giftige Indfald, Skarpsindighed til at opfinde Ränker, og Veltalenhed til at undertrykke den uskyldige Dyd. Mod og Grumhed, Iver og Egennytte, Høimodighed og Stolthed, med eet Ord, Dyder og Laster ere gemeenlig forenede med hinanden i det samme Bryst. Saaledes see de fleste store Mænd ud i Historiens Speil; de oprigtige Aarboger afmale dem med saadanne Farver. Alexanders Navn betyder ligesaavel en Tyran, som en tapper Feltherre. Cæsar er ikke mindre bekiendt for hans Ukydskhed end store Bedrifter. Det er prægtigt, at beskue Hannibal paa de Alpiske Bierge, kiempende med Naturen, Fiender og Farer. Hannibal er stor; men hvad var det, som skabte den store Hannibal? Maae vi ikke tilstaae, at det var ikke Kierlighed til Cartha-

go,

go, saa meget som Had til Rom? Helten beundre vi; men vi kunne ikke elske den Mand, som opofrede Fædrenelandets sidste Kræfter, for at fyldestgiøre sin egen Hevngierrighed.

Saaledes lade de store Mænd sig ofte skue fra en svag Side. Lad endog troløse Mindesmærker, lad hykkelske Talere og leiede Digtere forene sig om, at udslette deres Laster; den forskende Efterslegt vil dog opdage dem, og vise Helten i sin rette Skikkelse. Disse bersømmelige Saar, disse søvnløse Nætter, denne blege Gransken, dette usiisommelige Liv, ja, selv de meest glindsende Dyder skulle ofte fordunkles ved nedrige Hensigter, uædle Drivefiere, eller modsatte Laster.

Slibrig, vi maae tilstaae dette, slibrig er den Bane, som de store Mænd have at betræde. Allevegne lure Fristelser paa dem, Forførelser omringe dem paa alle Kanter, og hvor svagt høres ikke Dydens Stemme blant Ærens stærke Opfordringer, blant Vellysternes tillokkende Sang, og Bifalds fortryllende Røst? De Egenskaber selv, som danne den store Mand, have, om jeg saa maa sige, noget Fristende hos sig. Derfor besøger Videlysten tit de forbudne Egne, og Nidkierhed fornærmer en Ven. Den Modige, som foragter Farer, og er vant til Ulykker, at han hører sielden den Ynkværdiges Raab, og tillukker ofte sit Bryst for Medlidenheds Følelser. Selv Ædelmodighed opmuntrer Lasterne ved at skaane, og Retfærdighed kan

udøve Vold ved at haandhæve Lovene. Betænke vi desuden, at en stor Mand er et Menneske som andre, det er at sige, en svag Skabning, fuld af stridige Lyster, vaklende imellem Fornuftens Bud og Indbildningens Smiger, sammensat af Viisdom og Daarlighed, o hvor let begribe vi da, at Helten kan beskiemme sine prægtige Triumpher? Hvor let forvandles den skarpsindige Lærde til en Taabe? eller i det mindste, hvor let forglemme disse, at de ere Mennesker?

Men er det end rart at finde Dyden paa Ærens Bane, saa viser dog Historien os undertiden dette forlystende Syn. Den fromme Mand boer ikke altid ubemømt i Udørkener eller under et ringe Tag. Der have dog stedse været nogle, som fortiene ligesaa meget at elskes for deres Dyd, som at beundres for deres store Bedrifter, som vare deres Tidsalders Ære og Lyst, og ere blevne Efterslægtens Exempler. Som Solene blant de mørke Kloder, saaledes ere disse blant deres Brødre. Deres Liv er skinnende og velgiørende tillige. Endog længe efterat de have forladt Jorden, føle vi Virkningen af de milde Straaler, de kastede omkring sig, og vi velsigne deres Minde. Ja aldrig henrives vore Siele af saadanne Følelser, som naar vi beskue en stor Mands Liv, fuldt af dydige Handlinger. Saa yndig er ei Naturen med al sin Pragt i en Foraars-Morgen. Neppe Venskab selv kan saaledes henrykke os i de mildeste Omfavnelser.

Chri-

Christian den Tredie kan med Rette kaldes den Store og Gode. Større Roes kan ikke gives nogen, og større Roes fortiener ingen bedre end han. Lader os beskue ham i Krigen og hiemme, paa Thronen og Domstolen, lader os følge ham i hans hemmelige Raad, hvor Forstillelse ophører, lader os være hos ham i Eenrum, hvor Monarken ofte med sit Purpur afklæder sin Høihed og Dyd, lader os glemme Kongen og tænke paa Mennesket, Christian er i alt den Store og Gode. Ja han er saa meget større, saa meget bedre end andre, fordi han ei var den største og beste i een Ting allene. Hvilken Enighed imellem hans Handlinger! hvilken Overeensstemmelse imellem hans Dyder indbyrdes! Selv de Dyder, som Temperamenter ofte adskille fra hinanden, havde han saaledes forenet, at det er vanskeligt at sige, hvilken af de modsatte var ham meest naturlig. Hos ham skue vi et uovervindeligt Mod i det fredsommeligste Hierte; Iver, bestyret af Viisdom, i Selskab med Sagtmodighed; Klogskab uden Selvtillid, og Majestæt blandet med Mildhed; en Vens Fortrolighed i Statsmandens granskende Siel; Munterhed til at nyde Livets Sødheder, omgierdet med den kydskeste Afhold; Strenghed mod sig selv, og den skaansomste Eftergivelse mod andre. Legge vi hertil, at den usminkede Gudsfrygt, som prydede Christians hele Vandel, udspreder ligesom en herligere Glands over hans øvrige Dyder; o hvor ophøies han da ikke

over

over al Talekonstens Roes! Vi tabe os i en tavs Beundring, og blant saa meget stort og herligt, vide vi ikke, hvad vi skulle anse for det største og herligste. Saaledes standser den studsende Vandringsmand, naar han forlader den dunkle Skov, og bestiger et Nabo-Bierg. Den hele Egn udbreder sig rundt omkring i en yndig Uorden; tusinde Skiønheder indbyde ham til at see; men overvældet af dette stolte Syn veed han neppe, hvortil han skal vende det nysgierige Øie.

Der behovedes saadan en Konge, for at frelse et ulykkeligt Rige. — Dog, hvad siger jeg, et Rige? — Nei, jeg mener, Skyggen af et Rige, Ruinerne af en Stat, og det, som var det værste af alt, en Stat, som var sønderslidt af sine egne Borgere. Uheldigere har neppe Dannemark været; og er det store Mænds Skiebne at kiempe med Ulykker, da har ingen havt flere at overvinde end Christian den Tredie, og ingen bedre overvundet dem. Men for at skiønne paa, hvad Seiren kostede ham, da lader os kaste et Blik tilbage til de foregaaende Tider, for at see, ved hvilke Uheld Dannemark blev saa afmægtig og svag.

O. Malling.

(S. f. B. S. 1.)

Fædrelandet savner endnu en Samling af denne sande Veltalers Arbeider i dette Fag; særskilt har han udgivet fine Taler i Landhusholdningsselskabet til Gerners og Geuses Minde; andre, for det meste holdne ved samme Selskabs Høitider, findes i vore periodiske Skrifter. Det her anførte er Slutningen af Mindetalen over Gerner.

Saaledes tænkte, saaledes arbeidede Gerner for Orlogsvæsenet som dets Fabrikmester: saaledes for Landets Vindskibelighed som Dannemarks Borger. Jeg har ladet hans Arbeider selv tale for ham; thi hvad ere mine Ord imod dem! Men jeg har kun kunnet berøre disse Arbeider. Beskrive dem, dertil blev mig Tiden for kort.

Endnu staaer tilbage, at jeg nævner, hvad han var ved sit Hjerte. Ikke heller her behøver jeg at skabe Ord, men kun at male sande Træk: ikke at være Taler, men blot at være Vidne; og med Danmarks Historieskriver skal jeg kunne sande: at der var ingen Dyd, Gerner jo kiendte, agtede, følede.

Var det Religion — Han havde den sandeste, den: at ære Guddommen og gavne Verden. Dette viisde sig mærkeligen i hans Liv: det viisde sig end mærkeligere i hans Død. Uforsagt som den, der har ntet

at

at frygte, tillidsfuld som den, der har alt at haabe, rolig i det Nærværende, glad ved det Tilkommende, stod han ved Grændsen mellem Tiden og Evigheden, ventede der sit sidste Kald, og glædede sig ved at modtage det.

Var det Menneskekierlighed — I hans Die havde Mennesket sit fulde Værd. Han kiendte det skabt til Arbeide, ikke til Trældom. Derfor var ogsaa Pompeværket paa Dokken, og Muddermaskinerne, der droge Arbeider fra Mennesker til Heste, blandt hans kiereste Værker. "Velsignelsen," var hans Ord, "Velsignelsen gaaer fra Søstanden, naar dens Mandskab behandles ilde."

Kierlighed til Fædrenelandet — O den luede høit hos ham, som den fordum lurede høit hos hans Oldefader, hin i Danmarks Trængselstid saa trofaste Henrik Gerner, hvis Standhaftighed ingen Fare, ingen Fiende, end ikke Trudslen fra Bødelsværdet selv, kunde rokke. Derfor frydede det ham inderligen, naar han hørde eller saae nogen Flid fremmet, nogen Kundskab forbedret, nogen herlig Handling foretagen af nogen Fædrenelandets Mand. Derfor søgte han aldrig noget udenlands, naar han kunde finde det, var det endog med større Bekostning, inden Landets Grændser. Derfor virkede han troligen og villigen for Fædrenelandet, medes han levede, velsignede det, da han døde.

Hei-

Hslagtelse for Videnskaber og Lyst til at udbrede dem — Der var ingen gammel Videnskabsdyrker, han jo ærede uden at misunde; ingen ung, han jo yndte og vilde hæve; og fandt han disse Unge blandt Orlogstandens Soemænd, da bleve de hans Venner fra den Tid, de bleve Videnskabernes, hans Børn fra den Tid, de fortroligen raadspurgte ham. Vidner derom, I unge Mænd! hvis Naturgaver han opmuntrede, hvis Flid han veiledte, hvis Ild for Landet han kraftigen nærede til at flamme frem, underholdt af Videnskaber og forenet med Klogskab. Vidner derom, og bliver ved at vidne! thi lode I af at vidne, da vilde — ikke hans Skygge; han var beskeden — men Fædrenelandet, saalænge det er retfærdigt, vidne mod eder.

Uegennyttighed — Den skal ikke fremstaae, der blændede ham med Skienk eller Gave; men de kunne fremstaae, som vide med Vished, at han baade i Forretninger for sit Embede, og i Forretninger for dette Selskab, gav sig Bekostninger, som han aldrig begierede tilbage, og aldrig fik tilbage.

Ædelmodighed — Hvo kunde være ædlere end han? Hans Sieł var blid som hans Øie. Hans Haand var udstrakt til den fortrykte Flid, til den smægtende Nød. Med begge delede han, og delede gierne alt, hvad han havde tilovers, eller troede at have tilovers.

Opofrelse til at arbeide og til at gavne ved Arbeidet — Behøver jeg at nævne Beviser for den, efter at

jeg har nævnet saamange af hans Arbeider selv? De ere alle Beviser hver for sig, og alle tillige; og skulle de end ikke tale lydeligen nok, da er det alle dem, der kiendte hans daglige Liv, noksom bekiendt, at det var en Kiede af Virksomhed, og at han, uden for Timerne, da han nød den uundværligste Ro, ikke havde anden Hvile end Afvexling i Arbeide. Skuepladsen saae han neppe: Forsalen ikke, uden naar vigtigt uopsætteligt Ærende kaldte ham; og droges han til Selskab, fordi hans Venner vilde det, da nød han der kun liden Adspredelse; hans Aand var i hans Arbeider. Nyligen gaves Hovedstadens Forlystelser ved en Nabo-Konges Nærværelse fornyet Glands. Gerner saae det, og glædede sig ved, at de Dage vare komne, da Nordens Magter, mistroiske mod den Politik, der raader Nabofolk til Tvedragt, vilde nærme sig til Brodervenskab, og da Nordens Konger kunde see hinanden uden at drage Sværd. Fra den Side betragtede havde Høitidelighederne om Danner Thronen for ham desmere Værd, og gierne havde han nærmet sig dem. Han talede derom med nogle af sine Venner. Men "Tid," lagde han til, "Tid, den har jeg ikke," og man saae, han ikke havde den. Fra Orlogs-Verftet til Dokken, fra Dokken til Rheden, fra Rheden til Værkstederne, hvor Arbeider dreves for Verftet og Dokken og Rheden: der var ogsaa i de Dage hans Gang. I hans eget Arbeidshiem, hvor han, omringet af ældre og nyere

Ti-

Tiders Undersøgninger og Erfaringer, saa jevnlig raadspurgte Videnskabernes Fædre, søgde Føde for sin Tanke, Styrke for sine Beviser: der henbragte han Aftenstunden: der beredte han sig til de kommende Dages Værker: der lagde han Planer til Skibe, der endnu skulde dannes: der afmaalte han Linierne for de tusende Hænder, som endnu skulde virke: der — Men hvad gyseligt Syn byder sig frem for mit Øie! Jeg seer Døden skiult paa det ærværdige Sted. Jeg seer den der at hvæsse sin Piil, om af Misundelse over Jorden, eller af Nidkierhed for at samle ham til hine Fædre, med hvilke han saa fortroligen omgikkes, det være usagt. Nok! der, hvor Gerner henlevede de meest frugtbringende Timer af hans Liv, der fandt han og den bestemmende Time for hans Død.

Nu træde da frem, hvo der ville, af nuværende eller tilkommende Slægt, og spørge, hvad Ret denne Mand havde til Fædrenelandets Taarer? hvad Ret til, at indbudne og uindbudne Skarer skulde sukke om hans Kiste og ved hans Urne. Ingen svulmende Lovtaler skal nogentid behøve at byde sig hid, for at skabe Ord til at døve. Sandheden, den ærværdige Sandhed, som gav Kraft til min Svaghed, den skal fremdeles træde frem. Den skal pege hen til Skibene, han bygde, til Værkerne, han dannede, til Fliden, han gavnede, til Videnskaberne, han i Orlagsstanden og uden for den oplivede, til Trækkene i det Billede, hans Min-

de fremviser, og findig, men derhos mandig og høitalende skal den sige: "Han havde den Ret, som skyldes den udmærkede Statsborger, den retskafne Embedsmand, naar han gavnede som Gerner; den Ret, "der kroner Videnskaber og fremlokker dem; den Ret, "der tilkommer sielden Borgerdyd, glimrede den end "ikke i Purpuret og paa Stridspladsene; den Ret, "Athenienserne ydede deres Aristider, Romerne deres "Catoner, Britterne deres Newtoner, Frankrig sine "d'Aguessauer, Danmark sine Svaver."

Danmark og Norge! elskte, herlige Fædeland! mærk Sandhedens Vink, hør dens Stemme! og vær retfærdig. Athenen og Rom vare det til sine Tider. Deres Borgere samlede sig velvilligen om Velgiøreres Gravsteder, og indprægtede sig der Ærbødighed for Dyd og ædel Daad. Denne Ærbødighed gav dem Ild og Mod for Fædestavnen; og disse Stater stode. Men Athenen og Rom glemte Gravmælerne, og med dem Dyden og Daaden, de oplivede, og Staterne segnede — og faldt — og reisde sig aldrig.

D.

C. Colbiørnsen,

Conferenceraad og Justitiarius i Høiesteret.

De Veltalenhedsprøver, denne talentrige Skribent, deels som udmærket Sagfører i høieste Ret, deels, som Secretair i Landvæsenscommissionen, og ved flere borgerlig og politisk vigtige Anliggender har givet, høre ikke hid, hvor vi maae indskrænke os til de enkelte egentlige Taler, han ved adskillige høitidelige Leiligheder har holdt, og som findes aftrykte i vore periodiske Skrifter. Følgende er af den Tale i Landhusholdningsselskabet, der findes aftrykt i Minerva Febr. 1794.

Det er en ædel Strid, at kappes om at fremme det almindelige Bedste.

Men — hvor ofte har man ikke feilet, i Valget af de Midler, der føre hen til dette store Maal?

Og hvor forskiellige ere ikke de Begreber, man har dannet sig om den sande Bemærkelse af dette vigtige Ord?

Neppe er noget, næst efter den Eviges Navn, blevet saa mistydet, saa misbrugt, som dette.

Allevegne bære Jordens Aarbøger Vidnesbyrd om denne bedrøvelige Sandhed.

Vi ville hastig bortvende vort Øie fra hine sørgelige Dage, da Menneskerettighederne vare ukiendte; da Folket sukkede under Lehns-Tyranniet, der trodsede Kongernes Magt; da Hierarchiet havde udbredt et

Egyp-

Egyptisk Mørke over hele Europa, saa at man ikke skimtede andet Lys, end Vaticanske Bandstraaler, der omstyrtede de vaklende Troner, og Fanatismens Fakkeler, med hvilke Roms graadige Præster, i det algode Væsens hellige Navn, tændte de Baal, som vare beredte for enhver, der torde tænke, at Fornuften var Menneskets Eiendom.

Da blev Slaviskhed en Dyd, Kiærlighed til Fædrenelandet en Forbrydelse, Sandhed en Misgierning, Philosophien forfulgt som en Gudsbespottelse, og den, der ei vilde bøie sig under Aristocratens og Hierarchens Aag, blev anseet som en Oprører. Man glemte da aldeles, at Haab om fælles Lyksalighed havde knyttet det borgerlige Selskabs Baand.

Vi ville, i at handle om det almindelige Bedste, ikke opholde os ved, eller hente Beviser fra, hine fremsatte Tiders Barbarie.

Vi ville kaste et Skiul over dette afskyelige Mindesmærke om de Daarligheder, som Egennytte og Forfængelighed havde avlet i Vankundigheds Skød. Det er Grumheds og Stoltheds Testament, der ei kan bestaae for Menneskelighedens og Fornuftens Domstol.

I denne værdige Forsamling, hvis utvungne Kald det blev, at medvirke til det almindelige Bedste, vover jeg en kort Betragtning over dette mærkelige Ord.

Ved

Ved det almindelige Bedste forstaae vi: det hele borgerlige Selskabs og (i Forbindelse dermed) hvert enkelt Medlems mulige Lyksalighed.

Det var for at nyde dette Gode; Det var til fælles Forsvar, fælles Sikkerhed, Menneskene forenede sig, ved det hellige Baand, som vi kalde: Stat.

Det var, ikke blot til Betryggelse imod fremmed Vold, men ogsaa til Beskiærmelse imod indvortes Undertrykkelse, de underkastede sig Regiering og Lov.

Lydighed imod disse er Borgerens første Pligt.

Undragelse fra denne Lydighed er et Brud af den selskabelige Pagt; thi Regieringen og Lovene ere den almindelige Villies Foreeningspunkt, ved hvis majestætiske Kraft al Orden i Staten vedligeholdes, og den borgerlige Sikkerhed haandhæves.

Det skiønnes letteligen, at, ved Benævnelsen af Regiering, ikke her kan forstaaes enhver Overmagt, som, ved Misbrug, har tiltaget sig dette ædle Navn;

ei heller, ved Lov, de Magtsprog, igiennem hvilke grumme Voldsmænd ofte fremkalde Rov og Undertrykkelse, midt i Fredens Skiød.

Nei — I Landsfædre! det er den, Eder af Folket overdragne, Magt, vi hylde;

Det er denne, vi kalde: Regiering;

Det er Eders velgiørende Bud, vi kalde Lov, naar I, ved disse, igiennem Viisdoms og Kiærligheds Røst, lede Eders Folk til Lyksalighed;

Det er Eders herlige Daad, vi prise, naar vi see Eder, væbnede med Fornuftens klare Lys, at bortjage Fordommes Spøgelser, og, med en vældig Haand at bryde Lehns-Tyranniets forhadte Lænker;

Det er for Eder, vore Hierter lue høit af Troskab og Hengivenhed, naar vi see Eder, mandigen at forsvare Tronens Rettigheder, der ere uadskillelige fra Folkets; fordi begges Fordele ere væsentligen de samme;

Det er Eder, vi velsigne, naar i agte Dyd og Fortieneste høiere end Skioldmærker, og I elske Sandhed mere end Smiger.

Jeg har allerede forudskikket den Grundsætning, at Regieringen, efter dens sande Bemærkelse, er: den almindelige Villies Foreeningspunkt, fra hvilken den hele Stat bestyres, med Hensyn til dens Hoved-Diemærke, som er: det borgerlige Selskabs mulige Lyksalighed.

Heraf følger naturligviis den Slutning, at, jo nøiere Bestyrerens egen Fordeel er forbunden med Statens, jo fuldkomnere er dennes Indretning; Thi, en sikrere Borgen for Regieringens Omhu for det almindelige Bedste, en større Forvisning om dens Oprigtighed og Fædrenelandskierlighed, kan den menneskelige Fornuft neppe udtænke.

Det blev vor heldige Lod, ædle Medborgere! at leve under en saadan Regiering, og at nyde dens velgiørende Frugter.

Naar

Naar jeg sammenligner vor blide Skiæbne med mange andre Folkeslægters nærværende Forfatning, kommer mig altid i Minde hiin Philosophs sidste Bøn, da han takkede Guderne, fordi han var fød en Græker.

Vi kunne, med usminket Sandhed, anvende Agesilai Ord paa vort lykkelige Fødeland, naar han afmaler Spartas Borgerfrihed med disse lakoniske Træk: Det er Lovene, som regiere i Sparta.

Men enhver god Lov maae nødvendig have det almindelige Bedste til Formaal.

Dette er dens karakteristiske Kiendemærke. Staten bør ikke ligne en unaturlig Moder, som opoffrer de fleste af sine Børn, for at skaffe nogle dèsto større Overflødighed.

Vel gives der Stater, hvor denne Regel ikke kan følges, fordi den er stridende imod deres Forfatnings Natur.

Saadanne (ere for Exempel) de hierarkiske og aristokratiske.

I disse, ere Folkets og Regieringens Fordele ikke blot forskiellige, men endog aldeles modsatte.

Der seer man ret Underkuelsens Aand, i sin egen naturlige Skikkelse. Rædselfulde Skygger omringe dens mørke Bolig; dens Trone er støttet paa Vankundighed og Overtro; den sukkende Menneskelighed ligger, nedtraadt, under dens Fod.

Den blege Misundelse, den blussende Hovmod og den uretfærdige Gierrighed have Sæde i Raadsforsamlingerne. Endog der er ingen Fred; personlig Egennytte og arveligt Had opvække hyppige Uenigheder imellem Bestyrerne selv indbyrdes; og disse føde ikke sielden Borgerkrige, der endes med voldsomme Omstyrtninger.

Paa dette Slags Regenter passer sig fuldkommen det, som en Dalmatier svarede Tiberius, da denne spurgde ham om Aarsagen, hvorfor hans Landsmænd havde giort Opstand og grebet til Vaaben.

Romere, sagde han, det er Eders Skyld; Hvorfor sende I Ulve, til at vogte Hiorden?

Vi tale her om de Egenskaber, som Love bør, og altid kunne have i en oplyst monarkisk Regiering, der har sin fuldkomne Selvstændighed; hvor Tronen er bygget paa Retfærdighed og Folkets Kiærlighed; hvor Adelsmænd æres, mere i Forhold af deres personlige Fortieneſter, end deres Patenters Ælde; hvor Præsterne agtes, men blot som Statens Embedsmænd, der ere betroede det vigtige Kald, at underviſe i Religionen og Sædelæren.

Under en saadan Regiering, maa enhver Lovgivelse allene have Hensyn til det almindelige Bedste, eller den offentlige Lyksalighed.

Denne

Denne befordres fornemmelig ved Borgerfrihed, som er Moder til Kundskab og Flid.

For en saa oplyst Forsamling behøver jeg ikke at forklare, at den Frihed, om hvilken her tales, ikke bestaaer i Uafhængighed, eller Undtagelse fra Lydigheden imod Regieringen og dens Bud. Ingen kan være uvidende om, at denne Lydighed er den borgerlige Friheds Grundstøtte.

Man kan vel antage, som afgiort, at det lykkeligste Folk er det, der har de fleste oplyste og vindskibelige Borgere; thi at Menneskets Lyksalighed tiltager i Forhold af dets Fuldkommenhed, er en Sætning, der neppe taaler Modsigelse.

Vel have nogle falske Statskloge, endog i vore Dage, yttret den Mening, at almindelig Oplysning kunde blive skadelig.

O ja der ere (desværre) de Stater, hvor den virkelig kunde blive det.

Hvor Folket trykkes, og udsues, under de pavelige Klerkers og den, enten umiddelbar, eller middelbar, regierende Adels alt for tunge Privilegier; hvor Menneskene ere fornedrede til Trældom, udelukkede fra Borger-Sikkerhed, og berøvede alt, lige indtil deres personlige Frihed; der kunde Oplysning ikke allene blive skadelig, men endog farlig.

Men, hvor Lovene ere billige, og Regieringerne milde og retfærdige, der er Oplysning ligesaa nyttig for Regenten som for Folket; thi Menneskene lære derved at elske Fædrenelandet, fordi de der have Borger-Ret, og at lyde Lovene og Regieringen, fordi de da skiønne, at det er disses velgiørende Kraft, der hegner om hver Mands Fred. De lære da at kiende, at Regentens og deres Fordele ere uadskillelige.

P.

P. S. Abildgaard.

Fød 1740, død 1801.
(Professor i Veterinairvidenskaben.)

Denne i saa mange Henseender af Fædrenelandet og Videnskaberne høifortiente Lærde, har især Adkomst til et Sted her ved den Mindetale, han som Videnskabernes Selskabs Secretair holdt over dets afdøde Præsident, Danmarks uforglemmelige Bernstorff, hvoraf vi foruden Indgangen, egsaa udskrive Slutningen, overladende til Ynglingen i modnere Aar at læse, og veie, og studere det Heele, der torde maaskee synes over den Fatteevne, som kan forudsættes hos den Alder, for hvem dette Skrift er bestemt.

Vor elskede Bernstorff, vort Selskabs Præsident, er ikke mere iblant os.

Da vi for faa Maaneder siden vare samlede her, formodede ingen, at det var den sidste Gang, han skulde pryde vore Forsamlinger, og at et saa kort Mellemrum af Tid skulde berøve vort Selskab sin ædle Talsmand, berøve Dannemark og Verden dette sieldne Exempel paa Aands Storhed, paa Forstands Evner, skierpede ved Lærdom og udbredte Kundskaber, forenede med den strængeste Dyd, med standhaftigt og urokkeligt Mod; men tillige, O! sieldne Forbindelse! med det blideste, det ømmeste Hierte.

Et uopretteligt Tab bør man stræbe at glemme; det skal derfor ikke være min Hensigt, at udtrykke vort

Savn

Savn og oprive det endnu smertende Saar. Men, den sande store Mands Minde bør være uforglemmeligt; det kan ikke ofte nok igienkaldes, ikke ofte nok med Taknemmelighed erindres, ikke ofte nok fremstilles, som lærerigt, som opmuntrende Exempel.

Med dyb Følelse af min Uformuenhed maae jeg beklage, at da jeg af dette oplyste Selskab modtog det mig overdragne Embede, betænkte jeg ikke, at jeg derved ogsaa paadrog mig den Pligt, at være dets Ordfører, saa ofte det besluttede ved Mindetaler at hædre Erindringen af dets velfortiente Præsidenter. Allermindst tænkte jeg at opleve den ublide Skiebne, som i Dag byder mig at opfylde denne Pligt; mig, som Naturen ikke tildeelte Veltalenheds Gave, og hvis ringe Kundskaber hinhøre til en ganske anden Skole, end den, i hvilken man bør være dannet, for at kunne prøve med Indsigt en Bernstorffs Fortieneste, og for at kunne fremstille dem paa en Maade, denne skiønne, herlige Gienstand værdig.

Dog denne ædle Statsstyrers Værd er saa almindeligen erkiendt og hans Fortieneste saa mange, at den mindst oplyste Medborger vil være i Stand til at angive flere end een gyldig Grund for den almindelige Sorg over hans Tab.

Maatte jeg ikkun have Evne nok til at udtegne nogle faa iblant de væsentligste og vigtigste Træk af denne Ædles Liv med træffende og sande Farver; jeg

siger

siger, blot nogle faa af disse Træk; thi Gienstanden er for stor i sit Omfang til at kunne overskues inden de snevre Grændser, som nærværende Sted og Tid, men især min egen meget indskrænkede Synskreds bestemmer.

Det, Mennesket skal vorde som Mand og Borger i Staten, er Virkningen af dets medfødte naturlige Anlæg i Forbindelse med Opdragelsen. Vor første Barndoms og Ungdoms Alder er Grundvolden til den Bygning, som siden opføres derpaa. Denne Periode indeholder det Stof, af hvilket vore Evner i Fremtiden udvikles. Derfor have gode Historieskrivere ikke uden gyldig Aarsag meget omhyggeligen søgt at indhente Oplysning om udmærkede og berømte Mænds Fødsel, Barndom og Dannelse, og ladet disse magtpaaliggende Efterretninger gaae foran i Fortællingen af Mændenes Livs Tildragelser.

I saadan Henseende bliver og denne første Periode af vor Bernstorffs Liv af Vigtighed for os; men beklageligt er det, at vi endnu kun have ufuldstændige Beretninger derom. Alligevel bør jeg ikke frygte, at dette oplyste Selskab vil finde det unyttigt, at anvende nogle Øieblik, paa at overskue de faa Underretninger, vi have om hans Dannelse og moralske Værd i den tidlige Ungdom, førend vi betragte Manden og Statsstyreren. I vore Betragtninger over Manden paa

end

den efterfølgende større og glimrende Bane, vil bestandig sees at fremskinne den herlige Moralitet, som saa meget udmærkede hans Minister-Handlinger.

Andreas Peter Greve af Bernstorff var ikke dansk af Fødsel *). Han blev fød paa en Tid, da det endnu var mørkt i Dannemark, og det var uden Tvivl et Held for Bernstorff, et Held for Staten, at han blev opdraget i et Land, hvor Leibnitzer, og Wolfer, og flere ved Lærdom og Skarpsindighed berømte Mænd havde antændt det klarere Lys; som noget sildigere, under 5te Friderichs Regiering, ogsaa begyndte at udbrede sig over vort Fædreneland.

Dersom Adelskab ikke bestaaer i en arvet Rettighed, ved hvilken en vis Deel af Folket bestemmes til at være Magthavere, og den øvrige Deel til slavisk Lydighed, ikke i det udelukkende Fortrin at beklæde Statens vigtige Embeder, ikke i Undtagelse fra at bidrage til det Offer, som Statens Underhold kræver af dens Borgere; men allene i at beholde nogle Hædersmærker af Fædres Fortieneſter, ophøiede Stand og Anseelse, saa kan denne menneskelige Indretning have meget velgiørende Følger.

At

*) Han blev fød den 28 August 1735 paa hans Faders Gods Gartow i det Lyneborgske.

At den ofte er bleven misbrugt, groveligen misbrugt, hvo vil nægte dette? Men hvilken iblant al den Overflødighed af Velgierninger, som det eviggode Forsyn selv har tildeelt Menneſket paa Jorden, der ikke ved Uforſtand har maattet friſte denne Skiebne? Langt mere maae vi altſaa vente, at vore egne ſkrøbelige Opfindelſer og Indretninger ere den ſamme underkaſtede. Det være ſom det vil, ſaa har Hiſtorien forſynet os med mange Exempler, blant hvilke det er nok at nævne af de Nyere, Naboerigets Oxenſtierna og Frankerigs Sully, til Beviis paa, at adelig Byrd har, ligeſom andre Lykkens Gaver, havt velgiørende Virkninger for hele Nationers Held, naar denne Spire ved Forſynets Haand er bleven plantet i en Grund, hvor den kunde bære Frugter. Ogſaa dette Held for Dannemark modtog vor Bernſtorff ved Fødſel. Han nedſtammede fra en anſeelig og meget gammel adelig baierſk Familie.

Vigtigere, end dette, var det dog, at hans Fader, Friherre og Landraad Andreas Gottlieb Bernſtorff, var ſelv en Mand af Kundſkaber, og eiede betydelige Godſer, ſaa at han ikke allene vilde, men tillige havde Formue til, at anvende den fornødne Bekoſtning paa at give Sønnen en meget fuldkommen Opdragelſe.

Man har ſagt, at vor Bernſtorffs første Ungdomslærer var ikke heldigen valgt, fordi han behandlede den raske Yngling med for megen Strænghed. Jeg

vil

vil ikke tale den strenge og alvorlige Opdragelses-Sag paa en Tid, da man forsøger, hvad den mildere og spøgende vil udrette. Imidlertid synes det ikke, at vore udmærkede ældre Mænd, som næsten alle efter den Tids Tænkemaade og Sædvane ere blevne opdragne med Strenghed, have tabt derved, eller at de Yngere endnu have vundet noget mærkeligt Fortrin ved den lemfældigere Behandlingsmaade. Hvad savnede man hos Bernstorff, som kunde været vundet, naar han som Barn var blevet behandlet med mere Blødhed?

Neppe større Standhaftighed og Rolighed, naar ublid Skiebne slog haarde Slag, neppe større og mere vedholdende Virksomhed i at overvinde Vanskeligheder og Farer, neppe mere Agtelse for værdige Medmennesker eller mere Skaansomhed mod Svage.

Det Venskab og den Forbindelse, som Bernstorff stedse siden vedligeholdt med denne sin første Lærer, ligesom de gisre Discipelen megen Ære, saa retfærdiggisre de og for en stor Deel Læreren; thi Bernstorff kunde ikke ærømte Venskab eller Agtelse for nogen.

Let og behageligt maatte det og være, at danne et af Naturen med saa usædvanlige Evner og heldige Egenskaber udrustet Barn. En ubegrændset Videlyst, en magelss Hukommelse, dyb Skarpsindighed og varm Følelse for alt stort og ædelt, gav tidlig Haab og grundet Formodning om, hvad Manden vilde blive.

I

I en Alder, da man nu almindeligen først begynder at give Børn Bøger, da de sædvanligen endnu ikke gisre sig noget Begreb om Ting, som de ikke have seet, allermindst om Regieringer og Lande; og Folkeslag, og Krige, da de allene have Følelse for det, som har umiddelbar Indflydelse paa deres eget physiske Væsen, allerede i det siette Aar beskieftigede den da værende Krig dette unge Barn overmaade meget. Han læste Tidenderne derom med Begierlighed, og Friderich den andens kiekke Mod og Heltegierninger henrev ham ganske til Beundring og Glæde.

Derfor blev det muligt, at han allerede i sit 15de Aar, forsynet med de fornødne forberedende Kundskaber, kunde ved Tydskelands berømteste Høiskoler modtage den fuldkommere Uddannelse, berige sig med de Kundskaber og udvikle de Talenter, som skulde have saa velgisrende Følger for Dannemark.

Men Begyndelsen blev giort med det vigtigste, med det, som skulde danne Menneskет, førend Borgeren blev dannet, med Hiertets og Villiens Forædling, uden hvilket alle andre erhvervede Dueligheder og Fuldkommenheder, Kundskaber og Talenter, ufeilbarligen blive misbrugte. Disse ere ikkun blotte Midler, de kunne anvendes til Gavn eller til Fordærvelse, og de give deres Besiddere ingen større moralsk-Værd, uden for saavidt, som de bidrage til at forædle Villien. Den sørgeligste Erfaring bekræfter dette.

De fortræffeligste Regler og moralske Forskrifter, de tydeligste og meest overtalende Forestillinger om Dydens Nødvendighed for Menneskets Lyksalighed, for dets Siels Rolighed og Tilfredshed, formaae saare lidet i Ligning med det, som Exemplet virker til at danne Villien. Moralens og Religionens Bud ere let og snart lærte; men Tilbøielighed og Færdighed til at adlyde dem, erhverves allene ved Exempel og ved Øvelse.

Ogsaa heri sørgede et velgiørende Forsyn for vor Bernstorff, som det havde bestemt til et vigtigt Redskab, ved hvilket der skulde udbredes Held over et helt Folk.

Af en oplyst, klog, og med indtagende Veltalenhed begavet Mand *), som i sin Tid udmærkede sig ved alvorlig Hengivenhed for sand Christendom og fast Overbeviisning om dens Ubedragelighed, fik Bernstorff en grundig og fuldstændig Underviisning i denne meest overtalende og meest roliggiørende af alle de Religioner, Menneskene nogensinde have tillagt dette Navn.

De heldige Indtryk, som især en dydig, øm og ærværdig Moder ved sit Exempel tidligen havde indprentet i hans unge Siel, bleve herved, og sildigere ved hans fortrolige Omgang med den fromme Gellert, endnu mere udviklede og befæstede.

Saa-

*) Superintendent Jacobi i Zelle.

Saaledes forberedet som Menneske, begyndte Bernstorff at danne sig til Statsborger. Formodentligen opmuntret af Farbroderen, Dannemarks daværende Bernstorff, blev Statsvidenskaben i sit hele Omfang fornemmeligen hans kundskabelige Bestræbelsers Maal. Achenwall, Meister, Pütter, berømte Navne, disse Mænd vare nu hans Lærere, Veiledere og Venner.

Mathematik og Naturkyndighed have begge alt for vigtig Indflydelse paa Menneskets Uddannelse og Forædling, at en Mand, som var i saa usædvanlig Grad stemt til Virksomhed, og som havde en lidenskabelig Begierlighed efter at vide alt nyttigt, ikke skulde have opofret en Deel af sin Tid paa disse. Det er ubekiendt, af hvilke Lærere han deri er bleven først veiledet; men de ualmindelige Kundskaber, han i den sildigere Alder viste at besidde i disse Videnskabsfag, sætter det udenfor al Tvivl, at han i sin Ungdom dertil har været grundigen og heldigen anført.

Da Bernstorff var tilstrækkeligen udrustet med de Videnskaber, som Høiskolernes Lærere kunde meddele ham, stod det kun nu tilbage, at han ved Erfaring skulde stadfæste og udvide sine Kundskaber om Mennesket, sit Bekiendtskab med Verden, og sine Indsigter i Statsvidenskaben, ved at see og kiende forskiellige Lande og deres Bestyrelse.

Det er høist vigtigt for Statsmanden, og uden Tvivl aldeles nødvendigt for Bestyreren af et Lands Forhandlinger med fremmede Stater, som det staaer i Forbindelse med, at han har selv beskuet de vigtigste af disse Lande.

Al Beskrivelse over Verden og Menneskct, den være saa rigtig, klar og fuldstændig, som den efter sin Natur kan være, giver dog ikke det beskuelige Begreb. Det døde Bogstav yder, hvad det kan, og den menneskelige Konst og Anstrængelse har bragt det til at yde overmaade meget; men at fremstille Tingene med den Klarhed og Sandhed, som den levende Beskuelse, formaaer det ikke.

Der var en Tid, da det hos os var den høieste Anbefaling til det, man kalder, at giøre Lykke, naar en ung Mand havde havt den tilfældige Fordeel, at have giort en Reise. Om han fra denne medbragte noget til at berige Massen af sunde Begreber og nyttige Kundskaber i Fædrenelandet, var ikke Spørgsmaalet. Og desværre hiembragtes som oftest fremmed Daarlighed, fremmed Fordærvelse og Fædrenelandets Ringeagt, i Stedet for fremmed Oplysning, Kundskab og Fædrenelands-Kierlighed. Denne Fordom ere vi nu komne ud over, og der kan ikke være Tvivl om, at jo de mange ypperlige hiemmedannede Mænd, som vort Lands beste Regieringer og alle Videnskabsfag hos os den Dag i Dag er, have at opvise,

meget

meget havde bidraget til at udrydde denne Fordom. Disse have oftest beviist, at de igiennem Skrifter have trængt ind i Kundskabskiernen, medens den Reisendes overfladige Beskuelse opholdt sig ved Skallen. Imidlertid er det unægteligt, at den umiddelbare Betragtning af Landene og den levende Omgang med flere Nationer, fortrinligen bidrage til at uddanne den unge Mand, som med behørige Forkundskaber tiltræder denne (om jeg saa maa kalde den) praktiske Høiskole. En vel planlagt, en vel brugt Reise, kan ikke uretteligen ansees som den sidste Skole, i hvilken Opdragelsen fuldendes.

I denne Hensigt besøgte vor Bernstorff de vigtigste europæiske Lande, Schweitz, Engeland, Frankerig og Italien.

Endnu bandt ham intet offentligt Baand til Dannemark, ingen Titel, intet Embede. Her var det altsaa vigtigt for hans Bestemmelse og for hans Hensigter, at han havde den Lykke at nedstamme fra en bekiendt og hædret Familie, saa at ingen Fordom kunde hindre ham Adgangen til vigtige Personer.

Den store Mængde Reisende af alle Slags, som søge de almindeligen bereiste Landes berømte og anseelige Mænd, gior det nødvendigt for disse, ikke uden Valg at aabne Adgangen for enhver, som nærmer sig dem. Den, som ikke har et berømt eller bekiendt Navn, at sende forud i sin Anbefaling, behøver Tid

til

til at forskaffe sig Yndest og Fortrolighed, ved egne personlige Egenskaber.

Begge Dele havde Bernstorff til sin Fordeel, saa at Veien stod ham, uden Undtagelse, aaben til enhver Mand af Vigtighed.

Det er sagt, at et lykkeligt Ansigt er det beste Anbefalingsbrev. Og vist er det, at Bernstorffs Aasyn bar umiskiendelig Præg af Siels Adel. Denne Tækkelighed, denne attiske Urbanitæt, som han udbredte over alt, hvad han foretog sig; en vis Værdighed, som han saa heldigen vidste at forene med den fineste Levemaade og den venligste Nedladelse; og endeligen denne Aands Nærværelse, disse hastige fine Anmærkninger, som strax røbede, at det skionne Udvortes ikke var beboet af en mindre ædel og mandig Siel; alle disse Naturens Gaver, som saa umiskiendeligen vare paatrykte hans hele Væsen, belivede og forskionnede hans Legems naturlige smukke Dannelse, endog i hans ældre Dage.

Hvor lærerig altsaa Reisen kunde være for en ung Mand af saa udmærkede Talenter og dette behagelige udvortes Væsen, er let at forestille sig.

At en Mand, som forenede saa mange ypperlige Siels Egenskaber, som i saa mange Henseender var stor, og havde gavnet meget, var saa almindeligen elsket, at man om ham kan med Sandhed sige det, som en meget berømt Taler har sagt om den ædle Dagessan,

sau, at hans Tidsalder paatog sig for ham Eftertidens Skikkelse, og erkiendte hans Værd, som om han ikke havde været mere til; dette er vel baade trøstende og opmuntrende, fordi det viser, at Dyd og sande Fortieneſter ikke altid miskiendes; men dette Tilfælde er tillige saa sieldent, at det næsten kunde synes, som det kastede en Skygge paa den store Mands Minde. Det er Pligt at borttage denne eneste Skygge, ved at opsøge Aarsagerne til dette vor ædle Bernstoffs saa usædvanlige Held.

Disse Aarsager maae ikke søges i hans eget store og uskatterlige indvortes Værd; Verdens Erfaring modsiger dette. De maae søges i tilfældige udvortes Omstændigheder: i hans blide indtagende Væsen og værdige Anstand, i hans Embeds Beskaffenhed, at Følgerne af hans Handlinger havde mere Indflydelse paa Borgersamfundet i det Hele, end paa enkelte Klasser eller Individuer i Særdeleshed, hvor den enes Ønsker saa sielden opfyldes, uden at den anden troer sig fornærmet; og endeligen synes de at ligge i Naturen og Følgerne af hans vigtige sidste Handlinger, hvis aabenbare og almeenfølte velgiørende Virkninger han oplevede, da de fulgte umiddelbar paa Handlingerne.

Disse vare uden Tvivl de egentlige og sande Aarsager til det sieldne Særsyn, at Menneskeslægtens Velgiører blev uden Modsigelse erkiendt og paaskiønnet af de Medlevende.

At hans Død *) udbredte Sorgens mørke Slør over Landet, og blev af alle følt med Veemods Smerte, som en almindelig Gienvordighed; denne hæderfulde Løn havde han tilfælles med flere store Mænd. Deres Død efterlader en Tomhed, som nedslaaer Sielene; vi føle med Gysen denne Tomhed!

Men vi fortrøste os til Regentens Viisdom og Virksomhed, at han har fundet Middel til at opfylde den.

Bernstorffs Gud, og vor Gud, give dertil Velsignelse og Held!

*) Den 21 Juni 1797.

J. Kierulf.

Fød 1757.

(Justitsraad, Professor i Historien og Theaterdirecteur.)

Nedenstaaende er et Fragment af en i Selskabet for Efterslægten dets nys afdøde Medlemmer til Erindring holdet Tale, hvoraf D. J. Samsøes Minde, der findes forved hans Skrifter, udgiorde en Deel. Flere Taler af samme Forf. saavel ved samme, som ved andre Selskabshøitider, ere aftrykte deels i vore periodiske Skrifter, deels enkelt som Manuskript for Venner, og maatte høiligen ønskes samlede.

Saa glædeligt det er for ethvert Hierte, der elsker dette Selskab, og deeltager i dets Vel, at vi atter i Dag kunne see tilbage paa et henrundet Aar, der haver befæstet dette Samfunds Held og Hæder, og fremmet dets store Maal, og især at vi erkiende Forsynets beskiermende Haand, der i Stadens almindelige Ulykke dækkede vor Bolig, uden hvis Redning vor Virksomhed havde været standset, og vore Bestræbelser forsinkede: saa sørgelig er den Tanke, at vi atter i Dag, ved at erindre os de værdige Medborgere, der erkiendte vort Diemeds Vigtighed, og foreenede sig med os til dets Opnaaelse, skulle savne Mænd, fortiente af Menneskeligheden, deres Tid, og den kommende Slægt.

Naar Dødelighedens uundgaaelige Lod træffer os saaledes, at ei allene den modne Olding henkaldes fra os til fortient Hvile efter fuldendt Arbeide, men og den unge, nu fuldt udviklede, Mand henrives midt i det nys begyndte Løb, da saares vort Hierte. Skovens Eier sørger, naar ei allene det gamle Træ falder, under hvis Skygge han dvælede, af hvis Sieldenhed han var stolt, hvis Frugt formerede hans Velstand; men meer end dobbelt sørger han, naar Stormen omstyrter hans Haab, den unge skiønne Stamme, der engang skulde vorde hans Efterslægts Glæde, Stolthed og Gavn. Men vi føle saa meget mere end han, som vort Tab er vigtigere end hans.

Ved at overtælle vore Selskabsbrødre, savne vi i dette Aar Oldingen Tyge Rothe. Ved at høre hans Navn tænker enhver den oplyste, nidkiære Fædrenelandets Ven, den kundskabrige Lærde, den grundige Tænker, den danske Litteraturs hædrede Veteran.

Var jeg fremtraadt for denne Forsamling for at berømme Tyge Rothe, vilde jeg ikke kunne frikiendes for uundskyldelig Ubeskedenhed, at jeg vovede at staae op som hans Lovtaler her efter saa mange Veltalenheds Mønstre, der ere givne baade i og uden for dette Selskab af Mænd, hvis Navne pryde vor Medlemsliste. Jeg tør ikke ved at nævne dem, men sandelig der ere de iblandt dem, der ere mere end Frankrigs Thomas. Og var en Mand nogensinde en Hu-

kom-

kommelses Tale værdig, da var det ham, hvis Minde ikke døer, saa længe Videnskaber paaskiønnes; saa længe Statens Tarv udgrandskes efter den uforanderlige Menneskenaturs Krav, og grundfæstes efter ubedragelig Statsviisdoms Forskrivter; saa længe Borgerfrihed hyldes, og Lehnsvæsenet afskyes; saa længe Fortidens Tildragelser blive Maalet for de lærerigste Granskninger; saa længe Naturens Betragtning bliver kiendt værdig til de Viises Undersøgelser.

Men ikke træder jeg frem som Tyge Rothes Lovtaler; thi det sømmer sig ei, at hans Bersmmelse skulde være et saa ufuldkomment Forsøg af Tale, som det jeg kan frembringe. Men værdiges jeg Deres Opmærksomhed, Høistærede, vil jeg pege hen paa, hvad Tyge Rothe var, uden at briste mig til at udkaste noget Maleri af ham; jeg vil kun nævne hans Fortieneſter, uden at vove at udvikle dem: jeg vil kun sige, hvad han var, uden at indlade mig i, hvordan han var det.

Tyge Rothe havde Fortieneſter af Staten, af Menneſkeligheden, som Embedsmand, som Skribent, som Menneſke.

For værdigen at skatte ham som Embedsmand, som Assessor i det Vestindiske Kammer-Collegium, som Landsdommer i Siælland, som Committeret i General-Toldkammeret og Commerce-Collegium, som Medlem af Kiøbenhavns Magistrat, som Deputeret i

Ren-

Rentekammeret, som Amtmand i Segeberg, maatte man drage det Slør til Side, der indhyller vort Fædrenelands, som enhver Stats, Tildragelser i de nyeste Dage; et Slør, hvilket det først er den kommende Slægt forbeholdet ganske at kunne oplikle, og hvoraf den nærværende ikke uden Ubeskedenhed kunde give sig Mine af at vide at opfolde enkelte Flige. Jeg træder derfor med ærbødig Taushed tilbage: jeg kan ikke vise Rothe som Embedsmand; men Historien skal eengang ikke glemme hans Navn, naar den skal opsøge de første Led af den Kiæde af Aarsager, der efterhaanden have frembragt den Lovenes og den offentlige Menings Forandring, der eengang vil giøre vore Dage til Epoke i vort Fædrenelands Aarbøger.

Men det vil jeg nævne, fordi det er vitterligt, at det var Tyge Rothes Foranstaltninger, der husvalede Hovedstadens Indvaanere, da Dyrtid og virkelig Mangel i Vinteren 1771 truede med uundgaaelig Hungersnød. Men det vil jeg fortælle, fordi det er uimodsigelig vist, at han, i den korte Tid han var Amtmand i Segeberg, var den første, der i Holsteen fik Landboernes Fordomme mod Nyt overvundet, og, skiøndt i Begyndelsen ikke uden Brug af sit Embedsmyndighed, den saa saare vigtige Indkobling indført; og ikke destomindre, da han inden et Aars Forløb kaldtes fra dem, sagde de ærlige Landmænd ham Farvel med Taarer, og godhiertigen bade ham, ikke for-

smaae fri Befordring af dem til næste Sæsted, hvorfra hans Reise gik til Sjælland. Men dette vil jeg anføre, fordi jeg troer, det skinner klart for enhver, at de Ideer, Rothe medbragde til disse sine Embeders Førelse, hvilke nu erkiendes for de eeneste rigtige, vare den Gang for nye for den største Deel af vore Landsmænd, til at de skulle blive antagne uden Modsigelse og hyldede uden Modstand. Sine Begreb om, hvad Bonden burde være, havde Rothe dannet sig imellem Helvetiens Fiælde, og han bestyrkedes heri ved Tanken om, hvad Bonden er ved Roden af Norges Klipper. I Danmark vare Begreberne herom endnu ikke noksom lutrede fra Lehnssystemets Uhumskheder. Heraf maaskee lader det sig forklare, hvi Tyge Rothe var saa kort og under saa mange Afvexlinger i Statens Tieneste: Han var modnere end hans Tidsalder.

Men kunne Tyge Rothes Fortieneste som Embedsmand ikke udvikles uden i Forbindelse med vore Dages Historie, der endnu ikke ligger os aaben nok, til at vi kunne uddrage saa meget deraf, som der behøvedes, for at sætte hine i fuldt Lys; saa kan hans Værd som Videnskabsmand og Skribent ikke tilfulde kiendes uden i Forbindelse med samme Ideer, han fulgde i sit Embedsførelse; og finde vi ham som Statens Tiener værdig til Navn af Fædrenelandets Ven, da skulle vi og tilkiende ham dette Hædersnavn

som

som Skribent; thi til Fædrenelandets Tarv sigtede hans vigtige, om ikke vigtigste, Skriveer.

Der var ingen Green af den menneskelige Kundskab, som Rothe ikke kiendte, og kiendte saaledes, at han havde erhvervet sig Navn af en sielden Lærd, om han havde dyrket den allene. Men de Videnskaber, i hvis Historie hans Navn er en Stierne af første Størrelse, er philosophisk Historie og Statsvidenskab. De Ideer, han udviklede i sit store Værk: Christendommens Virkning paa Folkenes Tilstand i Europa: at Hierarkiet med alle sine Fælheder, og Lehnsvæsenet med alle sin Rædsler, havde været Led af den Kiæde af Aarsager, der have virket Europas Overgang fra Barbarie til den Grad af Humanitet, hvortil intet af Oldtidens oplyste Folkeslag naaede, vare ikke nye: de havde ikke undgaaet deres Opmærksomhed, der for ham havde giennemvandret Historiens mørke Gange med den Philosophies Fakkel i Haanden, der henfører Alt til Alherrens vise Styrelse; men ingen for ham havde foretaget sig at giennemgaae den hele Række af Middelalderens Begivenheder med Hensyn paa Christendommen som Folketro, som Grundideer i Lovgivning og Statsforme. O! at dette Værk være blevet fuldført! O! at i det mindste Lehnsvæsenets Følger vare blevne udviklede af Rothes Aand!

Dog hvad ønsker jeg? Kierlighed for min Videnskab henrev mig. Rothe nedlagde ikke sin Pen;

han ophørde ikke at virke som Skribent, fordi han afbrød dette Værk; han tog i dets Sted en Materie, der umiddelbar gjældte Fædrenelandets Sag, og de Dages umiddelbare Tarv.

Den Danske Fæstebondes Kaar, saaledes som de vare efter Lovene, trængde til Forbedringer og Grundforandringer. Det vidste Rothe; det havde han længe følt; længe bestræbt sig for at fremvirke. Leilighed som Statstienter havde han ikke mere, kunde ikke mere faae. Han greb Pennen; og hvo tør nægte, at hans Bog jo var et af de mange medvirkende Stød, der fremskyndede den Omvæltning i det danske Landbovæsen, der evig vil udmærke det sidstafvigte Decennium i vort Fædrenelands Historie?

Men Saaret, der skulde heles paa vort Statslegeme, var gammelt; det var hugget i Oldtiden, og længe indædret. Vel havde man i forrige Aarhundrede grebet til et Middel derimod; men denne Lægedom, der dog giorde Helbredelsen mulig, havde endnu ikke virket. Rothe foretog sig at gaae tilbage i Tiden, og opsøge, naar Saaret var tilføiet, Statslegemets Beskaffenhed for det og efter det; og hvorledes Skaden efterhaanden havde forværret sig. Uden Lignelse: han skrev Nordens Statsforfatning for og efter Lehnstiden; et varigt Minde om sin Forfatters vidtudstrakte Læsning, grundige Tænksomhed og modne Dømmekraft; en Ære for den danske Litteratur;

og

og et Hovedværk for enhver, der vil udgruble Aarsager og Virkninger i Middelalderens Tildragelser.

Ved mange Leiligheder talde Rothe i de sidste Aar til Regieringen og Folket, naar Dagens Hændelser gjorde, at han ansaae det nødvendigt at rette Begreberne, at give Vink til vigtige Sandheders Erkiendelse, og pege hen paa Anvendelsen af de Ideer, der vaktes af det nærværende Øieblikks Tarv. Man dømme, som man vil om de enkelte Anliggender, hvorom han saaledes skrev; man være endog af modsat Mening; men aldrig skal man miskiende, at han i disse sine Smaaskrivter talde til Regieringen, som det egner en Mand, og til Folket, som det sømmer den at tale, der kiender, at Forfatteres Kald er at vække, at danne, at lede den offentlige Mening i Fædrelandets Anliggender; som det sømmer den at tale, der veed, at Regieringens bedste Arbeider ere forgieves, dersom Folket ikke er villigt til at medvirke til samme Maal; som den bør tale, der veed, at Folket, saavel som Regieringen, maa oplyses og veiledes. O! at alle, der tiltroe sig Kald til at tale i Fædrenelandets vigtigste Anliggender, havde dette Mønster for Øine! da skulde Fremfusenhed, Raadhed og Egoisme ikke vanære Pressen, og næsten gisre det tvivlsomt, om Statsbestyrerne og bør laane Øret til Skribenternes Stemme.

I sine sidste Leveaar henvendte Tyge Rothe sine Grandskninger umiddelbar til Naturen. Dog arbeidede han ikke saa meget paa at udvide Naturvidenskabens Grænser ved nye Opdagelser, som at udgrunde de Lærdomme, der ere som Hovedsummen af al vor Naturkyndighed; med andre Ord: at philosophere over Naturen, eller, med en neppe upassende Lignelse: han overlod andre at opføre Stilladset; han selv arbeidede paa Bygningen.

Ligeledes haver ogsaa det, han meddeelte Verden af den grandskende Philosophie, umiddelbar Hensyn til Mennesket selv, dets Natur, dets Bestemmelse, dets Lyksalighed. Hvad der syntes ham at isbe ud paa sandsesløse Grublerier, troede han ikke, det var ham tilladt at spilde den Tid paa, han vidste saa vel at bruge til Menneskelighedens umiddelbare Nytte. "Jeg foragter ingen Videnskab, der forsøger Massen af den menneskelige Vidskab, sagde han engang til mig, da vi talede om Ordkritiken i de hellige Bøgers Grundtext, kun spørger jeg: hvortil nytter det?" Uden Tvivl var denne Grundsætning Aarsagen, hvorfor han, der stedse fulgde lige Skridt med sin Tidsalders Oplysning, synes at have anseet det nyeste Philosophies System ligegyldigere, end nogen anden ny Opdagelse i Videnskabernes Land.

Dette var Tyge Rothe som Videnskabsmand. Men spørge vi, hvorledes han var blevet dette; ved

jeg ikke bedre at svare, end med hans egne Ord til nogle Ynglinge, der havde den Lykke, at han omgikkes dem med faderlig Godhed: "Man bliver aldrig grundig Videnskabsmand, uden ved at læse Folianter." Han meente nemlig, at den, der attraaede det stolte Navn af grundig Lærd, maatte ikke nøies med at læse de smaa lette Bøger, der tildeels indklædes i morende Dragt, eller Dagens Flyveblade, der saa let give os Skin af Alvidskab; men han maatte gaae til Kilderne selv; kiende de ældre som de nyere, og forstaae, ikke allene sin Videnskab i sin nuværende Form, men og vide, hvorledes den har faaet den. Denne Vei havde Rothe vandret, og med usigelig Slid, at jeg skal bruge dette Udtryk, og vedhængende Arbeide havde han vandret den; og Maalet havde han naaet.

Havde nogen af vore værdige Selskabsbrødre, der havde nydt den Lykke at kiende denne sieldne Videnskabsmand nøiere end jeg i hans huuslige Liv, i hans personlige Forbindelser, i hans Vennekredse, paataget sig at sige os, hvad denne Tyge Rothe var som Menneske, hvor lærerigt et Exempel skulde han da ikke have fremstillet os? Hvor skulde vor Agt for Statstieneren og Videnskabsmanden ikke have steget, naar vi kunde skue ham, som han var, som Mand og Fader, som Ven og Huusfader? Jeg vil kun henvise til hans sidste Afskedstale med sin Vennekreds', **Hans værdige Ægtefælles Minde**; kan nogen med

uför-

uforderet Hierte læse disse Blade, uden at erkiende i ham den ømme Ægtefælle, den hulde Fader, den troefaste Ven, den omhyggelige Huusfader, uden at ære hos ham den velvilligste Menneskelighed, det fromme ste Hiertes Følelser?

Denne Mand forlod os; som Olding gik han ned i sin Grav: efter fuldendt Arbeide lagde han sig til Hvile, han havde havt Tid til at virke alt, hvad Alherren [havde] udseet ham til; helligt være hans Minde!

T. Thaarup.

(S. 1 D. S. 252.)

Denne navnkundige Digter har i Aaret 1790 udgivet tvende af sine Taler, som et Forebud paa Samling af dette Slags, som vi endnu hidtil forgiæves see imøde. Imidlertid findes enkelte aftrykkede i Tidsskrifterne Minerva og Tilskueren. Af de tvende ovenomtalte aftrykke vi her in extenso den første, holdet paa Søacademiet Gerner til Minde, saa meget mere, som det ikke kan andet, end være interessant, at sammenholde den med ovenstaaende mallingske Fragment.

Unge Krigere, bestemte til at vorde et vigtigt Værn for Fødelandets Sikkerhed, en vigtig Støtte for Thronen: Eder være disse Øieblikke helligede! Skienker mig Eders Opmærksomhed!

Jeg vil ikke føre Eder tilbage til Gerners Minde; jeg veed: at Eders unge Hierter føle den store Mands Tab; ei heller vil jeg opvække Eder til Betragtninger over Livets Korthed og Dødens Vished: intet velanvendt Liv er kort, og det bør sig den oplyste Kriger ligesaalidet at skiælve for Døden, som daarligt og uforsigtigt at fremme dens Komme. Men jeg vil stræbe at fremstille Gerner som et Mynster for Eder, hvorledes I skulde opfylde Eders Bestemmelse som Krigere, som Mennesker, at gavne: den gode Borgers egentlige Idræt i Livet, ligesom og dens

Vid-

Vidnesbyrd hos Medborgere, er det sandeste og ufor-
krænkeligste Hædersminde paa hans Grav.

Det er et Held for Eder, og en Hæder for Tænkemaaden i Eders Stand, og hos dem, som bestyre og vaage over dens Indretning: at blot arvede Fortieneſter ikke forfremme, naar disse ikke understøttes ved erhvervede. Ærens Vei staaer da aaben for Eder alle, og det er ikke Prunken med Forfædres Bedrifter, der udgiør den agtede, den duelige Soekriger; det er hans egen Flid, der skal forfremme ham, hans egen Duelighed, der adler ham.

Dette var Gerners Adel, dette var tillige hans Forfædres. Endskiønt disse ikke førte Hielme og Skioldmærker, hvis dunkle Betydning taber sig i Mørket af den fierne Oldtid, og som ikke sielden har været Virkninger af svage Fyrsters Luner, eller de raae Tiders Fordomme, saa fulgde dog med deres Navn det hædrende Vidnesbyrd, at de vare trofaste og duelige Mænd, som elskede Fædrenelandet, og stilede deres Idrætter til dets Vel, og hvis Troskab mod deres Konge endtes med deres Liv.

Saaledes nævner Historien dem, saaledes taler den om Præsten Gerner i Friderik den 3dies Tid: han, som ved Kierlighed til Fødelandet og Troskab mod dets Fader overvandt Torturens Smerter og Dødens Frygt, og glemmende sig selv saae Fædrenelandet, trods Fiendernes Haardhed og Trusel.

Hører

Hører dette, Adels Ynglinge, og varer herpaa! der er ingen sand Adel, uden den, som er erhvervet ved Fortieneſter, men og den er til, er ligesaa sand, ligesaa hædersværd, endskiøndt den ikke er udmærket ved Fyrſters Naadestegn; ligeledes er og den uværdig til sine Forfædres Navn og Hæder, som ei allene ikke vedligeholder den, men endog ikke formerer den ved en oplyſt og ædel Tænkemaade, og ved gavnlige Idrætter. Paa Eder iſær, som ved Fødſelen finge Adels Navn, har Fædrenelandet en vigtig Fordring. Dette Navn er en Haandpenge, forud givet Eder, som indvier Eder til dets Tieneſte. Dets Krav er billigt, dets Fyldeſtgiørelſe være Eder hellig! Skulde I kunde glemme det, da vover Eder aldrig til at opløfte Eders Øine til Eders Forfædres Mindesmærker, prunker ikke, med deres Navne: I have beſkæmmet dem, brammer ikke med Eders Adelsbrev og Stamtavler; de ere Eder Bebreidelſer.

Tidlig tabte Gerner en Fader, og med ham en indſigtsfuld Veileder, en oprigtig Ven. Som Commandeur-Capitain havde han tient Kongen, og tillige som Skibsbygger. Lykken havde ikke været gavmild imod ham med ſine Gaver; han ſkyldte dens Gunſt intet. Redelighed og Arbeidſomhed, forenet med Flog Huusholdning, gjorde ham den undværlig: han efterlod altſaa ſine Børn intet Betydeligt af den Mammon, hvis Beſiddelſe allene ikke bør ſkaffe Eieren Hæ-

der,

der, hvis Brug er saare vanskelig, og hvis ikke sjeldne Misbrug har anrettet tusinde Gange flere virkelige Ulykker, end dets Savn har kunnet frembringe mulige.

Saaledes tiltraadte Gerner den ærefulde Bane, paa hvilken han i et ikke langt, men virksomt, men velanvendt Liv, oprettede sig et Hædersminde, der, saalænge Videnskaber og Dyd hædres, vil være uforglemmeligt, og saalænge Videnskaber og Dyd opfylde deres Dyrkeres Hierter med reen, ublandet Glæde, vil være det høieste Maal, efter hvilket Dødelige kunde indrette deres Vandel.

Lader os med Tanken følge ham Skridt for Skridt paa denne Bane; ethvert vil være Eder en Lærcregel, ethvert Opmuntring til at følge hans Fodspor.

Gerners første Bestemmelse var de Videnskaber allene, som henhøre til den fredelige Lærde. Denne forbandt han med Krigerens, da han i Aaret 1755 indskreves blandt Ø.-Cadetterne. Vigtig blev ham denne Bestemmelse, den blev det eneste Maal for hans Opmærksomhed, den eneste Gienstand for hans Flid.

Lykken, og hans Formyndere, havde bestemt ham et saare tarveligt Udkomme, knap det Nødtørftige; han manglede altsaa ei allene Livets Behageligheder og Bequemmeligheder, men endog stundom dets

Fornødenheder. At undvære de første, dertil havde hans ophøiede Siæl Styrke nok, og det i en Ungdom, hvor den let berusede Indbildningskraft saa let forleder til Sandseligheder; men, for at raade Bod paa det sidste, anvendte han hvert Øieblik, som hans egne Forretninger lode ham tilovers, til at veilede andre hans Jevnlige i Videnskaberne, til at igiennemgaae Dagens givne Lærdom med dem om Aftenen. Herved rettede han Lykkens Mangel, oplyste sine Medarbeidere, og befæstede sig selv ved den idelige Gientagelse i sin Videnskabs første Grunde.

Genie, forenet med en saa sielden Flid, opflammet af en ualmindelig Kierlighed til de Videnskaber, der henhørte til Krigerens Bestemmelse, maatte ei allene opvække hans Læreres Opmærksomhed og Agtelse, men ogsaa forskaffe ham den paa denne ene Maade erhvervelige, den ham vigtige Yndest af hans Foresatte. Den ædle Mand, som da bestyrede dette Academie, saae hans Fremgang, opmuntrede ham ved at rose hans Flid, og glædede sig ved, at han blandt 21, om da forlode Academiet, kunde anbefale ham som den første.

Dette var den første Frugt, Gerner høstede af sin Flid. Men nu traadde han tillige ind paa Verdens almindelige Skueplads, overladt til sig selv. Han havde en erhvervet Hæder ei allene at vedligeholde, men endog, skulde han vandre Ærens sande Vei,

at forsøge. Han bar nu Krigerens Hæderstegn, uden derfor at see sine Lykkes Omstændigheder forbedrede. Dette er enhver ung Krigers uomgiengelige Tilfælde, naar Forsynet ellers ei har beskiæret ham Formue; men det er og en vigtig Advarsel til i Tide at vænne sig til Sparsomhed, og denne Menneskeligheden saa tunge, men Krigeren saa aldeles nødvendige Pligt, Selvfornægtelse.

I denne nye Grad af sin Stand, see vi Gerner, den samme Videnskabernes varme Ven, den samme varme Ven af sine Medmennesker; thi hvad kan være større Velgierning, hvad fortiener mere den tænkende Mands Erkiendtlighed, end det, at finde en Mand, som med store Evner forbinder en utrættelig Villie til at oplyse ham, til at lette ham Besværlighederne paa Videnskabernes Baane. Guldet kan ikke betale ham, end sige belønne ham; han lønnes bedst, naar hans Hensigt, hans Ønsker opfyldes; denne Hensigt, de Ønsker, at danne og opmuntre varme Venner for Videnskaberne.

Ved idelig at arbeide selv, vedblev Gerner at lære andre; hans lyse Foredrag, hans veniige Omgang, hans ædle Uegennyttighed giorde ham søgt og yndet. Cadetten og den unge Studerende kappedes om at søge Underviisning hos ham i den Menneskel saa nødvendige som nyttige Videnskab, Mathematiken, og alle de Timer, som Gerners egne Arbeider

og Grandskulnger lode ham tilovers, vare endnu heldigede til at slukke hines Læretørst.

Ved denne Arbeidsomhed sattes Gerner i Stand til at tage Deel i Livets Bequemmeligheder og Forlystelser; men dertil var hans Tid ham for dyrebar, og hans Formues Overskud ham for ædel.

Det fradraget, som han behøvede til sit eget tarvelige Ophold, til Bøger, disse Videnskabers Hielpemidler, til et intet mindre end prunkende, dog ei heller hans Stand vanærende Klædebon, dette fradraget, tilhørte det øvrige, ligesom Resultatet af hans Flid og Kundskaber, hans Medmennesker. Langt ophøiet over Egennytte, kiendte denne ypperlige Mand ingen anden Pligt, ingen anden Lyksalighed, end at gisre vel!

Selv Tiden til Livets nødvendige og behagelige Vederqvægelse, Søvnen, indskrænkede han saa kort som mulig. Trættet af Grublen forlod han ofte Midnats-Lampen, for paa det blotte Gulv, med en Bog under Hovedet, at nyde en kort og uundværlig Hvile; og Solens første Straaler vakte ham igien munter til Arbeid og Velgierning.

Paa denne Maade henflød Gerners Ungdom; saaledes brugte han sine mandlige Aar, og i dette Arbeide traf Døden ham. Hans store uegennyttige Siæl tillod sig knap Glæden af den offentlige Hæder, som hans henrykte Medborgere, drevne af en uovervindelig

delig

delig Følelse af hans Værd, ydede ham. Megen offentlig Hæder frabad han sig, og den, som overrumplede ham, nød han med Beskedenheds Rødme; men derimod tilvinkede ham aldrig nogen Leilighed til at fremme Fædrenelandets Tarv, før hans hele Siæl brændte. Selv opsøgte han Leilighed til Gavn, greb hver, og gavnede.

Paa denne hans Gavnlighed behøver jeg ikke at fremlægge Beviser; tale ei Danmarks Søkrigere med Henrykkelse om hans Skibe? det trygge Værn mod Storm og Bølger, de muligste Bequemmeligheder som disse tilbyde, dertil har en stor Deel af Eder været Vidner. Hvo seer Indretningen i Dokken, denne Velgierning endog for ufødte Slægter, uden at velsigne dens Opfinder for hvert et grublende Øieblik, han anvendte paa denne Trældoms Lettelse?

O! hans Forstands Værd, og Ypperlighed, er umistydeligt erkiendt og hædret; Danmarks vise Mænd holdt det for Pligt at følge hans Liig! og saaledes er og hans store menneskelige Hierte erkiendt; thi agtede Dannemænd fældte Taarer ved hans Minde.

Saaledes vandt Gerner Hæder ved at gavne! og dette er Ærens sande Vei. Alle Gienveie ere Afveie, der føre langt fra dens Tempel; al anden Hæder, som ikke grunder sig paa Gavnlighed, er en drømt Løn for smukkede Udyder; thi naar Samvittighéden vaagner, er Drøm og Løn forsvunden. Vel

den

den forførte, som det gives at aabne Øinene i Tide for den falske Æres Fortryllelser, og at forlade Afveien, hvorpaa han vandrede. Vist nok, dette Arbeide er saare besværligt; thi deri er den sande Ærens Vei forskiellig fra den falske. Indgangen og de første Skridt paa hiin ere besværlige, paa denne bestrøde med Blomster; men jo længere man gaaer paa hiin, jo mere lettes Veien, jo flere sande og yndige Skiønheder tilbyder den; da derimod denne hilder den Vandrendes Fod med blomstrende Ukrud, fører ham i Labyrinter, beruser ham med sine giftige Blomsters Udaandelse, af hvilke han som oftest ikke vaagner, inden den kommende Død aabner hans Øine i en trøsteløs Fortvivlelse.

Føler dette, ædle Ungdom! O! at den Sandhed stedse maae være lys, stedse nærværende for Eders Siæle; der er ingen Hæder, uden den, som grunder sig paa Gavnlighed; ved den vedligeholdes den arvede, ved den erhverves Hæder. Uden Gavnlighed misbruges Forsynets Gaver, Byrd, Rigdom, og det, som overgaaer Byrd og Rigdom, Siæle Evner. Det er med Forstanden, som med en Ager; den være saa frugtbar som muligt, forsømmes den, vil den ikke bære andet end Tidsel og Ukrud; forsømmes Forstandens Dyrkelse, mon dens Frugter skulde blive bedre end den forsømte Agers?

Vel sandt, Forsynet meddeelte ikke alle lige Gaver, Forstanden har sine Grader; men hvilken Grad af naturlig Forstand er saa ringe, at den jo ved Flid kan forsges? Men til at opnaae dette Maal, dertil ere Videnskaberne de sikkreste, de eneste sande Midler; de Videnskaber nemlig, som henhøre til den Stand, man i Livet har valgt sig; og hvilken Stand behøver disse mere almindelig, hvilken Stand høster større Frugter af disse, end Krigerens? Det er disse, der skulle lære ham den sande og betimelige Brug af de tvende Krigeren saa nødvendige Egenskaber, Mod og Sindighed, og af disses nødvendige Foreening. Uden Videnskaber vil Mod udarte til Forvovenhed, Sindighed til Feighed.

Men som Forstandens Dyrkelse giver Bequemhed til at gavne, saa maa Hiertets moralske Forbedring frembringe en virksom Villie til at gavne.

Disse tvende Egenskaber bragte til den muligste Fuldkommenhed, og forenede med hinanden udgiøre den sieldne store Mand, udgiorde Gerner.

Dette er en svag Gienlyd af Fædrenelandets Røst. Philosophen Rothe bød os at spørge Historien, hvo Gerner var, og Suhm Danmarks sandrue og vise Historie-Skriver svarede:

Henrik Gerner var en ypperlig Mand; stor i Videnskaber, større i Dyd, Oprigtighed og Ædelmodighed. Prydet med enhver Dyd, ikke hengiven til

noget

nogen Last, ædelmodig foragtede han de Underfundigheder, hvorved man tilsniger sig Venner og Velynderer; thi han kiendte sit Værd; han elskede Fædrenelandet over Alt.

Saa taler Historien — det er et kort Begreb af alle de Dyder, som giør Manden stor paa Jorden, og vis om Himmelen.

Ædle Ynglinge! hvad kan jeg ønske Eder høiere, hvad kan jeg anprise Eder varmere, end at ligne denne Mand? Hvilket Held for Fædrenelandet, hvilken Lyksalighed for Eder!

K.

K. L. Rahbek.

S. f. B. S. 122.

Følgende korte Mindetale over Danmarks Pollio Suhm, er maaskee det, der af denne Forf. Forsøg i dette Fag, hidtil er skikket til at meddeles her.

Medborgere!

Om i dette Øieblik, da I vente at høre den Medbroder, Eders Venskab betroede den ærefulde Forretning, ved denne Sørgehøitid at være Eders Følelsers Talsmand, midt i denne Forsamling en ærværdig ubekiendt Olding, som vi pleiede at tænke os hiin Ægypternes Dødningedommer, pludselig fremstod, tog Taleren Ordet af Munden, og spurgte: hvo var denne Afdøde, at I saaledes høitideligholde hans Minde? jeg veed det, eenstemmigt vilde Giensvaret blive: vi begræde Peter Frederik Suhm! og var hiin Spørger — jeg vil ikke sige, Tvillingrigets Søn, ikke Nordbo, men blot i Kulturens og Oplysningens vide Rige den Afdødes samtidige Medborger, han maatte billige, ære, og dele vor Sorg.

Men jeg tænker mig Spørgeren giennem en lang Række af Aar, være sig ved Hændelse, eller selvvalgt Eneliv, eller hierarkisk Klausur, eller despotisk Lænker, afskaaret fra Menneskesamqvem, tænker mig ham efter denne lange Udelukkelse først i det selvsamme Øieblik

blik givet Samfundet tilbage, ukiendt med senere Dages Mænd, Begivenheder, og Daad, næret i hiin langvarige Eensomhed med uafbrudt Betragtning af alt det foragtelige Intet, Mennesker saa gierne forgude, hylde, og hædre; mistænksom og streng, som saadan Ensomheds Grublen kan saa letteligen gisre; en saadan barsk og ubestikkelig Dommer, er det, jeg tænker mig os at stande til Regnskab for denne Sørgehøitid, denne Mindeforsamling, er det jeg tænker mig, os at skulle besvare det rhadamantiske Spørgsmaal: Hvo hiin Afdøde var? for ham ville vi forgiæves betegne Suhm med de Navne, dem vi, sikkre for alle Modsigelser, visse paa at møde vore Følelsers Gienlyd, indbyrdes bruge: den magelsse, den eeneste, Fædrelandets Hæder og Pryd, Menneskehedens Veldæder og Længsel. Alt for levende vil det sræve hiin strænge Dommer i Minde, hvor ofte just saadanne Lovtaler bortskienkedes af Letsind, offredes af Partiaand, vanhelligedes af foragtelig Smiger; i disse vor inderligste Overtydnings, vore meest levende Følelses sandrue Ytringer, maatte han frygte tomme forgiænlige Lyd, der end mere vilde forøge og fordoble hans Mistænksomhed; med dobbelt Strænghed maatte han gientage sit Spørgsmaal: Hvo da hiin Afdøde var?

Da nævnte vi Suhm, den Lærde, Skribenten, Videnskabsdyrkerens Fader og Ven, Videnskabernes

høi-

hsimodige Fremmer og Understøtter; men selv dette var Navne, almindelige Bersimmelser, der ikke vilde tilfredsstille vor Dommer. Alt for ofte maatte han have hørt Navnet Lærdom bortsdslet paa hin forfængelige Viden af Ting, som faa vistnok kun vide, men som og kun faa ønske, og som endnu færre behøve, at vide, da de ere ingen til Gavn, skiøndt de undertiden kunne være Besidderens Forfængelighed til Lyst, eller timelig Fordeel. Lidet maatte han kunde agte en saadan Dragerugen over golde, unydte, unyttede Skatte, lidet den Lærde, der blot er lærd for sig selv.

Men da vilde de fremstaae iblandt os, de Mænd, som det sømmer, og egner at fortolke dette den Afdødes Værd; vilde sige og vise, at i hele Suhms Kundskabsmasse blev ingen Kundskab unyttet, ingen unyttig; at ingen, ingen strængere end vor Suhm har lagt dem paa Hierte, disse vigtige Ord, hans Ven, vor danske Tacitus sagde: vi lære ikke for os, men for Fædrelandet! de vilde fremlægge hiin majestætiske Række af herlige Lærdomsminder, hine historiske Værker, der vunde den Afdøde det retfærdige Navn af Nordens — maaskee blot dansk Beskedenhed hindrede at sige, Jordens — kundskabrigeste Historiegrandsker; vilde frempege den uberegnelige Massa af Kundskaber, disse Værker have udkrævet for at blive til, den umaalelige Massa af Lys, de sprede over den mærkværdige Hedenolds hidtil omtaagede Dage, over vore mandige

Fædres

Fædres saa lidet kiendte Bedrifter, Sæder, og Skiæbner. Studse vilde da hiin strænge Dommer over et saadant herkulisk Lærdomsværk frembragt i et Old, som allerede i Aarsneese, allerede inden hans Bortgang fra Samqvemmet, nævnedes det flygtige og bløde, og hvor Alt umiskiendeligen bebudede denne Blødheds og Flygtigheds Tilvext; men naar han nu ydermere erfoer, ikke blot, hvor utrættet Arbeidsomhed, hvor uegennyttig Nidkiærhed, men og hvor ædle hsimodige Opofrelser dette vigtige møisomme og kostbare Værk affordrede Suhm; hvorledes han næsten helligede et Halvhundrede af sine Aar dertil; besluttede, og beredde det i sin fyrige Ungdom, blev det, trods alle sine raske Mandoms meest smigrende Tillokkelser, tro', og end ikke forsagede det i sin ærefulde Alderdom, saa hæderlig en Hvile i Skyggen af de mange ædelt vundne Laurbær end denne tilbød ham; hvorledes han ikke blot ingen offentlig Understøttelse enten fordrede, eller fik, eller ventede, eller engang ønskede; men endog ikke regnende de til store Summer stigende Omkostninger, selve Arbeidet medførte, ikke nøiet med at have opofret det fristende Udsigter til, hvad man ellers kalder verdslig Ære, og timelig Lykke, end ydermere hsimodigen hensatte en betydelig Pengesum, til at bringe for Lyset dette Værk, som det allerede vilde være sielden Uegennyttighed uden mindste Udsigt til Belønning eller Betaling at have udarbeidet; og alt

dette

dette for et Værk, der af hver den, der søgte Arbeidets Løn uden for Arbeidet selv, maatte findes utaknemmeligt og lidet lønnende; et Værk, der, saa vigtigt det var, i Følge sin Natur maatte finde saa saare faa Læsere, og endnu færre gyldige Dommere, da det næsten med Føie kunde siges eene at være skrevet for Suhmer, ligesom det eene kunde skrives af Suhm! sikkerlig vilde da hiin strænge men retfærdige Dommers Studsen forvandles til hædrende Beundring; dog, frygtsom for at overraskes af sine egne Følelser, vilde han maaskee bevare sin Strænghed, og sige: alt dette skeede for Æren.

Ikke kunne, og ikke ville vi nægte, at saa sielden og faa de end ere, der, som hans Jævninge kunne sidde til Doms over Suhm, saa vigtige ere deres Stemmer, saa uvurdeerligt deres ærefulde Bifald; men havde Æren været Suhms Formaal, stod det da ikke til ham at naae den ad slagnere Veie, at forene Folkets og Areopagiternes Stemmer? vare Parnassets meest smilende Blomsterstier ham ukiendte eller lukte, at han over Kundskabsbiergets uveisomste Fieldeaas skulde bryde sig denne moisomme Bane til Udødeligheds Tempel? var ikke Adgang og Sæde ham vis, havde han end aldrig anden Adkomst dertil, end den eeneste Sigrid, dette vor Digtekunsts maaskee originaleste Mesterværk, der ligesaa lidet har havt sit Mynster, som fundet sin Mage? og nu disse Sigrids deilige Søstre,

ikke

ikke eens, og dog alle lige af Aasyn, som Søskende egner, der, som Nympher, omgive hiin skiønne Gudinde, og vige i Skiønhed for hende, men hende allene; nu Danmarks Telemach, Euphron, som vi alt en Fierdedeel af et Aarhundrede have eiet, og som endnu synes at være kommet et halvt Aarhundrede, før vi vare modne dertil; nu disse mange og mangehaande Skildringer, samtlig vidnende om den Mand, der var alle Aarhundredes Samtidige, i alle Lande, som i alle Kundskaber hiemme! Disse, disse ville vi fremlægge Oldingen, og da ville vi sige, at disse Arbeider, hvoraf maaskee eet enkelt vilde være en anden nok for hans Liv, som til hans Navnkundighed, vare Biting for Suhm, hans Fritimers Syssel, Hvile fra hiint strængere Arbeid. Og hvo, hvo — vilde vi nu spørge — kunde fortænkt ham, om han ved denne Hvile fængslet i hine venlige Cameners tryllende Arme, var blevet døv for Historiens alvorlige Muse, hvis Kald var til Moie?

Ikke Historiens Muse — vil da hiin skeptiske Olding indvende — Æren kaldte ham, Æren! at foredrage den mosisomme Ære for den lettere vundne, er selv allerede en Ære. Ja! for at giøre denne Indvending, maatte man, som den Olding, vi antoge, været aldeles udesluttet endog fra det allermindste, allerfierneste Kiendskab til Suhm, om hvem man med saa fuldkommen Føie kan sige: at aldrig, aldrig

tænk-

tænkte nogensinde nogen ved det Gode, han stiftede, mindre paa sig; den Mand, der, jeg vil ikke sige, var reen for Avind; thi over hvem skulde da Suhm været avindsyg? ikke engang sige, var for stor til Stolthed, som til Forfængelighed; men paa hvem man saa gandske kan anvende, hvad d'Alembert om Telemachs af Hierte og Aand Suhm saa nærbeslægtede Digter har sagt: at han var noget meget bedre end beskeden; thi han tænkte ikke engang paa at være dette. Overbeviist om — som han selv i hin Taksigelse for et svagt Erkiendtligheds og Agtelsestegn fra nogle Medborgere udtrykte sig — at man er pligtig at giøre alt for sit Fædreneland, som man skylder Liv, Opdragelse, Tankestemning, Slægt og Venner, randt det ham lige lidet i Sinde at søge og undvige Æren; thi aldrig stod den ham for Øie, medens han handlede; at virke og gavne var ham Natur, som Solen at lyse. Heller ikke søgte han de meest glimrende Scener for sin Virksomhed, men enten de gavnligste, eller saadanne, som han troede, ellers vilde forsømmes. Dette vidner den betydelige Række af fremmede, meest Oldtids, og for dennes Grandskere i Særdeleshed vigtige, Værker, der ene have hans medicæiske Gavnmildhed at takke, at de saae Lyset; dette den vigtige reiskiske Samling af Haandskrifter og Anmærkninger, denne Lærdoms Skat, som hiin den classiske Oldtids Fortroligste til

eene-

eeneste Arv efterlod en uforsørget Enke, der, efter længe i sit Fædreland at have forgieves budet Fyrsters og Lærdes Nationalstolthed den fal, endelig i denne udenrigs Mand — thi fremmed maae man ikke kalde Suhm for nogen eller noget, Videnskabernes vide Rige tilhørende — fandt en Lærdoms Skiønner og Ven, der med mere end fyrstelig Rundhed — thi han gav af sit eget — endte hendes Kummer, og berigede vort Fædreneland med denne Frugt af reiskisk utrættelig Lærdom; dette vidner det Tilbud, der — at jeg skal bruge den lærde retskafne Langebeks egne Ord — mellem Privatfolk er uden Liige: da hint for Middelalderens Historie saa vigtige Værk, til hvis Anprisning det vil være nok, at det efter Langebeks Død ikke kunde fortsættes uden ved Suhm, af Mangel paa Understøttelse fra de Steder, hvor al Opmuntring skulde hentes, næsten opgivet henlaae, da tilbød denne Langebeks og alle Menneskers store Ven, at give og gisre alle til Værker fornødne Bekostninger; dog saa, at hele Fordelen skulde tilhøre Langebek selv. Og ikke — o strænge Olding! — vare disse Opoffrelser Offringer paa Ærgierrighedens Altar! thi ikke var det paa disse afsides lidet besøgte Marker, den vilde saae, hvis Hu stod til at høste Ære og Roes. Og vidste man end ydermere det uendelig meget, Suhms høire Haand for Videnskabsmænd og Videnskaber har giort, uden at engang hans Venstre vidste deraf; og nu frem-

for

for alt Maaden, hvorpaa han giorde det, ikke blot fri for det fierneste Skin af Brammen, men endog i den fuldeste Ubevidsthed om, at have giort det mindste andet, end hvad han maatte, og skulde! hvorledes han ledsagede betydelige Gaver, hvormed han overraskede trængende Videnskabsmænd, med ærlig Undskyldning, at indtrufne ualmindelige Udgifter havde sat denne Understøttelse en Skranke, som en Konge vilde tage i Betænkning at overskride; hvorledes han tvistedes med en ham værdig Ven, hvis ædle Naisomhed frasagde sig Suhms venskabelige Understøttelse, inden han endnu efter Suhms Tykke kunde undvære den; og især hvorledes det — som hans faderlig elskede, faderlig fremhiulpne Snedorf af sin fuldt et Hierte har vidnet — endnu var stedse hans største Velgierning, at man aldrig nogensinde følte mindste Tvang ved at staae i dette Forhold til ham. Og hvormeget, saare meget vil ikke endnu Erkiendtlighed bringe for Lyset, da Ærbødighed for Velgiørerens Villie ikke mere forbyder Taknemmelighed at bortdrage det Slør, hvormed Suhm indhyllede sine Velgierninger.

Og selve de Videnskabsmænd, der ikke saaledes umiddelbar havde en Velgiører i ham, hvormeget ere ikke selv de hans redebonne Tienstvillighed, hans lærerige Omgang, hans vennehulde Adfærd skyldige? Med Foie kan man sige, at om een Provinds i Videnska-

bernes Rige var hans egentlige Hiem, nær havde jeg sagt, hans Eiendom, da var der ingen af dette vidtstrakte Riges øvrige Dele, hvor han jo havde Borgerret; thi vare og samtliges Sønner hans Medborgere og Brødre; han var uden Eensidighed, som uden Partiskhed; ligesom han uden mindste Hensyn til Navn, Alder, Stand, Forbindelse, politisk eller literarisk Forhold, Yndest eller Meeningssect viiste enhver det Venskab, og begierlig nyttede Leiligheden at yde ham den Roes, han troede ham at tilkomme; saaledes vandrede han Haand i Haand med Naturforskeren, som med Oldgrandskeren, med Digteren, som med Historikeren. Videnskabsmændenes Held, Hæder og Ret var ham Fædrelandets; var ham uendelig dyrebarere, end hans egne.

Lettelig — vilde maaskee Oldingen nu afbryde med Taciti Ord: lettelig vil jeg troe ham en god, gierne en stor Mand; kun den mageløse, den eeneste, han forkyndes af Eders Sorg, kan jeg Menneskeheden til Ære endnu ikke erklære ham for. Da, da ville vi nævne Suhms uskatteerlige Velgierning, den ligesaa anseelige som udsøgte Bogsamling af mere end 100,000 Bind, brammede med Naturvidenskabens og Oldgranskningens allerkostbareste Værker, riigt i de historiske Videnskaber, som en Bogsamling til Suhm maatte være, forsynet med de ypperste Udgaver af Oldtidens klassiske Mesterværker, muligst fuldstæn-

digt

digt i Fædrelandets Litteratur, beriget med et kostbart og kosteligt Forraad af Haandskrifter; sige, at denne høistbetydeligt Samling, hans tidlige Ungdoms Anlæg, hans Manddoms dyrebare Omsorg, og hans ældre Dages Yndlingsid, var helliget til Videnskabsdyrkeres og Kundskabselskeres Brug. Stor vilde udentvivl vor Spørger erkiende denne Fortieneste, dog vilde han maaskee erindre, at den endda ikke var magesløs, ikke den eeneste, at Frankrig heri havde havt en Suhm i den ædle Peiresc, om hvem den veltalende Thomas har saa hæderlig sagt: at han giorde mere for Videnskaberne, end selv den forroste August, mere end de tree fierde Dele af Jordkodens Fyrster havde giort, da hans Bogsamling paa en Tid, hvori slige Samlinger vare sieldne, og Bøger ikke, som siden, en Overdaadssag, stod alle Kundskabselskere aaben, og han end ikke blot deelte sine Bøger og Indsigter, men og sin Formue med dem. Thi — vilde maaskee vor Sandsiger paastaae — thi være det Suhms fortiente, uforgiengelige Roes at kaldes Danmarks Peiresc.

Ofte, ofte, — maatte vi da give til Giensvar — har man adlet dette Hædersnavn ved at anvende det paa vor Suhm; og var det eene hans Aands Nærpaarørende, danske og fremmede Videnskabsmænd, han havde aabnet sin rige Bogskat; var det hans eeneste, eller hans høieste Roes, at Tvillingriget neppe eier en eeneste Videnskabsmand, der jo har Pøie at

velsigne Lykken, at den giorde Suhm til hans Samtidige; der jo har hin saa høimodigen aabnede Bogskat en betydelig, mangen vel og den største, Deel af sin videnskabelige Dannelse at takke, da vilde dette Navn være ham værdigt. Men hin Roes, saa stor den end er, var for Suhms almeenudstrakte Gavnelyst alt for indskrænket; Almeenoplysning var hans store Tanke, hans store Ønske; derfor aabnede han samtlige sine læselystne Medborgere, uden Forskiel paa Kiøn, Alder, Stand eller Haandtering, sin Bogsamling, og lod den, uafskrækket af den slette Tak, Uskiønsomhed, Uefterrettelighed, ja endog Uredelighed alt for ofte ydede ham derfor, tyve Aar staae dem aaben. Nei! ikke ville vi kalde ham vor Peiresc. Denne over hele Europa saa hædrede Mand, vidner selve Thomas, var lidet kiendt i sit Fædreland; og saa maa, saa vil den Mand uundgiengelig være, der kun middelbar giennem Bogstuerne virker til sine Medborgeres Oplysning og Fremtarv. Ikke saa var det med Suhm; er det ikke over tyve Aar tilbage, vi kunne regne en vis Almeenculturs Morgenrøde iblandt os, da treffe vi tillige her paa den Tidspunkt, da Suhms aabnede Bogsamling begyndte, at fremlokke Lyset, at tilintetgiøre det Monopol, der indskrænkede Kundskab og Læsning til Lærdmanden eene; alle Borgerclasser, alle Aldre, alle Kiøn, naaede denne hans Velgierning; derfor samledes Oldinge, og Mænd, og Yng-

lin-

linge, samledes Lærde, og Krigere, Borgere og Udlændinge til hans Jordefærd! derfor, o det sande, o det høistbetydende Symbol! — derfor bekrandsedes hans Kiste af en barnlig qvindelig Haand til et Sindbillede, at ikke blot hvert Kiøn og hver Alder, men og de kommende Slægter i ham erkiendte en Velgiører. Ja det er du, o Suhm! det vilde, det skulde du være, havde du end ikke ved hin ærefulde Handel, hvor — som en værdig Talsmand af din Roes, saa skiønt, som sandt har sagt — mere Fædrenelandets og Oplysningens, end egen Fordeel havdes for Øie, ligesom indsat Fædrenelandet til din Arving, overladt det at aagre med dine omhyggelig samlede Skatte; selv da vilde du fortiene det herlige Vidnesbyrd: at, skulle reen Oplysning, Lykke og Dyd, denne sande Treenighed, nogensinde see deres Tempel reises iblandt os, da var det dig, uforglemmelige Suhm, der ved høimodige Opoffrelser lagde dens Grundsteen.

O saa hædrer hans Minde, — seer jeg nu hiin strænge Sandsiger, henrevet ved den herlige Følelse af det sieldneste Menneskeværd, tage os Ordet af Munden — thi vel maae I erkiende i Suhm en større meere mageløs Velgiører, end om han havde beriget Eder med Skatte og Lande, da han skiænkede Eder Oplysning, Staters, som enkelte Menneskers, eeneste Hæder og Held. Men er det ved Skuepenge og Krandse, ved Sørgeoptog og Mindehøitideligheder, I kunne

ære

ære en Suhm! I vidne jo selv, hvor ubetydeligt alt her i Skyggernes Land sligt Skyggeværk var i hans Øie! I sige jo selv, at han, i det Gode, han virkede, søgte sin Virksomheds eeneste Løn! O, thi yder ham denne! hans Hædersminde være hans Fædreland! taknemmeligen modtaget, omhyggeligen bevaret, ivrigen pleiet, og gavnligen anvendt vorde hver Gnist af Oplysningens prometheiske Ild, som Eders Suhm nedbragde fra Himlen. Oplysning vorde Barndommens trygge Ledsagning, Qvindens skiønneste Pryd, Mandens helligste Tarv, vorde Borgens Stolthed og Hyttens Fred, række Arbeideren Haand i hans Værksted, og gaae ved Landmandens Side bag Ploven! paa sand og almeen Oplysning gienkiænde man efter Aarhundrede endnu det Folk, der engang har eiet en Suhm.

Medborgere! fra en ikke mindre streng, ikke mindre ubøielig Dommer, end vi tænkte os hiin Olding at være, fra den retfærdige og ubestikkelige Fremtid have vi samme Tilraab at vente. Ikke behøver den vore Sørgehøitider og Minder for at paaskiønne Suhms Værd; i det herlige Pantheon, Videnskabernes udødelige Rige, har han selv ved sine Værker, og end mere ved sine Handlinger reist sig et usorgiengeligt Minde; hans Hæder kunne vi ligesaa lidet forøge som røve. Men jo mere levende den erkiender, hvad Suhm giorde for os, jo strængere vil den fordre

os til Regnskab, hvad vi giorde for ham; og vee! vee os da, om vi findes uerkiendtlige mod den Mand, vi giøre Fordring paa saa udmærket at paaskiønne, hædre, og takke! Vee os, om vi forglemme, at den eeneste ham værdige Skiønsomhed, Hæder, og Tak er, at vi stadigen hukomme, troligen følge, hvad han ved Lære, og end mere ved Exempel indskierpede os: at elske Fædrelandet fremfor Alt, i Sævers Forædling og Kundskabs Udbredelse at viise den ægte eneste Fædrelands Kierlighed, og til at opnaae dette store Maal agte hver Møie, hver Bekostning, hver Opoffrelse ringe. Kun saaledes kunne vi virkelig takke, værdigen hædre vor Suhm! kun herved kan han vorde vor Hæder, som han stedse vil vorde vor Længsel.

Philip Rosenstand Goiske.

Fød 1755.

Justitsraad og Committeret i Generaltoldkammeret.

Blandt adskillige for det meeste ved Selskabshøitider holdne Taler, udmærker sig uden Tvivl især hans tvende, særskilt aftrykte og som Manuskript for Venner udgivne, Sørgetaler over hans Ven, Advocat P. H. Aagaard, og over Geheimeraad og Statsminister Scheel; af den førstnævnte ville vi her afskrive følgende Sted til Prøve.

Har denne Deel af min Tale, ved at opvække Høiagtelse for vor Aagaards herlige Daad, som Statens Mand, opmuntret vor unge Medbroder til engang at blive Danmarks retskafne Borger, da skal Erindringen af hans Handlinger, som Menneske, være en Veileder paa Dydens skiønne Bane, thi Dyden kiendes ikke af det unge og ubesmittede Hierte uden at vinde sig Hengivenhed.

Naturen synes at sige, at Børns Pligter imod Forældre aftage i Forhold til den mindre Omhu, den mindre Forsorg, som den tilvoxende Alder oppebærer af disses Hænder. De borgerlige Love have været nødte til at give Regler i Overensstemmelse med disse Grundsætninger.

Men — denne Tilladelse bliver ubenyttet af den fromme unge Mand, og ved sit Exempel lærer

Aa-

Aagaard, at den værdigste Borger i Staten er den lydigste Søn i en god Faders Huus.

Efter en lang Rad af Embedsaar, og under Svagheds mange Besværligheder, var det hans Faders kiæreste og tilsidst hans eneste Selskab, at omgaaes sin Søn, og det var Sønnens vigtigste Pligt, at bidrage til Faderens Rosomhed. Ingen Forlystelser, intet Selskab kunde forlede ham til at unddrage Faderen eet eneste af de Øieblikke (man tage mine Ord i den allernøieste Forstand) som denne ønskede hans Nærværelse. Han rev sig løs fra vore venskabelige Arme, for at ile denne sin Pligt i Møde. Han fulgte Faderen overalt, og medbragte den ømmeste Omhu for hans Velgaaende. Uagtet mange Forretninger, uagtet eget svage Helbred, var han altid ved Faderens Side, naar Sygdomme tvang denne til at søge Leiet. Med den eene Arm understøttede han det svage Legeme, med den anden Haand tilbragte han ham Vedergvægelse. Dette hæderlige, men besværlige Kald varetog han indtil det Øieblik, da Faderens Velsignelse hævede paa de døende Læber, og Hiertet fuldt af Tilfredshed med Sønnens Hengivenhed og Venskab gav efter for Tidens og Svaghedens Magt.

Hvor lidet maatte vi kiende Menneskket, dersom vi vilde paastaae, at det ikke er forbundet med Besværlighed, naar den fyrige Ungdom skal vandre med den skrøbelige Alderdom. Dennes Gang er langsom,

den

den segner under Byrden af de Besværligheder, som Sielen ei har Munterhed nok til at ophielpe. Dens Ideer kunne ei stemme med den muntre Ungdoms, der iler med en hastig Fart. Og dog — hvo skulde troe det, vidste vor Aagaard saaledes at nedstemme sin Aands Munterhed, at indrette ethvert Skridt saaledes, at Faderen maatte troe, at det var en medaldrende Ven, der gik ved hans Side, og ikke en ung Mand, som understøttede ham.

I en Tidspunkt (jeg sørger ved at sige det) da man troer, at Ungdommen ved en stor Grad af Frihed forledes til at glemme Pligterne imod Alderdommen, skulde nogle maaskee overtale sig til at troe, at jeg maler et Ideal, da jeg troligen afbilder min Ven! O! at jeg kunde giøre det med saa levende og lyse Farver, som han fortiente! O! at min uvante Haand kunde udtrykke den Ynde og Skiønhed, som oplivede enhver af hans sønlige Handlinger, da skulde dette fortryllende Billede henrive Ungdommen med Lyst til at ligne det.

Hvo veed, hvor mange af Eder, vort Selskabs Ynglinger! skal engang blive den svækkede Alderdoms Trøst? hvo veed, hvor kort eller længe den sørgende Fader eller grædende Moder vil byde Eder at tage Deel under Byrden? Skulde da Eders Skuldre smerte under Alderdommens tunge Paahvilen; skulde Knæene bøies under Vægten af de mange Pligter, som be-

tynge

tynge Eder, da send en Tanke til Aagaards Minde, og den skal komme beriget med Kraft og Opmuntring tilbage.

Havde jeg end ingen Adkomst til at forlange min Vens Minde bevaret inden disse til Ungdommens Forædling indviede Vægge, da vilde denne eene af de mange gode Egenskaber, som tilhørte ham, give mig Rettighed dertil.

Noget af min Gield har jeg betalt til Eder ved at nævne Aagaards Forhold mod sin værdige Fader, men alt for meget lod jeg staae tilbage, naar jeg stiltiende forbigik de Midler, hvorved han dannede sig til at blive dette Monster paa sønlig Kierlighed.

Saasnart hans Forstand var moden nok til at indsee, at de menneskelige Lidenskaber ligne hiin rindende Elv, som dæmmet med behørig Forsigtighed, driver de største Verker, men overladt til sig selv bortskyller alt med dens ødelæggende Fart, blev det hans Forsæt at underkaste dem Fornuftens kloge Herredømme. Han begyndte med at undertvinge sine Ønsker udi ligegyldige Ting, for at faae denne Færdighed i de vigtigere. Hans vigtige Æmner stod ham bestandig for Tanken. De vinkede ham tilbage, naar han veeg til Side enten kaldet af den uskyldige Munterhed, eller indbuden ved Venskabs Overtalelser. Blodet løb hastig i hans Aarer; Nerverne havde den fuldeste Elasticitet, hans Temperament var altsaa langt fra den

Kul-

Kulde, som giver Mennesket en Dorskhed og Ligegyldighed mod Lidenskabernes Virkning. Tidligen modsatte han sig deres Magt, thi han vidste, at den unge Green böies lettelig, men den ældre Stamme staaer urokket. Denne Lidenskabernes kloge Bestyrelse, under Forstandens Herredømme, havde den meest velgierende Indflydelse paa vor Aagaards hele Vandel. Den gav det Venskab, som han indgik, en evig Varighed.

Godmodig og tienstfærdig mod enhver, som søgte og fortiente hans Omgang, ansaae han Venskabets egentlige Pligter at være saa mange, at de ikkun kan udsves imod saa. Den Lighed i Tænkemaade, den Overensstemmelse i Følelser, den Hengivenhed for sin Ven, den uafladelige Omsorg at forekomme dennes Ønsker, dette, som udgior Venskabets Glæder, kan der være fælles med mange? I Sandhed, den kiendte hverken Venskabs Værd eller dets Pligter, der sværger Troskabs-Eed til mange, og han lærer hastig, at Venskabs gylde Navn er mindre end intet for det ædle Hierte.

En af Alderdommens Verdsligvise, jeg mindes nu ei hvilken, har givet den vigtige Regel: "Prøv nøie, førend du slutter Venskab. Naar du har sluttet det, da betroe dig aldeles dertil. De sætte Pligterne i en omvendt Orden, som imod Philosophens Bud, prøve først, naar de have elsket, og elske ikke,

naar

naar de have prøvet. Betænk dig længe, om du skal antage nogen iblandt dine Venner. Naar du har giort det, saa skiænk ham din gandske Fortrolighed, tael ligesaa frit med ham, som med dig selv." Paa denne Grundvold byggede vor Aagaard sit Venskab, derfor kunde ingen have en trofastere Ven end i ham.

Venskabet, denne himmelske Gratie, har dette tilfælles med enhver Skiønhed, at foruden de Yndigheder, som bemærkes af enhver, besidder den fine Træk, som Kienderen allene kan beundre. Oprigtighed, Bestandighed, Fortrolighed ere Egenskaber, uden hvilke intet Venskab kan bestaae, men det forskiønnes i Forhold til den større eller mindre Grad af Fuldkommenhed, den stærkere eller svagere Grad af Agtsomhed, som den ene Ven viser imod den anden.

Frygtede jeg ikke for at forøge de endnu nye Smerter hos de Venner, som Aagaard med Rette kaldte sine, hvor mange Beviser kunde jeg da her anføre?

Hvor varm, hvor nidkiær, naar hans Ven blev forurettet? hvor omhyggelig, naar han leed, hvor deeltagende, naar han sørgede? I Kummerens Dage, da var ethvert Øieblik, som tilhørte ham, indviet til den sørgende Vens Trøst. Ofte har jeg seet, og selv har jeg erfaret den synderlige Omhyggelighed, hvormed han udtænkte, og tilveiebragte de Midler, som kunde lindre den sørgende Vens Lidelser. Ved hans

Be-

Bestræbelser formildedes den fortvivlede Sorg til den Menneſket anſtændige Bedrøvelſe.

Med hvor reen, hvor høi en Glæde deeltog han udi enhver Behagelighed, ſom Skaberen lod tilflyde dem, med hvilke han havde aflagt Eed for Venſkabets hellige Alter? Han følte ſin Vens Glæde meere end ſin egen, eller rettere, han kiendte ingen Glæde ſtørre, end ſin Vens Lykſalighed.

Beſtod maaſkee hans venſkabelige Kreds af Mennesker, om hvilke man kunde ſige, hvad man fortæller om Solblomſtret, at det lydig venter ſig efter Solens forandrede Gang? Var han maaſkee ſelv liig den Plante, der aabner eller trækker ſig ſammen i Forhold til andre Legemers Nærværelſe eller Fraſtand? Jeg vil lade dem ſelv tale. Mere end eengang har han tilſtaaet, at hans Venners Oprigtighed, og deres frie Sandhed havde advaret ham og hindret ham fra mange Feiltrin. Han viiſte mig ofte, hvorledes diſſe havde givet hans Siæl en Stemming, ſom han med Erkiendtlighed følte. Og — jeg tør opfordre enhver af hans Venner til at aflægge deres Vidnesbyrd. De ſkal beſtyrke hans og mit Udſagn, at han uden Fortrydelſe modtog de Erindringer, og udkaarede de Meninger, der afvege fra hans, naar han fandt dem grundige.

Den vandrer en kiedsom Gang igiennem Livet, der ikke ledsages af Venskab, men dette flygter, naar Dyden ei maae gaae ved dens Side.

O! Brødre, vort Selskabs Haab! indvier Eders unge Hierter tidligen til Venskab ved at hellige dem til Dyden, og indvier dem til Dyden ved at aabne dem for ædle og rene Følelser. Inden Venskabets tætte Hægn beskiærmes Eders Ungdom, blomstrer Eders Manddom. Under dets behagelige Skygge skal Eders Alderdom engang qvæges. Venskabs stille Suk skal engang hædre Eders Grav, som de nu ære Aagaards Minde.

E.

C. F. Dichmann.

Fød 1765. Død 1806.
Professor og Lærer ved Søeacademiet.

I den af ham udgivne Samling Søetaten ꝛc. vedkommende (Khavn 1801) findes trende af ham ved den gernerske Medailles Uddeeling holdne Taler. Af den første blandt disse, Christian den fierdes Minde, som Samleren ogsaa for Emnets Skyld, ønskede at kunde meddeele heel, nødes han ved Rummet at indskranke sig til at meddeele Indledningen.

Ofte griber Historiens M[illegible] Penselen for at male Nerpner; og skrækkes. Endnu oftere udkaster den Trækkene til Sardanapaler; og væmmes. Men derimod: hvor oplives den, naar Tidens sparsomme Haand leder den imøde en Regent, som var en Fader for sit Folk og en Skræk for dets Fiender; som elskede Videnskab, og selv besad den; som lønnede Fortieneſter, og selv havde dem; som med Septeret i Haanden drog den rigtige Grændselinie imellem Monarken og Despoten, imellem Folkevennen og Folkeslaven, imellem Helten og Erobreren.

Medborgere! saadan Fyrste var Danmarks fierde Christian. Og dog leder jeg forgiæves paa vore Torve efter hans Erreminde: dog savner jeg den Digter, som forevigede sig ved at synge ham; dog kiender

jeg

jeg ikke den Taler, som overantvordede hans Daad til Efterverdenen.

Have da Danske fornægtet sig selv? Lyde da Taknemmeligheds bebreidende Klager forgiæves fra Norges Klipper? Og skal jeg, den ringeste blandt Norges Sønner, være den, som afbetaler en liden Skiev paa den store Gield, mit Fødeland skylder sin Velgiører? Hvo er da jeg, at jeg vil prise en Mand, som den store Gustav erkiendte for sit Mønster? Hvo er jeg, at giennem min Mund skulle gientages de Vidnesbyrd, som endog fierne Tænkere aflagde om ham: "at han døde, som en af Verdens største Mænd, og som Samtidens største?"

O! i Sandhed, jeg skrækkes tilbage for min Forvovenhed! Følger jeg ham til Valpladsene: — jeg seer ham der mellem Fiendens forgiftede Kugler; i Spidsen af de Stormende; i Klyngen af de Kiempende. Jeg seer hans ædle Blod at rinde, medens han med egen Haand udgyder Fiendens; jeg seer ham selv at ordne Slaget, og selv at besiele det; jeg seer ham at være blandt de Seirende den Forreste, og iblandt de Vigende den Sidste *).

Følger jeg ham til Retfærds høitidsfulde Helligdomme: — han staaer der som Lovgiver, omringet af et tillidsfuldt Folk, som lytter paa hans retvise Dom-

*) Slang. p. 294.

Domme. Han staaer der; — og Bedrageren blegner; medens hans Skarpsind opdager Underfunds fintspundne Væv; og Partiaanden forstummer, medens han, ublendet af Fordoms Giøglelys, høier Ahnestoltheden; og Egoisten skiuler sig beskiemmet, medens han paa Dommersædet frakiender sig Fordele, Despoten uden Blusel skulde rane *).

Gaaer jeg til Musernes Templer: — jeg gienfinder ham der, ikke i Forgaarden, men i det Inderste; ikke som Lærling, men som Lærer. Han taler ikke blot med de Lærde deres Sprog og med Udlændingen hans Modersmaal: han præger ikke blot i hver Linie fra sin Haand Mandens Sielestyrke, Tænkerens opklarede Aand, den Sprogkyndiges Regelmæssighed, og Humanistens Smag; men i de offentlige Læresale tager han endog (ikke som Tilhører, men som Medarbeider) Deel i de dybsindigste Undersøgelser: han skaber nye, og udvider ældre Opfindelser, og overalt, hvor mit Øie vender sig, er det omringet af Stiftelser, han indviede Oplysningen; Indretninger, han helligede Videnskaberne; Kunstnere, han besiele-

de,

*) Man erindre sig den frisiske og rosenkransiske Sag, og man glemme ikke, at Christian ofte sad fem til sex Uger hver Dag i Retten; at han dømte selv, og at han ofte dømte mod sig selv, og endelig: at Sagførerne kappedes om at faae deres Sager frem, naar han sad i Retten.

de, og Lærde, han aflokkede Værker, der gjøre Litteraturen Ære *).

Besøger jeg ham i Kabinettet: jeg frydes der ved det sieldne Syn af en selvvirkende Statsstyrer. Hvert Brev til de høiere Embedsmænd, hver Forskrift for Gesandterne, hver Lov for Folket nedskriver han med egen Haand. Hans hele Liv svinder hen under heldbringende Sysler. Han nærmer sig Graven. Men Dagen gryer, og — den oprindende Morgensøel bestraaler hans graae Isse i det lønlige Arbeidskammer. Kuns fem Timer levner han Sønnen, de øvrige ere Menneskeligheden helligede. Han er svag og mødig; han kan intet Skridt gjøre uden Ledsager. Men han læser og besvarer dog hvert Ønskrift, der rækkes ham; og først tre Dage, førend Døden kalder, tyer han hen til det vedervægende Sygeleie. Kongernes Fader — saaledes kalder man ham i Europa; og den Agtelse, han overalt har erhvervet sig, berettiger ham til dette Navn. Han knytter Forbund med Viisdom, bryder dem ikke af Egennytte, og undviger dem ofte af Klogskab. Derfor kappes Fyrsterne om at vælge ham til Fredsmægler; og man tilstaaer, at hvo der — jeg vil ikke sige, efterligner, men blot forstaaer ham, har giort Fremgang i Statsvidenskaben.

*) See især Sl. v. 1412.

Jler mit Blik hen over Danmarks Sletter, over Norges Fielde: — der møder der en Rad af skiønne Steder, som bramme, Templer, som optaarne, og Bygninger, som reise sig til hans Ære.

Spørger jeg om Skatkammeret: — det er fyldt; men ved Guldet, hvoraf det straaler, hænger ei Enkens og de Faderløses Taarer. Det er en rund Gave af Faderens vise Sparsomhed, giemt til de stormfulde Dage, naar Uveiret drager hen over hans Børns Øse.

Vandrer jeg om blandt den hæderlige Folkeklasse, som fiern fra Thronen saa let glemmes, skiøndt den i sit Ansigts Sved støtter den: — O Gud! fast hemme Taarene Gangen af min Tale. Jeg seer Christian, naar det rygtes, at han nærmer sig Stæderne eller Landsbyerne: jeg seer Store og Smaae at klynge sig om ham med den inderlige Fortrolighed, som drager Barnet til Faderen: jeg hører de Velsignelser, som takke ham for hver møisom Nat, han vaagede, for hver Fare, han ikke unddrog sig, for hver heldbringende Tanke, han undfangede, og til Folkets Vel bragte til Modenhed. Jeg seer ham, hvorledes han i sin høie Alderdom vennesalig staaer mellem mine Fædre, de trofastmandhaftige Nordmænd, og overvældet af de store Sieles kiereste Følelse, af elskelig Taknemmelighed, græder over deres Fædrenelands-Kierlighed: hvorledes han i disse sørgelige Dage lader Flaaden gaae

til

til Norge, for at vaage over de Skibe, der bringe det Fødevare; og da ikke allene Rigsraadet, men endog Dronning Kristina selv, undres over, at han (den grantseende Statsmand) blotter, bestormet af saa mange Ulykker, Øerne og Kongestaden selv for Forsvar, hører jeg ham kuns svare: jeg kan ikke dertil. Gud faaer at raade; men mine huldе Nordmænd skulle ikke sulte." Og naar jeg nu erindrer mig, hvor han arbeider for at bryde Landmandens Lænker: hvor han kiemper for det forarmede Folk mod Lehnssystemets blodsuende Hydra: hvorledes hat ikke undrager de saa kaldte lavere Stænder Oplysningens Fakkel, men tvertimod sørger omhyggelig for, at den velgiørende maae blusse for dem: hvorledes han ofte i hele Maaneder ombytter Palladset med Hytten, for at vogte paa Agerdyrkningens Fremme: hvorledes han ærer den offentlige Stemme, og langt fra at qvæle den, staaer endog selv frem, og forsvarer sig som Medborger, mod den: hvorledes han aabner Betleren den samme Adgang til sig som Ridderen, saa at de alle, fra Bonden i Vadmelet til Stormanden i det guldbeslagne Fløiel, tye til ham, naar de trykkes, for at hvile under hans Retfærds Varetægt; til ham, naar de tvivle, for at hente belærende Raadførsel; til ham, naar de under Vanheld lide, for at søge hielperig Deeltagelse — O! naar jeg betænker alt dette: hvorledes turde da jeg briste mig til at skil-

dre

dre Christians Kierlighed til sit Folk og Folkets Kierlighed til ham *)? Nei! af mig, Medborgere! vente I ingen Lovtale over — jeg vil ikke sige denne sieldne Fyrste — jeg siger det dristigen: dette sieldne Menneske. Du ædle Olding! grib du den Pen, du af Gratiernes Haand modtog, da Absalons Billede stod vinkende for dig! Her kalder et mere besielende; og i det du præger det paa Papiret, og forhøier Glandsen af din Udødelighed, skal jeg ærbødighedsfuld skue til, og skiult imellem Mængden af dine Beundrere, skal jeg frydes ved, at Danmark havde Konger, som fortiente at prises, og Mænd, som hædrede det ved at prise dem.

Men jeg er, ædle Medborgere! efter Foresattes Bud forpligtet til at træde i Dag frem som Taler; og hvilket Emne burde jeg da heller vælge end Christian? Staaer jeg ikke for en Fyrste, som med Stolthed regner ham blandt sine Oldefædre? Seer jeg mig ikke omringet af Søkrigere? Og bør jeg ikke, i det jeg taler, tænke mig omsvævet af Christians forklarede Aand? Thi seer han tilbage til Dødeligheden og det elskte Danmark: hvilket Sted inden dets Enemærker skulde han da i Dag hellere skue ned over, end dette:

*) See Schlegels Saml. p. 139. Sl. p. 1384.

dette; han, hvis huldeste Glæde var Sskrigerens stigende Fuldkommenhed.

Ja — fra dette Sted burde hans Roes lyde, var han end forglemt af det øvrige ukiønsomme Danmark. Og skulde da paa mig — jeg som allerede flere Gange værdigedes at føre Ordet i unge Sskrigeres Navn — skulde da paa mig hvile trykkende den Bebreidelse, at jeg opoffrede et af deres kiereste Ønsker, for at skaane min egen Forfængelighed? Skulde jeg da forstumme, fordi jeg bluedes ved ikke at kunne vinde Hæder ved at tale? Nei! adlydende min Pligt, gaaer jeg, unge Sskrigere! Eders kaldende Ønsker imøde, og tale skal jeg, skiøndt stammende.

Men hverken min Evne eller Anledningen, hvori jeg taler, tillader mig paa eengang at fremstille Helten og Statsmanden, Landsfaderen og Videnskabsmanden i den fulde Glands. Jeg kan kun kaste et flygtigt Blik ud over den Sandhed: at for Sskrigeren bør fierde Christians Minde være uforglemmeligt. Men i det jeg frembær Eder min gode Villie, lig Armodens Offer, støttes jeg ved den Overbtviisning, at den Taknemmelighed, som i Eders Barm brænder for Eders Kunstes ømme Pleiefader, trænger ikke til at oplues af Veltalenhedens Ild, somder ikke var givet min uindviede Haand at tænde.

Vel-

Velan! følger mig da! Jeg skal vise Eder Christian ude og hiemme, paa Havet og i Musæet, i Værkstederne og i Kabinettet; og hvad enten I see ham at føre Roret eller Penselen, Sværdet eller Passeren, Bilen eller Pennen, saa skal han dog føre enhver af dem for Danmark.

F. H. Guldberg.

S. f. Bd. 510.

Blandt hans deels særskilt udgivne, deels i adskillige Tidsskrifter aftrykte Taler, meest holdne paa Skolelærerseminariets Høitider, vælge vi her den til Ribers Minde, tildeels fordi den kan aftrykkes heel.

Det er lærerigt for Forstanden og trøstende for Hiertet: stundum at omvandre iblandt de Hvie, der hæve sig over vore Bortgangnes Støv, og der nogle Øieblikke at dvæle under alvorlige Betragtninger. Sindet vorder veemodigt, naar vi skue de mange Faldne, af hvilke nogle bleve bortrevne ved det første Skridt paa Livets Vei, Andre segnede midt i det meest daadfulde Løb, og atter Andre lagde sig først roligen til Hvile ved Banens Ende. Sindet vorder veemodigt, naar vi træde hen til Dens Støv, vi med frelst Samvittighed ikke kan hædre; naar vi mindes det Gode, han forsømte, det Onde, han fremmede; og mindes, at han bortkaldtes, inden han fik Tid til at udslette den Uret, der nu raaber Hævn over hans nægtede Hvile. Sindet vorder veemodigt, naar vi med høitidelig Ærefrygt nærme os til den Ædles Gravhøi; mindes, hvad han var; sukke, fordi han er ei mere. Sindet vorder veemodigt, naar en afsides liggende, fredet og pyntet Grav tilraaber os: at i den jordedes

en

en Mand, der var elsket, medens han levede, og er end elsket, skiøndt han alt for rum Tid siden vandrede heden. Men just under en saadan Sindsstemning vorder Hiertet bøieligt til at modtage varende Indtryk; og af Marmorstøtten paa den Riges eller Stormandens Støv, af Trækorset ved Armes Hvilested, af Rosen over Vennens Grav, af Alt skiænkes os da mangen en gavnende Lære.

O! det kan i alle Livets Stillinger, under alle Dagens Kaar, for enhver Dødelig være lærerigt og trøstende, af og til at giøre en eensom Vandring til de Bortgangnes Boliger.

Glæden vil ikke, skrækket, flye den Glades Die, fordi han der ofrer eet Øieblik til mandig Eftertanke. Det maatte da kun være, fordi han i en alvorlig Time nøiere veiede sin Glæde paa Sandhedens Vægtskaal, fandt dens Værd indbildt, og nu forkastede den. Men aldrig vilde han angre den tidligere Ydsven, der vogtede ham for en senere og tifold tungere Fortrydelse. O! han vilde langt mere prise denne, Alvor helligede, Time; han vilde tiere rive sig løs fra den larmende Kreds, der forstyrrede ham i rolig Overveielse, tiere flye eene til de Dødes Hiem, hvor vi saa got kan lære at bruge og at nyde Livet: at arbeide for at vinde Ret til at søge Glæden, og glædes for med ny Kraft at kunne arbeide. Og, var hans Glæden fortient og ægte, o! da vilde den snart i en

langt

langt skjønnere Skikkelse vende om til den, for eet Øieblik mørknede, Pande; selv imellem Gravene vilde den omsvæve ham, blid og tryllende, som den første Gang nedsteeg fra Himlen; Tanken, at han ogsaa eengang gienimes i Jordens Moderskjød for Sorg som for Glæde, vilde giøre ham det vigtigt, at nyde værdigen hver Fryd, der sendtes ham fra Glædens milde Giver.

Den, der, misundelig over andres Held, og utilfreds med sin egen Skiebne, finder Jorden at være en sørgelig Ørk, maatte, ved alvorligt at skue de Hedengangnes Grave, mindes: at, som alle disses Indvaanere nu have naaet deres Maal, skulde og han eengang naae det. Denne Forvisning, som især her gaves ham af tusinde Forgiængere, maatte, i Foreening med den Tanke, at hans Bane ligesaavel kunde endes i Dag, som i Dag eet Aar, gyde Liv i de døende Nerver og Ild i det kolde Blod. Inden det blev for seent, maatte han bestemme sig til at nyde de gode Ting, han nu vilde finde ogsaa sig tildeelte. Utilfreds maatte han vel vende tilbage, som han kom; men ikke med sin Skiebne, ikke med Gud; nei! med sig selv. Og vel da det Øieblik, der fremkaldte denne Forandring! o det skal af ham og hans Kreds tidt vorde velsignet!

Ogsaa den, der har Grund til at sørge og væde sit Brød med Smertens bittre Taarer, ogsaa han kan

imel-

imellem Gravene finde den Trøst, han overalt forgiæves søger. Mangen Broder, der fordum leed, endog under haardere Byrder end han, hviler nu her; og trindt om Hvilesteder er saa tyst, saa roligt. Ingen Klage lyder mere; intet Suk hæver sig tiere. "Saaledes" — udbryder han, efter de Øieblikkes veldædige Taushed — "saaledes skiænkes ogsaa Dig "eengang Fred efter Ufred!" Og ledsaget af Taalmod, der lærer os at bære og vente, iler han tilbage til sit Hiem og sin Sorg, lider — men smiler under Lidelsen.

Den Miskiendte, der med ærligt Hierte vandrer Broderen imøde, men koldt vendes Ryggen, fordi der trindt om ham svæver en fiendsk Taage, som det er hans blændede Medbrødre vanskeligt at gienneintrænge, den Miskiendte forlader Gravene med den Trøst: at Alt vil vorde klart, naar denne Taage med ham ophører. Det synkende Mod hæves. Tro sin eengang fundne og eengang svorne Pligt, gaaer han nu roligt hen ad Banen, fremmer Ret, og afværger Uret; skiøndt han forudseer den Skygge, som derved vil kastes over hans Handlinger. Og hver Gang, han føler sin Lyst svækket og sin Iver kiølet; hver Gang, han føler sig nær ved at bukke under for den Modstand, der overalt møder ham, iler han atter didhen, hvor han eengang fandt Kraft, og Varme, og Mod; og hver Gang vender han seirende tilbage.

Men

Men ogsaa Lykkens Yndling, der dandser paa tornefrie Roser, og vugges i tryllende Glæders Skiød, ogsaa ham er det gavnligt, stundom at dvæle imellem de Dødes Boliger, og vinde mandig Eftertanke. Han vaagner af den forkiælende Slummer, der rødede Staten i ham een virksom Borger mere; han mindes: at det engang bør ham med at vorde Støv, og at da selv Monarkens Støv ikke er bedre end Slavens. Han nødes til at fremkalde for sin Tanke Alt det, der hører til roligt at kunne sove den lange Søvn; og, ved at skue sin Brøde, siner han sin Pligt, og hylder han sin Pligt. Hver Gravhøi tilraaber ham: "endnu er det Tid, men snart maaskee ikke mere!" Han forlader dem med Alvors langsomme Skridt. Forhadt er ham det Hiem, der aldrig saae hans Daad til Brødrenes Gavn. Hver Aften, hver Morgen, ved hvert Timeslag, lyder det for hans Øre: "endnu er det Tid, men snart maaske ikke mere!" og denne Varsel, han modtog imellem Gravene, skal herefter aarle vække ham til gavnlig Virksomhed og silde lægge ham til velfortient Hvile.

Og lad Ynglingen, der, beruset af Lysternes Trolddom, vover sig ud paa det veiløse Hav, imellem hvis slugende Bølger Tusinde lede Skibbrud for ham, lad ham træde hen til de Dødes Boliger! lad ham der vorde fortrolig med Tanken om den sidste Regnskabs Stund! lad ham nærme sig til den kiendte Grav, som

skin-

skiuler det Offer, der, rask og fyrig som han, faldt i Ungdommens blomstrende Dage! og, skrækket, flyer han om til den rolige Bred, han forlod, og stod Fare for aldrig mere at finde.

Lad Manden i de Øieblikke, da Leilighed aabnes ham til, ved ikke retfærdig Klogskab, at berede Huustroe og Børn et bekymringsfrit Liv, naar han ei selv mere kan sørge for dem, lad ham i de Øieblikke vandre didhen, hvor de Henfarne sove sødeligen! lad den alvorlige Fred, der omsvæver disse Steder, stemme hans Siæl til gavnlig Eftertanke! lad ham der mindes: at Fædres Dyd og usmittede Navn, men ei Fædres Guld, arves af Børnene i tredie og fierde Leed: at den Retskafnes Slægt endnu aldrig saaes forladt her paa Jorden: at den Fader, der efterlader Sønnen sin Religion, sin Kundskab, sin Erfaring, sin Dyd, gaaer langt roligere ned i sin Grav, og hviler der langt tryggere, end den Fader, der kun efterlader Sønnen de saa uvisse, saa farlige Skatte! Lad ham mindes alt dette! og hele Verdens Guld, al Jordens Kostbarheder, bringe ham ikke eet Skridt fra Pligternes hellige Bane.

Og hvor lærerigt, hvor trøstende kan det ikke være Oldingen, stundum at staae tankefuld ved den Grav, der snart lukker sig over hans Been ogsaa! Da vil utidig Sparsomhed og Pengesyge ei saa let herske over hans Hierte. Da vil tyrannisk Strænghed

hed mod de Yngre, der nyde de Glæder, han fordum nød, men kan ei længere nyde, ikke mørkne hans Øie. Da vil Frygt for at forlade denne Jord, han dog ei mægter at gavne, ikke boe i hans Bryst. O nei! han vil saaledes ende sin Bane, at de Ynglinge, paa hvis Skuldre han skal bæres til Hvile, maae nedsænke ham i Graven, under Taarer og Klager, som en om Fader, en mild Ven og en trofast Ledsager.

Vel Dem, vel Enhver, der ofte besørger Eders stille Boliger, I, vore forudgangne Brødre! Oplært for Evigheden og trøstet for Livet vender han tilbage, med Fred i sit Hjerte. Trøstet for Evigheden og oplært for Livet, modtager han tidt deres Varsel med Glæde, fuldbringer sit Løb i Dag eller i Morgen med rolig Tilfredshed, og lægger sig da fro til Hvile i disse Boligers fredelige Skygge! Vel ham!

Men — endnu en anden Lære, endnu en anden Trøst vinde vi, ved saaledes at holde Hævd over en fra Fædrene arvet og gavnlig Skik, ved stundum at besøge Gravene. Det er saa sødt at vide sig erindret, naar man ikke er mere. Derfor opreise vi Støtter og Mindesmærker, derfor plante vi Roser og Cypresser over vore Tabtes Støv. En yngere Slægt seer denne vor Omhu, følger tidt med os paa vor Gravvandring, og, da Alt dette desuden har noget tiltrækkende ved sig, bliver den vort Mønster tro, saa at vi, naar det bør ogsaa os at vandre heden, kan

være

være forvissede om at vorde besøgte og erindrede i vort sidste Hiem. Dog — skal denne vor Forvisning være det, vi ønske den at blive, være trøstelig, da maae vi og tidt imellem Gravene erindre os selv, om hvad der hører til at leve i kiært Minde; thi bedre, uden dette, at vort Navn og vor Erindring ruller ned over os med den sidste Spade Jord, der tillukker Graven!

Hisset hviler en Mand, der eengang formaaede Alt ved sit meget Guld. Tusinde Hiulpne velsigne hans Støv. Vældige Bygninger, han almægtigen bød hæve sig, skiænke den forarmede Olding Huusly i kolde Vinter, Enken Pleie paa Nødens Dag, den Fattige Arbeid og Vinding, den Umyndige Tilflugt og Underviisning, Barnet Ophold og Opdragelse. Og dog staae vi, der kiendte ham i hans Krafts og Sundheds Dieblikke, saa lunkne ved denne Støtte, der udmærker hans Hvilested? Ja! thi vi kiendte ham. Hans venstre og sunde Haand rørede, hvad hans høire og døende Haand gav den Fattige. Ved denne Opregnelse paa Mindestenen af alt det Gode, han efterlod, vil han trygle sig Himmerig, som og den ydmyge Bøn nederst paa Støtten: "Vandrer! Du ofre den Retskafnes Støv een Taare!" skal tvinge Graaden af vort Øie. Men nei! tusinde Ulykkeliges Forbandelser raaber høiere end tusinde Hiulpnes Velsignelse. Guldet reisde dette Mindesmærke: Guldet kiøbde denne Opskrivt; men, upartisk er Efterverdenen,

denen, Guldet kan ikke tilkiøbe ham Vandrerens hæ-drende Taare, ikke Borgerens stolte Navn, ikke et elsket Minde!

Og see! ved Siden af det atter et kosthart Monument! Her, hvor Religionen, og Retfærdigheden, og Viisdommen, og Haabet udgyde ved Billedhugge-rens Kunst Strømme Taarer, her maa vel det bløde menneskelige Hierte hensmelte i Veemod? Gylden Skrivt forkynder os hans Navn, men — ak! at den det ikke giorde! Hvad hielper leiet Kunst? hvad den Hær af Baand og Stierner, og udvortes Hæderstegn, der pryde Gravmindets Urne? Vi kiendte ham, som hviler der! O ja! Heldig Fødsel drev ham i Veiret, som Varmen Drivhusplanten; men, som denne for-kiælet blomstrer, og forkiælet dør, medens Planten under Guds fri Himmel opklækkes ved Storm, og Regn, og Torden, og alle Luftens Forandringer til at voxe langsomt, bære moden Frugt og savnet hen-visne, saa misdannedes han i Lykkens Arme, qvaldes ved dens Favnetag, og hviler her ubegrædt, medens den Ringeres Søn i Kummerens Skole vorder dan-net, gavnlig, hædret, og eengang skal døe begrædt af Mange. Hvad sige nu Gravmindets betalte Taa-rer? — Han havde Vægt til at afvende Vold, og brugde den ikke; han havde Magt til at fremme Held, og lod den unyttet hvile; han steeg sovende til Hæder, og den Feige ydede ham den, medens han kunde skade,

men nu haaner selv Kryberen det magtløse Støv, for hvilket han fordum bøiede sit Hoved. Hvad ere nu alle disse Hæderstegn om Mindesmærkets Urne? Vidner ere de! Vidner, der fortælle Fremtiden: at han havde Leilighder i Tusindtal til at udbrede Gavn og Held, men forsømde nogle, og misbrugde de øvrige! Hvad ere nu disse Hæderstegn? De ere ikke Blomster, der indbyde Vandreren til, i Skyggen at hvile, at qvæges, og lære at vorde Menneske og Borger! Nei! de ere Tidsler, der bortskræk ham! Han flyer dem; thi did kom han ikke, for at saares!

Sandhedens usvigelige Stemme hidkalder Den, der mellem de Dødes Boliger ønsker, ved mandig Eftertanke, at danne sig som Menneske og Borger, til denne Grav. Intet kostbart Marmor kommer over den der Hvilende. Et simpelt Trækors er al den Prydelse, Vandreren skuer. Men dette Kors bærer den Tabtes Navn, og det er smykket for en Evighed. Kun hans Navn kan hædre det Støv, der skiuler hans Aske; thi dette Navn bar fordum en Ædel, der udbredede Held i sin Kreds, der var Barnets kiæreste Ven, Ynglingens huldeste Ledsager, Mandens Trøst og Oldingens Haab. Nævner ham! og Børn græde, Ynglinge antændes af Fædrelandskierlighed, Mænd sværge de strængeste Pligter Troskab, og Oldinge signe de sneehvide Haar, der bebude dem: at de med ham snart for evigt samles. Fader fortæller Søn om hans

ret-

retskafne Daad; hans Minde gaaer i Arv til de seeneste Slægter; og at kiende, at hædre ham, vorder i Fremtiden der, hvor han har levet og gavnet, een Anbefalelse mere for den tækkelige Yngling. O han lever i kiær Erindring!

Sandhedens usvigelige Stemme henkalder Den, der mellem de Dødes Boliger ønsker, ved mandig Eftertanke, at danne sig som Menneske og Borger, til Din Grav, o Riber! Den Blidhed, der straalde fra Dit Aasyn: den viise Iver for Brødres Vel, der fremlysde i al Din Daad: det urokkelige Mod, hvormed Du mødte Fordomme: den overbærende Ømhed, der vandt Dig Alles Hierter, naar Du med den paa Læben hastede, for at oplyse, de Fordomsfulde imøde: den stille Retskaffenhed, der bestyrkede hver Lære, Du gav: o! Dine mange Dyder leve i evig, kiær og velsignet Erindring! De ere de Blomster, i hvis Skygge Vandreren hviler ved Din Grav, og dannes til Menneske og Borger! I Dag for eet Aar siden gik Du bort fra Lidelse til Fryd, fra Møie til Løn, og ak! det er for Enhver, der kiendte Dig, som Du først i Gaar foer heden, saa levende har Du svævet, og svæver Du for hans Tanker: saa bittert er ham det Øieblik, i hvilket han mindes: at Du ikke er længere paa Jorden!

Hver Den, der elsker almindelig Oplysning, som hidtil var saa ganske forsømt, elsker denne Stif-

telse; men hver den, der elsker denne Stiftelse, maa ogsaa elske Dig, henfarne Lærer Riber! Hist og her i vort Fædreland skimtes allerede Lys i den forhen saa raa og udyrkede Klasse; men Du var virksom blandt de Faa, der tændte dets hellige Flamme. Her adspredede Du med ufortrøden Flid den Taage, i hvilken Dumhed, eller Avind, eller Niddingsfrygt søger at indhylle almeen Mand. Her lededes af Dig mangen Lærling til Sandhed, Kundskab og Dyd. Her mødte Du med rolig Taal de Pile, Mørkhedens Sønner fra lumsk Baghold afskyde mod Lysets Venner. Her vidnede Dit menneskekierlige, Dit pralfri, Dit retskafne Liv, hvor salig den Fred er, Du spaaede Menneskekierlighedens, de stille Dyders og Retskaffenhedens Dyrkere. Her levede Du glad ved Nøisomhed; her lærde Du, Selv inderligen overtydet om Din sanddru Læres Værd; her leed Du med Trøst i Dit Hierte; her døde Du med Fred og Haab i Dit Øie. Evigt, kiert og velsignet er og være her Dit Minde!

Enhver, der elsker Lyksalighed paa Jorden, elsker og tilbeder Venskab; men Enhver, der elsker og tilbeder Venskab, maa elske Dig, henfarne Ven Riber! Som Ven rakde Du hver god Mand Din Haand, og ofrede ham villigt Din Tid og Dine Kræfter; til hvilken Religion, til hvilken politisk Tro, til hvilket Folkeslag og hvilken Stand han saa end hørde.

Som

Som Ven mødte Du hvert Menneske. Som Lasternes Fiende, men den Faldnes Ven, hialp Du redbon Din synkende Medbroder. Selv til Den, hvis Meninger og Handlinger vare saa afvigende fra Dine, at Du med ham ei kunde pleie dagligt Venskab, selv til ham bar Du det redeligste Vennesind. Dine Lærlinge vare Dine Venner; deres Sorg var Din; deres Glæde Din; deres Vel Dit; og Hvo af dem betroede Dig ikke selv sin Brøde gierne? Dine Medarbeidere vare Dine Venner, og Eders Siele vare sammenknyttede ved den fuldeste Sindsovereensstemmelses Baand. Langt fra mig, at oprive deres end blødende Saar, ved nøiere at udvikle dette! — Saaledes levede, og saaledes døde Du. Evigt, kiært og velsignet er og være blandt Venner Dit Minde!

Enhver, der elsker Moralens milde Bud, fremsatte i et skiønt og overtalende Sprog, maa ogsaa elske Dig, henfarne Digter, Riber! Var det end ikke skiænket Din Aand, at være ligemeget Herre saavel over Broderens Fantasie, som over hans Hierte; at bøie dette sidste, var dog dens visse Gave. Med Smag valgde Du Fremmedes Arbeider, naar de kunde lede til Dyd, Blidhed og Huuslighed; og med Smag omplantede Du de laante Kviste paa Fædrelandets Grund, saa de voxe yndigt op, og lokkede Mange til at hvile i deres veldædige Skygge. Selv i seene Dage skal den ufordærvede Mø og den plette-

fri

fri Yngling modtage vort de gavnlige Varsler, der tryllende leve i Dine Skrivter, og velsigne Dig i Din Grav. Og tifold forhøiedes Dit Værd ved den villige, og uskrømtede, og uegennyttige Agtelse, Du bar ikke blot for Dine Medaldrendes, men og for de Yngres Hoved og Arbeid; thi hvor sieldent findes den hos een Banes Samvandrere! Evigt, kiært og velsignet er og være blandt Danmarks Digtere Dit Minde!

O I, der kiendte ham som Lærer, som Ven, som Digter — o Brødre! o Søstre! skiænker Hans Minde, ofrer hans Dødedag een broderlig, een søsterlig Taare!

Fre-

Frederik Carl Gutfeld.

Fød 1763.

Provst og Sognepræst i Aswinderød.

Af denne, især ved geistlige Veltalenheds Værker, berømte Forfatter, meddeele vi følgende særskilt aftrykte Mindetale over hans Ven, Tænkeren Birkner.

Nær ved den Grav, hvor min Ven slumrer, hvor et af de bedste Hierter hørte op at slaae og at lide; nær ved den Grav, hvor fælles dybe Sorg stod tegnet i saa mange Ansigter ved den Bortvandredes Savn, hvor saa mange vaade Øine stirrende fulgte hans kiære Støv, indtil en Smule Jord for stedse skiulte det; nær ved den Grav, hvor Venskabet stod taus og sørgende, og grød over sin Yndling, og under sine Taarer længselfuld saae op til Himmelen, for der at søge, hvad det for evig tabte paa Jorden; nær ved denne Grav staaer jeg nu for at opfylde en Pligt, som Sandhed og Erkiendtlighed, som det gienſidige Forhold, jeg stod i med min henfarne Ven, paalægger mig; jeg staaer her for at tale om hans Savn, for at hædre hans Minde. Tung er denne Pligt for mit Hierte, og dog var det mig tungere, hvis jeg ikke maatte efterleve den; o, der gives Øieblikke i Livet, hvor vort Sind finder Lindring ved at gienkalde sit Tab, ved at for-

fornye sin Smerte; der gives Øieblikke, hvor Menneskет er lykkeligst ved Veemod og Taarer.

Og I der staae omkring mig, og til hvilke jeg taler i dette høitidsfulde Nu; I, der tause og tungsindige ledsage eders Vens, eders elskte Lærers dyrebare Levninger til Graven; skulde Erindringen om dette Optrin ogsaa i eders Øie atter fremlokke en Taare, da være den eder hellig denne Taare, thi den ofres Dyden og Venskabet, den er eders Hiertes, eders Menneskelighedsskjønneste Vidne. Venter ingen Konst, ingen Veltalenheds Prydelse i mit nærværende Foredrag m. T.! O naar Hiertet taler, tier Konsten, og et Ømme som mit, behøver ingen Prydelse uden Sandhedens. Det Sted jeg staaer paa, er høitidelig indviet Religionen og Oplysningen, høitidelig helliget Betragtningen af Menneskehedens vigtige Anliggender, af Venskabets blide velgiørende Dyder; skulde jeg da vel frygte for at tale uhensigtsmæssig, naar jeg paa dette Sted, i Dag taler om Religionens og Oplysningens og Menneskehedens og Venskabets Tab ved vor Birckners Død?

Ja i Ham tabte Religionen en af sine ædelste Dyrkere, af sine værdigste Forkyndere. Oplyftet over hine Fordomme, som Overtroen saa ofte udgav for Religion, og ved hvilke den omtaagede Menneskets Forstand, og misledte dets sædelige Omdømme, fulgte Han uforrykket Jesu Læres lyse, ædle og fattelige

Forskrivter uden at fordybe sig i mørke Grublerier om Ting, der ingen Indflydelse have paa Menneskets Held eller sande Rolighed. Hans Religion var Forstandens, var Hiertets Religion; hans Rolighed var bygget paa den faste, urokkelige Grundstotte, som Sædeligheden reiste den; hans Haab var evigt, som den Gud, paa hvilken det hviler. Ja, Gud, Forsyn, Udødelighed! Store velgiørende Sandheder! I, som ene kan trøste, kan styrke den svage Dødelige paa Livets dunkle Vei; o, I svævede, hulde, som Engle, om vor hvilende Broder: I fulgte med Ham, hvorhen Han vandrede; I skabte Dag, naar det var mørkt omkring Ham, og lysede for Ham i Skiæbnens Irregange, og tørrede Taaren af Hans Øie i Kummerens Timer, og hævede Hans Tanke høit op over Død og Grav.

For Ham maatte Sole svinde og Verdener forgaae; for Ham maatte Lys og Liv for evig ophøre Herneden; endnu følte han sig tryg og rolig; Han vidste, at hans udødelige Aand ikke forgik med Soles og Verdeners Fald, og at det evige Forsyn, paa hvis Vink Solene svinde hen, og Verdenerne falde, herfter med lige Almagt paa Hiin, som paa denne Side af Graven *).

At give disse store veldædige Sandheder det høie Værd, den faste Vished for Alle, som de havde for Ham;

*) Birkners samlede Skrivter, anden Deel, S. 158.

Ham; at befæste dem med Grunde, der ene vare hentede af Menneskets Sædelighed, ikke af uvisse Gisninger, bybsindige frugtesløse Undersøgelser om det, der for hvert dødeligt Øie er indhyllet i uigiennemtrængelig Nat; kort, at gjøre Religionen til det, den bør være: et vigtigt og frugtbart Anliggende for Forstanden og Hiertet; dette var stedse Hans kiereste Ønske, dette Hans Arbeides og Bestræbelses høieste Maal. Ja, hellige Religion! Aldrig fandt Du en Tolk, der værdigere forkyndte Dig; hvis Læbers Udsagn bar Præget af et renere Hjerte; ak! og disse Læber, der saaledes hædrede Dig, ere blegnede og tause; dette Hjerte, der var fuldt af dine store Følelser, slaaer ikke mere — det brast, og af den ædle, visnende Haand sank Pennen, der ene var helliget Dig, Oplysningen og Sandheden.

Ja Sandhed og Oplysning! hvad tabte ikke ogsaa disse ved den Wdies Bortgang! Han, hvis lyse Aand udbredte Klarhed trint omkring sig; for hvis skarpseende Blik Fordommene stode nøgne og blottede, vare de end indhyllede i den mest skuffende Maske; hvis Stemme opløftede sig vældigt og høit mod deres Herredømme, havde det end Aarhundredes Hævd; Han, der med den sieldneste Skarpsind grandskede over Menneskets og Borgerens vigtigste Anliggender, og fremsatte sine Undersøgelser i et Lys, der gjorde dem fattelige endog for den eenfoldigste blandt Almuens

muens store Hob — Han, hvis Sprog var ædelt, som Hans Tanke, hvis Pen ene styredes af Kierlighed til Sandheden, ikke af hiin Forfængelighed, eller Trættelyst eller Parti-Aand, eller de øvrige usle, uædle Lidenskaber, der desværre! alt for ofte forvandle Undersøgelser, som skulde være Sandheden helligede, til bittre hadefulde Angreb paa Personer, til voldsomme Udbrud af et gloende Hiertes Harme; Han, hvis Frimodighed var rolig og ædel, som det sømmer Sandhedens Ven, men tillige, støttet paa den, fast og urokket som en Klippe i Havet; O Han, denne Oplysningens og Sandhedens ædle Talsmand, er ikke mere. Midt i sit veldædige Arbeide at oplyse og gavne, at bringe flere vigtige og veldædige Sandheder i Omløb, underkaste flere skarpsindige og almeennyttige Undersøgelser sine tænkende Medborgeres Prøvelse og Bedømmelse, blev han kaldet bort fra Jorden.

O, hvor megen Nytte kunde Han endnu have skiftet! Hvor mange Fordomme kunde han have udrydet, hvormange urigtige Begreber kunde han have rettet, hvor megen Kundskab, og Dyd, og Held og Sædelighed kunde ved Hans ædle, lyse Underviisning have udbredt sig i en større Kreds! Ja klag mit Fædreneland! Du hvis Hæder Han var, klag med Oplysningen og Sandheden ved Hans Gravhøi! Dit Tab var stort; thi Din Rolighed, Din Frihed, Din Opklaring var Maalet for Hans Stræben; indtil det

braft

brast i Døden, slog Hans Hierte for Dig, og elskte Dig.

Dog det er ikke blot Oplysningen og Sandheden, ikke blot Fædrenelandet, der sørger over den Døde; o, Hans Savn er et Savn for hele Menneskeheden. Hvo var vel, hvo kunde vel være et ædlere Menneske i Ordets sandeste Forstand? Til Menneskehedens Vel levede og virkede Han, for Menneskehedens Rettigheder tænkte, talede, og skrev Han. Og Hans Hierte, o dette var stedse en Bolig for den reneste, skionneste Menneskelighed. Denne aabne Velvillie, med hvilken Han omfattede Alle; denne blide Godhed, hvormed Hans Øie smilede alle imøde; denne sieldne Uegennyttighed, der gav hver af Hans Handlinger saa høit et Værd; denne Skaansel og Lemfældighed, der aldrig betragtede Andres Feiltrin fra den værste Side, aldrig fordømte en Ulykkelig, var han det end ved egen Brøde; der stedse var overbærende mod Alle, men streng mod sig selv; denne Deeltagelse i andres Skiebne, der saa villigen rakte Haanden til den Fortrængte, saa ømt trøstede den Bedrøvede, saa vennehuld søgde at gyde Lindring og Haab i den Kummerfuldes Barm; — denne klippefaste Redelighed, der ledsagede hvert Udsagn, hvert Løvte fra Hans Læber; denne ædle Beskedenhed, der satte Krandsen paa Hans øvrige Dyder, og som jeg aldrig hos Nogen dødelig, aldrig hos Nogen

af

af alle de kloge og gode Mennesker, Forsynet lod mig kiende herneden, saae straale i blidere Glands end hos Ham — denne Sindsfasthed, der stedse sig selv liig, stedse den samme, var opløftet over alle Skiebnens Omvæltninger, stod urokket under alle dens Storme, og med et uformærkt Øie saae Held og Vanheld, Fryd og Kummer imsde. — O, hvo kiendte dem ikke, disse Dyder, der giorde vor slumrende Broder til Menneskehedens Ære? Hvo elskte Ham ikke, den Ædle, naar man saae de blide deeltagende Følelser, der stode malede i Hans Ansigt, der lysede i Hans Øie; medens man følede sig henreven af Beundring og Ærefrygt ved at see Ham uforrykket følge Pligt og Overbeviisning og stedse handle efter ophøiede Grundsætninger.

"Høi var hans Siæl og rolig og fornøiet;"
"I Fare kiæk, i Medgang mild;"
"I Modgang stærk, i Skygge og i Flamme,"
"I Venskabs og i Dødens Arm den samme."

Ja Venskab, Venskab! Hvo skildrer Dit Savn; hvo tolker Din Smerte ved den Ædles Død? Saa gandske var Hans Hierte skabt for Dine blide Følelser; slog saa smt, saa kierligt for sine Venners Held, deelte saa broderligt hver Skiebne, der ramte dem; saa blidt hvilede Hans Øie paa disse Elskte, naar Han var i deres Kreds, saa kierlig aabnede Hans Læbe sig til skyldfri Munterhed eller lærerig Samtale;

saa

saa vennehuld gav han Raad og Veiledning, hvor de behøvedes og forlangtes. Hans Venskab var ligt et Blomster, der skiønt og qvægende tryllede Alle, som nærmede sig det, men tillige et Træ, i hvis Skygge den Trætte fandt Hvile, den Vansmægtende Ly; hvis ædle styrkende Frugt udbredte Liv og Kraft hos alle, der nøde den. O! hvor det stod der ædelt og fast og frydeligt, det hævede sin skiønne Top mod Himmelen! Ingen Storm kunde knække dets Grene, ingen giftig Orm gnave dets Rod; ak! da udbredte Døden sin fortærende Kulde; og nu sank det, og visnede — og Taarer rinde ved dets Fald! O, I! som kiendte den sielvne Døde! I, som oftere glædede eder i Hans hulde Selskab, nød Hans aabne blide Fortrolighed, føle I ikke, at hvad jeg her sagde, kun svagt skildrer Hans Værd som Ven? Var ikke hvert af Hans Blik et mildt Gienskin af den skiønne Lue, som brændte i Hans Hierte? Bar ikke hans Omgang stedse Blidhedens og Sagtmodighedens elskværdige Præg? Var ikke Hans Huus en stille Bolig for den ægteskabelige og faderlige Kierlighed og hver mild, velgiørende Dyd, og hver huuslig Glæde, der svæver i dens velsignende Fred? Ja, med sagte, men uimodstaaelig Vælde hendroges man til den Ædle; med Glæde dvælede man hos Ham, og stedse forlod man Ham bedre, end man kom. — Og nu, naar Han saae sine Venner lide; naar Han saae dem kiæmpe mod en Smerte,

som

som Han ikke mægtede at hæve; o, hvilken om Uroslighed indtog da ikke Hans hele Siel! Hvilken Vemod — hvilken kierlig og trøstende Vemod læste man ikke i Hans vaade Øie!

Ja, min henfarne Broder! jeg mindes den endnu levende, den mørke Tid, da ogsaa mit Hierte blødte af et Saar, som aldrig herneden gandske vil læges; da jeg nedsænkt i mørk Bedøvelse, følesløs mod alt, hvad der foregik omkring mig, vandrede, som en Drømmende, min Vei giennem Livet; o! da var den stille men ynkefulde Taare, jeg saae i Dit ædle Øie, Balsom for min Smerte, Lindring mod min Sorg; ak! dette Øie er nu brustent og koldt, og seer ikke min Taare, det svage, men eneste Beviis paa min inderlige Taknemmelighed, jeg kan offre Dig.

Ja de ere svundne, de Dage, da jeg delede Sorg og Glæde med Dig, Du ædle Sovende; de ere svundne, de Dage, da jeg saa ofte af Din Læbe og af Din Pen følede mig underviist og opklaret, styrket og beroliget; de ere svundne, de blide, salige Dage, da fælles broderlig Enighed og fælles Venskab giorde os Livet saa sødt, da Timerne glede hen for os under skyldfri Glæde; ak! herneden faaer jeg dem aldrig igien, disse Dage — aldrig tør mit Hierte vente lignende. — Men hisset skulle de atter oprinde paa en skiønnere Himmel! Hisset skulle de straale i evig Klarhed, uden at formørkes af Skilsmisse,

uden

uden at indhylles i Dødens og Forraadnelsens tunge Sky.

Ja vi ville hæve vort Blik mod det Høie! m. T.! vi ville ikke længere sænke det til Graven; ikke længere lade det dvæle ved vort Tab! Vi ville overlade os til det store, salige Haab om Udødeligheden, et Haab, som aldrig var mere stærkt, mere levende i mit Hierte, end her ved min Vens Død. Skulde vel en Siel som Hans, der var udrustet med saa megen Iver, til at søge Sandheden, med saa megen Kraft til at finde den; skulde en Siel som Hans, der var adlet med en renere Verdens Præg, med et høiere, fuldkommere Væsens Billede; skulde denne Siel vel synke hen med sit Støv? Skulde den udslukkes som den ulmende Gnist, eller fortæres af Orme? O, Forsyn! o Menneskebestemmelse! hvad vare I da! Nei! endnu engang! Min Vens Død er mig det stærkeste Beviis paa Udødeligheden! den kan, den skal ikke forgaae, den herlige Aand, der besielede Ham; den er vandret over i den anden Verden, til hvilken den hørde; og den Ro, den Blidhed, det stille frydfulde Smiil, den endnu i Afskedstimen udbredtes over den Henvandredes blege Læber, over Hans matte falmede Ansigt, var Seierens Fred efter den overstandne Kamp. Mild, som en venlig Engel tog Døden Ham i sine kolde Arme, og lukte Hans matte Øie, og bød det trætte Hierte høre op at slaae, og løsnede sagte

det

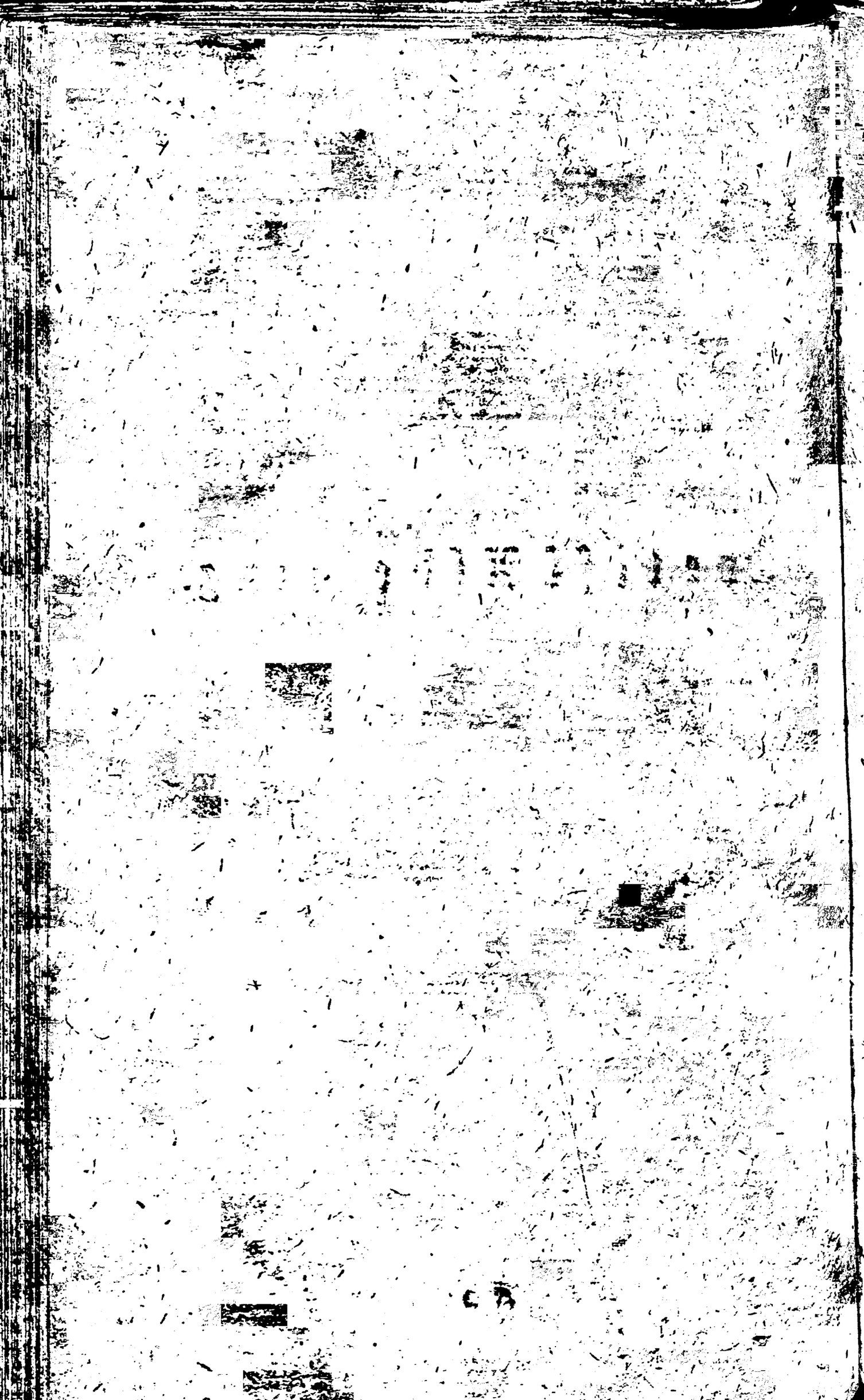
det Baand, der endnu fængslede Sielen til sin Hytte — og paa et bedre skiønnere Sted i Guds store Rige, Sandhedens og Dydens herlige Rige — gik den hen, den lykkelige forædlede Aand, for med forøget Kundskab, fornyet Kraft, at udføre sin evige Faders Villie.

O! saa har du da ikke tabt ham for evig, hellige guddommelige Religion! Kun herneden ophørte Han at være din Tolk, at forkynde dine velgiørende Lærdomme. Men hisset skal din Priis lyde evig fra Hans rene Læber; hisset skal et klarere Blik paa Hans svundne Liv og dets Skiebner lade Ham skue med glad Henrykkelse, hvad Hans Hierte her anede, og tilstod under Vemod og Smerter: at alle Forsynets Veie ere Miskundhed og Godhed! Du har ikke tabt Ham for evig, himmelske Sandhed! kun herneden i Taagens og Gisningernes dunkle Land tabte du Ham. Men hisset, hvor Mulmet, der hviler over vore jordiske Fied, der omgiver vore Grandskning og vore Undersøgelser, skal svinde for et evigt Lys; hisset, hvor den fri forædlede Aand skal overskue en større Kreds, skal ublendet af Fordom, uforstyrret af Lidenskab og Sandselighed læse Evighedens ubedragelige Bog, og betragte dens store Syner — hisset skal Han med uforrykkede Skridt vandre paa din straalende Bane, og frydes ved de lyse, salige Udsigter, du aabner Ham.

Du har ikke tabt Ham for evig, o Menneskehed! Kun herneden savner du ham til at kiæmpe din ædle Kamp, til at forsvare dine Rettigheder; men hisset i Frihedens evige Land, hvor ingen Lænke skal true den forklarede Forsker, intet Magtsprog standse

Hans Virksomhed — o! hisset skal Han dele din Seier over Fordomme og Laster! hisset skal Han bære din uforvisnelige Krands og istemme dine jublende Triumph-Sange. Og du, sørgende Venskab! hvis Blik endnu ofte mørkt og taarevædet seer hen til hiin stille Gravhøi, der giemmer den Ædles Aske; du har heller ikke tabt ham for evig; kun herneden kunde han udrives af din skiælvende Favn; men hisset, hvor du skal oplive det udødelige Bryst og straale i det, uforgiengelige Øie og lyde fra de Læber, der aldrig mere skulle blegne; hisset i Kierlighedens sande Fædreneland skal du atter omsvæve din ophøiede Yndling og giennem alle Evigheder fylde hans Siel med de saligste Følelser! O saa skulle da vore Taarer — de Taarer, med hvilke vi bejamre vor Vens Savn og hædre Hans Minde, flyde mildt som de Haabendes Taarer. — Et Glimt af den evige Samlings Dag lyser for os i Skilsmissens Mulm. Ja! jeg seer Dig igien, min Birckner! Naar mit Øie her forgieves dvæler paa hvert Sted, hvor Du saa ofte glædede mig med Din trofaste Hilsen, Din vennehulde Samtale, naar jeg kun der finder Tomhed og Mørke, og det blide, hulde Billede, jeg stundom synes smile mig imøde, ak! og som dog blot min Tanke malede, atter svinder bort som den iilende Skygge; naar jeg føler Jorden for arm til at erstatte mig, hvad jeg tabte, o, da hæver jeg mit Blik til Himmelen — og trøstende tilraaber Religionen og Haabet og mit Hierte mig: held dig! du seer Ham igien!

Poetisk Afdeeling.

Breve.

Cl. Friman n.

(See f. Deel. S. 182)

I denne Digters poetiske Arbeider, første Samling (Kiøbenhavn 1788) findes nedenstaaende Brev, der fra enhver Side fortiener at meddeeles her.

Min liste Søn! udi hvis Børne-Lege
Ei skammer jeg mig ved at tage Deel,
For under Leeg de første Træk at præge
Af det, hvortil jeg danne bør din Siel —
Om denne Haand de sidste Træk skal drage
Af Billedet, jeg har hos dig begyndt,
Hvor langt den skal paa Veien dig ledsage,
Han, som det veed, har mig ei det forkyndt;
Lidt herom vis, kun tænkende som Fader,
Der forud seer til Afkoms Tarv og Trang,

Og

Og lægger hen til dem, han efterlader,
En Hielp, som de velsigne kan engang,
Du eeneste, hvis spæde Arm mig favner,
Til dig nu hen jeg lægger dette Brev;
Læs dette da, naar du din Fader savner,
Læs, hvad til dig din ømme Fader skrev!
Endogsaa da jeg til dit Hierte taler,
Tænk da, du seer mig for dit Øie staae,
Og hører, hvor jeg kierlig dig befaler,
I Himlens Navn paa Dydens Vei at gaae!
Ja, gid især mig da du kunde skue,
Da naar du ned dig styrte vil i Last,
Da see mig bleeg hvirvlet dig at true —
O, gid jeg da dig kunde holde fast!
Den første Fod paa Lastens Vei at sette,
For dette som for aabent Helved skiælv!
Hiint A, B, C, i Fablen, tænk paa dette!
Troe Vellyst ei, langt mindre troe dig selv!
Smag Draaben først, naar Vellyst dig vil skiænke,
Du tømmer snart dens hele Bæger ud;
Gud seer mig ei! tillad dig saa at tænke, —
Du sige skal tilsidst: jeg seer ei Gud.
At Gud er til, alt har jeg dig forklaret,
Dig ledende, naar jeg paa Marken gik,
Og sagt: at ved hans Haand du gaaer bevaret,
Forladt af den du faldt hvert Øieblik;
Jeg har dig viist i ham den større Fader,

Som Fader er endog for mig og alt;
Jeg har dig sagt, at denne store Fader
Om hvad han vil, til Menneſket har talt;
Jeg har dig viist den Bog, hvori han høres,
Hør, har jeg sagt, her seer du Herrens Bog,
Kys den, mit Barn! ved ingen Bog du gisres
Saa lykkelig, saa glad, saa viis og klog —
Saa er mit Sprog til dig i denne Alder,
En Tid maaskee vil komme, da, naar du
Kun Ammesnak en saadan Tale kalder
Og siger: jeg langt andet læser nu —
— Hvad da? min Søn — — Corneiller og Racine? —
— Ti Gange dem din Fader læste før —
Læs, hvad din Smag forædler og forfiner,
Og staae ei blot ved Viisdoms Tempels Dør;
Gak ind, og hør, og giem, hvad dig kan gavne!
Men lærer du, som mange tidt, ei meer
End Lærernes og deres Bøgers Navne,
Tænk aldrig da, at derved stor du er!
Men bliv end stor blandt store Verdsligviſe,
Som Newton selv var dyb, og høi, og fiin,
Og spot saa Gud, og kald hans Ord Sottiſe,
O gid, min Søn, du aldrig da var min!
Lad Gud og Dyd dit Hierte være givet!
Ak, lad mig ei forbande høit den Gniſt,
Den første Gniſt af mig, somtændte Livet

I dit

I dit for mig endnu saa ømme Bryst!
Mig om min Hals du hænger, lille Spæde!
Mig er det Haab, du som din Moder from,
Os vorde skal i Manddoms Aar til Glæde,
En Støtte for os i vor Alderdom; —
Uædelt ei i dine Aarer rinder,
For Gud og Dyd Forfædres varme Blod —
Paa Stiklestad du Fader Halvor finder;
Hos Oluf der omsonst han ikke stod;
Stig længer ned! dig møder ei Forbryder,
Ei Niddingsmand — din Ær har elsket Fred
Og Gud og Ret, og stille Borgerdyder —
Gak tryg, min Søn, gak frem i samme Fied!
Til Glimrenavn kun langsom skal du haste!
(Jeg mange saae, som hasted; men — til Fald;)
Og heller taal, dig alle Daarer laste,
Før Æretegn for Guld du kiøbe skal.
Den Krands med Lyst jeg skulde see dig pryde,
Som rakt mig selv i Ungdoms Vaar jeg saae —
Hvo veed, maaskee en Laurbærgreen kan skyde
De Blade nu, som du skal engang naae;
Min Harpe dig til Brug skal villig hænge, —
Forsøg den, -- dog, kun da, naar du er varm;
Men rører du til Hykleroes dens Strænge,
Da gid, hver een, de springe i din Arm!
Syng, om du kan, syng Gud, syng Landets Fædre,
Syng Borgeren, som hæved sig ved Dyd! —

Fortiene Sang er stort, — med Sang at hædre
Fortieneſter, er sødt, er fuldt af Fryd;
Men, kan du ei, som Edvard Skiald, udbrede
En Bernstorfs Aand, din kiække Landsmand Mod,
Med stille Raad du altid dog kan lede
Den mindre Kreds, dig blive kan betroed.

Din Kreds — om stor, om liden den skal være,
Er ei min Sorg — men, hvor du komme kan,
Vær Dyden tro, søg Guds og Landets Ære,
Og elsket vær af Gud og af dit Land!

C. A.

C. A. Lund.

(See f. Deel S. 156.)

Vi eie af denne Digter adskillige poetiske Epistler, fornemmelig indrykkede i Tidsskriftet Minerva, hvoraf vi her til Prøve ville meddele følgende.

Fra Tvillingstiernens Egne ned
Sin varme Straale Solen skyder,
Og Liv og Kraft og Frugtbarhed
I al Naturen den indgyder,
Og over Agrens svangre Muld
Den unge Grøde sig udbreder,
Og Egnen smiler høitidsfuld
Med alle Floras Yndigheder,
Og som en Brud i Blomsterkrone
Saa festligt Æbletræet staaer,
Og Lærkens høie Jubeltone
Levsynger det gienfødte Aar. —
Og dog — endskiønt jeg henrykt glad
Betragter Vaarens Høitidssmykke,
Jeg nyder dog ei heelt, o W**,
Ei uden bange Savn, min Lykke.

Saa mange Foraar iilte hen,
Og du, min tro, min ædle Ven!
Du vandrede blandt fierne Stæder.
Tidt var jeg glad og lykkelig;

Men,

Men, o! dit Smiil ei lærte mig
At føle Venskabs Saligheder.
Du Gode; jeg var skilt fra dig — —
Og alle de henfarne Dage,
De komme dog ei meer tilbage,
Og Livets Morgen gik alt hen.
Paa lette Vinger Tiden iiler,
Maaskee det sidste Foraar smiiler,
Som kunde nydes med din Ven!
Maaskee naar atter Vaaren vækker
Til Liv og Glæde — o da dækker
Den stille, simple Gravhøi mig —
Maaskee du Dydens Løn da nyder —
Maaskee min høie Klage lyder
Ved Graven, hvor du hviler dig. —
Kun kort og flygtig Glæde finder
Den svage Dødelige her;
Snart maae den nydes, før den svinder;
Den næste Dag ei vores er. —

O hvorfor maatte jeg ei boe,
Du ædle! stedse ved din Side?
Hvi maatte her i fælles Ro
Ei Livets korte Dag henglide?
Hvergang da Sorgen mødte mig,
Hvergang jeg længtes efter Hvile,
Fortrolig vilde jeg til dig,

Til Venskabs stille Tempel iile;
Og naar du saae min Hyttes Fred,
De Glæder, som omkring mig spøge,
Du vilde min Lyksalighed
Med Bifalds hulde Smiil forøge;
Naar i Løvhytten da vi sad,
Beskyggede af Vaarens Krandse,
Lyæus vilde stundom glad
Omkring vort simple Bæger dandse,
Og ved Sikuler-Hyrdens Sang,
Og ved Horatzes blide Stemme,
Ved Mantuanske Fløites Klang,
Vi Jordens Daarer skulde glemme. —
Og mange salig Aften vi,
Som før i hine skiønne Dage,
Ved al Naturens Harmonie
Den rene Vellyst skulde smage;
Og over denne lille Jord
Vor glade Aand sig skulde svinge
Did op, hvor Lysets Fader boer,
Hvor Saligheders Væld udspringe. —
Og mangen Gang i landlig Ro
Vi tænkte paa den store Lære,
Som mange Kloge usdig troe,
Og selv den vise Salomo,
Saa sildig lærte, sand at være. —
Men ak, jeg lever skilt fra dig,

Og

Og det, hvorpaa du nu omstunder
Saa henrykt, saa alvorlig grunder,
O det er skulte Ting for mig.
Ja, Ven! jeg og lærvillig glad
Naturens vise Orden skuer;
Jeg kiender Almagt i et Blad,
Og Godhed selv i Ætnas Luer.
Men hvordan Kloden fik sin Skik,
Og hvordan hver en Biergart gik
Fra først ud af Naturens Hænder.
Og hvordan Tiden vendte den
I andre Former — kiære Ven!
Deraf jeg ei det mindste kiender.
Om Plinius en Mening har?
Og om Egyptens ældste Kar
Af Graasteen eller Jaspis var?
Om Pharaonske Pyramide,
Og om den gamle Dsemschids Muur,
Blev sat af spøgende Natur
Ved Nilens og Araxis Side?
Om Foden, Dovre hviler paa,
Bestaaer af Skifer eller Kride?
Alt sligt maae du og Himlen vide;
(I Vers man Marmor bruge maa)
Men nu, med al den Forskiel, dog
Vi begge fra den samme Bog
Vor Kundskab for det meste have;

Kun Sagen er, at du, min W**!
Du læser paa et andet Blad
End det, hvorpaa din Ven maa stave;
Og skiøndt vor Vei den falder nu
Saa adskilt her igiennem Livet,
Dog aldrig, aldrig taber du
Det fromme redelige Hu,
Det lyse Blik, som dig blev givet.
Og aldrig glemmer du din Ven,
Som nyder glad Erindringen
Af hine lykkelige Dage,
Som ved din Side før gik hen.

O! kom, og giv mig dem tilbage!
O! lad min venskabsfulde Sang
Dig bort fra Stadens Larm og Tvang
Og fra Lycæets Mure drage!

Ja Sangens Muse kalder dig
Til mine Træers giestfri Skygger,
Hvor landlig Fred omringer mig,
Hvor Nøisomheden Glæder bygger.

O! Venskab, Venskab kalder dig
Til mine Træers giestfri Skygger. —

J. Jet=

J. Zetlitz.

(S. f. Deel S. 180.)

Blandt de adskillige Epistler af denne Digter, troe vi at burde udskrive følgende.

Veninde! hvad jeg her fortrolig skriver,
Har tusind Gange paa min Læbe lagt,
Indsvøbt i hele Moralismens Iver,
Og rustet ud med Grundes stærke Magt.
Men stedse blev — jeg veed ei selv, hvorlunde —
Min velstudeerte Præken maalløs, naar
Du for mig stod. Jeg Intet dadle kunde,
Med Nød og Neppe, dit ukruste Haar.

Jeg kom, saa tidt, med Pomp en Pokkers Lexe,
Af Venskab (det veed Gud) at læse dig;
Men naar jeg gik, jeg mumled: "Hun kan hexe,
"Hun Sands og Mæle reent forplumred mig.
"Ja — Gud forlade mig — jeg troer, jeg Synder
"Den store Synderinde end bifaldt."
Den Tanke brænder i mit Indre, jeg mig skynder
At glemme Dig, hvad Du har giort, ogta lt,
Og hvad jeg burde sagt, og har fortiet;
Men nu, og her, tre Mile fra dit Hiem,
Nu har det længe nok i Hiertet svjet,
Tidt nok paa Læben lagt, nu skal det frem.

Du glemmer, hvo Du er i alle Stykker —
— O saae Dig kun vort vise Kiøbenhavn!
En Frue — ja! en Frue uden Nykker,
En Frue, som — forargeligt — giør Gavn,
En Frue, som — bespotteligt — har Hierte,
Hos Ringheds Sygeleie venlig staaer,
Og mineblid udspørger dulgte Smerte,
Og ikke, som Du maaskee burde, gaaer,
Poetisk skiønt at male ufølt Jammer,
Med den udspurgte Nøds Fortælling hen
Til alle store Kredse — ikke bramme
Med Dyd, og ikke blues over den —
Men, stedse tro Dit underlige Hierte,
Krumrygget gaaer i røget Hytte ind
Med Trøst og virksom Hielp at lindre Smerte,
Og tænde Haab i den Haabløses Sind.

Hvor har Du hørt, hvor læst, at Saadant sommer
Spekhøkerens Madam, end sige Dig?
Og om en tossegod Fantast bersmmer
Dit Hierte, Dig forhaanende og sig;
Er det da Giengield for den Skoggerlatter,
Den fine Verden yder dig, kan det
Udslette — Du Naturens dumme Datter —
Din Skiendsel? giøre Din Uret til Ret?
Og om Din Mand og Afkom Dig velsigne,

Om Tæruer ældes hos Dig, Pøbel troer,
At det er større Hæder, Dig at ligne,
End i vor Smagheds Tid at kaldes Stor;
Hvad er det Alt, imod de større Dyder,
Imod den høiere Lykſalighed,
En velopdragen Dame øver, nyder,
Og ældes i? — Synk fra din Dumhed ned
Til vore Dages Viisdom, lad Dig ſige!
Viid, Overtro har avlet Ordet Pligt,
Og Mænd og Qvinder vorde lykkelige,
Som de kan glemme og forhaane Sligt.

Glem Mand og Børn, lad Verden ſee, Du tænker,
At ikke — lig en tosset Bonde-Tøs —
Du Kierlighed lod ſmedde dine Lænker,
Men hylded Amor, kun at vorde løs.
Fortidens dumme Døtre vare Slaver
Af Kone-Skyldighed og Moder-Pligt;
Men hæld vort Øld, det Taagen adſpredt haver,
Vor Katechismus nævner intet ſligt,
(Thi Luthers er ei vor) "Søg at behage"
Det er det ſtore Bud — "Men hvem? — hør til!
Ei Himlen og dit Hierte — tunge Dage
Den dumme Syſſel dig berede vil.
"Men disſe — ſiger Du — "til Dags jeg tiente,
"Og fandt mig derved ſund og glad og let."

En Engel selv fra Himlen ei omvendte
En Qvinde, som vil altid have Ret.
Velan, gaae frem, vord — da du det vil være —
Et Særsyn, søg, forhærded' Synder! søg
I Ærbarhed, og Dyd, og Flid din Ære;
Men vord et Maal for vore Vises Spøg,
Og viid, jeg hævne skal min spildte Tale;
Opildet af min Harm, dit hele Navn
Jeg nævne skal, dit Billed trolig male,
Og hænge det til Sku for Kiøbenhavn!
Og dette Viisdoms-Sæde skal fortabe
(Skielv, Marthe skielv!) et velmaalt Øieblik
Sin Ombu for os andre at omskabe,
Sin tydske Tro og franske Politik,
Og al sin laante Ægenhed, og stemme
En Furioso-Skoggerlotter i,
Og selv heropp- skal man den fornemme
Gientonet i et haanligt Hihihi.

Da skal du angre, Marthe! men forsilde,
Din Daarskab. "Nei!" o er ja alt omsonst?
Gud see til den, der Dig omvende vilde,
Godt, at Du sver ei den sorte Kunst!
Saa vær da den, Du er, en tosset Qvinde,
Som giør sin Mand og Afkom lykkelig,
Mig overlev, at ei min Graad skal rinde
Foragtet af min Viisdom! paa dit Lig,

At ikke jeg Dig Epitaph skal skrive
Omtrent som saa: "For silde hun blev fød.
"Hvis Overtroen endnu var i Live,
"Man skulde sørget over Hendes Død,
"Thi, som en Engel, blid hun Banen vandred,
"Om Mand og Børn hun, som en Skytsaand, var;
"Hun aldrig sin Religion forandred,
"Og skielded aldrig Dyden for en Nar.
"Hun skyede vore Dages Viisdom, meente
"At Freden, som man føler i sit Bryst,
"Var bedre, end at sælges den fortiente
"For nogle korte Dages Flane-Lyst.
"Og naar hun eengang vaagner af sin Slummer,
"(Det haaber hun) og seer den store Løn,
"Et andet Levnet æsker, Hendes Kummer
"Vil vaagne for at døe i Lov og Bøn."

J. C. Tode.

Død 1806.

De Egenskaber, som udmærker denne Forfatters øvrige poetiske Arbeider, findes i høi Grad samlede i hans Epistler. Da de ere endnu ikke optagne i hans poetiske Skrifter, aftrykkes følgende efter Maanedsskriftet Iris.

Jeg paa din smigrende Forklaring
Dig, ædle Ven, dog skylder Svar.
Jeg en bedrøvelig Erfaring
Af Digtergudens Luner har.
Han sagde, at jeg ikke mere
For Iris skulde recensere,
Da hun en Søster med sig tog.
Hans Grunde lod han skiulte blive;
Nok da han mig endda saae skrive,
Han bister mig paa Haanden slog;
Electrisk Aal slaaer ei saa vældigt.
Kort: han mig rykked' saa uheldigt,
At den advarte Haand blev lam:
Bedrøvet sagde jeg til ham:
"Jeg din Mansver ei begriber;
Du ellers Folk i Øret kniber,
Naar de at feile er' i Færd.
Hvi skal jeg fra Kritiken blive?
Jeg skal da intet mere skrive!
Den Hævn var jeg dog aldrig værd."

Min

Min Haand han kom nu at betragte;
"Det rigtig nok den Høire er!"
Jeg kunde høre, han tillagde
De Ord, dog Notabene sagte:
"Ak! vi er' alle Mennesker."
Nu angred' den Hr. Gud sin Vrede
Og sit uoverlagte Stød;
Nu kiølte sig hans bistre Hede;
Og en Undskyldning mild og sød,
Som Honning, fra hans Læber flød.
"Jeg vilde," sagde han, "dig lære,
At du nu ældes; det er Tid,
Med din frugtbare Autorid
Saa ødsel ikke meer' at være.
Skriv heller Prosa eller Digt,
Og al den Deel, du selv behager;
At recensere lærde Sager,
Er alt for utaknemmeligt.
Jeg vil mig derved ei opholde;
Kritiken kan din Død forvolde.
En Mand paa tredsindstyve Aar
Sit eget Bedste nok forstaaer.
En Autor til en plat Fadaise,
Og som paa dig har brændt sin Næse,
Kan, muligt for at hævne sig,
En rædsom Psalme bag fra læse,
Og pian pianino dræbe dig.

Du

Du først kun leved' for at nyde;
Dig selv din Ungdom hørte til,
Og jeg det aldrig regne vil,
Naar raske Gnøse varmt sig fryde,
Uskyldigt, som det sig forstaaer;
Men naar man fem og tyve Aar,
Maaskee de tredive, nu fylder,
Man alle Kræfter Staten skylder.
Om da du tænker, eller drømmer,
At Recenseren er en Pligt,
Et Arbeid' gandske hæderligt,
Og at du daarligt driver sligt,
Jeg og til Nød dig det indrømmer.
Men naar nu snart den halve Skok
Af dine brugte Aar bortrinder,
Saa har du kritiseret nok;
Da klog Mand sine Seil indbinder.
Nu bør du skue vel omkring,
Og veie, hvad du foretager,
Og ei befatte dig med Ting,
Som varigt Fiendskab dig paadrager.
At krænket Autor over dig
Skal hverken tordne eller sukke,
Og du kan blid og fredelig,
De eengang trætte Øine lukke.
Din Sang har tit fornøiet mig."

Her maatte jeg beskeden bukke,
Skiondt jeg hans haarde Slag fornam.
Hvad mener Du, jeg svar'te ham?
Jeg sagde: "Aldrig nogen Galde
Har blander sig i min Kritik?
Jeg vist har ikke havt for Skik,
For Sludder Autors Ord at kalde.
Jeg tal'de ei om Vaas og Fias,
Om Pladder eller Pærevælling;
Og kræved' ei en Ananas
Af den, der gav en Æbleskrælling.
Min Færle strøbte jeg tit ind
I Vittigheders bløde Fleiel;
Ei med Karbadske, ei med Pleiel,
Jeg kløde nogens hvasse Skind.
Men, hvor jeg nogenledes kunde,
End sige, hvor jeg havde Grunde,
Bersømmede jeg glad og fro.
"Ja," sagde jeg, "jeg frit bekiender:
En Autor, stor som en Kalender,
Jeg roste til en Folio."
"Desværre!" skreeg vor fælles Fader,
"Du af den Roes meest Fiender har.
Naar du for god mod andre var,
Det aldrig dig en Bav forlader.
Lad være, om du mig har kiær,
Om dig min Bistand vigtig er;

Jeg, at din Sygdom kan faae Ende,
Vil andre Præster, Læger sende."
Han gik. Jeg taug, og lod ham vandre;
Og om jeg vil bedømme andre
Paa min Viis, uden Spot og Spee,
Det, ædle Ven, vi faaer at see.
Jeg har imidlertid i Sinde,
Mig ikke til den Gud at binde.
Ei mere troer jeg ham; han slaaer,
Saa at al Følelse forgaaer.
Lykkalig Du, som ei har været
Befængt med Recensenterie!
Vel dig! du har ei kritiseret;
Du er for hans Memento fri!
Du seer ham alt sit Bifald nikke,
Naar muntre skiønne Vers du giør,
Dig truer hans Mansver ikke,
Han smiler nu saa glad som før.

Jonas Rein.

(See 5. Deel S. 184.)

I denne Digters samlede Digte udkomne 1802 i tvende Bind, findes adskillige poetiske Epistler; af een af disse til en mangeaarig Ven udskrives her Begyndelsen til en Prøve.

Naturen hviler, Havets Bølge staaer,
Blot Strømmens Tuden giennem Skoven gaaer;
Snedækket Field med karig Længsel kiger
I Skyen op, og efter mere higer;
Paa Sekler3 Vægt ny Sne det dynger op,
Og maaler sig med Nabofieldets Krop.
Sit Forraad Bonden tænksom overskuer,
Og taus han for den lange Vinter gruer.
Om Aftenen ved lyse Arnested
Han taler om ny Tiders Daarlighed,
Om Fred og Krig, og gamle Præsters Gaver,
Mens vant Haand en prægtig Plov tillaver.
Som Aaret3 Tider afmaalt velte sig,
Hans Arbeid og hans Sysel er uliig;
Men stadig, som Naturen, begges Amme,
Hans Aand, hans Hierte evig er det samme.
Han taler om hiin kloge, troe Ruhmor
Og ham, som Absolons de lyse Spor,

Med Kiænneskridt før voved' at betræde,
Han nævnes her med patriotisk Glæde.
I denne Kreds, o Rahbek! fandt din Ven,
Omsider og sin tabte Fred igien.
Skiøndt Vintren mig min kiære Mark forbyder,
Skiøndt ei Dianas Raab i Skoven lyder,
Skiøndt Solen bleeg og seen sig sniger frem,
Og Mørket fængsler mig til trange Hiem.
Dog glide uforandret mine Dage,
Og lige langt fra hæftig Fryd og Klage —
Jeg hører ingen Tryllerindes Sang,
Og ikke lærte Kunstners Harpeklang
At hvirvle sig igiennem gyldne Sale;
Men aaben Latter og utvungen Tale,
Og Bondens Sang, som glider mig forbi,
Og fra sit Læs mig hilser glad og fri.
Naar Slaven ud af lange Fængsel bryder,
Og nysød sig igien ved Lyset fryder,
Han tænker ei paa Høihed, ei paa Gult,
Af Frihed kun hans glade Siel er fuld.
Saa jeg kun mindes nu, jeg Træl har været,
Og ønsker ei at blive riig og æret;
Nei! Frihed føler jeg, og synger den,
Ved Linas Barm, hvad savner da din Ven?
Om Een er blevet, hvad jeg ei tør haabe,
Da han kan ydmyg: Deres Naade! raabe,

Har smidig Krop, og Snak, som klæder vel,
Og Himlen veed hvad alt, kun ingen Siel.
Tro mig min Ven! mig Sligt ei mere rører,
Og jeg det nu saa lidt forundret hører,
Som at en Skipper * * ond og dum,
Nys med beholden Skib og Gods hiemkom,
Men * * * en ærlig Mand er strandet;
Ja vel og plyndret, da han naaede Landet.
Jeg ser af Horatzes rige Væld,
Og nihil admirari er mit Held.
Ja tro, min Ven! at jeg mit Hierte kiendte,
Da mine Ønsker jeg mod Himlen sendte;
Om ringe Kaar, om Lina jeg kun bad;
Jeg dette fik, og dermed er jeg glad.
Forgiæves byde Muserne mig nævne
Ham, som umærket vil min Bane jævne,
Han Offer bær paa disses Alter frem,
Og elsker alt, kun ei sin Roes, fra dem.
Hiin hæderlige Skialdeslægt jeg byder
— Den Zier, som meest min lille Vaaning pryder —
At kalde mig sin gyldne Alder frem,
Jeg føler, undres, og tilbeder dem,
Og Sanggudinden med et Smiil mig lønner,
Fordi jeg ydmyg dyrker hendes Sønner.
Homer, saa stor, skiøn i Naturens Dragt;
Og som hans Helte herlig uden Pragt;

Og Maro, som med mindre dristig Vinge,
Ad Blomstersti os til sit Maal kan bringe;
Horatz, som straffer faderligen mild,
Og mangler Pindars Flugt, men ei hans Ild;
Og Naso, som med himmelsk Rundhed skaber,
Men stundom sig i egen Rigdom taber.
Lukrets! beundret, evig er din Sang,
Mens Verdner svæve i harmonisk Gang.
Fortrolig, mild Du med den Unge spøger,
Og undres ei, om stundom han forsøger,
Anakreon! din kielne Luth at slaae,
Og henrykt troer din Harmonie at naae.

Jeg haster nu forbi Barbarers Alter,
Da anden yngre Digterslægt mig kalder,
Da synes mig enhver, saa stor, saa rig,
Som han er hine store Monstre lig.
En himmelsk Glands, som, Pope! Dig omgiver,
Fra mange mindre Lys mit Øie river,
Som Barnet stirrer op mod Solens Ild,
Og blændes, og dog mere stirre vil,
Men naar ei meer tilsidst hans Øie taaler,
Sig fryder ved at lege i dens Straaler,
Saa taber jeg mig i din lyse Kreds,
Ved enkelte adspredte Glimt tilfreds.
Selv, synes mig, den herlige Voltære

Maa afstaae Dig den første Digterære.
Jeg Linas Dom og Linas Hierte troer;
Hver Tanke, som mig synes skiøn og stor,
Jeg hende strax meddeler, og forklarer,
Og naar den da med hendes Hierte svarer,
Naar stundum hendes Taare vidne det,
Da glæder det mig, at jeg dømte ret.
Vi tale da om hine tunge Dage,
Som saae vor Graad, som hørte tidt vor Klage,
Hvert hykkelsk Smiil, hvert haanlig Nei, jeg fik,
Hver Stymper, som paa mine Skuldre gik,
Hver indbildsk Nar, af hvem jeg nød den Ære,
At faae det Klap, han fik af naadig Herre;
At Sorgen tidt, trods alt, hvad sin Forstand
Om vores bedste Verden sige kan,
Var færdig til mit tunge Liv at ende;
At al min Frygt var blot at tabe hende.

Som naar Soldaten, kied af Krigens Larm,
Udhviler i sin Elskerindes Arm,
Og medens duftende hans Pibe ryger,
Fortæller sine Hændelser, og stryger
Sin Skramme med sin Skiønnes bange Haand,
Og levende afbilder Krigens Aand,
Hvor Døden snart med Skrig og Støi frembryder,
Og snart fra lumske Baghold sig fremskyder,

Hvor

Hvor tidt den var ham selv et Haarsbred nær;
Hun græder, ængstes, glemmer, hvor han er,
Og at hun ham i trygge Arme holder;
Saa svundne Sorg end Lina Taare volder.
Men naar jeg taler om hver ædel Ven,
Som ledte mig ad slibrig Bane hen,
Og maler tro hver kierlig Broders Hierte,
Som Himlen mig til Trøst at kiende lærte,
Vor Længsel voxer ved hvert elsket Navn,
Da føler jeg, at jeg endnu har Savn.

Muntre og idylliſke Digte.

Edvard Storm.

(S. f. Deel S. 167.)

Blandt denne Digters Arbeider findes ikke faa, der ere prægede med den glade Naiſomhed, ſom en Leſſing ſaa høilig beundrede hos de Gamle. Til Exempel afſtryke vi efterſtaaende.

Til mine Urtepotter.

Oprigtige Veninder,
Som ſvige ei, naar Jis og Snee
Med Vinteren ſig indfinder,
Men da juſt kierligſt mod mig lee!
I ægte Billeder
Paa Venſkabs Trofaſthed i Nødens kolde Dage,
Ved eders Syn Philanders Værd
Jeg kan med trefold Seier ſmage.

Naar Skovens Krone tabes,
Og ligger viſnet ved dens Fod,
Naar øde Ørkner ſkabes,
Hvor ſkiønne Paradiſer ſtod;
Naar umedlidende
Den barſke Boreas Naturens Pragt udſletter,
Og lutter Ødelæggelſe
Bedækker Bierg og Dal og Sletter;

De

Da ad landflygtig Sommer
I vinke mildt udi hans Nød;
Og iilende han kommer,
Og giemmer sig i eders Skiød.
Han løfter Hovedet,
Og gotter sig ved den erholdte Fristads Varme,
Og hører giennem Vinduet
Ein udelukte Fiende larme.

Her Hyacinthen smiler,
Hist brænder Gyldenlakkens Knop,
Der Tulipraden hviler,
Som snart skal spire malet op.
Nu stiger blodbestænkt
En Nellik frem af sit lysgrønne Moderbæger,
Mens Rosmarinen uforkrænkt
Med Vaarens Farve Øiet qvæger.

Jeg Gratier seer dandse
I min Indbildnings Urtegaard,
Og alle Floras Krandse
Er flettet' ind i deres Haar.
Hviz derhos Fløitens Lyd
Ledsager Cloes Sang til mit henrykte Øre,
Da smelter jeg i stille Fryd,
Og Nattergalen troer at høre.

Min Siel! du selv har Evne
At skabe dig en evig Vaar;
Hvad Lykke kan du nævne,
Som jo af dig sin Farve faaer?
Paa Hofmands stolte Bryst
Mon en broderet Soel kan Glædens Blomster drive?
Nei, nei, en sand og varig Lyst
Maa Hiertet selv forstaae at give.

Tak ske dig, som mig lærte,
Hvad der er sand Lyksalighed:
Viig aldrig af mit Hierte
Guddommelige Nøisomhed!
Dit Tempel skal min Barm,
Og jeg din Offerpræst og Søn og Yndling være,
Og min Camoene froe og varm
Skal synge Hymner til din Ære.

Johan Nordahl Brun.

(S. f. Deel. S. 371.)

Denne blandt vore udmærkede Prosaister anført Skribent, hvis egentlige Digtersted er blandt vore Tragiker, har 1791 udgivet en Samling under Navn af mindre Digte, hvori findes mange skionne saavel idylliske som muntre Sange, blandt hvilke den med Overskrift *ubicunque bene* ustridig vilde faae Fortrinet, hvis den ikke, ved at være i en andens Navn og Character, egentlig hørte til det dramatiske Slags; nu afskrive vi følgende, som en Pendant til Storms foregaaende.

Den norske Vinter.

Min norske Vinter er saa vakker;
De hvide sneebedækte Bakker,
Og grønne Gran med puddret Haar,
Og trofast Jis paa dybe Vande,
Og Engledragt paa nøgne Strande,
Jeg bytter neppe mod en Vaar.

Nu Talens muntre Sønner glide
Paa Skier ned fra Fieldets Side
Saa rask, som Piil i Luften flyi;
Nu let paa Skoiter de sig svinge,
Nu Kanefartens Bielder klinge,
Og Øret dirrer af den Støi.

Fra Fieldets Gruber Malmen kiøres,
Og Mastetræ til Stranden føres,
Og Kulden selv gir Farten Liv,
Og Snee paa Fieldet Veien baner
For norske Bondes Karavaner;
Flid er min Landsmands Tidsfordriv.

Men vi, som Tid med Spøg fordrive,
Og Vennelag med Sang oplive
I varme Sal ved breden Bord;
Vi drak, om vi ei kunde andet,
Skaal for den første Stand i Landet,
Som pløier Hav og dyrker Jord.

Held følge den, som Malmen bryder,
Hvor Jordens haarde Barm frembyder
Forborgen Skat til flittig Haand!
At trodse Død, og Storm, og Fulde,
At være fri, men Kongen hulde,
Det er den norske Bondes Aand.

Han skaber ikke Porceliner,
Og ei bereder hede Viner,
Men for hans Sveed vi kiøbe dem;
Han bygger vore Huse tette,
Og Vildt, som vi med Smag anrette,
Han bringer os fra Skoven frem.

Fred hvile over Kuldens Bolig!
Der sidder raske Nordmand rolig,
Beskiermet mod hver Uvens Vold,
Og den, som turde Freden bryde,
For sildig skal den Kamp fortryde;
Vi føre Frihed i vort Skiold.

Om Alting fryser her i Norge,
For Venskabs Varme tør jeg borge;
Thi der er Ild i Nordmands Bryst.
Kom, Broder! kom, men uden Kulde,
Hverandre indtil Døden hulde,
Syng Venskabs Skaal med mandig Røst.

P. C.

P. C. Steenersen.

(See f. Deel. S. 161.)

Af de tre deilige Stykker, der af denne Digter pryde Forf. i fk. V. 6te St., have vi, som Ungdomslæsning, troet at burde foredrage den choriambiske Ode, rettere maaskee Idylle, ved hans Søsters Ægteforbindelse.

Sparsom buden at see dandsende Chore af
Heldgudinder iblandt skiemtende Fauners Flok,
Ei Anakreons Syne,
Ei Tibulliske Skierts bevant;

Dig, o evige Dyd! himmelske Venskab! dig,
Af en høiere Drift helliger jeg min Sang.
Bort, poetiske Pøbel!
Med uartig Tvetydighed!

Ven! hvor smiler ad dig Himlens Bevaagenhed
Giennem Venskab og Dyd! Søster! hvad føler du
Om jomfrueligt Hierte?
Hvorfor glødes uskyldig Kind?

Ven! dig var og bestemt denne Lyksalighed.
Slig Brud ønskte omsonst mangen en Elskere,
Ønskte forgieves med mange
Svære Suk og Forpligtelser.

Saa saae Grækernes Land fordum sin modige
Ungdom, alle i Kamp, alle arbeidende
Inden isthmiske Skranker,
Skiondt Eens Tinding kun kronedes.

Dog blev Venskab og Dyd ikke tilsidesat;
Ei har Nisus misundt Krandsen Euryalus.
Hvad som kan ei imellem
Flere deles, tilfalder Een.

Kiend din Lykke, o Ven! længe du sukkede,
Din Charlotte er rørt. Til dig hun bøier sig,
Dig, den første blandt alle,
Dig, den sidste, hun rækker Haand.

Med indtagende Smiil hun til dig længselfuld
Og med sædelig Frygt kiger; saa ønskte sig
Paradisiske Eva
Adams mødende Favnetag.

Elsk, mens flygtige Tid byder sig gunstig frem;
Et ufølet Minut, ødt for Kierlighed,
Kan ei kaldes tilbage,
Naar hun salmende lægges hen.

Kiend din Lykke, o Brud! han, den Oprigtige,
Dyd og Venskab attraaer. Lad da din Kierlighed
Evig grundes paa Dyden,
Og fornyes ved Venlighed!

Ei skal kommende Aar lukke hans Kierlighed,
Ei skal synes ham mat blegnede Læbers Kys,
Ei skal mindre begierlig
Søges aldrende Favnetag;

End nu, da hun iført gyldne Klenodier,
Ny høitidelig Stads, drager ham, villig selv,
Med erobrende Ungdoms
Gienneintrængende milde Kys.

Som guldlokkede Sol hæver hver Morgen sig
Op af østlige Blaa over vor Horizont,
Uformindsket i Klarhed,
Uafkræftet i Fyrighed;

Naar med slibrige Flugt stieler sig uformærkt
Bort de deilige Aar, varer bestandig ved
Venskab grundet paa Dyden,
Ubersøvet sin Yndighed.

Saa, naar stormende Høst river fra frugtbart Træ
Sit grønglindsende Løv, viser sig hængende
Under skaldede Qviste
Den guldstrimed' Frugt skiønnere.

Ubekræftet ved Dyd vakler let Kierlighed,
Som den surrende Bi streifer ustadig om
Fra Jasminer til Roser,
Fra Violer til Tuliper.

O Lyksalige! hvis hellige Ægtebaand,
Først ved Døden opløst, varer ved, uafbrudt
Af fortrydende Klager,
Og utidige Tvistighed.

O velsignede Par! yndet af Himmelen,
Og velsamlet i Dyd, samlet i Kierlighed,
Søger Venskab i Dyden!
Den er eder ei ubevant

O velsignede Dag! hellig for Englene,
Ja den Evige selv. Du af Forældrenes
Overløbende Øine
Lokker hemmelig Taarer ud.

Ei som over en Søn, over en eneste,
Ei i Klager opløst, som den vemodige
Nains sønneløs Enke
Og en Rachel paa Høiene.

Men som Længsel og Fryd blandtes hos Bethuel,
Da fra fæderne Telt førtes Rebekka ud
Under Skilsmisses Taarer
Og høihørte Velsignelser.

Ak! hvad rørende Fryd gydes ud over mig?
Min Gud! hvilket et Syn! Himlene aabne sig.
Med selvskinnende Vinger
Hvo nedlader sig over os?

Er

Er det Venskab og Dyd bildet, som Mennesker?
Een af Englenes Chor, een af de Salige,
Fra den Eviges Throne
At nedbringe Velsignelser?

Ak, min Broder og Ven! Broder, jeg kiender dig!
Dig, min salige Ven! aldrig jeg glemmer dig.
See, lyksalige Søster!
See din Broder velsigner dig!

J. C.

J. C. Tode.

(S. f. Deel. S. 127.)

Den anden Deel af denne Digters poetiske Skrifter, udkomne 1797, bestaaer af Sange af det muntre Slags, hvoriblandt mange ere paa Alles Læber, og i Alles Minde; følgende, som, uden Tvivl af tilfældige Aarsager, er det mindre, har man ved dens Indhold troet fremfor nogen anden at skikke sig til at meddeles her.

Ungdommen.

O Ungdom! du, hvis friske Krandse
Her blive hver en Tindings Pryd;
Som kalder os til muntre Dandse,
Og os iskienker idel Fryd;
Som i de rene Hierter tænder
En klar, en skiøn, en livlig Ild,
Der til de sidste Dage brænder,
Dig denne Kreds lovsynge vil.

Du Roser strøer paa vore Kinder,
Du giver vore Sener Kraft;
For dig den skumle Sorg forsvinder,
Og smelter hen i Druesaft;
Din milde Haand vort Die giver
Et Trylleglas paa Livets Vei;
Saa stort, saa stort hvert Gode bliver,
Og Uheldt Skygge kiendes ei.

O! kun

O! kunde fyrig Sang udrette,
At vore Glæders raske Flod,
Lig fordum over blodig Slette
Hiin Dagens Stierne, stille stod!
Vi spøge, synge, dandse, drikke,
Vort Øie leer saa mildt, saa blidt!
O hulde Ungdom! kan du ikke
Hos dine Venner ævc lidt?

Dog du er lige sød og bitter;
Saa lystelig, men ak! saa kort;
Du ind til Jubelklyngen titter;
Vi kalde; men du iler bort.
Du os unddrager dine Skatte,
Før vi fuldt kiende deres Værd:
Du fly'r, før vi ret kunne fatte,
Hvor gavnlig, og hvor riig du er.

Vi neppe har begyndt at smage
Den hele Lyst, du førte med,
Før vi alt see de morke Dage,
Der følge i de lyses Sted.
Den stive Alvor da fremtræder,
Og lægger Baand paa munter Spøg;
Og bange bortflye unge Glæder,
Som Duer for den grumme Høg.

Men skiøndt vi kan ei mere tage
Din kiære, moderlige Haand,
Det Bedste bliver dog tilbage:
Uskyldig Letsind, Ungdoms Aand.
Lad mandig Alder os kun true
Med hver en Dyst, os forestaaer;
Med Smiil vi skal hans Barskhed skue,
Som om vi mødte Livets Vaar.

J. Jetlitz.

(S. f. Deel. S. 180.)

Af denne muntre og ſindrige Digter have vi ſaavel i hans 1789 udgivne Poeſier, første Samling, ſom i hans 1791 udkomne for lidet kiendte Sange for den norſke Almue, ſamt i vore forſkiellige danſke og norſke periodiſke Skrifter ſaa mange ſkiønne og almindelig yndede Sange, at Valget imellem dem med Føie maa være vanſkeligt. Med Henſyn til denne Bogs individuelle Beſtemmelſe troe vi imidlertid at kunne give følgende Folkeſang Fortrinet.

Jeg er ſaa fro, jeg er ſaa glad
Jeg er min egen Herre,
Jeg Fogden ei ſkal ſpørge ad,
Om jeg tilfreds maa være:
Jeg ſtræbe kan, og vil, og Held
Skal møde mig fra Dal og Field;
Jeg gi'r min Skat, gior Ret og Skiel,
Og er min egen Herre.

Mit Huus er lavt, men mit det er,
Min egen Tomt det bærer,
Og aabent ſtaaer det for enhver,
Som Gud og Kongen ærer;
Kom Bonde, bød jeg ham min Haand,
Kom Ridder, bød jeg ham min Haand;
Jeg frygter Gud, men ingen Mand,
Jeg er min egen Herre.

Min Kost er simpel, og min Drik
Ned over Klippen flyder;
Men mon han mere Styrke sik,
Som Sneese Nætter nyder?
Mon den er mere glad end jeg,
Som henter paa en farlig Vei
Sin rare Viin? jeg mener Nei;
Vand lædsker, styrker, fryder.

Mit Leie ingen spotte maa,
Jeg holder det i Ære;
Jeg veed, at Søvn paa bare Straa
Kan tryg og qvægsom være.
Naar Sol forgylder Biergetop,
Jeg med fornyet Siæl og Krop
Til Dagens Arbeid stiger op,
Og saadant bør det være.

Af Klæder andre bryste sig
Med meget mindre Foie;
Den Hiord, jeg føder, skiænkte mig
Min simple Vadmels Troie;
Men den er varm, og heel, og reen,
Og spunden af min Datters Teen,
Min Kones Fingre sømmed' den;
Kiær er mig denne Troie.

Min Hustru er mig evig kiær,
Skiøndt ingen Skiønhed mere;
For Husets Dont hun Omsorg bær,
Og det er Koners Ære;
Ja jeg var utaknemmelig,
Om, Kone! jeg ei elskte dig;
Du raske Sønner skiænkte mig,
Og Døttre, Egnens Ære.

Min Datter! træd i Moders Spor!
Da kan det aldrig feile,
At, naar du bliver rigtig stor,
Vil Snese til dig heile;
Da lyd kun Stemmen i din Barm,
Og giv dig i en Mages Arm;
Ved Elskov lindres Livets Harm,
Det kan umulig feile.

Min Søn! vær fro, som jeg, og glad,
Som jeg, din egen Herre;
Som jeg du ingen spørge ad,
Om du tilfreds maa være;
Stræb, som din Fa'r har stræbt, og Held
Skal møde dig fra Dal og Field:
Betal din Skat, giør Ret og Skiel,
Og vær din egen Herre.

J. H.

J. H. Wessel.

(See f. Deel S. 196.)

Af denne vor ypperlige comiske Digter maa vi her afskrive følgende Vise, uagtet det i sig selv fornemmelig er Formen, der er lyrisk, og Materien snarere kunde synes at henhøre til Satiren.

Ondt og Godt i alle Lande;
Roser sig med Torne blande
Andensteds saavelsom her.
Landsmand! Roserne du tage,
Og af dem du Honning drage!
Men for alting agtsom vær,
Kom ei Tornen efor nær!

Naar en Tydsker dig vil lære,
Ærlig, grundig, kiæk at være,
Du lærvillig følge ham!
Men, naar En dig stort fortæller
Om Daraussens Bagateller,
Var det sandelig en Skam,
Om du blindt hen troede ham.

Naar en Franskmand dig vil lære,
Altid glad og munter være,
Bed til Gud, du ligner ham!
Men adlyde ham, som Kongen,

For

For hver Mode, og for Tongen,
Det var sandelig en Skam;
Vi bør'ikke hylde ham.

Som en Britter, lad dig være
Patriotens Pligter kiære!
Elske Frihed, lær af ham!
Men hvis du seer en og anden
Overmodig, vild som Fanden,
Det var fælt at ligne ham;
Bukke for ham var en Skam.

Ved den Vælskes søde Stemme
Vi al Sorg, os selv forglemme,
Og henrykte høre ham;
Men, naar han en Grumhed gver,
Som ham Børnebørn berøver;
Skal vi deri følge ham?
Det var baade Synd og Skam.

Paa Spaniolens Viin og Piaster
Jeg Foragt ei daarlig kaster,
Gierne deler dem med ham;
Men, saa længe jeg kan læse
Uden Briller paa min Næse,
Jeg den Stads vil unde ham;
Kunne see, giør mig ei Skam.

Ham, som boer lidt under Havet,
Og med Guld er stærkt begavet,
Spare er en Dyd hos ham;
Men, naar han, tung af Ducater,
Spiser evige Salater,
Saa gid jeg faae Last og Skam,
Om jeg spise vil med ham!

Du, som dine Ahner glemmer,
Og al Pragt bag Ploven giemmer,
Du ei nok beundres kan;
Polak! du skal Verden lære,
Om lærvillig den vil være:
Det er under Ingens Stand,
At han plsier eget Land.

Men at du din Dont forlader,
Og med Slavind dig omlader,
Naar du seer en Vandringsmand;
Enorrigt synes dem, som meene,
(Thi jeg meener ei allene)
At man gierne sige kan
Uden Sværd: god Dag, min Mand!

Du, en Skræk for TyrkensRige!
Al din Adfærd kan os sige;
Stor var Ruslands store Zar.

At dig Finkel-Jochum smager,
Og dig hver Copek fradrager,
Derom man vel mumlet har;
Herre Gud! om nu saa var!

Svensken jeg slet intet ændser;
Han for nær er vore Grændser,
Og det kunde stikke ham,
Hvis jeg gav ham mindste Lyde,
At han Freden torde bryde;
Fik da Landet Krig med ham,
Hvis var Skammen? Autors Skam.

Jeg den elskte Danske priser,
At Beskedenhed hon viser,
Sielden Dyd i fremmed Land!
Men, naar han for vidt den driver,
Og alt Fremmed Fortrin giver,
Den en Dyd ei nævnes kan,
Og fornedrer danske Mand.

Jeg hos kiække Nordmand priser,
At han stedse ivrig viser,
Han sit Fødeland har kiær;
Men, jeg troer, han giorde ilde,
Om han vilde sig indbilde,
At der findes Mennesker
Kun i Engeland og der.

Hædre alle Nationer,
Hade Feil, men ei Personer,
Er vort Selskabs Lov og Lyst;
Hellig Pligt, og største Ære,
Er, vor Konge tro at være;
Statens Ønske er vor Lyst:
Glæden boe i Christians Bryst!

P. M.

P. M. Troiel.

(See f. Deel. S. 563.)

I hans samlede Digte, der ere udkomne i Foreening med hans yngre Broders i den seidelinske Samling af danske Digtere (1801, i to Bind), findes ikke faa muntre Sange, hvoraf adskillige ere i Alles Munde. I Følge denne Bogs Bestemmelse er imidlertid Valget faldet paa nedenstaaende, skiøndt den i sig selv hører mere til det satiriske end det egentlig lyriske Digtslags.

Ode til Dumhed.

Gudædige Dumhed! o stolte Gudinde!
Som gavmild uddeler til Tosser i Blinde
Guld, Titler, og inderlig Fryd,
Din Lov vil jeg synge i høieste Toner,
Dit talrige Folk over Jordklodens Zoner
Skal gientage Lovsangens Lyd.

Fra Jorden blev skabt til dens sildigsteÆlde
Udbreder dit mægtige Scepter din Vælde
Fra sydlig til nordlige Pol;
Kun arvelig Troskab grundfæster din Throne,
Ei vandt du ved Ænker din herlige Krone,
Og ei ved det dræbende Staal.

Derfor skal vi lyde de evige Love,
Du bød os: at æde, og drikke, og sove
Og avle dig lydige Børn.

Naar

Naar Lærde og Viise og Helte maa svede,
Og vaage, og bløde, vi trygt i vor Rede
Omsavnes af Hustru og Børn.

Men dog skal vi løbe, naar du vil befale,
At dræbes, og dræbe, som rasende, gale,
En Broder, en Fader, en Søn;
Paa Baalet at brænde, for Sværdet at falde,
Thi kommende Slægter skal andagtsfuld kalde
Os Helgne, og Helte, til Løn.

Naar Viise udgrunde tilkommende Farer,
Og lure og zittre, som frygtsomme Harer,
Da leve vi trygge og vel;
Vi tænke ei Farer, ei Død eller Helved,
For Ting, vi ei skue, vi ingentid skiælved',
Thi Tanken er dybt i vor Siæl.

Saa ligger i Dybet, naar Tordenen knalder,
Den salige Østers i tryggeste Skaller,
Og føler ei Fare og Nød,
Ei qvælende Omsorg for Brødre at redde,
Og aabner sig kun for at lædskes, at æde,
Og i den uventede Død.

Opfyldt af din Guddom, den ralige Daare
Seer Dydens den bittre, den smertende Taare
Ved Ulyds og Daarligheds Seir;

Uryk

Urykket som Klippen, dybsindig som Aben,
Han yttrer kun Siælen i undrende Gaben,
Og drager det qvægende Veir.

Naar Dyd eller Viisdom sin Yndling skal lønne,
Da eier dens Skatkammer neppe en Bønne,
Tit betles ham Gravstedets Muld.
Du, mægtige Dumhed, du eene belønner
I tusende Led hans utænkende Sønner
Med Godser, og Slaver, og Guld.

Op, Musa! den stolte Gudinde at sjunge!
Men tankelss Glæde betager min Tunge,
Og Søvnen min rolige Aand;
Jeg føler din Guddom, og synes at svømme
I evig Lyksaligheds sødeste Drømme,
Og Harpen mig glider af Haand.

P. K.

P. K. Troiel.

Doctor Juris og Byfoged i Faaborg,
fød 1754, død 1784.

Denne, den forriges Broder, hvis Digte ere udgivne med hiins, er ligeledes nokſom bekiendt af ſine muntre og vittige Selſkabsſange, fremfor hvilke her dog af tilanførte Aarſag Fortrinet gives til følgende, der paa en Maade kan anſees ſom Pendant til Broderens foregaaende.

Ode til min Skrædder.

Høi er din Roes, ſom Guders ſtolt din Daad:
Du ſkaber, blot ved Sax og Naal og Traad,
Du kalder Menneſker ved dem
Af Chaos frem.

Eligt indſaae først det muntre franſke Folk,
Hvis dybe Vid behøver ingen Tolk,
Og gav dig for dit ſtore Gavn
Et Skabernavn.

Og Teut har ſeet: at du var Guder lig;
Hans Zacharie har beſiunget dig,
Og Rabner hele Folk beſkrev,
Som ved dig blev.

Men mig gav Skiæbnen ſmilende det Lod,
At ſiunge dig, og ſkabte ved din Od,
At lære Cimbrer, du er ſtor
Endog i Nord.

Saa

Saa flyde Sangen sødt i Hymner hen,
Og Harpen lyde høit om Skrædderen,
Og om de Væsner, som blir til,
Naar blot han vil.

Hvormangen Jordklimp har jeg ikke kiendt,
Udannet raa, det blotte Element
Til Menneske, som ved hans Haand
Fik Liv og Aand!

Nu gaaer han kneisende med Hovedet
Og skuer ned paa Folk, som Menneskет
Paa Ormene, der krybe hen
Ad Ageren.

Af store Folk han dybe Hilsner faaer,
Og Pøblen gaber, standser, hvor han gaaer,
Og Piger venlig til ham see,
Og smidske, lee.

Men, store Mester! hvordan er din Løn
For alt det Held, du skaffer Adams Søn?
Deri du ligner og en Gud:
Ai spottes ud.

Din Atheist dig nægter reent dit Krav,
Din stærke Aand dig Ord for Penge gav;
Af mig du for to Ørnes Laar
En Ode faaer.

K. L.

K. L. Rahbek.

(See f. Deel. S. 122.)

Sange, meest af det muntre og idylliske Slags, udgjøre næsten hele det første Bind af hans poetiske Forsøg, udkomne i tvende Dele 1802-1803. Det er atter med Hensyn til Samlingens Bestemmelse, at følgende, uagtet den elegiske Slutning, aftrykkes her.

I Ungdoms Vaar
Groe Roser allevegne;
Snart den forgaaer,
Og disse hastig blegne.
Lad os da nyde Vaarens Lyst
Førend dens Dage forsvinde,
Pryde med Roserne vort Bryst,
Før vi dem falmede finde!

Een er der kun,
Som visner ingensinde,
Til sidste Stund
Vi ligø skiøn den finde;
Villigst den groer i Ungdoms Vaar,
Hvo da forstaaer den at dyrke;
Den ham i alle Livets Kaar
Herlig vil qvæge og styrke.

Hver Glædens Ven
Med os den Rose hylde!
O det er den,
Vi vore Glæder skylde.
Venskab den skiønne Rose er,
Den er vor Fryd og vor Lykke;
Evig den blomstre blandt os her!
Engang vor Gravhøi den smykke!

F. H.

F. H. Guldberg.

(See f. Deel. S. 510.)

Denne Digters i tvende Bind udkomne samlede Digte høre næsten alle enten til det idylliske, elegiske, det idyllisk-didactiske, eller elegisk-didactiske Slags. Nedenstaaende er valgt, fordi dets Omfang tillod det at aftrykkes heelt.

Opmuntring.

End hvile Glædens Straaler over Jorden,
End, Vandrer! blidnes dine Fied;
Dg, ruller Morgenen med Torden,
Dog straaler Aftenen med Fred.
Al Fryd, dig vinker, kom fra Gud:
"Vær glad!" er kun din Skabers Bud.

En Krands af Roser om din Vei han satte,
Men vredes, naar du kold dem seer.
Nyd Vaarens og Naturens Skatte!
Snart Vaar og de er ikke meer.
Let aabne sig for dem din Barm,
Af Kiærlighed og Venskab varm!

Og riig din Sommer er paa stille Glæder:
Meer roligt slaaer dit Bryst for Dyd,
Dig flættes Hymens Myrthekiæder,
Dig tryller Fadernavnets Fryd,
Du møder Ondskabs Hu som Mand,
Og elskes af dit Fædreland.

Vort Liv er flygt; o! lad os glade vandre!
Hver Glædens Ven er Dydens Ven.
Mens end vi favnes, med hverandre
Vi dandse Rosenveien hen!
Og, skilles vi, med mandig Taal
Vi vandre mod det fælleds Maal!

Ei haane vi vor Vandels milde Dommer,
Og troe ham hædret ved vor Graad!
Fra ham den er, den Fryd, som kommer
At lønne Redeliges Daad;
Han gav sin Yndling, Stovets Søn,
Den Kraft at smile, ham til Løn.

Bekrands da, Ven! med Egelov din Tinding!
Bestrøe med Roser dine Fred!
Den brugte Dag er dig en Vinding,
Den glade skiuler, hvad du leed.
Al Fryd, dig vinker, kom fra Gud:
"Vær glad!" er kun din Skabers Bud.

J. Baggesen.

(See f. Deel. S. 23.)

Blandt hans mange saavel muntre, som idylliske Digte, der ere i Alles Munde og Minde, maatte den nedenstaaende, dens elegiske Slutning uagtet, faae Fortrinet her, da hele dens Indhold saa udmærket bestemmer den til en Samling for Ungdommen.

Da jeg var lille.

Der var en Tid, da jeg var meget lille,
Min hele Krop var kun en Alen lang;
Sødt, naar jeg denne tænker, Taarer trille,
Og derfor tænker jeg den mangen Gang.

Jeg spøged' i min ømme Moders Arme,
Og sad til Hest paa bedste Faders Knæ,
Og kiendte Mismod, Uro', Grublen, Harme,
Saa lidt som Penge, Græsk og Galathe.

Da synes mig, vor Jord var meget mindre,
Men og tillige meget mindre slem;
Da saae jeg Stiernerne som Prikker tindre,
Og ønskte Vinger for at fange dem.

Da saae jeg Maanen ned paa Den glide,
Og tænkte: gid jeg var paa Den der!
Saa kunde jeg dog rigtig faae at vide,
Hvoraf, hvor stor, hvor rund, hvor kiøn den er.

Saa

Da saae jeg undrende Guds Soel at dale
Mod Vester ned i Havets gyldne Skiød,
Og dog om Morgnen tidlig atter male
Den hele Himmelegn i Østen rød.

Og tænkte paa den naadige Gudfader,
Som skabte mig, og denne smukke Sol,
Og alle disse Himlens Perlerader,
Som vrimle fra hans Hænder, Pol til Pol.

Med barnlig Andagt bad min unge Læbe
Den Bøn, min fromme Moder lærte mig:
O gode Gud! o! lad mig altid stræbe
At blive viis, og god, og lyde dig.

Saa bad jeg for min Fader, og min Moder,
Og for min Søster, og den hele By,
Og for ukiendte Konge, og den Stodder,
Som gik mig krum og sukkende forbi.

De svandt, de svandt, de blide Barndoms Dage,
Min Rolighed, min Fryd med dem svandt hen;
Jeg kun Erindringen har nu tilbage;
Gud! lad mig aldrig, aldrig tabe den!

C. B. Tullin.

(See f. Deel. S. 515.)

Det vilde ikke være vanskeligt mellem denne Digters Arbeider, at finde renere idylliske Stykker, vel og Digte af det muntrere Slags, som her kunde fundet Sted; ikke desmindre har man dog troet at burde foredrage dette, da det lettelig, sit ulykkelige Navn og et Par andre saadanne Tidsmærker uagtet, torde henhøre mellem de meest horatsiske Digte, vor poetiske Litteratur har at fremvise.

Grillicande.

Grillicander, hvad er det?
Er du ei endnu af Griller mæt?
Blinde Hierter, som sin Ro i Uro søger!
Saadan Ro gior ikkun Sindet træt.
Hvorfor vil du arme Træl
Plage meer en plaget Siel:
Skal da Sorgen slaae dig reevt ihiel?
Nei; lad Verden tumle, Modgangs Vinde rase:
Lee du kun deraf, saa gior du vel.

Feige Hierter, Slavesind,
Er det kun, som sig vil bilde ind,
At naar Himlen graaner, Havet Bølger vælter,
Skibet strande skal ved mindste Vind.

Er

Er ei Lykkens Himmel blaa,
Og man Havn ei nær kan naae:
Haabets Skib da strax vil undergaae.
Men for Helte og de rette Dydens Kiæmper
Vee, og Vel, ja alting bukke maa.

Vil da tusend Plagers Skok
Reent udjage mig af Lykkens Flok:
Ei! hvad fattes den, som intet meer behøver,
Men i Dyden har sit Ene nok?
Synes Himlen ofte vred,
Skyder Torden-Kiler ned,
Jeg dog frygter ikke; thi jeg veed,
At den Almagt, som kan Skiebnens Rasen styre,
Aldrig blive kan af Naade kied.

Nu saa staaer den Slutning fast:
Jeg vil haabe, om end Himlen brast,
Slige kiekke Hierter Dyden altid skiænker,
Som ei bugne under nogen Last.
Stormer Alting mod mig an,
Jeg dog trøstig holder Stand;
Ja, om Himmel, Jord, og Ild, og Vand
Bulrer, suser, bruser, lyner, tordner, truer,
Haab og Mod dog aldrig rokkes kan.

Elegiske Digte.

C. Braunmann Tullin.

(See foregaaende Stykke.)

Mellem de Sørgedigte, denne vor Poesies anden Fader har efterladt sig, foretrække vi den saakaldte Sørgeode over Lützow, da de øvrige mere høre til det didactiske end til det egenlig elegiske Slags.

Dit Støv fortiener Ereminde,
Det veed jeg, dyre Lützow! vel,
Det Støv, som nylig lukte inde
Saa stor og ædelmodig Siæl;
Men om jeg her Din Dyd afmaler,
Omringet med Fortienester,
Jeg da kun blot et Echo er
Af det, som Rygtet om Dig taler.

Du var — nu er en Taare færdig
At offres hos den Krop, jeg seer,
Den Rest af Dig, som var saa værdig
At leve, men ei lever meer —
Du var, den Tid, Du var os givet,
Det Verden sielden vise kan,
En Patriot, og ærlig Mand,
Kort sagt! Du var for god for Livet.

Jeg

Jeg skulde nævne Dine Fædre,
Om Dyd blev stor ved Folkefær;
Men Ahner kan ei meget hædre
Den Siæl, som selv ei ædel er.
Det vidste Du, og derfor haver
Udtrykt Din Stammes Dyd saa vel,
At Du var Adel ved Din Siæl,
Endog om Du var fød af Slaver.

Dit kiække Hiærte aldrig bæved'
Ved nogen Uvens Overmod;
Naar Landets Velfærd Blod udkræved',
Hvor ringe agted' Du Dit Blod!
Men naar Din Ære ei var pligtig
At drage Heltesværdet ud;
Til egen Hævn for Daarers Bud,
Da vidste Du, en Siæl var vigtig.

Dit Hierte var blot Troskabs Slave,
Din Konge var Dig næst ved Gud,
Du trodsed' Ære, Roes, og Gave
Mod Landets Vel, og Kongens Bud.
Du glemmes ei saa let i Norden,
Og mange sige om Dig nu:
Hvis hver en Landsmand var, som Du,
Da blev vort Land en Skræk for Jorden.

De Tusende, Du commanderte
Meer med Exempel, end med Tvang,
Saa Lyst hos dem den Ild formeerte,
Som Frygt udslukker mangen Gang,
De sukke, nu Du dem forlader,
De tænke paa, hvad Godt de nød,
Og savne i sin Lützows Død
Ei blot Befalingsmand, men Fader.

See her, hsiædle Lützows Möder!
At nævne dette Navn er nok,
Hvor stor en Søn, hvor værdig Broder
Begræder Du, og Børneflok,
Men maa den Tanke Hiertet trøste,
At denne Søns Fortieneſter
Ei kunde blive større her,
En moden Dyd maa Himlen høste.

Endnu maa mit beklemte Hierte,
Velsignet Lützow! nævne Dig;
Gud veed, hvor jeg opfyldt med Smerte
Mit Tab beklager ved Dit Liig.
Din' Gunst mod mig Din Dyd har lignet,
Og nu, Du er ei længer her,
Men høster Dydens Frugter der,
Saa vær til evig Tid velsignet!

Johannes Ewald.

(See f. Deel. S. 215.)

Af denne vor ypperste Digters mindre Poesier har den allerstørste Deel, efter hans eget Vidnesbyrd, den høitidelig melancholske Tone, Elegiens sande Præg, som giver endog de hyppige Leilighedsvers, hans Stilling afnødde ham, den synderlige Interesse; og tages derfor ikke i Betænkning, af disse at afskrive her følgende, som Digteren selv, efter hans Vens og Udgivers Vidnesbyrd, havde en, sikkerlig ikke ugrundet, Prædilection for.

O forskaan mig, viise Daare!
Træt ei længer med Naturens Røst!
Denne tunge hede Taare
Siger meer end al din kolde Trøst;
Ak! jeg elsker denne Smerte,
Denne Nat, hvorfor du vil befrie,
Mit beklemte fulde Hierte
Lindres ved den Graad, det smelter i.

Har jeg glemt, at Myriader
Daglig tabe Støvets usle Liv?
Bred jeg ikke, at Alfader
Sagde døe, saasnart han sagde Bliv?
Eller troer du, at mit Øie
Er for blind af Taaren til at see
Glimt af Glæden, som den Høie
Har tilsvoret den Retfærdige?

O jeg veed, jeg veed, jeg finder
Haabet og den store Sandheds Magt,
Men den bange Taare rinder,
Og en Draabe skiuler Himlens Pragt.
I et Hav af reene Lyster
Sank din Siæl, o Salige! du leer.
Engel! ak men før min Søster,
Du har Alt, men jeg har Intet meer.

Koldt og brustet er det Øie,
Som den bedste Siæl har straalet i;
Du, min Elskte! seer den Høie,
Men dit faldne Støv betragte vi;
Blege blev de fromme Læber,
Som saa tidt oplod sig til vor Lyst,
Og den Sang, hvormed du stræber
Op til Thronen, smelter ei vort Bryst.

Himlens, Dydens, vor Veninde!
Tidlig sank du om for Dødens Lee;
Men vor hede Graad skal rinde
Paa dit Støv, du faldne Lilie!
Levning af det bedste Hierte,
Haandfuld Jord, som var din Skabers Huus,
Du bortsmulrer, men vor Smerte
Bygge Vrefstter paa dit Gravus!

En dybt saaret Ægtefælle
  Prise dine Dyder med sit Skrig,
Og en Moders Graad fortælle,
  Hvilken Datter hun har tabt i dig;
Klynk og du, forladte Spæde!
  Brist i Graad, men føl den ei endnu!
Seer du ei, at alle græde?
  Og dog taber ingen det, som du.

Suk og du, som læser dette,
  Føl vort Tab, du kolde Vandrere!
Klag, at Døden tør udslette
  Dydens Aftryk, Godheds Billede!
Og den fromme Graad, som flyder
  Paa vor salige Venindes Grav,
Skiænke Dig et Gienskin af de Dyder,
  Som hun alt for kort har straalet af!

Johan de Wibe.

Fød 1748, død 1782.

Af denne elskværdige Digter, der siden vil forekomme mellem vore Comiker, have vi kun denne ene Elegie, der bærer Præget af Hiertets umiskiendeligste Fylde; som overalt det er ikke at miskiende, at selv i de Sange, der have vundet ham Navnet af Norges Anacreon, Sorgmod, ja ikke sielden Mismod ere Hovedtrækket. Hans ikke talrige Arbeider vente endnu paa en Samler; og var det hvilig at ønske, at den, der erhvervede sig denne Fortieneste af vor Litteratur, tillige maatte have det Held, at gienfinde Digterens Oversættelser af selve den gamle Teier, om hvilke mere end een Kiender har talt med Beundring.

Min bedste Ven! Du er ei meer,
Kun kort Dine Dage bleve;
Du, som saa værdig var at leve,
Min bedste Ven! Du er ei meer!

Hvo tør randsage Skiæbnens Dom?
Tidt røver Døden Fryd og Lykke,
Da den til dem, som Plager trykke,
Endog paakaldet ikke kom.

Min bedste Ven! Dig Himlen gav
Alt, hvad den giver Lykkelige,
Og, fremfor Alt, en kiælen Pige,
Hvis Taarer flyde ved Din Grav.

Din

Din Siæl var ædel, reen, og fri,
I Ærlighed Du søgte Ære,
Du vidste lykkelig at være;
Ak! er Din Lykke da forbi?

O Gud! o du, som aldrig kan
Ubillig dømme dine Sønner,
Som Dyden, om ei her, belønner,
Saa hist i Evighedens Land.

Befæst den Tanke i mit Bryst,
At Salighed kun Himlen giver,
Naar Dydens Løn paa Jorden bliver,
Saa ung at savne Livets Lyst.

Th. Thaarup.

(See f. Deel. S. 252.)

Ogsaa denne Digters Hovedpræg er en ofte sørgmodig Høitidelighed; vi forbigaae saavel hans yngre Dages skiønne erotiske Klagedigte, som hans egenlige Sørgedigte, for at meddeele følgende lidet bekiendte Elegie.

Over Livets Forfængelighed.

Du Dødelige, du, som med utrilet Klage
Vanærer Himlen, see og dom!
Er ei henfarne Aar, liig de henfarne Dage,
Og Alt en Drøm?

Og du, som klagende ved Livets mørke Kummer
Dig føler kun ulykkelig,
Du Sorgens Søn! har du forglemt, at Gravens Slummer
Skal qvæge dig?

Og du, fryddrukne Hob! naar tumlende du stimer,
Og søger Varighed deri,
Gaaer Tordenskyen ei din Glædes Strimer
Som Dunst forbi?

Og du, som skabte dig dit Levnets Qval og Smerte,
Som Guldets Glands allene saae,
Hvad har du, Gierrige! naar dit guldhungrigt Hierte
Ei meer skal slaae?

Lad

Lad ſtolte Seierskrands din haarde Tinding pryde,
Ak! ſnart forgaaer dit Laurbærlov;
Snart Harpen tier, og dit Minde Lod ſkal nyde
Med Jordens Støv.

Nei! ingen Varighed er Jordens Værker lovet,
Alt kommer, modnes, og forgaaer;
Snart Bølgen reiſe tør ſit vilde Hoved,
Hvor Borgen ſtaaer.

Og du, ſom hvælvede en Himmel trindt om Jorden,
Du aander, Verdner blive til;
Og for at ſtyrte dem, ei greb du Magtens Torden,
Nok, naar du vil.

Du gav — og Himlene din Godhed ſkal ophøie,
Og Jorden henrykt fryde ſig —
Til Dødeliges Vel en Straale fra dit Øie,
En Siæl fra dig.

At den, ſom adlød her det Bud, din Godhed lærte,
Som kiendte Verden, elſkte dig,
Hans Haab, hans Fryd er, hvad ei Støvets Lyſt og Smerte,
Udødelig.

O du, ſom ſmilende med Taaren i dit Øie
Til Dødeliges Kummer ſeer,
Kom, huldе Taalmod! kom! veiled mig mod det Høie,
Hvor Glæden er!

Og dæmp du i mit Bryst enhver utøilet Klage,
Hvert Suk, som Godhed vrede kan!
Han vilde, at jeg leed, thi Fryd og Plage
Uddeeler han.

Men føl, min Siæl, at du skal høre Dommens Torden,
Betænk din Pligt, hver Tanke døm,
At du ei dømmes skal, naar Himmelen og Jorden
Er som en Drøm.

P. H.

P. H. Frimann.

(See f. Deel. S. 131.)

Uagtet denne Digters Tanker ved en Flod-bærer det beskedne Navn Rhapsodie, torde det dog lettelig være maaskee vor første Elegie af det Slags, hvis Æmne ikke er en enkelt Begivenhed, men Følelser ved Menneskenes og Tingenes Natur og Skiebner i Almindelighed, vi have at fremvise. For Rummets Skyld indskrænke vi os til at meddeele det første Afsnit deraf.

Du stille Bæk, som sølvklar vælder
Blandt Liljer op, og roelig gaaer
Blandt Dalens Roser og dens Nelder
Og Anstød i dit Løb ei faaer;
Blandt disse lige klar du rinder,
Af dig de vandes lige fri;
Gior Kiselstenen dig end Hinder,
Saa gaaer du lydig den forbi.

Men naar en Nabo-Bæk sig skyder
I dit Krystal, du skummende
Og nu ei meer saa rolig flyder,
Som før du flød blandt Liljerne:
Du Vælde faaer af tusend Kilder,
Som slynge ned til dig sit Vand;
Afsindig du dig nu forvilder
Blandt Urtner, Skove, Bierg, og Sand.

Du ødelæggende nedrinder,
Og river Egen fra sin Rod;
Tidt, hvor du drog, ei Hyrden finder
Det Sted, hvor før hans Hytte stod;
Du styrter ned til Havets Bredde,
Og her jeg seer din aabne Grav —
Din Magt og Brusen dig ei redde,
Du blier til Intet i et Hav!

O klare Billed' paa min Alder,
Du viser mine Skikkelser
Fra Vuggen af, indtil jeg falder
Tilbage til mit først Leer:
Mit Aasyn og mit Lives Dage
I dig jeg skuer lige klar;
Fornuft og Syn sig ei bedrage,
Naar du et Speil for begge var.

Hvor stille flød min Barndoms Dage
Ei bort i Tidens Ocean!
Hvo giver mig den Ro tilbage,
Som da paa Intet stødte an?
Hvo siger mig, hvor jeg skal finde
Min Ungdoms blomsterstrødte Vei?
Forsvunden er den — og i Blinde
Jeg søger den, men seer den ei!

Ei meer den Tid, hvor uforandret
Jeg nød min lykkelige Vaar,
Den Tid, hvor Flora stedse vandred
Med friske Blomster i sit Haar!
Hvor Sorgers Glemsels-Floder rinde,
Hvor evig aandes Balsom Lugt,
Og hvor hvert Øieblik i Vlinde
Vi plukke kan hesperisk Frugt!

Let blev mit Hierte da fornøiet,
Og let at lede var mit Sind:
Flød end en Taare ned af Øiet,
Tog den ei Maien af min Kind;
Stak Nelden mig, jeg Smerten glemte,
Jeg taus forlod min Anstødssteen,
Den skienkte Frugt jeg trolig giemte
Til Deeling med min Alders Ven.

Min Barndom bort med Tiden rømte,
Men med hver Time fløi min Ro;
Sindslidelserne snart indstrømte
Og fæsted' i mit Hierte Bo;
Min Barndoms Purpursky fordreves
Af deres Storm, og villige
Af Stormen Tankerne henreves,
Thi Hiertet fulgte Tankerne.

Jeg ved Minuter, hiin ved Kilder
Usynlig Vært og Styrke fik;
Ved hvert Minut jeg mig forvilder
Langt fra det Eden, hvor jeg gik;
Hvo standser mig, hvo kan mig redde
Fra Hvirvlen, som mig er bered?
Jeg forud seer mit Lives Bredde,
Jeg raver, hælder, falder ned!

C. Pram,

Justitsraad og Committeret i Oeconomie- og Commerce-Collegio.

(See f. Deel. S 116.)

Foruden de deilige erotiske Elegier, der udgiøre en saa betydelig Deel af denne Digters Ungdoms-Arbeider, havi vi og fra hans modnere Aar flere end eet Digt af dette Slags, Fædrelandets ypperlige Mænds Bortgang helliget; blandt disse udtegnes her, i meer end een Betragtning, det ved hans Ven Wessels Død.

Vor Alder roser sig som Viisdoms Alder,
Forhaaner stolt hver Tid, som randt forbi;
Sig selv allene oplyst, klog, den kalder,
Og seer tilbage idel Barbarie.
"Pral af de Særsyn mellem Millioner,
"Barbarske Grækenland! blodstænkte Rom!
"Men Enkelts Viisdom, Kunst og Dyd for oner
"Hiint Barbarie, hiint Vildheds Herredom?
"Athen! hvad var du? Smags og Viisdoms Sæde!
"O ringe Plet! dit svage Lys var tændt,
"Men ei for Natten rundtom at adsprede,
"Dens Fælhed derved kun blev seet og kjendt.
"Og Rom, du stolte Rom! hvad var din Hæder?
"Ved Vold og heldigt Ranen blev du stor;
"Men Philantropen i din Storhed leder,
"Og seer af sande Værd kun sieldne Spor.

"Saa sank du hen, da sank i dybe Skygge
"Vort hele Riøn, og Oeder rulled hen,
"Og mørke var' de, rædselfulde, stygge;
"Men nu randt Dagen, trefold klar, igien.
"Den sande Viisdom nu er kiendt, er dyrket,
"Ei som Mysteer, ei blot af valgte faa:
"Klar for enhver, den nu adspreder Mørket,
"Som nær ved Tronen, saa i Armods Vraa;
"Den eene giver Fyrsten agtet Hæder,
"Den lærer Ringe sin og Artens Værd,
"Den uden Forskiel aabner Livets Glæder
"For alle, hvad, og hvo, og hvor det er;
"Den lyser klar ned fra det høie Norden
"Til fiernest Syd, og spreder Taagen hen;
"Snart skal den lyse over hele Jorden,
"Lyksaliggiøre hele Skabningen.
"Nu Vid og Kunst, beskyttede, erkiendte
"I fulde Værd, forædle Livets Lyst;
"Og Smag og Viisdom, yndigen foreente,
"Udgiøre Kummers sikkre, sande Trøst".

Saa trøste sig vor Alders ædle Viise,
Saa vil de døve den Fortrængtes Harm;
Ak! fromme vil de skabe savnet Liise
I deres egen, i hver ædel Barm;
Men nei, det er forgieves; alt modsiger
Den søde Drøm, de forestille os;

End

End hviler Natten over Jordens Rige,
Barbarskheds Nat; og Drøm er al vor Roes;
Og denne Nats de fæle Rædsler svæve
End ængstende den hele Strækning om;
Og sieldne ere stedse de, som hæve
Et opvakt Hoved af den dybe Slum;
Som tænde hist og her en eenlig Lampe,
Og vække rundt om den en liden Flok;
Men til at klare vidt de sorte Dampe,
O dertil er det svage Lys ei nok.
Nei, Fanatismen hæver sine Skygger,
Og Høihedes-, Magts- og Rigdoms-spøgelset
Indskrænker, mørkner Lyset, forebygger,
At fleer skal tændes, ofte slukker det.

Men bort med Billeder! — Hvad er vor Hæder?
Hvad Fortrin have vi for Hedenold?
Hvad Vei, før ukiendt, til Lykksaligheder,
Trods Uerkiendtlighed, og Nid, og Vold?
Kan intet nu Retskaffenhed nedtrykke?
Er den nu tryg, der handler, som han bør?
Er Flid, er Stræbsomhed for Jordens Lykke
Nu Midlet til vor egen, meer end før?
Hin Spartas Lov, at Arbeid ikke sømte
Den Mand, der vilde vinde Borgers Agt,
Den Lov, arbeidsom Mand til Trældom dømte,
Hvor er paa Jorden den ei meer ved Magt?

Medfødte og erhvervede Talenter
Hvor give de, nu fremfor altid, Ret
Til Held, til Brød? Hvor er den Nar, som venter,
Hvor den Oprører, som tør fordre det?

Nei! end er Verden i sin Barndoms Dage,
Hvor langt endnu fra Viisdoms Modenhed!
Den vandrer frem, maaskee; men ak! med svage,
Ak! med ustadige og korte Fied!

Og vi er' Børn; men meer end sine Lige
Er den et Barn, som græd ved fælles Leeg;
Hvo er den Viise blandt os Dødelige,
Som fælles Daarlighed i alt undveeg?
Jo den, jo den er viis iblandt os Daarer,
Der anseer Alting for den Leeg, det er,
Forbitrer ei dens Fryd med spildte Taarer,
Men glad og munter leger med, og leer;
Og, uden Bitterhed ved Brødres Griller,
Adlyder baade selv, hvad hans Forstand
Ham som det mindst Forvendte forestiller,
Og leder andre did, saavidt han kan;
For Resten ham, hvis Forsyns-Haand dog leder
Sin elskte Børneflok, hver Sorg betroer;
Ham, som opdrager, til Lyksaligheder,
Og herlig Modenhed, os og sin Jord.

O du, vor Wessels Søn! en kiærlig Fader,
Hvis Liv og Lyst du var, forlod dig nu;
Dig Hin i Himlen ingen Tid forlader!
Tryg, som din Fader, i hans Skiød er du!
Du er endnu for spæd, til fuldt at fatte
Den hele Vægt af denne sande Trøst.
Din Faders Værd du ei engang kan skatte,
Men eengang skal det vaagne i dit Bryst.

O at det kraftigt maatte der oplive
Hver end udannet Evne i din Siel!
O maatte du ham os tilbage give,
Og anden Wessel nyde bedre Held!

Vor Wessels Søn! du skulde da fremtræde
Med ædel Ret til Livets bedste Kaar,
Til at erkiendes for din Alders Glæde,
Dens Zier — det er du, naar hans Roes du naaer;
Det skal du kiendes for; men see tilbage,
Og sku din Faders Levnetsbane hen,
Hans Værd imod hans Kaar i Livets Dage;
Var Skiæbnen ham, som han fortiente den?

Med Ungdoms muntre Flid han tidlig stræbte,
At drage Viisdom af ethvert dens Væld;
Og heldig var hans Flid; magnetisk klæbte
Hver Oldtids Viisdom ved beslægtet Siæl.

Tro giemte den sin Skat; ved stadig Møie
Den voxte til; ei Pral til Maal den har;
Den haded' han, og i hans eget Øie
Hiin gyldne Skat for liden altid var.
Han Aldrens Manddom taalig oppebied',
For af sin Skat at yde moden Frugt:
Og sin Thalia Phæbus glad indvied'
Sin Yndlings første, men den modne Frugt.
Hver Skiønners, hele Folkets, Alles Stemmer
Foreene sig til hsie Bifalds Raab,
Og Krav om — større Mesterværk. — Man glemmer,
At hiint var meer end blot et yndigt Haab.
Man fordrer, han sig selv skal overstige
I talrig Frugt af ubelønnet Flid;
Forkaster haant, hvad ei man finder Lige
Til hiint — dets Lige findes ingen Tid.
Erkiendtlig Skiønners Barm dog tidt han fryder
Med yndigt Værk af sande Mesterhaand;
Ukonstlet, umodstaaelig indgyder
Han ofte Fryd i skiønsom Tænkers Aand.
Nu han sit eget ædle Hierte præger
I ædle Sang, og priser Nøisomhed;
Nu sin og hver opmærksom Barm han qvæger
Med Sang om Stivets Trøst i Sovnens Fred;
Han nu med Smiil Satirens Svøbe hæver,
Kun Daaren følede de Smært, den gav;

Med

Med Spøg han nu blot muntre Latter fræver,
Og hvo modstod den blide Sangers Krav?

Saa, Fryd uddelende, vi saae ham vandre
En tornefuld, en ublid Vane hen;
Den Glæde, han saa gavmild skienked' andre,
Hvor langt var han fra selv at føle den!
Han kiendte Mennesker for, hvad de ere,
En Legesværm, som vild omtumler sig
I dunkle Nat; han saae det spildt at være,
O daarligt, mod den Leeg at føre Krig.
Han saae sig selv i Flokken, fandt sig givet
En Rolle med i denne fælles Leeg;
Den tog han, leegte, fælles Leeg oplived',
Forstyrred' ingens Fryd, ei Maalet sveeg.
For hine Spøgelser han aldrig bøied'
Sin Isse, ædle Sieles Stolthed tro!
Blandt Legens Formænd han maaskee ophøiet
Sig skulde seet; slig Høihed han beloe,
Lee ad det hele Giækkeri, var stedse
Den hele Floks, især de Godes Ven;
Og saae han Knaahed Pilen mod ham hvædse,
Han dog ei hvædsed Piil mod den igien.
Ham Evners høie Fortrin aldrig lærte,
Paa enkelt Daare haant at skeele ned.
Han føled' egen Svagheds Feil med Smerte,
Med andres ideel Overbærenhed.

Saa

Saa var ham Livets Fryd, og Livets Kummer,
Hans Livs den tunge Lod, tilhobe Leeg;
Og derfor uden Frygt til korte Slummer
I Dødens kolde Egne han nedsteeg.
Han vidste det, sit Væsens Barndoms Alder
Og Menneskets han derved kun forlod;
Alherren ham til Modenheden kalder,
Bestemmelsen han rolig gaaer imod.

Vor Wessels Søn! o det er sødt, at vinde
Et saadant Eftermæle ved sin Grav;
O det er skiønt, det simple Hædersminde,
Som sanddru Venskab her din Fader gav.
Ei Skialdens Qvad, for dig istemt, som lyder
Ved elskte Faders Grav, du fatter end;
Men naar, og om engang den Dag oprinder,
Da du kan høre, og kan fatte den:
Da tænk det sødt, vor Wessels Søn! at vinde
Et saadant Eftermæle ved sin Grav,
Da fal det skiønt, det simple Hædersminde,
Som sanddru Venskab her din Fader gav.

Og høres Ønsket, sees hans Aand oplivet,
Fornyet i hans Søn, hans Haab, hans Lyst,
Den Aand, hvormed han fryded' os i Livet,

Maae

Maa den opvækkes i hans Elskte Bryst:
Hvis du, hans Søn, i Faders Fodspor træder,
Opdyrker givne Pund ved trofast Flid;
Sees du, som han, den Mand, der sande Glæder
Meddele kan din Old, din Eftertid:
Og blier, som hans, din Stræben den, at leve
Ei til din egen, men til Jordens Lyst:
Og vil du, sanddru Skiald engang skal hæve
I Hæderstoner paa din Grav sin Røst;
O tro for alting da ei den, der siger,
At Verden er saa saare god og viis!
Ifald du fæster Lid til denne Smiger,
Da er det din Bestemmelses Forliis;
Tro, Jorden er end i sin Barndoms Alder,
Ei slet benævnt det tykke Barbarie;
Hvad enkelt Ting man Viisdoms Mærke kalder,
Tro, der er saare lidet viist deri:
Ansee vor hele Slægt som Børn tilhobe,
Som Leeg besku snart hele deres Færd,
Og ansee den som ret fuldkommen Taabe,
Der giver sig og alting høiest Værd;
Brug den Forstand, du føler selv at eie,
Saavidt du kan, til Ledetraad for dig;
Leed og ved den, saavidt du kan, dens Veie,
Der ledes vil, naar han forvilder sig.

Agt høit de faa, som i vor Alders Mørke
Ved Dyds, Forstands, og Sandheds Lys gaae frem;
Følg deres Spor; rust dig i Sielens Styrke
Mod hvo dig hindre vil, at følge dem.
Ak! Veien skal maaskee just derved blive
Dig skarp og tornefuld, men den er kort;
Dens Kummer selv er Leeg; kiæk kan du drive
Ved Spøg og Sang de lette Sorger bort.
Vogt dig, at Daarskabs Irlys ei forvilde
Fra rette Vei ved falske Glimt din Aand;
Lad Æres, Høiheds Spøgelser ei hilde
Din Fod med deres lumske, skiulte Baand.
Haab da ei, stort af Livets Lyst at nyde,
Agt intet det, de fleste kalde saa,
Men sande, rene Glæder at udgyde
Rundt om i Livet, være din Attraa!

Blier derimod din Id, selv at hendrage
I Fryd, og uden Sorger, Livets Kaar,
Da er den spildt; langt færre Glædesdage
Du med forsøget Kummer da opnaaer;
Da maae du ydmyg kaste dig i Støvet
For hine Spøgelser, for mangen Nar,
Og uden Mukken tidt dig see berøvet
Den Ret til Fryd, du misiomt betlet har.

Ved tusindhaande Krænkelser omsider
Dit Ønskes Maal engang maaskee du naaer,
Men neppe førend du ei kan, ei gider
Meer tage Deel i forhen ønskte Kaar.
Men lad din Moie beste Hæld end møde,
Lad Glædens Midler vindes snart og let;
O aldrig, aldrig ere de saa søde,
Som Daaren, der dem savner, tænker det.
Hvad er' de? Overflødighed, og Ære.
Hin gir dig Noisomhed, og denne Dyd.
Snart eller seent Erfaring dig vil lære,
At ikkun det, som disse gav, er Fryd.

Selv manglende, hvad Verden Lykke kalder,
Du, hvis din Faders Aand besieler dig,
Kan glæde din, kan glæde seeneste Alder
Ved Sang og Spøg, og du er lykkelig.
Bliv saa, bliv noisom glad, mod onde Daarer
Allene stolt! føi ædel Nordmands Mod!
Tænk paa det Blod, du har i dine Aarer,
Din Faders, Nordenskiolders ædle Blod!
Viis det, hvad Kaar dig Skiebnen end bereder,
Og Nordens Agt forsøde skal din Tid,
Maaskee da Mænd af Magt, og Mænd af Hæder
Dig hielpe skal, din Vei at giøre blid.

Dog,

Dog, uden dertil trygge Lid at fæste,
Dig Livets Bane blive, som den vil!
Lad alles Glæde, hele Jordens Beste
Kun være Maalet, som du sigter til;
Din Fader, Fædre, stræb i godt at ligne,
Skye Feil, saavidt støvklædte Aand formaaer,
Alherren vist dit Væsen skal velsigne,
Trods Livets ubetydelige Kaar.
Thi moder end i Mørket her paa Kloden
Blandt Sværmen idel Kummer og Fortred,
Det varer stakket; naar han seer dig moden,
Han vinker dig ind til sin Evighed.
Her sees det nokſom, altid, allevegne,
At her er ei de sande Glæders Hiem;
Men hisset, i Lyksalighedens Egne,
Der har den Eviggode giemt os dem.

Der lønner han, o Wessels Søn! din Fader
For hver den Fryd, han her os gav saa blid,
For hver den Fryd, han ingen Tid aflader
At give dem, som sandest ædelt Vid
Kan give Fryd; der lønnes hver hans Tanke,
Hvert Ønske for at glæde Mennesker,
Om og vor Daarlighed og Støvets Skranke
End hindred, at de ei opfyldtes her.

Der, Wessels Søn, skal ogsaa du belønnes
For, hvad du virke skal, din Stamme værd;
Om da din Id ei her paa Jorden lønnes,
Til Jordens Fryd vær rask og uforfærd!
Og naar du saa gaaer hen til dine Fædre,
Og ham, som hviler her, din Roes er hans;
Og Dyden skal dit Savn med Taarer hædre,
Erkiendtlighed din Grav med Ærekrands.

Jonas Rein.

(See f. Deel. S. 164.)

Ogsaa af denne Digters Arbeider, udgivne i tvende Bind (Khavn 1802), har den allerførste Deel under forskiellige Former det elegiske Præg; tildeels med Hensyn til Rummet afskrives følgende.

Til Haabet.

Min Leder! du min svage Sang modtage;
Jeg gienneem Kummer følger dine Fied.
Forvildet tidt af Sorg og bitter Klage,
Naar Lynet slaaer for mine Fødder ned,
Jeg taber dig, men seer dig strax at smile,
Jeg Roser seer fra dine Spor fremile.

Hvad Offer kan jeg dig, min Skytsgud, bringe,
Din Gunst har fyldt mit dig hengivne Bryst —
Kan Tanken ei sig til din Guddom svinge,
O lad mig see dit Væsen — styr min Lyst!
Jeg ligner den, som, fyldt af hellig Lue,
Guddommen selv begierer at beskue.

Tryg gik jeg frem paa mine Barndoms Veie,
Og nærmed' mig til Plagers skiulte Bo,
Da gik du taus, men dit aarvaagne Die
Saae Sorgerne, som lured' paa min Ro;
De kom; og du, du kom ved deres Side;
Det er dit Værk, at jeg endnu kan lide.

Naar

Naar Slaven, træt af Graad og vatig Kummer,
Mod eget Bryst fortvivlet væbner sig,
Du mild fremstaaer, og dysser ham i Slummer,
Som i en Drøm du aabenbarer dig.
Langt fra du ham den ønskte Frihed viser;
I Mulighed han sig lykkalig priser.

Den Usle ned paa haarde Leie segner,
Og tause Nat afbilder ham sin Nød,
Som Solen da din Guddom ham omhegner,
Og blender ham, han seer ei Modgangs Stød.
Ei Morgendag med Hunger ham forskrækker,
Til viste Maal utrættet Haand han rækker.

Saa medynksfuld den Usle du ledsager;
Du skaber Aand og Ild og Virksomhed,
Og Glæde er dit Maal, naar du bedrager —
At være glad, det er Lykkalighed —
Naar du min Siel blot med et Syn kan fryde,
Men dette vel er mindre, end at nyde?

Ei tykke Muur, ei Kobberdør, ei Lænker,
At hindre dig fra Usles Hielp, formaaer;
Naar Sielen end omsonst paa Redning tænker,
Med Slag paa Slag naar Vredens Lynild slaaer,
Naar du ei meer din Yndling kan betrygge,
Forvirret dog han troer at see din Skygge.

Skal

Skal nogen Dag mig af din Arm udrive,
Da blive den mit Lives sidste Dag!
Jeg fatter tidt ei selv den Trøst, du giver,
Men føler den — Saa segnet paa et Vrag
Skibbruden Mand, naar Død og Afgrund truer,
En Stiernes Glimt glad giennem Mørket skuer.

Duglæder mig med blide Fremtidsdage;
Thi selv du veed, hvor lidt jeg ønsker mig.
At ubekiendt min Levetid fremdrage
I landlig Ro, ei arm, ei heller riig,
Min Pige snart i disse Arme savne,
Og til min Død ei første Elskov savne.

Guddommen du, al Glædes Fader, ligner;
Medlidende du seer en Synders Graad,
En knuset Siæl du qvæger og velsigner,
Og trøster den med Viisdoms milde Raad,
Du byder den til Naadens Arm at ile,
Og i sin Dyd at søge Sielens Hvile.

O! naar engang mit Lives Aften kommer,
Da vaar min Synd staaer skrækkende for mig,
Og for mig gaaer hen til den store Dommer,
I al din Glands, o Haab! fremstil du dig;
Din sidste Gunst et Billede mig blive
Paa Naaden hist, som skal min Siel omgive.

K. L.

K. L. Rahbek.

(See 1. Deel. S. 122.)

Anden Deel af hans poetiske Forsøg bestaaer meest af elegiske Digte, hvoraf maaskee følgende, dets allegoriske fortællende Form uagtet, kunde have nærmest Adkomst at meddeles her.

Laurbærlunden.

Atter en Cypres i Laurbærlunden!
Ak! hvad nyt Forliis bebuder den!
Snart er Lundens hele Pryd forsvunden,
Sorgeminder har den kun igien.
Festlige Pæaner meer ei lyde
Her til Norges og Camenens Lov,
Klager ene Dødens Stilhed bryde
I den før saa tonerige Skov.
Kunde jeg dog glemme hine Tider,
Glemme, det ei stedse var, som nu!
Dog hvordan? nedstige Pierider
Til forladte Helligdom endnu!
Høit imellem Laurbærlundens Kroner
Hører jeg en Gang, som Zephyrs Gang;
Tier, tier, Harpens svage Toner!
Stille! taarebrudte Klagesang! —
See! Camenen vinker; jeg vil lyde,

Følge, hvor hun mig vil lede hen!
Længe, længe hun sin Dyrker flyede;
Held mig, at hun smile vil igien!
Ak du smiler ikke; kiærlig Smerte
I dit huldе Aasyn tegner staaer.
Dog du vinker — var det end' til Smerte,
Hvor du vil ledsage mig, jeg gaaer.
Skovens ældste Kiæmpe-Eger sprede
Her en majestætisk Skygge ud;
Diærve Dun opstiger af sin Rede,
Stolt, som bar den Lyn til Tordnens Gud.
O hvor langsom her Camenen svæver,
Paa en Mindesteen hun stirrer ned;
Hellig Ærefrygt mig giennembæver,
Frihed! ved din Sangers Hvilested.
Men hun river sig derfra; hvor stille,
O hvor lyttende hun svæver frem!
I det skionne Øie Taarer spille;
Men hvor er den Grav, hun offrer dem?
Se en Luth i rankest Laurus hænge!
Reen og skiøn som Solvets er dens Klang,
Naar en Zephyr spøger blandt dens Strenge;
Denne Luth Hornelens Skiald borthang.
O nu spørger, undres jeg ei mere,
Hvi Camenen lytter, sørger her;
Pieridens Yngling! kan du være
Evig grum mod den, du er saa kiær?

Ak! hvi lege kielne Vestenvinde
Mellem Roserne paa denne Grav?
O det er, det er vor Vibes Minde!
Cypris's Duer næbbes paa hans Grav —
End er det den sørgende Camene
Tungt fra denne Grav at rive sig!
Ak! men til en anden Sørgescene
Hendes mørke Vink henkalder mig.
Ved en Grav med Laurbærtykning over
Nattergales skiønne Chore slaae; —
Svanens store Sanger! her du sover!
Her jeg tøve, græde, knæle maae.
Dog hun flyer, hun flyer med bortvendt Øie,
Denne Vunde bløder end som ny,
Lynsnar hun opstiger mod det Høie,
Tabes for mit Syn i klare Sky.
Hist, hvor bøiet under gylden Byrde
Bugner smilende hesperisk Træ,
Hvor, at qvæge ringe nøisom Hyrde,
Sølvklart Vand udspringer i dets Læ,
Daler hun igien; ak! hendes Kummer
Lærer snart, hvis Grav her skiuler sig;
Meier! Lundens Planter! her du slummer,
Norges Skytsaand jamrer her for dig.
Sørgelyd fra nære Gravhøi drage
Musen flux til nye Smerter hen,
Gratierne der for Fasting klage,

Norges Wieland, deres Skiald og Ven,
Taus hun favner disse; sorgnedbøiet
Hun med kraftløs-Vinge svæver frem;
Trende nye Grave møde Øiet,
Ingen Laurus grønnes over dem.
Venskabs hede Taarer ved dem flyde,
Musen saae det, og hun Venskab gav
Egen Laurbærkrands dermed at pryde
Ædle Meldahls, Germanns, Bernhofts Grav.
Nu ved tunge Vandrings Maal hun dalte,
Ved Colbiørnsens friske Grav hun stod,
Og en Taar, saa skiøn, som den, han malte,
Blomstred' under Pieridens Fod.
Fra Olymp nedsvævende Gudinder
Lyste over Graven himmelsk Fred,
Stride Taarer randt paa deres Kinder,
O! som end forskiønnedes derved.
Retfærd, Uskyld, alle Dyder græde —
Tog Camenen Ordet — for min Skiald;
Denne Grav, som slige Taare væde,
Aldrig, aldrig Blomster savne skal.
O men skal man, skal man da forgiætte,
Hvad for mig min elskte Edvard var?
Dog, hans egen Sang har hindret dette,
Der han evigt Digterminde har.
Men skal han, skal Fasting, skal min Meier
Ene leve i sin egen Sang?

Norges Digterlund end Skialde eier,
Hvis Kithar med hines fordum klang!
Jil, o iil du, disse at paaminde,
Hvad de skylde hine, sig, og mig,
Siig, saa lover Sangenes Gudinde,
Hun, hvis Løfte staaer uryggelig:
Den blandt Lundens Sangere, som sætter
Dem en Mindesteen med hældig Haand,
Pieriden ham til Løn forjætter
Edvards, Meiers, Fastings Digteraand".
Saa hun talte, og forsvandt. Jeg eder
Bringer, hvad hun overdrog til mig;
Iler, iler at opnaae den Hæder,
Som for mig er uopnaaelig!

C. N. Lund.

(See f. Deel. S 156.)

Uagtet nedenstaaende Elegie i en vis Maade er en Efterligning af Grays, paa Tydsk af Gotter efterlignede, berømte Elegy on a country churchyard, har Udgiveren dog, i Betragtning af dens synderlige Hierteelighed, troet at burde foredrage den fremfor andre denne Digters skiønne elegiske Stykker, saa meget mere, da han kan meddele den med nogle ikke ubetydelige Rettelser fra Digterens egen Haand.

Landsbykirkegaarden.

Høit lyder Bedeklokkens Slag
I Aftenskumringen,
Og Bonden fra en moisom Dag
Til Hvile stunder hen;
Den muntre Fugl har Diet lukt,
Hver Skabning tier nu,
Kun Aftenbakkens lette Flugt
Omcirkler mig endnu.

Til Tanker du indbyder mig,
Du stille Sovested!
Her, hvor den trætte Landmand sig
Til Hvile lægger ned,

Han

Han Jordens Dagværk fuldendt seer,
Og ham er Hvilen sød,
Ei vaagner han til Moie meer,
Og ei til Jordens Nød.

Ei kunstigt Marmorbilled her
Begræder end hans Savn,
Det sorte Kistetræ kun bær
Hans ubesmte Navn;
Vantroens Hyld staaer sørgende
Paa skumle Kirkegaard,
Og Tidslen frodig vorende
Paa sunkne Grave staaer.

Dog hviler her vel mangen Mand,
Som mere ædel var,
Meer streng i Dyd og Pligt, end han,
Der Ordensbaandet bar;
Maaskee en bedre Taare ned
Paa simple Gravsted flød,
End i sit Marmorleiested
Den stolte Rige nød.

Og mangen Mø henslumrer her,
Som Egnens Stolthed var,
Som ei af Guld og Prydelser
Sin Ynde betlet har,

Hvis Smil forkyndte Himlens Fred
Og blid ukunstlet Dyd;
End græder hendes Brudgom ved
Den Grav, som tog hans Fryd.

O naar og mine Been engang
Nedsænkes her i Muld,
Naar under Klokkelyd og Sang
Man øser Graven fuld,
Da græder og en kiærlig Ven
Her ved mit Hvilested,
Og ofte mindes mig igien
Med taus Sørgmodighed.

Og ofte Landsbypigerne
Ved Aftenroden her
Skal samles glade snakkende
Om gamle Hændelser,
Da tale de om Kiærlighed,
Dens bittre søde Fryd,
Og hver fortæller, hvad hun veed
Om elskte Brudgoms Dyd.

Da sige de: ak! nær herved
En Digter jordet blev,
Der gjorde ingen Mand Fortred,
Og mange Viser skrev,

Da hædre de endnu min Grav
Med skyldfri Glædes Klang,
Og Egnen giver Gienlyd af
Min Ungdoms bedste Sang.

Naar Maanen da gaaer rødmende
Bag Kirketaarnet frem,
Og naar de muntre syngende
Fra Graven haste hiem,
Da sige de: Gud glæde dig'
I høie Himmelbo!
Sov, gode Digter! sødelig
Til Dommedag i Ro!

F. H.

F. H. Guldberg.

(See f. Deel. S. 510)

Mellem denne Digters mange skiønne elegiske Arbeider vælge vi Begyndelsen af Assistentskirkegaarden, som reen elegisk, medens i Fortsættelsen deraf det Beskrivende og Lyriske heldigen slynge sig i hinanden.

Hil dig, de lykkelige Dødes Hiem!
Du Bolig for hver Stand, hvert Kiøn, hver Alder!
Til Dag og Kummer Sol ei vækker dem,
Til søvnløs Nat og Graad ei Maanen kalder.
Hil dig! og Fred med hver, der hviler i dit Favn!
Med ham, hvis Støv nedsænkes, for at glemmes!
Og med den Ædling, ved hvis Navn
Den fierne Slægt til Dyder stemmes!

O selv den Levende du qvæger ved din Ro:
Og Glade fryde sig i dine Skygger,
Og, tordner Skiebnen, den Forfulgte fro
Her sit Paulun paa Haabets Strandbred bygger.
Hver Flygtning, som fra Verden iler hid,
Og søger Lindring mellem dine Høie,
Her aander frit, her smiler atter blid,
Gaaer bort fra dig og har forglemt sin Møie.
Den, paa hvis Kind den blege Sygdom staaer,
Velsigner her den Fred, som ogsaa ham her venter.

Fra

Fra Grav til Grav han ved sin Krykke gaaer
Og fra de tusend Grave Taalmod henter.
Saa Mangen søger her en savnet Ven;
Han seer hans Gravhoi, bittre Længsel hviler,
Han drømmer sig i hine Dage hen,
Og, som i Vennens Arm, gienssmiler.

Ja! hil dig, Dødes Have! hvor i Fred
Og Blomsters Ly de Manges Kummer sover,
Hvor hvert et Træ, der nu beskygger vore Fied,
Os engang ved dets Fod en rolig Hvile lover!
Tryl ogsaa mig, naar bort fra Verdens Larm,
Hvor Frihed, Dyd og Ret jeg varme Daare drømte,
Til dig jeg skuffet flyer med Mismod i min Barm,
Og mindes Smertens Kalk, saa mangen Vedling tømte!
Da, naar fra dig jeg gaaer, og møder den,
Hvis vilde Haand mit Haab i frodigst Vext har kløvet,
Jeg skal til brudte Spire glad see hen,
Og ønske ham der Mod, han mig har røvet.

Hvor jeg de Dødes tause Bolig seer,
Er Evighedens Indgang. Støv dem dækker.
De hvile. Men, naar Dag til Nat ei kiædes meer,
En venlig Stemme hvert et Sisygran vækker
Da skal den Arme, der blev nægtet Brød,
Tilgive dig, du haarde Rige!
Og, efter lange Savn i Gravens Skiød,

Du, Brudgom! favne din begrædte Pige;
Da klares Skiebnens Mulm; da blidnes hvert et Bryst;
Kold skues Jorden og dens Goder;
Men festligt hilser de Gienfødtes Røst
Det bedre Liv paa hine Kloder.

Med hellig Ærefrygt jeg træder did,
Hvor Fredens Engel over Grave svæver.
Lyn nu kun! Glimt i Glimt! Forgiæves, skiulte Tid!
Dit Maal jeg skuer her, og meer ei bæver.
Et Øieblik, og Graven giemmer mig;
Et Øieblik, og Friheds Morgen tændes.
Lad Alt, hvad saarer, ruste sig!
Et Øieblik, for evigt Kampen endes.
O! tidt og længe skal jeg vandre her;
Blandt eder, Grave! Hiertet Sandhed lærer,
Og, kold mod flygtigt Smiil, tilbeder Taarers Værd,
Og i hver Kummer Faderhaanden ærer.

Mig trøster dette Sted, mig qvæger denne Dag;
Men ak! snart grædes her, alt saarer denne Time.
Hør Dødningklokkerne med Sorgens hule Slag
Ved nok en Vandrers Jordefærd at kime!
I tunge Drøn! saa knuser dog ei den,
Der nu sit brudte Haab begræder!
O raaber til hans Siel: at hver, som bæres hen
Fra Liv til Død, gaaer bort fra Sorg til Glæder!

Og ei I nu fremkalde skal
Hver fordumglade Stund, der vender ei tilbage!
Nei! vækker Tanken om den endre Qual
Og Evighedens Løn for bittre Dage!

Hist kommer skridende vemodigt frem
I Ligførds sorte Dragt en Venneskare;
Den følger Broderen til Gravens Hiem,
Hvis mørke Bred kun Glimt af Haab opklare.
Ak! han var Fader, og de tvende Smaa
I Glædens Vaar alt bittre Taarer fælde;
See, hvor tungmodigt Haand i Haand de gaae,
Og til hinanden sig forladte hælde!
O græder ikke! Hist en Fader boer;
Hvo der vil ham, selv naar han saarer, hædre,
Skal opfyldt see der Haab, som Hiertet troer.
O haaber! haaber! Gud er meer end Fædre!

Alt standser Skarens Fod ved Gravens Bred:
De faderløse Smaa saa tvivlsomt grue,
De gyse bort fra skumle Hvilested,
De tør ei haabe meer ham hist at skue.
Jo, haaber! haaber! Mørk er Dødens Nat,
Men saligt soves der i mørke Hvile;
Og vel er Gravens Vei saa tom, saa brat,
Men trindrom den dog Haabets Stierner smile.

Nu ruller Jorden ned med dumpe Slag.
Mod Himlen hver et graadfuldt Øie hæver;
Men Haabet om et evigt Mødes Dag
Med Sangens Vemod over Graven svæver:

Alt forvandles skal til Støv,
Dalens Lilje, Skovens Løv,
Rosen snart vi visnet finde:
Alt, hvad lever, skal forsvinde.
Jordens Herre, Mand! til dig
Lovens Dødsbud strækker sig.

O! men intet Skabt forgaaer,
Liv igien af Død opstaaer.
Liljen faldt! en Ny fremtræder:
Yngre Løv snart Skoven klæder:
Og den Grav, der lukker sig,
Kun som Vugge giemmer dig.

Morgnen straaler, Barnet fro
Vaagner efter natlig Ro.
Evighedens Morgen smiler,
Graven aabnes, hvor du hviler,
Dødningklædet synker ned,
Nyskabt hæves du til Fred.

Ti da, Klage! kands da, Graad!
Viist og godt er Herrens Raad.

Snart,

Snart, for Evighed vi møde
Alle vore kiære Døde.
Held os! Held, at Alt forgaaer!
Held, at Liv af Død opstaaer!

Ja Held os! Held! — Da Jordens Plagehær,
Da Stolthed, Vellyst, Nid og Had fremstege,
Da Syger løftede de mange Sværd,
Da Trøst og Haab fra Krigens Valplads vege,
Da blev og du vor Skytsaand, gode Død!
Slukt er din Fakkel vel, men lysende dit Øie,
Og end ved hver en Grav din Stemme lød:
"Forfulgte! der er Fred. O glem din Møie!"
Den sover der, og vækkes aldrig meer:
Misundelsen fra lukte Grav bortsvæver,
Og Trældom sønderbrudt sin Lænke seer,
Selv Løgnen flyer vor sidste Fred og bæver.

Hist har en Olding lagt sin Stav.
Lig Solen, naar den mat bag Havet daler,
Han sank fra velbrugt Liv ned i den stille Grav,
Hvor Himlens Ro den Mødige husvaler.
Men her gik Yngling bort i Kraftens Vaar,
Som haabfuldt Ax, hvis Rod af Ormen hules.
Hvi mon ei Borgerlön han nød for Flidens Aar?
Jeg seer det. Vel! for Mislon her han stiules,
Og den, der lagdes hist, i Sygefængslets Baand

Nys

Nys maatte Maadebrød med bittre Taarer væde.
Nu løses Skiebnens Gaader for hans Aand,
Nu mindes svundne Lidelser med Glæde.
Sea hviler her og han, der saae sig født til Graad;
En fiendtlig Stierne vildnede hans Veie;
Forladt af Venskab, uden Trøst og Raad,
Selv Haabets Drøm omsider sveeg hans Leie.
Da gik han taus, og bleeg, og bøiet ned af Harm
Med fæle Ro den sidste Kalk at tømme,
Og stødte Dolken i sin egen Barm;
Tilgiv ham, Gud! og Ingen ham fordømme!
O Fred med Alle, der i Graven boe!
Som Nattens Gienfærd flye, naar Dagen stiger,
Saa, naar du sænkes ned til sidste Ro,
Hver Tvivl, o Dødelige! fra dig viger.
Da fryd dig, du, hvem Lykken straaler blid,
Hvem Døden vinker i de gode Dage!
Ei skal med Graad du see den onde Tid,
Og mindes bedre Kaar, og dobbelt klage.
Og fryd dig, du, hvem Skiebnens Torden slog,
Hvem Døden vinker hid, mens Slaget smerter!
Fra flere Slag din Engel dig borttog,
Og Fred er Gravens Løn for knuste Hierter.

Den Armes Liig, i Støv hensmuldret, her
Lykkens Yndlings nøgne Been nu dækker.
Ved Hyttens Side den Stolte hviler nær,

Og

Og samme Rost dem eengang Alle vækker.
Du skielner, Død! ei mellem Arm og Rig,
For dig er Slaven Førstens Lige,
Og derfor Glædens Børn, hvor de blot skimte dig,
Forfærdede dit Aasyn vige.
Usæl den Mand, du vinker bort til Fred,
Der ei med Ro dit Vennebudskab hører,
Og, skiøndt en Taare triller ned,
Ei iler i dit Favn, naar du hans Læbe rører!

F. Plum,

Dr. Theol. og Stiftsprovst.

Denne især ved sin classiske Oversættelse af nogle af Juvenals og Persii Satyrer berømte Digter har alt for tidlig holdt op at berige vor Litteratur med egne poetiske Arbeider. Af de ikke mange, meest elegiske, Digte, vi have fra hans Haand, vælges følgende at afskrives her.

Ved A. C. Hviids Grav.

Her i disse landligsimple Grave
Lagdes mangen værdig Borger ned;
Mangen og blandt dem sin Ven maa have,
Som besørged' ham et Hvilested,
Som med Vemods Taarer ham ledsaged',
Og med kiærlig Haand hans Minde skrev;
Men saa sandt begrædt, saa høit beklaget,
Som vor Hviid, ei nogen blev.

Ak! thi nylig saae vi ham at vandre
Viisdoms trange Bane med os hen —
Hvor indgav hans Fyrighed os Andre
Mod og Kræfter til at vandre den!
Sikkre gik vi ved hans Haand, og troede,
At vi med ham længe skulde gaae,
Da han sank i Graven, og vi stode
Ene, kummerfulde, saae derpaa!

Thi

Thi saa nylig vare vi tilstæde
I hans lykkelige Vennekreds,
Saae ham handle, og udbrede Glæde,
Altid, som den Vise, veltilfreds;
Saae hans blide, fromme, skyldfri Mine,
Dydens ubedragelige Præg,
Naar, som Sokrates, han sad blandt Sine —
Ak! den er ukiendelig og bleg!

Selv da Livets Kræfter ham forlode,
Svæved' end paa Læben dette Smiil;
Vi, som tause om hans Leie stode,
Haabed' endnu, saae ei Grund dertil;
Kunsten traadde hjelpeløs tilbage,
Og Machaon sukked' for sin Ven;
Kunde Livet kiøbes, vore Dage
Havde vi med Glæde givet hen.

Danmark nylig saae det Lys, han tændte,
Mængden usect Vei til Sandhed fandt;
Alle Gode i hans Skrifter kiendte
Guds og Dydens varme Prædikant,
Læste i hver Linie hans Hierte,
Og henreves til at elske det;
Skulde du, o Danmark! uden Smerte
Her din tabte Yndlings Urne seet?

Musers Sønner i en talrig Skare
Fulgte deres Elskte til sin Grav;
Alle vilde kappes, alle bare;
Leiet Pragt slig Hæder aldrig gav:
Sorgeskarens Længde tidt bedrager;
Floret ofte skiuler Arvings Fryd;
Musers Sønner leies ei til Klager,
Men de ære Videnskab og Dyd.

Langt fra Mennesker hans Liig er blevet
Nedlagt her i Stilhed, som han bød;
Han, som hated' Glimmer, mens han leved',
Kunde den ei ønske i sin Død!
Byens Larm, og Mængdens vilde Glæder,
Inden dieſe Mures Ensomhed,
Ei forstyrre Vandreren, som græder
Ved den Ædles tause Hvilested.

Jorden skiuler ham; et Graad opliver
Dette Støv, som lod vor Skiebnes Krav;
Men den venlige Natur omgiver
Dobbelt yndig sin Tilbeders Grav;
Og i Vaaren om hans Urne smiler
Haabet: vi skal favne ham igien.
Hellig er den Jord, hvoi han hviler!
Ei Vanhellige betræde den!

J. Bag-

J. Baggesen.

Da de Elegier, Digteren i det 1801 udkomne første Bind af sine samlede Skrifter har meddeelt, næsten uden Undtagelse ere af det erotiske Slags, har man troet det passeligere her at aftrykke følgende, der i en vis Maade er Mandens Fortsættelse af Ynglingens Ønske: Da jeg var lille.

Til mit Fædreneland.

Du Plet af Jord, hvor første Gang mit Øie
Fra Vemods Favn opstirred' til det Høie,
Og i et Smiil, og Skyens Purpurbrud
Fortryllet saae de første Glimt af Gud!

Plet, hvor jeg vaagned' op af Intets Slummer
Fremkaldt af Almagts underfulde Bliv,
Til Livets korte Fryd og lange Kummer;
Men og, algode Gud! til evigt Liv;

O elskte Plet, hvor første Gang mit Øre
Henrykkedes af Vaarens Harpers Klang;
Hvor Himles Harmonie jeg troede høre
I Skovens Lyd, og i min Moders Sang;

Hvor første Gang min spæde Læbe stammed'
Med kielen Følelse det smine Navn;

Hvor

Hvor første Gang mit tændte Hierte flammed'
I Kierligheds og Venskabs hulde Favn.

O Fødeland! hvor fandt en Plet min Leden,
Saa vidt vor Klode Støvets Slægt beboer,
Saa blid, saa lystelig, saa fuldt et Eden,
Som du, for den, hvis bedste Fryd herneden
Er Mindet af hans første Fryd som Noer?

Ak! ingensteds er Roserne saa røde;
Ak! ingensteds er Tornene saa smaa;
Og ingensteds er Dunene saa bløde,
Som de, vor fordums Uskyld hvilte paa.

Forgiæves giød, i mindre brudte Straaler,
Ud over fremmed Egn den milde Sol
Velsignelsernes Væld i større Skaaler,
End over Beltet om vor kolde Pol.

Forgiæves hæver langt bag Hiemmets Hegne
Sig høiere mod Himlen Jordens Bryst;
O! hvad var Himlen selv, hvis ingenvegne
Vort Hierte der fandt Spor af svunden Lyst?

Reis Kloden om, og smelt i kielne Lunde,
Da gys i hellig Lyst paa Fieldes Jis;
Slu tusindobbelt Liv, og hør af tusind Munde

Na-

Naturens, Glædens, og dens Skabers Priis;
Bemærk hvert Fodtrin der, hvor rene Sæder
I Ligheds Hegn betrygge Friheds Glæder?

Dog savner overalt veemodig glad
Din Aand et saligt Sødt, jeg veed ei hvad;
Ak! thi Hyrdinders Dands til Hyders Qvad
Ved Arnos Bred er tvungen mod de Lege,
Hvori for Høgen vore Duer vege.

Thi Heloises Lund seer tornet ud
Mod Krattet, hvor, omsnært af Brombærranken,
Du favnede som Barn din første Brud;
Og Skrækhorns Himmelspids er dog ei høi som Banken,
Hvorpaa jeg efter Maanen greb, og Tanken,
Den første Tanke, tabte sig i Gud.

Nei, her! kun her, i den afsides Have,
Som Fredrik vogter, Fredens Engel lig;
Hvor mine Brødres Slægter favne sig
I fælles Held, fra Sarpen ned til Trave;

Kun her, o Danmark! i dit stille Skiød
Fandt det i fremmed Lyst beruste Hierte
Den hele Fryd, det længselfuldt begierte,
Den Ro, som langt fra dig det aldrig nød.

Her

Her kalder jeg i Mindet fro tilbage
Min vilde Vandrings underfulde Dage,
Og ſkuer dobbelt ſkiøn og elſkelig
Hver ſvunden Engel blandt den fierne Vrimmel,
Hver Stierne paa min giennemfløine Himmel,
Min Frydhavns ſtille Havblik! ſpeilt i dig.

G. Faye,

Kammerraad og Amtmand i Thisted.

Denne Digter, hvis lange Taushed med Føie er anseet som et sandt Tab for vor poetiske Litteratur, tildrog sig først Publikums Opmærksomhed ved adskillige skiønne elegiske Digte, meest indrykkede i Maanedskriftet Minerva, og hvoraf vi her aftrykke følgende.

Udsigter over mit Liv.

Den synker alt blandt Vesterhavets Bølger,
Den blide Sol fuldender alt sit Løb,
Og bag den Skumringen og Natten følger,
Og hyller Jorden i et dunkelt Svøb;
Alt kaster Skoven hulkende tilbage
Det tunge Drøn af Nattefuglens Klage.

Din dunkle Nedgang, skiønne Sol! fornyer
En tung Erindring om min Ungdoms Tid,
Da smilende, som du, blandt lette Skyer,
Jeg iilte fremad lykkelig og blid.
Nu synker jeg, og seer kun Kummer vaage
Indhyllet mørkt i Eftertidens Dage.

Alfader prøvede mit unge Hierte
Og fandt det svagt i Livets haarde Kamp,
Snart segne som et Rør ved mindste Smerte,
Snart tryllet af Letsindighedens Damp;
Da blev det Sorg og Modgang overgivet,
At lede mig ved Haanden giennem Livet.

Nu

Nu gled min Fod igiennem vilde Heder,
Og snubled ved hver en øde Klint,
Forgiæves søgte jeg en Ven, en Leder
I Nattens Mulm og Ørkens Labyrint;
Jeg var et Barn, jeg græd, og barnlig Klage
Lød spottende fra Fieldene tilbage.

Jeg saae med Nag, at Glædens Skygger vege
Mig bandsende og smidskende forbi,
Og blanded' sig i Nattens mørke Lege
Med rædselfuldt og sælsomt Kogleri,
Mistanken fængsled' mig i tunge Lænker,
Og viiste mig kun Sorg, og Sviig, og Ænker.

Da saae jeg Natten pludselig at vige,
Som Mørket ved dit Blik, Urania!
Og Venskab ned fra Himmelen at stige
Til Egne, hvor den før var flygtet fra;
Dens Gang var stolt, dens Øie smt, dens Tale
Var sød, som Strængeleg i Kongers Sale.

Mild gik den frem med hvide Lilier smykket,
Som flagrede for Aftenvinden hen,
Den smilede, og tog min Haand, og trykked'
Den til sin ømme Barm og sagde: "Ven!
Du var ulykkelig — lad af at græde!
Vær lykkelig igien! nyd Livets Glæde!"

Saa svandt den bort, og lette Vinde strøede
Gudindens Vei med buntet Blomsterstøv,
Naturens Smiil, den matte Aftenrøde
Sank døsig ned iblandt det dunkle Løv;
En Nøslen krøb hen over Egnens Sletter,
Liig Bækkens Gny i tause Sommernætter.

Naturen var ei længer taus og øde,
Kun Vemods Smiil paa blide Marke laae;
En ung og herlig Mand kom mig imøde,
Dig var det, elskte Horn! jeg dengang saae,
Dig var det, Himlen mig til Trøst bestemte,
Og ved din Barm jeg Livets Kummer glemte.

Som Kilden, vældet op af fulde Moser,
Sig lister bort fra dorske Fødested
Til Dalens Skjød, hvor nys udsprungne Roser
Den byder vinkende at rulle ned,
Den vanker glad blandt grønne Labyrinter
Af Kløver, Krat, og vilde Hyacinter:

Saaledes flyede jeg de mørke Dage,
Og al min Sorg, med lette Ungdoms Fied;
Nu vendte Haab, og Ro, og Fryd tilbage,
Og Ømhed, og en sød Uskyldighed,
Jeg vanked' som min Bæk blandt Blomsterbeder,
Tvivlraadig vælgende blandt tusind Glæder.

Alt var os skiønt; Alt syntes at forvisse
Os om en Rad af lykkelige Aar,
Og trak en Storm hen over vores Isse,
Saa lod vi den kun lege med vort Haar;
Vi vorte op som tvende unge Graner,
Der hærdes kun ved Vinterens Orcaner.

Min Siæl var reen som Erycines Kilde,
Høitidelig som Herthas mørke Lund,
Mit Øie var saa blidt, min Barm saa stille,
Som Havet i en rolig Morgenstund.
Da kunde blot et Smil, blot tvende Taarer
Forsone mig med alle Livets Daarer.

Ormærksom gik jeg tidt omkring i Dalen,
Og inttede hen over Flodens Bred,
Hvor lykkelig, hvor nøisom Nattergalen
Besang sin Elskov og sin Ensomhed.
Skiult legte Bølgerne paa sølvblaae Vande,
Og skvulped' dukkende mod mørke Strande.

Og naar jeg sank i Hæggens sorte Skygge,
Saa lægte Lillier i min aabne Barm,
Og Spurven blev fortrolig ved at bygge
Sin lille Rede lige ved min Arm,
Og bad mig mildt ved smaa Fortroligheder,
At tage Deel i sine Foraarsglæder.

O Ven!

O Ven! vor Jord er ingen rædsom Hede,
Hvor Slanger hvisle Skræk ved hvert et Fied;
Unsisomhed, men ikke Himlens Vrede
Har rovet den sin første Yndighed;
Forglem din Sorg! vær lykkelig og rolig,
Saa leger Skionhed rundt omkring din Bolig.

Fly til den Egn, hvor Cherubs Sværd betrygger
Den smilende Natur mod Sorgens Blik,
Og il saa frem blandt disse tause Skygger,
Hvor Adam før paa Glædens Roser gik,
Indaand dens Luft; og see dens Kilder lede
Sit rene Vand til Pisons klare Bredde.

Lad Floden stige op i Ambra-Dunster,
Og drysse Perler om den hele Egn;
Lad Nattens Haand ved ubekiendte Kunster
Dig vugge paa en yndig Blomsterseng;
Lad Vinden sødt, mens Nattergalen tier,
Fremlokke Sovn ved stille Harmonier;

Men vee dig, om et haabløst Ønske slæber
Sig uformærkt i Glædens Egn med dig!
O denne Basilisk er lumsk, den dræber
Din Rolighed, du er ulykkelig!
Nu leer Naturens Pragt kun ad din Klage,
Og kaster dig i Ørkens Mulm tilbage.

Kun,

Kun, Venskab! du det tunge Hierte qvæger,
Og deler upartisk din blide Løn;
Du blander Honning i Ulykkens Bæger,
Og leger smt med Lykkens kielne Søn;
Du søger Betjeren paa øde Veie,
Og visker Taaren af hans matte Øie.

Du sanked' rundt om mig en Flok af Venner
Fra Sletten af det grønne Danien!
Ja, Brødre! — elskte Brødre, jeg erkiender,
At eders Land er rigt paa ædle Mænd;
Skiønt Himlen eders Land med Blomster pryder,
Men ei saa skiønt som eders Siæl med Dyder.

O Venner! maatte Eders Dage skride
Saa rolig hen paa Livets jevne Strøm,
(Hvor Sorger bort blandt lette Bølger glide)
Som Mindet af den ængstelige Drøm!
O I fortiener det! Jeg skylder Eder
Min fordums Ro og mine Ungdoms Glæder.

De vige alt, de lykkelige Dage,
Som Maanen bag den hagelsvangre Sky!
Men ak! — de vende ei, som den, tilbage;
Du smiler dog, o Cynthia! paa ny;
Men denne Sky, som synes alt at stige
Op over mig, skal aldrig, aldrig vige.

Bag Nordens Horizont af Havets Giemme
Opskyder sig een mosbegroet Sten;
Langt ud i Haver hører man en Stemme
Af Eggersens koglende Siren;
Den skiult i Taage rundt om Stranden vanker,
Og lokker Sømænd ind paa skiulte Banker.

Nordhavet syder her, og Bølgen kummer,
Og slaaer med dumpe Stød den øde Strand;
Her sover Ensomhed i rolig Slummer,
Og Dorskhed vader i det tunge Sand;
Tungsindighed i Bækkens Murmel risler,
Og snoer sig frem igiennem skarpe Tidsler.

Her rystes Luften ei af munter Svale,
Selv Ørnen paa sin himmelvante Sti
Seer tankefuld ned over dieſe Dale,
Og iler dem med stadig Flugt forbi;
Den hyler gysseligt, i det den skuer
Den blege Sult, som over Landet ruer.

Kun Uglen, naar den Dagens Skin undviger
I Ørkens Mulm, Misgierningsmanden lig,
Den standser her, forundrer sig, og skriger,
Og skiælver for sit eget fæle Skrig.
Huh! hule Røst! du Budskab fra de Døde,
Du kalder mig; jeg drives dig i Møde.

Her.

Her seer jeg mig, som om blandt Fjelde vanker,
Hvor vienet Mos indhyller hvert et Trin,
Nedtrykt af Sorg og tunge, mørke Tanker,
Og svedet af den skarpe Nordenvind;
Mit Hoved mod de svage Skuldre bukker,
Jeg grunder paa mit Ungdoms Liv, og sukker.

Saa gaaer den fangne Helt i skumle Fængsel,
Hvis Tauehed brydes kun ved Lænkers Brag,
Og venter paa sin Grav med rolig Længsel,
Og smiler til enhver forsvunden Dag;
Kun tunge Suk hans sidste Haab opdager,
Men aldrig Graad og qvindelige Klager.

Og, Venner! naar mit Ønske Eder følger,
Naar alad jeg drømmer mig blandt Eder der;
Saa reiser Havet himmelhøie Bølger,
Og truer mig, at blive, hvor jeg er,
Og hvert et Suk, mit Hierte Eder bringer,
Det splitter Stormen ad med barske Vinger.

Naar Elæder da, o Venner! Eder søge
I landlig Egn i muntre Venners Kreds,
Naar alad' I der med Ungdoms Sorger spøge,
Og finde Livet skiønt, og er' tilfreds,
Nævn da mit Navn! saa skal min Engel føre
En hellig, stille Sienlyd til mit Øre. —

For mig skal Haabet aldrig mere drysse
Med Flitterguld den falske Banes Trin,
Og aldrig skal en elsket Pige dysse
Min Græmmelse i salig Slummer ind,
Ei skal engang en Ven min Død begræde —
O falske Drøm! forfængelige Glæde!

O Himmel! du, som skaber Fryd og Smerte,
Og planter Torne under vore Fied,
Bevar du dog mit uerfarne Hierte,
Min svage Siæl fra Utaalmodighed!
Naar da forladt jeg Livets Vei skal træde,
Og vær da du min Ven, mit Haab, min Glæde!

R. Frankenau.

Dr. Medicinæ.

Blandt de mange og skiønne elegiske Digte af denne Digters Haand, der i vore adskillige periodiske Skrifter findes omspredte, er nedenstaaende taget af Qvartalskriftet For Sandhed, valgt tildeels med Hensyn til dets nationelige og høistpoetiske Æmne.

Christiansborgs Ruiner.

Natten efter Branden.

Midnatstormen kold og rædsomt hviner,
Ingen venlig Stierne smiler mig;
Brustne Mure, glødende Ruiner,
Skuer Øiet, hvor det vender sig.
Skumle Steenhob! matte svovlblaa Lue!
Nogne Piller, som med Styrtning true!
Siunkne Qvader! sig, hvad Trolddoms Haand
Formed' dig til Skræk for Skaldens Aand?

Stem, o Sanger, stem din Streng til Jammer!
Dette Gruus var Kongers stolte Hiem,
Disse siunkne Mure — vilde Flammer,
Rædselfulde Kræfter sprengte dem.
Her, hvor nu en Askehob du skuer,
Hvirvled' nys et Ocean af Luer,
Rigets Under, Landets Fædres Huus
Dieblikke skabte om til Gruus.

Hosef

Ødselheds, og Stoltheds faldne Minde!
Reist at trodse fierne Seklers Braad,
Gyldne Fløie! kobbertakte Tinde!
Vidner om utrolig Overdaad!
Glimmerfulde Sale! ak om Eder
Efterslægtens Blik forgiæves leder,
Snart kun snehvid Olding med sin Stav
Viser hine Herligheders Grav.

O Forvandling! inden disse Mure
Lyder ingen Glædens Jubel meer;
Farer lumsk bag hver en Revne lure,
Trindt omkring sig Død og Grav man seer.
Giennem rædselfulde Irregange
Skalden sniger sig forsagt og bange;
Hver en Vraa, saa lys og pragtfuld før,
Dækkes nu af mørkt kaotiskt Slør.

Der, hvor under Strengens glade Toner
Folk med Fyrste traad saa tidt i Dands,
Hvor et Firmament af tændte Kroner
Skabte Midnat om til Middags Glands;
Abildgaard! hvor Nordens Heltedage
Kaldtes ved din Mesterhaand tilbage;
Der, hvor Guld og glimrende Krystal
Spredte Straaler om sig uden Tal;

Der man skuer nu et ædsomt Øde,
Mørke Spor af fordums Herlighed,
Halvforbrændte Billedstykker gløde
Under hvert den bange Vandrers Fied.
Hist endnu en eenlig Flamme bæver,
Her en revnet Muur for Vinden svæver,
Falt i Nattens Taushed hule Skrald
Varsle skiøre Marmorblokkes Fald.

Stundom, naar en dæmpet Flamme glimter
Frem af Gruser døende og bleeg,
Hedenfarne Kongers Nød man skimter
Hugnet i den brustne Marmorvæg;
Ak, som Skygger over Morvens Høie,
Svæve de forbi det vaade Øie,
I de gustne Aasyn malet staaer:
Alt forvandles, muldrer, og forgaaer! —

Der, hvor under blanke Marmorbuer
Kongers Konges Lovsang vældig lød,
Der, hvor, svøbt i Glands af Guldets Luer,
Krucks forvovne Pensel Skræk indgiød;
Der en Taare sig af Øiet stiæler,
Naar for hine grædske Kapitæler
Kunstens varme Elsker frygtsom seer
Aaben Himmel, Kul, og smuldret Leer.

Ak! hvad synes Øret at fornemme?
Hvad var det, som hisset væned' sig?
Tys — en huul og dæmpet Klagestemme —
Tys — et vildt fortvivlet Jammerskrig!
Tier, tier, brat hensarne Siæle!
Herligt blomstrer Eders Eftermæle,
Meer end Faren, meer end Flammedød,
Rørte Eder Landets Faders Nød!

Ingen Marmorpyramide pryder
Kiække! Eders Askes Hvilested,
Ingen stolt lognagtig Indskrivt byder
Vandreren at standse sine Fied;
Længe nok lad Marmor hædre Taarer,
Eder hædre Patriotens Daarer,
Over Harpen flyder Skaldens Graad
Ved at mindes Eders Heltedaad. —

Landets Fader! disse Luer svæve
Ligesse lige klare for Din Aand!
Lær af denne Askehob at bæve
For et Støvgran i Naturens Haand.
Miskiend aldrig Dannerfolkets Hierte,
Disse Flammer Dig der kiende lærte;
Kast et Blik til disse Ædles Liig,
Naar en Slange hvisler tredsk om Dig.

Dog

Dog — i Østen Dagens Forbud stiger,
Gruſets Emmet neppe skimtes meer;
Nattens Rædselslør tilbage viger,
Solens Glands paa Tinden hist jeg seer.
Dette sidste Slag paa Harpen være
Al Naturens viise Aand til Ære,
Han, hvis Godhed skaber Sneglen Huus,
Han, som styrter Troner ned i Gruus!

H. W.

H. W. Lundbye,

Consulatsecretair,
fød 1772.

Blandt denne Digters hos Seidelin (1801) under Navn af Rhapsodier udkomne poetiske Arbeider er den betydeligste Deel blandt de originale af det elegiske Slags. Da de erotiske ikke saa vel passe sig for denne Samling, afskrives følgende som en Prøve.

H a a b e t.

Naar — naar vil du, Fredens Engel, svinge
Smilende din Fakkel over mig?
Naar skal jeg paa Lysets Vedervinge
Høve mig, og blive lykkelig?
Naar skal dette kummerfulde Hierte
Læges for sin Uro og sin Smerte?

Naar skal jeg fuldendes — naar skal Saden
Modnes i Udødeligheds Land? —
Eller skabtes jeg at kiende Glæden
For at see, jeg den ei nyde kan?
Hvi da drog du mig af Intets Mørke,
Livets Ophav, Væsen, som vi dyrke? —

Dog vær fro, min Aand, og pris den Høie,
Evig er du og udødelig! —
Om ei Natten mørknede vort Øie,

Glæd-

Glædtes vi da saa, o Sol, ved dig?
Denne stolte Higen efter Mere
Er vort Væsens Adel og vor Ære.

Han, som skiænker Malurt i vort Bæger,
Er uendelig, og viis, og stor! —
Hvilen helst den trætte Vandrer qvæger,
Liljen jo blandt Dalens Snmper groer.
Spreder ei, Jehovah! selv din Torden
Frugtbarhed og Fylde over Jorden?

Lær mig da, o Evige! at lide,
Lær mig haabe Evighedens Fred!
Og naar matte Taarer tavse glide,
Lær mig kiende, jeg omsonst ei leed! —
Denne Taare, som mit Øie væder,
Lønnes hist blandt Evighedens Glæder!

F. G.

F. C. Gutfeld.

(See S. 135.)

Blandt denne, ovenfor som Taler anførte, Digters samlede Arbeider (Khavn 1802) udmærke sig især de elegiske Digte ved deres Hjertelighed og Sandhed; to Egenskaber, der sikkerlig i høi Grad vil findes forenede i nedenstaaende.

Ved min Faders Grav.

Her nedlagde Du Din Vandringsstav,
Trætte Olding med det blide Hjerte!
Og med vemodsfuld og sørlig Smerte
Nærmer jeg mig til Din stille Grav.

Der jeg mindes, hvad Du var for mig,
Hvad saa tit jeg hørte fra Din Læbe:
"O, min Søn! at vorde god Du stræbe!
Da skal Han i Himlen elske Dig!"

Fader! reen og svigfri var Din Siæl,
Ærlig Fromhed paa Dit Aasyn hvilte,
Godhed fra Dit lyse Øie smilte,
Varmt Dit Hjerte slog for Alles Vel.

Fast, som Klippen, var Dit Haab til Gud,
Under alle Skiæbnens Slag det samme,
Reent det brændte, som en hellig Flamme,
Livets Sorger ei den slukte ud.

Blid,

Blid, som Han, hvis Sendebud Du var,
Du forkynote tro hans huldе Lære:
O! den var Din Fryd, Din Trøst, Din Ære,
Var, i Liv og Død, Dig dyrebar.

Men, skiøndt Du ved den var tryg og-fro,
Du Dig derfor ei ufeilbar drømte;
Ei Din Læbe tordnende fordømte
Ham, som ikke hyldede Din Tro.

Alle Gode, Fader! var Du klær,
Alle fro Din huldе Omgang søgde;
Ved Din Side Barnet rolig spøgde,
Og Du smilte, naar det kom Dig nær.

Ynglingen opmærksom hørte Dig,
Naar Du skildred' Livets mange Farer,
Dydens Kamp, og Lastens skinlte Snarer,
Hvor den Sikkre ofte hilder sig.

Manden agted' villig paa Dit Raad:
"Med sin Uven ei at gaae irette."
Fredelig han jevned' bister Trætte,
Trykte saa Din Haand med sønlig Graad.

Oldin-

Oldingen til Dig, med matte Fied,
Langsom nærmed' sig, sin Nød at klage;
Trøstet ved Dit Ord han gik tilbage:
"Broder! snart Du drager hen i Fred!"

Armods Søn kom tit med sorgfuldt Bryst,
Og med gusten Kind og tomme Hænder;
"O, Guds Lon! — jeg nu tilbagevender
Glad og mæt" — saa lød den Hiulpnes Røst.

Som en Fest Din Alder blid henrandt:
Glad man nærmed' sig, Dit Held at skue;
Reen og klar, ved Venskabs milde Lue,
Var hver Dag, som kom, og hver, som svandt.

Som Dit Liv, min Fader! var Din Død;
Trøstig Du mod Graven kunde træde;
"Kom, min Tiener! til Din Herres Glæde!"
Saa den Eviggodes Stemme lød.

Og Dit sølvgraa Hoved segned' ned,
Rolig Du Dit trætte Øie lukte;
Livets matte Flamme blidt sig slukte,
For at tændes paa et bedre Sted.

Stille Taarer rinde ved Dit Savn;
"Gid — saa sukker, med vemodig Stemme,
Hun, som aldrig kan sin Mage glemme —
Gid jeg snart maa ile i hans Favn!"

"Gid — saa stammer og Din Søn med Graad —
Gid jeg maa, som Du, mod Døden smile,
Vandre glad og rolig til min Hvile,
Naar jeg her engang har endt min Daad!"

O! naar Retfærds Dag da nærmer sig,
Fader! den os højtidsfuld skal være!
"See! — udbryder Du — her er jeg, Herre!
Og den Søn, Din Godhed skiænkte mig!"

Oder og Hymner.

Johannes Ewald.

(See f. Deel S. 159)

Ogsaa her staaer denne vor ypperste Digter ustridig øverst, saa meget mere, som just det Høie og Store var, hvad hans Aand havde forttinligen Hang og Anlæg til. Mangfoldige og herlige ere de Hymner, der i hans Adam og Eva, i hans Oratorier, o. fl. St. findes omspredte; mange og tildeels ypperlige ere hans egenlige Oder. Imellem dem vælge vi nedenstaaende Stykke, hvis udførlige Analyse udentvivl i en duelig Lærers Haand kunde blive en fuldstændig Lærebygning over denne Digtarts Ideegang.

Kungsteds Lyksalighed.

Iislende Skygger,
I Mørke, som Roser udbrede,
Hvor Sangerfken bygger,
Og qviddrende rober sin Rede;
Hvor sprudlende Bække
Snart dysse, snart vække
Camoernes Yndling, den følende Skiald,
Med stedse ensrislende Fald!

Hvor

Hvor Hiordene brøle
Mod Skovens letſpringende Sønner,
Og puſte, og føle
Den Riigdom, i hvilken de ſtønner;
Hvor Meieren ſynger
Blandt gyldene Dynger,
Og tæller ſin Skat, og opløfter ſit Raab
Til den, ſom har kronet hans Haab;

Hvor ſkiertſende Bølger
Beſqvulve den Vandrer, hvis Die
Snart ſtirrende følger
Med Helſinges graanende Høie,
Snart undrende haſter
Blandt Skove af Maſter,
Og forſker, og kiender den Fremmedes Flag,
Og glemmer den heldende Dag;

Hvor Enſommes Liſe,
Venſkabelig lindrende Slummer,
Tit bød en Luiſe
Forglemme ſin kiærlige Kummer;
Hvor Glæder tilſmile
Den Vandrende Hvile;
Hvor Rungſted indhegner den reneſte Lyſt:
Der fyldte Camenen mit Bryſt.

Hvor Kummer og Smerte
Fandt glade dit Aftryk, du Høie!
Det ædleste Hierte
I hvert et medlidende Øie;
Hvor Venlighed pryder
De strængeste Dyder,
Der voxte min Sang, og den undrende Skov
Gav Gienlyd af Skaberens Lov.

Jeg saae dine Throner,
O Almagt! og stirrede længe;
Men hellige Toner
Foer giennem de zittrende Strænge;
Hvert Blad, hvor mit Øie
Fandt Præg af den Høie,
Opflammede Siælen; da voxte min Sang,
Da raste den vældige Klang.

O Verdeners Fader! —
Saa sang jeg — du Stærke, du Vise!
Gud! som Myriader,
Som Himlenes Vældige prise;
See! Støvet kan bære
Din Rigdom, din Ære,
Din Godhed, o Fader! saa sang jeg, og Fryd
Brød Læbernes bævende Lyd.

Lykſalige Digter,
Som Glæden indbød til ſin Hytte,
Til venlige Pligter,
Til Frihed, ſom Dyder beſkytte!
Cheruber fornemme
Hans driſtige Stemme,
Og Engle forſamles omkring ham, og Lyſt
Udbredes i Menneſkets Bryſt.

Men du, ſom allene
Fremkalde den Lyſt af min Smerte,
Siig — kan min Camene
Udbrede ſin Lyſt i dit Hierte?
Og ſiig mig, Veninde!
Kan Sangens Gudinde
Med ſmeltende Toner belønne det Skiøb,
Hvoraf min Lykſalighed flød?

Th. Thaarup.

(See f. Deel. S. 182)

Blandt de mange ypperlige Arbeider i denne Digtart, vi fra denne Digter beſidde, udſkrive vi følgende, hvis claſſiſke Værdi endog udenfor Fædrelandet er erkiendt.

Gud Jehovah! vi priſe Dig!
Til Dig vort Hierte hæver ſig!
O Du, ſom var, og er, og bliver
Lykſalighedens runde Giver,
Hvo er, ſom Du, o Jehovah?
Du er vor Gud! Hallelujah!

Ved Glimtet af Din Herlighed
Seraphers Chore knæle ned,
Og Evighedens Harmonier,
Og Himlens Jubler daaner, tier —
Ei Lyd til Stemme aandes ud:
Alt tier, og tilbeder Gud!

Gud! Himle zittre for Din Magt,
Og Sole ſvinde for Din Pragt,
Og Alt er opfyldt med Din Ære;
Dig love alle Himles Hære,
Og Jord og Havet ſtemmer i,
Og Alt, og Alt er Harmonie!

Du vink'de — straalende frembrød
Hver Sol af Mørkets Moderskiød,
Og Verd'ner deres Kreds begyndte,
Det store Alt Din Magt forkyndte:
Almægtig er Du, Jehova!
Hvo er, som Du? Halleluja!

Omstraalet af sin Herlighed
Seer Herren fra sin Throne ned,
Seer trindtom Livets Hære vrimle;
Men Sole, Verdner, Himles Himle,
Hvad ere I for Almagts Aand?
Det Draaben er i Mandens Haand. —

Bryd Jord, bryd Himmel vældigt ud!
Syng: hellig! hellig! hellig! Gud!
Du overskuer Jordens Riger,
Seer Tanken, som i Hiertet stiger,
Alt er dig lige stort og nær;
Gud er hos Alt — vor Gud er her!

Knæl, Folkets Fyrste! ydmyg ned
For Herrens Aasyn, og tilbed!
Gud Jehova velsigner Kroner,
Gud Jehova henaander Throner.
O Jordens Gud! kom det ihu,
At Han er Herren! — Støv er du!

Knæl, Folk! med eders Fyrste ned
I tillidsfuld Ærbødighed:
  Gud Jehova! Du er vor Fader!
  Selv, naar Du revser, er Du Fader!
Men hvo, som lyder Dine Bud,
Den, Fader! lønner Du, som Gud!

Dit Bud er Fred og Himlens Haab;
Thi hæve sig vort Fryderaab:
  Dig, Herre! vorde Priis og Ære!
  Du Sandheds Vei os vilde lære:
Hvo er, som Du, o Jehova!
Vor Fader! Gud! Halleluja!

Alt Levende forsamler sig,
Og haabende seer op til Dig,
  Naar Du Din milde Haand oplader,
  Du Ormens og Seraphens Fader!
Din Godhed gryer med hver Dag,
Du mætter Alt med Velbehag!

Fra Dig gaaer Vaaren ydig ud
At smykke Jorden, som en Brud;
  For Dig det fulde Ar sig bøier,
  Dig Høstens Fryderaab ophøier,
Og med den mørke Vinters Kuld
Du klæder os med Lammets Uld!

See! stolte Fyrster ruste sig,
Og true Undergang og Krig;
  Nu Stridens Tordenrøst sig hæver,
  Og Hytter falde, Slotte bæver,
I Blodstrøm Øxet trædes ned:
Da vinker Gud — og der er Fred! —

Orkaner prise Dig, o Gud!
Og Tordner buldre: Du er Gud!
  Naar Havet sig mod Himlen hæver,
  Og Jordens faste Grundvold bæver,
Det er Dit Bud, o Jehova! —
Dit Bud er Held — Halleluja!

Sku naadig til vor Samfund ned!
Opfyld hvert Hierte med Din Fred!
  Hør Tvillingrigets Millioner,
  Du, Herre! som befæster Throner!
Velsign med Lykke Kongens Daad!
Velsign med Viisdom Kongens Raad!

Al Folkets Haab, vor Kongeslægt,
Tag, Herre! i Din Varetægt!
  O! lad Den aldrig savnet være,
  Som skal Dit Folk med Held regiere!
Velsign vort Land med Frugtbarhed,
Vort Mod i Krig, vor Flid i Fred!

Alvar!

Alværdes Gud! vi prise Dig!
Algodheds Gud! vi takke Dig!
Vær, Jord! et Altar til hans Ære!
Du, Himmel, skal dets Hvælving være!
Al Livets Haab er Jehova!
Al Livets Rest Halleluja!

J. Bag=

J. Baggesen.

(See f Deel. S. 23.)

Mellem de Hymner og Oder, hvormed denne Digters samlede Arbeider (1801) begynde, er efterfølgende valgt, da den tillige kan tiene til Exempel saavel paa Sprogets som Digterens Fortrin i lyrisk Versebygning og fri Strophesyngning.

Skabningens Hallelujа.

Bryd, o Støv, i Lovsang ud!
Lover Herren alle Zoner!
Lover alle Nationer!
Lover Gud!

Priser Ham, den Ene Store!
Priser Ham i fulde Chore,
Himmel, Jord, og Hav!
Alt hvad aander, nynne, stamme
Ham, som tændte Lysets Flamme!
Ham, som Aande gav!

Hsit i glade Jubeltoner
Bryde Livets Vellyst ud!
Alle Kloders Millioner,
Toner i forenте Toner,
Toner Gud!

Alt slumred dybt i Mulighedens Skiød;
I Nattens Svælg var Tomhed, Mørke, Død;
Men giennem Evighedens Chaos lød
Dit Bliv!
Og Verdener sprang frem af Intets Skiød
Til Lys og Liv.
Nyskabte Vasners Stødsen rundt brød ud:
"Halleluja! vi ere!
"Halleluja, du er, du var, og du skal være
"Vor Gud!"

Fra Lundens skyggefulde Ly
Seer vækket Liv, hver Morgen ny,
I Skov og Eng din Herlighed fremgrye!
See! Fuglen fro, paa lette Vinger,
Sig op i Luftens Purpur svinger,
Dens Lovsang dirrer høit i gyldne Sky!
Vidt straaler vorende din lyse Morgenrøde!
Og Duggens Blik, og Blomstrets Smil,
Og Vindens Vift, og Bækkens Il
I yndig Kappen stræber den imøde.

Du ruller bort Naturens Slør,
Du tørrer Duggens Graad, som Jordens Ansigt væder,
Din Himmel skiules ei, som før —
See; Dagens lyse Helt i fulde Glands fremtræder!
Han favner sin redmende Brud,

Og

Da tryllet af Lysets oplivende Glæder
Den hele Natur bryder ud:
Det er Gud!
Det er Gud!
Det er Gud!

Halleluja! vi ere!
Halleluja! du er, du var, og du skal være
Vor Gud!

Jeg hørte Lærken slaae,
Og Rosen aabned sig, og Løvet bævede;
Jeg Morgenrøden saae,
Og, vakt til Lyst, mit Hierte hvit sig hæved.

Men ene var jeg, og mit Bryst
Fandt Savn i sin udelte Lyst.
Jeg Roser fandt paa min bestraalte Vei;
De rødmede; men de forstod mig ei.

Da saae du, Skaber! mine Taarer rinde,
Og see!
Du sendte mig den smilende Mandinde!
Jeg sank i Fryd ved Egens Rod,
Og raabte: Gud er god!

Jeg Lysets Hære saae
Med Dugen i Triumph til Jorden stimle;

Jeg Solen seire saae,
Og Tanken tabte sig i Himles Himle.

Men ene var jeg, og mit Bryst
Fandt Vemod i sin halve Lyst.
Jeg ilte længselfuld hvert Træ imod;
Men intet Træ i Lunden mig forstod.

Da saae du, Fader! Taaren i mit Øie;
Og see!
Min anden Jeg kom frem bag Skovens Høie —
O! Gud er god! saa brød han ud,
Jeg svarte: god er Gud!

Jeg Østens lyse Purpur saae —
Jeg skued Dagens Helt fremgaae —
Men hvad er Morgenrødens Smil?
Men hvad er Solens Straalers Ild?
Hvad er du, skisnne Jord —
Hvad er du, høie Himmel —
Mod Mandens Tankeblik?
Imod Mandindens Smil?

O hvad er alle Herligheders Vrimmel
Mod Flammen i vort Bryst?
Mod vore Hjerters Lyst?

O Kierlighed! vi ere!
O Kierlighed! du er, du var, og du skal være
Vor Lyst!

Vi love dig, vi takke dig, o Gud!
I Lysets Glands, i Livets stille Fryd.

Vi see dit Vink, vi høre dine Bud
I Nattens Mulm, og Skrækkens døve Lyd.

Din Throne mørknes, Solen flyer
Bag tykke Skyer;
Sig Dybets sorte Kæmpe hæver,
Og Jordens lynildslagne Grundvold bæver.

See, Dale svulme! Høie synke ned!
Vildt flammer Ilden hen i Vandets Fied!
Igiennem vidtadsplittede Ruiner
I høit opslagne Luer Stormen hviner!
Med Brag i Brag, og Skrald i Skrald,
I knuste Fieldes Styrten, Klippers Fald,
Med bange Dundrens hule Rædselbulder
Din Dommervogn igiennem Himlen rulder!

Retfærdige, forfærdelige Gud!
Vi dybt i Støvet høre dine Bud.

Men naar sig alle Livets Engle skiule,
Naar Døden paa dit Vink sig reiser af sin Hule,
I Mordersslagets bange Nu
Vort knuste Hiertes sidste Suk er Du.

Ja, Fader! selv i Dødens skumle Gru
Skal fra sit Støv vort Intet dig anraabe,
Og Ormen i sit Muld med Tillid haabe,
Du kommer den, som Seraph selv, ihu.

Thi, store Dommer! du er evig god!
Du gav vort Hierte Kiærlighedens Vinge,
Vi trygge dig vor Tillids Offer bringe,
Du tager det med Velbehag imod.
Du seer med milde Faderblikke ned,
Naar barnlig fro vi Livets Bane vandre;
Du gav os her i Samfund med hverandre
En Forsmag af Seraphers Salighed.

O Gud!
Lad dine Hænders Gierning slettes ud!
Lad Stierner falde, Sole svinde hen!
Og Mørkets Afgrund aabne sig igien!
Om Himmel, Jord, og Hav, og Alt forgaaer,
Du, Evige den samme, du bestaaer!
I Alt, i Nattens Øde, fiern og nær,
Du er!
Og Lys, og Liv, og Lyst er evig, hvor du er.

O Him-

O Himmel i vort Bryst!
O Kiærlighed! vi ere!
Halleluja: du er, du var, og du skal være
Vor Lyst! —

Hellig! Hellig! Hellig!
Fald hele Skabning ned!
Nedbøi dig, Himmel, knæl, o Jord, tilbed!
Lovet være den Evige! den Almægtige! den Alvise!
Lovet være den Hellige! den Retfærdige! den Algode!
Halleluja! vor Skaber!
Vor Dommer!
Vor Fader!
Halleluja!

Saa nynner alle Stjernets Melodier,
Saa synger Lysets Hær,
Saa toner alle Himles Harmonier:
Halleluja! du er!

Og Havets Brusen, Lyn, og Storm, og Torden
Basuner over Jorden:
Du er!

Dig jubler alle Kloders Myriader
I Sphærers Harmonie!
Dig, Skaber, dig, o Dommer, dig, vor Fader,
Dig prise vi!

Hsit, i Chor af Millioner,
Lyde vore Harpers Klang!
Toner alle Livets Toner!
Al Naturen være Sang!
Hav, og Ild, og Storm, og Torden,
Sole, Stiernet, bryder ud!
Alt, hvad Aande har paa Jorden
Love Gud!

Halleluja! vi ere!
Halleluja! du er, du var, og du skal vare
Vor Gud!

C. Storm.

(See f. Deel. S. 167.)

Nedenstaaende Hymne af denne Digter fortiener ustridig det første Sted blandt de Stykker i den høiere lyriske, især aandelige, Digtkunst, vi have fra ham.

Hymne.

Gud! du est stor! din Magt og Ære
Forkynde alle Himlens Hære.
Hvo er dig, Gud, blandt Guder liig?
Men intet Skabt dit Væsen fatter,
Forgiæves Tanken sig udmatter,
Naar den vil stræbe op til dig.

Din Throne skiuler sig i Straaler,
Som ei Seraphens Øie taaler,
Hvad kan da Menneskets Forstand?
Beundre, knæle, og tilbede,
Og tabe sig i hellig Glæde,
Er alt, o Skaber! hvad den kan.

Jehova er dit Navn, o Herre!
Du var, du est, og du skal være
Fra Evighed til Evighed;
Almægtig, alviis, stor, og herlig,
Velgiørende, og from, og kiærlig
Fra Evighed til Evighed.

Du bødst, og Himmelen og Jorden
Blev til, og Skiønhed, Pragt og Orden
Blev til ved samme Almagts Bud;
Du bødst, og Støvet fik den Evne,
At tænke, skiønne, føle, nævne,
Og prise Skaberen, sin Gud.

Usynlig styrer du dit Rige,
Selv holder du dit Værk vedlige;
Et Solegran forkommer ei.
Den Haand, ved hvilken Alt er blevet,
Har Ormens Bane foreskrevet,
Og lært Kometer deres Vei.

Din Magten er. Du ikkun vinker,
Og Torden brager, Lynild blinker,
Flux lydes du, thi du est Gud.
Du truer, Jordens Indvold ryger,
Og Hunger, Krig, og fule Syger
Udrette dine Almagts Bud.

Du vinker atter, Himlen smiler,
Og Solen i sin Glands fremiler,
Og Alting frydes fiern og nær;
Du kalder Helbred, glade Dage,
Og Fred og Frugtbarhed tilbage,
Og Alting blomstrer fiern og nær.

Det Folk, som sig paa dig forlader,
Est du en huld og kiærlig Fader;
Gud! vi forlade os paa dig.
Din blide Trofasthed vi kiende,
Den er foruden Maal og Ende;
Den varer ved evindelig.

Du gavst os Fyrster i din Naade,
Du vendte Alting os til Baade;
Hsit lyder Danmarks Jubelraab!
Dets Lod er skisn og herlig vorden;
Hvor er et Folk, som vi, paa Jorden?
Hvor er et Haab, som Danmarks Haab?

Gud! du est stor; din Magt og Ære
Forkynde alle Himlens Hære,
Seraphers Chor lovsynger dig;
Men Stsvets Sang du og annammer,
Naar det sin Fryd og Tak udstammer;
Hvo er dig, Gud! blandt Guder liig?

Cl. Frimann.

(See f. Deel. S. 152.)

Uagtet nedenstaaende Hymne ikkun bærer Navn af en Efterligning af Horatses Carmen seculare, vil dog enhver ved flygtigste Sammenligning erkiende det vor Digter Egne deri.

Hymne.

Lysenes Fader! Stiernehærens Fører!
Du, som Pæaner fra dit Tempel hører,
Festens Indbyder, naar han det oplader,
Hør os, o Fader!

Stille lad Ilden paa dit Alter brænde!
Furien deraf Fakkelen ei tænde!
Har du paa Jorden helliget dig Bolig,
Lad den staae rolig!

Slaa ei med Sværdet Landet i din Vrede!
Heller lad ruste Sværdet i sin Skede!
Freden velsignes! blidelig den smile!
Længe den smile!

Medens bevæget, uopkaldt til Felder
Landet saa hviler, Flidens Haand arbeider,
Landbarnet leger, gule Lok bekrandser,
Synger og dandser;

Synger, og takker dig, som kroner Aaret,
Synger og beder: trives maatte Faaret,
Ungkoen bære, Ungekalven fedes,
Giv, hvad der bedes!

Sig dine Gaver over os formere!
Jorden har mange, Himmelen har flere:
Lad dem forenes! Himmelen og Jorden
Krone vort Norden!

At ei allene Hundredaarets Fester
Høit kunde synge Helligdommens Præster;
Men at der aarlig høres kunde Sange
Hundrede Gange!

Tvillingeriget, er det ei dit eget? —
Maatte det stige, som det haver steget!
Maatte saa saligt intet under Polen
Sees af Solen!

Giv vore Døttre yndelige Sæder!
Giv vore Sønner Oldefædres Hæder!
Graanende gamle Hædersmænd og Vise,
Fred være disse!

Oldenborgsstammen blidelig velsigne!
Egen i Dalen gid den maatte ligne!
Under dens stille fredelige Skygge
Boe vi saa trygge;

Under dens Skygge Konsterne sig samle,
Hilsende venlig Ærlighed den gamle,
Kydskhed den stille, Mandighed den sterme
Langsom sig nærme.

Velstanden — see, hvor yndefuldt den kommer!
(Veien med Roser strør den blide Sommer)
Hornet i Haanden moderlig den tømmer,
Forraaden strømmer.

Lyset du kalder — herligt det oprinder —
Hundrede Guder, hundrede Gudinder
Mægted' ei alle, hvad du mægter eene —
Dig vil vi tiene.

Jonas Rein.

(See f. Deel. S. 184.)

Blandt de flere skionne Stykker af denne Digtart, der findes i denne Digters samlede Arbeider, synes understaaende, i Følge denne Samlings dobbelte Bestemmelse, at fortiene Fortrinet.

Freden.

"Hvor finder jeg et Hiem paa Jorden?
"Hvor flyer jeg hen for Krigens Torden?
"O Gud! som bød i mine Fied
"Fremspire Held og Frugtbarhed;
"See! Afsind haaner dine Gaver,
"I Blod den rusende fremraver,
"Og træder Held og Frugtbarhed
"Med tøilelsse Fødder ned.

"Fortvivlet Hævn omstyrter Troner,
"Nedtramper sønderbrudte Kroner;
"Alt Mandkiøn er en væbnet Hær,
"Dens Spor betegner Ørkener.
"Det bange Kiøn, den spæder Alder,
"Med Trods for Mordersværdet falder,
"Og giennem Luften Ry paa Ry
"Om Mord, og Kamp, og Blodbad flye.

"I

"I Krigens Fied, i rædsom Skare,
"See Laster frem, som Rovdyr, fare;
"Om Hærene de leire sig;
"Og juble høit med vilde Skrig,
"Naar Mordersværdet grusom skiænder
"Selv Heltes seiervante Hænder,
"Naar Mennesker forglemme der,
"At Fiender ere Mennesker."

Saa hørtes Fredens Engel klage;
Thi bød ham Jehova at drage
Til Danmarks lykkelige Land,
At søge Hiem hos Christian,
Hos Fyrsten, som med Retfærd byder,
Og Retfærd villig selv adlyder;
Hvor Folks og Konges Held er eet,
Og begge fro erkiende det.

Dit Navn, o Herre! priset være,
Du gav os Fred, og Held, og Ære!
Ved Dig, o Fader! kun ved Dig
Vi frelses fra den grumme Krig.
Naar Riger hist paa Riger haabe,
Og høit omsonst i Nøden raabe,
Dig, Herre! Dig vi haabe paa,
Du Haab og Bøn ei vil forsmaae.

Vi med erkiendtlig Andagt dyrke
Den Haand, der skaber Lys og Mørke,
Der byder over Krig og Fred,
Og Freden til os sendte ned.
For Fredens Døttre fro vi bygge
Paulun i Olietræets Skygge;
Ei Overdaad, men Virksomhed
Skal her betegne Fredens Fied.

Glad Hyrdepigens Fløite lyder,
Og blide Vaar velkommen byder,
Fro svares den af Lurens Klang,
Der atter mødtes af en Sang.
I Tvillingrigets glade Egne
Boer skyldfri Glæde allevegne,
O! takker Fredens Gud derfor
I andagtfulde Jubelchor.

Fro Gubben kan hver Knøs betragte,
Som ham en elsket Hustru bragte,
Med Fryd han seer dem voxe til,
Seer Armens Kraft og Øiets Ild;
Ei skal de af hans Gaard udrives,
I fremmed Fyrstes Sold at gives,
Ei han i Livets Efterhøst
Skal røve Livets bedste Trøst.

Fro fæster Knosen her sin Pige,
Fro høres smme Brud at sige:
Jeg Haand og Hierte giver dig,
Gid de dig giøre lykkelig!
Fro Haand i Haand de med hverandre
Ad Livets Bane trolig vandre,
Og ældes i hinandens Favn,
Og prise — Fredens Gud — Dit Navn.

Med Hæder Dannebroget vaier,
I Rigets Fred den seer sin Seier;
Som Cherub med sit Luesværd
Vort Edens Vogterske den er.
Selv stolte Fiender, som indstavne
I vore fredelige Havne,
See her din Helligdom, o Fred!
Og knæle for dit Alter ned.

Her Loven ene Sværdet hæver,
Kun Ildaadsaand for Sværdet bæver,
Men Løn og Lykke vente hver,
Hvis Id er Løn og Lykke værd.
Her tryg, skiønt uberogtet, ligger
Den Rige, som den usle Tigger,
Og mægtig værner Loven om
Hvers Fred, og Ret, og Eiendom.

Det hæderfulde Dommersæde
Retfærdighed og Viisdom klæde,
Og — blide Fred! — du hegner om
Retfærdighedens Helligdom.
Af Lovsang, som fra Hiertet flyder,
Her Tempelhvælvingen gienlyder,
Her dyrker hver sin Gud i Fred,
Som han forstaaer, og kan, og veed.

Om Fredens Fader Bonden synger,
Naar al Naturen sig forynger;
Glad hilser han den blide Vaar,
Som Frugtbarhed og Velstand spaaer;
Om Elskovs Fryd og Venskabs Glæder,
Om Tvillingrigers Held han qvæder,
Saa synger han om Bernstorfs Værd,
Og Fredens Gud sin Tak frembær.

O Herre! vi Din Priis forkynde;
Du vor den svage Lovsang ynde!
O Verdners Fader! Fredens Gud!
Send fra Din Trone Freden ud!
Giv Held, og Rolighed, og Orden
Til hvert et Land, som til vort Norden!
Og henrykt see den hele Jord,
At Du er Alles Gud, som vor!

M. C.

M. C. Brun;

født 1775.

Mellem de sandeste Oder, vor Litteratur eier, kan max uden tvivl med Føie regne dem, vi have fra denne talte Digters Haand, blandt hvilke følgende for sin dobbelte Interesses Skyld afskrives til Prøve.

Slaget ved Tripolis.

Hil dig, du Jordens Herskerinde,
Du Havets Dronning, Tapperhed!
Du vandrer; Bølger synke, Fielde svinde;
Hin Stad du reiste, hin nedtraadtes i dit Fied;
Men om din Isse straaler Evighed.
Din Søn staaer, lig en Gud, blandt Jordens Skarer:
De juble ved hans Smiil, de zittre ved hans Harm.
Han løfter Verdners Skiebne i sin Arm:
Og, — over, under, om ham Dødens Farer, —
Er hans uryggelige Bryst
En Muur af Diamant om alle Himles Lyst.

Vee den Stad, du viger fra!
Dens Navn er Skiendsel; og dens Maal er Trældom.
Snart dundre Trin af Fiender om dens Porte.
Omsonst ved Alteret hyler du, o Feige!
Bag trefold Kobbermuur du skiuler dig omsonst:
Din Fiendes er det Alt,

Dit Slot, dit Guld, dit Bord, som dufter Vellyst,
Og, Træl, du selv.

Din Stad vorder Ulvenes trygge Skiul,
Vorder pestaandende Vandsump.
Uglen hyler i de tidselbegroede Haller.
Eensomt sørger det hensmuldrende Taarn.
I næste Old skal enkelt Grandsker spørge:
"Hvor var dens Sted?" — og ingen veed det.

Men Tapperhed, din Vælde bryder
Aarhundredernes Nat og rovsyg Glemsels Skiul.
End bruser Kisgebugt dit Navn, o Juul,
Og Vessels Torden end fra Dynakil gienlyder.

Ad Stiernebanen frem du træder ....
Den skiælvende Olymp for Herkul aabner sig ....
Din Trone staaer blandt Guders Straale-Sæder,
Og Skiæbnen, Skiæbnen kun du siner over dig.

Svar, Belt! du mørke Nordhav, svar!
Naar var ei Tapperhed vort Nordens Skytsgudinde? —
Hvo saae en Dansk, og saae ei den? — Hvor var
Den Bugt, der Danske veeg? Kan Vind selv den finde?

Hvad, svage Rover, troer du, Danmark
Hen-slumret er i Blødheds Rosenarm!

Vild!

Viid!
Saa hviler Himlens Ørn paa Klippen blant sin Yngel!
Saa hviler Ørknens Konge paa sit Bytte.
Han reiser sig! han fæster i din Nakke
Den hvasse Tand.
I røde Strømme sprudler du Livet ud,
Dødskrampe sammenknuger dit Hierte.

Hør blandt Syrterne den danske Torden lyde!
Fra forbauste Atlas gialder den igien.
Villes tætte Lyn Salpeterskyen bryde;
Dannebroge flyder høit paa den.
Stænger rasle, Touge hvine, Master knage,
Kugler zirke over Bølgetoppe hen;
Mat de fløi, o Hohlenberg, tilbage
Fra din stolte Dattere Øegebryst.
Tys! — Hist Sarpens knuste Raaer segne;
Fiender vrimle, Sabler klirre, Kugler regne,
Graadigt hviner mauriſk Mordelyst.

Jil, lyn, og torden til Hielp, Najade! ....
Seiersraab til Dødshyl byttes nu.
Brat dit mørkblaa Svælg, o Afgrund, du oplade!
Dine Hekatomber sluge du!

Miskundelige Nat, hvi breder
Du dine Vinger over dem?

Ei een, ei een var ſluppet hiem!
Du kun, du kun redder dem
Fra det mørkblaa Svælg og fra de danſke Kiæder.

Dog Seirsgudinden vinker!
I Vest hun viser os en større Krands.
Du haaner Dannebrog, o Numide?
Du tør udæske hine Tordner,
Der dine Brødre slog? —
Velan! lad Jorden kysse dine Lænker,
Men Danmark ei.

Til Seils! til Kamp! med Vrag af de fiendtlige Floder,
Med Liig, med Blod bedække vi Middelhavs Skiød.
Hver Dansk er Juuls og Adlers Broder,
Hver Dansk til Seir og Roes er fød.

De flye! de flye! I Bølgen de vorde begravet!
Afsted! afsted! forfølgende lyner afsted!
"Frugtbare Danmark, Dronning paa Havet!"
Gienlyde Afrikas skiælvende Bred!

Mulmet svinder, Kampen tier,
Over Havet smiler Dag og Fred;
Men hør, hvilke Jubler opstige om Belt og Sund!
Hvor herligt vaagner du i Øster,
Triumphens Soel!

Flak

Flæt Laurbær om din Tinding, Danmark!
Bered din Glædesfest, du Heltes Moder!
Il til din Kyst, il did med Længsels aabne Favn;
Thi see! de komme.

I Tordner komme de, i Staalets barske Glands
De komme, svævende i Kæmpers Bølgebands;
De komme — Codan jubler dem imøde,
Og Sundet bruser fro: "Velkommen hid igien!"
Skioldungens, Folkets Raab tilsammenstøde:
"Velkommen, Havets, Seirens, Danmarks Mand!"
Ja, Dal, og Field, og Strand skal høit gientage:
"Velkommen du i al din Glands tilbage,
"Du Seiersstierne i det mørke Slag,
"Du aldrigovervundne Dannerflag!"

J. Bag-

Tillæg
til
Afdelingerne poetiske Breve.

S. 149.

J. Baggesen.

(See f. Deel. S. 23.)

Efter at ovennævnte Afdeling var aftrykt, har denne Digter udgivet et Bind skiemtsomme Riimbreve, hvoraf nedenstaaende aftrykkes, som Mønster i en Digtart, hvor vi ikke ere rige.

Fastelavnsriset.

I Morgenrødens Land, paa Jordens Østerkant,
Man har den Skik, ved visse Leiligheder
At sende til den Skiønne, man tilbeder,
En Selam. Næsten alt Fornuftiat, Smukt og Sandt,
Skiendt med lidt Daarlighed iblandt,
Er kommet os fra Østen, min Veninde!
Men Tiden har det med saa meget gothisk blandt,
At man har Møie med det ægte Præg at finde.
Saaledes har man paa barbarisk Viis,
Af hine Selams her giort fastelavnske Riis.

Jeg

Jeg Dem et saadant ogsaa sender,
Da det i Dag er Fastelavn,
Og jeg er just i Kiøbenhavn,
Hvor Østens Skikke man kun lidet kiender.
Modtag det med et kiærligt Smiil!
Og lyt med venligagtsomt Øre
Til Hilsnen, som i Blomsterstiil
Tolv hvide Hyacinter her fremføre.

"Fra Deres Søster F l o r a komme vi
"Med Frygt, undseeligen, skiøndt uden Harme,
"For mellem Klokken ni og ti
"At salme reent ved Deres Arme;
"Hvert Blomst hylder Dem, men ingen meer end vi.

"Vi blomstred, trods Naturen, midt i Vinter,
"Af Lyst til den Forretning, vi nu har.
"De andre Gratier, vor Jord frembar,
"Man pidsker op med tørre Birkesplinter;
"Men Himlens egen Datter derimod,
"Vor Dronning, yndig, munter, mild, og god
"Vor eene pidskes op af Hyacinter.
"Ak! und os blid til Løn, at døe paa Deres Bryst,
"Naar vi har vækket Dem, og Deres Hænder kyst!"

Indhold af første Afdeling.

Prosaisk Deel.

Breve.

	Side		Side
L. Holberg	1	F. Sneedorf	16
J. C. Sneedorf	9		

Taler.

C. F. Jacobi	26	Th. Thaarup	78
H. Kampmann	34	K. L. Rahbek	89
O. Malling	39	Ph. Rosenstand Goiske	104
Chr. Colbiørnsen	45	C. F. Dichmann	112
P. S. Abildgaard	53	F. H. Guldberg	121
J. Kierulf	67	F. C. Gutfeld	135

Poetisk Deel.

Breve.

Cl. Frimann	149	J. C. Tode	164
C. A. Lund	154	J. Rein	169
J. Zetlitz	159	Jens Baggesen	318

Muntre og idylliske Digte.

C. Storm	175	P. M. Troiel	197
J. N. Bruun	173	P. K. Troiel	200
P. C. Steenersen	181	K. L. Rahbek	202
J. C. Tode	186	F. H. Guldberg	204
J. Zetlitz	189	Jens Baggesen	206
J. H. Wessel	192	C. B. Tullin	208

Elegiske Digte.

C. B. Tullin	210	C. A. Lund	246
J. Ewald	213	F. H. Guldberg	250
J. de Wibe	216	F. Plum	258
Th. Thaarup	218	J. Baggesen	261
P. H. Frimann	221	G. Faye	265
C. Pram	225	R. Frankenau	274
J. Rein	238	H. W. Lundbye	279
K. L. Rahbek	241	F. C. Gutfeld	281

Oder og Hymner

J. Ewald	285	Cl. Frimann	305
Th. Thaarup	289	J. Rein	308
J. Baggesen	294	M. C. Brun	313
C. Storm	302		

Dra-

Dramatisk Hovedafdeling.

Breve under digtet Caracter.

L. Holberg.

(See f. Deel. S. 43.)

Denne vor udsdelige Comiker, der i Fortalen til sine Epistler vedkiender sig det Forsæt, at moralisere paa alle brugelige Maader, har i disse blandt Brevene i sit eget Navn og sin egen Caracter indført adskillige, meest tilskrevne det saakaldte Collegium politicum, hvilke, skiøndt uden digtet Navn, sienshnlig ere i en digtet Caracter. Følgende meddeles her til Prøve.

CCV Epistel.

Høitærede og høivise Herrer!

Den Behag, som de høivise Herrer have fundet i adskillige af mine politiske Forslag, som de have dømt at sigte til Landets Nytte og Zirat, har opmuntret mig til at fremture i flere Efterspgninger, som jeg

ikke skal esterlade ved Tid og Leilighed at communicere det politiske Collegium. Indlagte Ark, som jeg denne Gang skikker dem, og som jeg underkaster deres Examen, synes vel ved første Diekast ikke at være af stor Nytte eller Vigtighed. De selvkloge Folk her i Hovedstaden ville ei heller dømme anderledes derom, saasom de ikkun see efter Skallen af en Ting; men jeg haaber, at, naar det kommer under rette Prøvesteen, og til deres Skarpsigtighed, som trænge sig ind til Indvoldene af Alt, hvad de tage sig for at examinere, de ville finde deri saavel Zirat som Nytte. Man veed, at Tidsfordriv og Lege ere fornødne for Mennesker, helst for dem, som ere i besværlige Forretninger; naar nu i Staden er en Slags Fornødenhed, saa mener jeg uforgribeligen, at det kan holdes for en Merite at udfinde saadan Tidsfordriv, hvori utile og dulce kan følge med hinanden, det er, hvori man kan divertere sig med Nytte. Jagt efter vilde Dyr har stedse i alle Lande været anseet som en Hoved-Divertissement for høie Standspersoner. Adskillige illuminerede og apocalyptiske Folk have dog af Medynk til Hiorte og Harer, mod hvilke de bære en fast broderlig Kiærlighed, stedse prædiket mod slige Lege, som de have holdet for at være fast lige saa syndige som Comedier og Dands. De have foregivet, at der findes jo andre Ting, som kan tiene Mennesket til Recreation, uden at gribe til blodige Lege og uskyldige Dyrs Nedersla-

De

De sige; man kan jo efter deres Exempel forfriske sig med Røgtobak, Viin, Øl, og med andre end mere hiertestyrkende Liqveurs, som ikke allene forfriske Sindet, men opvække ogsaa en Art af Devotion. Dette vil jeg lade staae ved sit Værd, saasom jeg drister mig ikke til at disputere med inspirerede Folk. Allene, saasom jeg selv ingen Smag finder i de Tidsfordriv, som de forelsker sig i, saa har jeg været betænkt paa at inventere en Slags Jagt, som ingen af dem tør understaae sig at dadle. Denne Jagt, som er ikke allene uskyldig og behagelig, men endog philosophisk, befattes i indlagte Ark, som jeg skikker de høivise Provincial-Statsmænd til Eftersyn.

Invention af uskyldig, nyttig, og philosophisk Underjagt.

Denne Øvelse bestaaer i at jage efter Fluer i Huse og Værelser. Den kan ikke tage Begyndelse uden mod Enden af September, og varer October Maaned igiennem; thi at begynde Jagten for den Tid, er et forgiæves Arbeide, formedelst disse Dyrs Mangfoldighed i de varme Maaneder. Jagten indrettes saaledes: Man fylder et Kar med Vand, hvori man kaster de Fluer, som man har fanget med Haanden. Tvende Behændigheder udfordres dertil, saavel til Lands, som til Vands. Med Fangsten, om den skal lykkes, maa det iagttages, at man angriber

Fluerne for, og ikke bag om; og at man lader sig ikke drille af Fangerne, hvoraf nogle ere saa snedige, at de en lang Tid ligge uden Bevægelse i Haanden, saa at Jægerne mene sig intet at have faaet, og derover ofte lade Byttet fare. Ved Vandet er det at iagttage, at man med Magt kaster Fluerne deri. Hvis det ikke skeer, springe de stærkeste eller snedigste strax op igien, saa at det hele Arbeide er spildt, og Jægeren seer sig ovenikiøbet insulteret, efterdi Fangen strax derpaa tager ofte ei i Betænkning at sætte sig paa hans Næse. De høivise Herrer ville vel ansee dette som et purt Giækkeri, og holde for, at intet af det Anførte svarer til Titelen, saasom de deri hverken kan see behagelig Tidsfordriv eller Nytte; men jeg haaber, at, naar de høre min Forklaring, de strax vil falde paa andre Tanker. Jeg tilstaaer, at denne Jagt kan skee paa adskillige langt mageligere Maader: man kan, for Exempel, langt lettere udrydde disse Dyr, enten med Fluesmekke, eller med forgiftet Vand og andet; men jo større Mageligheden er, hvormed en Ting kan skee, jo mindre er Fornøielsen. At lege Par eller Upar, giver ikke den Fornøielse, som Skakspil. Fornøielsen ved denne Fangst bestaaer deri, at dertil udfordres Adresse saavel til Lands, som til Vands, og Nytten bestaaer deri, at man lærer at kiende Fluernes differente Qvaliteter; thi man seer deraf, at der i Snedighed er saa stor Forskiel imellem

een

een Flue og en anden, som der i Forstand kan være imellem en enfoldig Gaardskarl og en listig Lakai eller Kammerpige: Thi een Flue rører sig strax, en anden derimod ligger ganske ubevægelig i Haanden, naar den er fangen, og derved kommer los igien. Ligeledes: een springer strax op af Vandet, førend den bliver igiennemvaad, og derved redder sig; en anden, som ikke har den presence d'esprit, bliver liggende, indtil det er forsilde at redde sig. Saa at man seer, at naar Fangsten skeer efter min Plan, den ikke allene bringer Fornsielse, men fører ogsaa Nytte med sig, og at den kan give Anledning til adskillige philosophiske Betragtninger, ja grundigere, end saadanne Meditationer, som kan giøres over de brugelige Jagte af Hiorte, Harer, og andre Dyr. Jeg kan for min Part vidne, at saasom jeg har forsegt begge Slags Jagte, jeg finder i alle Maader den samme Fornsielse i den ene som i den anden Jagt, allerhelst saasom i den Fluejagt, som indrettes efter min Plan, ingen Blodsudgydelse skeer, saa at de allerbarmhiertigste og devoteste Siele, ja en Anna Ovena selv, ingen Betænkning kan tage i den Tidsfordriv. Dræber man derimod disse Dyr med F'uesmekke, saa udgydes derved Blod; og sætter man giftige Vande for dem, saa synder man mod jus gentium eller Folkeretten, der forbyder saadanne Midler endogsaa mod største Fiender. Alt, hvad som herimod kan indvendes, er:

1) at

1) at ved denne Jagt ingen Legemsbevægelse kan gives, som ellers er det fornemste Sigte ved saadanne Exercitier; men dertil kan svares, at, saasom saadan Jagt er inventeret fornemmeligen for gamle Folk, saa er Bevægelsen proportioneret efter deres Vilkaar og Kræfter. Den anden Indvending er denne: at de uskyldige smaa Kreature martres mere ved en langsom Død i Vandet, end naar de dræbes ved en Fluesmekke. Dertil kan svares: at end de meest medlidende Mennesker, som grues ved at see et Dyr at sønderknuses, doc uden Bevægelse see dem kastes i Vandet. Saadan Død er ogsaa meer honorabel; thi det er et Endeligt, som mange Sybelte have ønsket sig. Derforuden er dette herved at mærke, at, saasom denne Jagt skeer allene i October, som er en fatal Maaned for disse Dyr, efterdi de langsom pines af Kulden, indtil de omkommes, saa er det endda mindre pinagtigt og mere honorabelt for dem at døe paa anførte Maade. Jeg siger, at jeg har forsøgt begge Slags Exercitier saaledes, at jeg har jaget efter Harer og Hiorte, og at jeg ogsaa har jaget efter Fluer paa foreskrevne Maade, og finder, at det ved en liden Hielp af Imaginationen kommer ud paa eet og det samme, naar Jagten er indrettet efter min nye Invention. Vil man holde for, at denne Exercitie er nedrig og uanstændig, da er deri en Vildfarelse; thi Historierne vidne, at Keiser Domitianus, som blandt alle Regenter stod meest

paa

paa sin Høihed, var ganske hengiven til Flueiagt: Og troer jeg, at hvis samme Herre havde vidst at indrette den efter min Plan, han vilde have fundet end større Behag deri, ja at han maaske til Belønning for min Invention vilde have giort mig til Overjægermester ved det romerske Hof. Saadan eller anden Belønning hverken venter jeg eller forlanger nuomstunder; det er mig Belønning nok, hvis jeg kan have den Glæde at forneemme dette min Hiernes Foster at være de høivise Herrer til Behag. Jeg skiøtter ikke om, hvad andre domme derom. Hvis Academici og Skolemænd ville anse det som Pedanteri, da vil jeg bede dem at giøre en upartisk Sammenligning imellem dette mit Værk og mange af deres lærde Dissertationer, som handle om de gamle Grækers og Romeres Sko, Tøfler, Støvler, Halsbaand og andet deslige. Hvordan end Dommen herover vil falde, saa kan dette mit Arbeide bedre forsvares, end deres, der bemøie sig at underviise i den Kunst at myrde Mennesker, som for Exempel den franske Abbé, der har skrevet en vidtløftig Tractat om Bombers rette Brug, og søgt at vise Mennesker den korteste Maade, hvorpaa Stæder kan sættes i Brand, item Skoler og Templer i en Hast blive ødelagde. Jeg forbliver &c.

Jens

Jens Schielderup Sneedorff.

(See f. Deel. S. 327.)

Da digtede Breve henhøre blandt de Former, moraliserende og satiriserende Ugeblade især betiene dem af til Vehikel for deres Satire og Sædelære, er det naturligt, at den patriotiske Tilskuer ogsaa har ypperlige Stykker af dette Slags. Det dobbelte Hensyn paa Materie og Form har ledet nærværende Samlers Valg i her at aftrykke følgende.

Herr Tilskuer!

Ved at giennemlæse Deres Blade, har jeg fundet saameget deri, som ikke kunde sigte paa andre end mig allene, at jeg bør troe, at De har paataget Dem dette Arbeide allene for min Skyld. Dersom jeg kunde være Dem bekiendt af Person, og havde Formue til at belønne Deres Arbeide, vilde jeg tænke, at De havde giort det af egennyttige Hensigter; men mere end een Aarsag forbyder mig at have saadanne Tanker om Dem. Jeg lever saa skiult, at endskiøndt Alle kiende mig af Navn, er jeg dog forsikret paa, at Faa kiende mig af Person. Mange, som ikke have mindste Lighed med mig, tillægge dem mit Navn, og deres Tal er ofte saa stort, at den rette Jeg selv er ingensteds mere ukiendelig end i de store Forsamlinger, hvor Enhver giver sig ud for at være mig selv. Om De og kiendte mig, Hr. Tilskuer! — thi af nogle

Træk

Træk i Deres Blade har jeg ofte været nær ved at tro det — saa kunde Egennytte dog ikke forlede Dem til at hykle for mig; thi hvorfor skulde De vel gisre det? for at roses igien? Nei! min Stemme gielder ikke saa meget i de Forsamlinger, hvor man uddeler Ære og Skam til Forfattere; jeg bliver saa tidt overraabt af den nedrigste Pøbel, og mit Navn saa ofte misbrugt af de uværdigste Personer, at kuns faa holde det Umagen værd at søge mit Bifald. Af det, som De paa nogle Steder har talt om den liden Hob, hvis Domme De agtede hsiere end Mængdens, har jeg vel undertiden sluttet, at De kunde være iblandt de faa, hos hvilke min Stemme endnu gialdt noget; men om saa var, kan jeg dog ikke troe, at De har villet hykle for mig. Jeg har læst mange Ting i Deres Blade, som angik mig selv, og som vare saa haarde, at Sandheden, hvilken jeg aldrig kan imodstaae, endog naar den vidner allerstærkest mod mig selv, allene kunde undskylde Deres Dristighed. Af alt dette har jeg undertiden sluttet, at De var af de faa Mennesker, som gierne vilde tiene andre, endog naar disse hverken forlangte Deres Tieneste, eller havde Evne til at belsnne Dem; og hvilken Tieneste kan være mere uegennyttig, end den, at sige andre Sandheder, som ikke altid ere dem behagelige?

Da De altsaa nu i et heelt Aar, uden min Begiering, og ofte mod min Villie har paansdt mig saa-

danne Tieneſter, ſom jeg ikke kan anſee for egennyttige, har jeg troet, at jeg i det mindſte burde engang offentlig takke Dem derfor. Jeg anſeer Dem for min Ven, og vil derfor intet ſkiule for Dem af mine Omſtændigheder, endſkiøndt jeg, ved at beſkrive dem saaledes, ſom de virkelig ere, ikke kan giøre min Takſigelſe vigtig, da De ſelv vil befinde, at jeg er en Perſon, ſom, iſtedet for at kunne belønne Folkes Tieneſter, virkelig behøver andres Medlidenhed. Alt, hvad man læſer i Romaner om ulykkelige Prindſer og Prindſesſer, ſom ere bortførte af Kiæmper og Vanſkabninger, og fortryllede af Hexemeſtere og Troldmand, er intet mod de ſælſomme og ulykkelige Hændelſer, ſom have nedſtødt mig fra den høieſte menneſkelige Ære indtil den dybeſte Fornedrelſe; og den Helt, ſom ſkulde redde mig, maatte derfor forene al den Klogſkab og Dristighed, ſom Verden beundrer i alle vore vandrende Riddere.

Jeg er en Datter af Minerva, og flettede fordum de uforvisnelige Krandſe, med hvilke Gudinden kronede Lovgivere, Helte, og Viiſe. Det var mig, ſom ſkrev Love for de første Digtere, og ſom kronede deres Tindinger med de ſamme Laurbærkrandſe, ſom vare flettede til Heltene, hvis Dyder de beſang. Jeg lærte Kongerne at elſke Mennesker og agte deres Domme, og Folkene at beære deres Velgiørere med Kierlighed og Ære. Naar jeg blev adſpurgt i vigtige

Ting,

Ting, vidste jeg at forene alle stridige Meninger saaledes, at hele Folket havde kuns een Stemme, og denne var tillige Kongernes. Naar de uddeelte Straffe og Belønninger, var der ingen, indtil de Anklagede selv, som jo erkiendte Dommens Billighed; og de, hvis Ansøgninger ikke bleve hørte, glemte strax deres Fortrydelse af Ærbødighed for de Personers Fortienester, som bleve dem foredragne. Ved denne Enighed udrettede Folk store Ting, saalænge den sunde Fornuft og Kiærlighed til det Almindelige forenede alle Stemmer; men Egennytte og den falske Vittighed brød siden dette Baand, og der bleve ligesaamange adskillige Meninger i Verden, som der vare adskillige Tilbøieligheder, da disse havde undertrykt Kiærlighed til det Almindelige, lært Menneskene at misbruge Fornuften til at hykle for Tilbøielighederne. Man adspurgte ikke mere Gudinden for Viisdom, uden for at misbruge hendes Navn til at forsvare Daarligheder og Laster med falske Fornuftslutninger, og besmykke dem med prægtige Ord; saa mange Hoveder, saa mange Sind og Tilbøieligheder. Intet uden Magten alene kunde forene dem; de Mægtige gave Lovene af Egennytte, og Folket adlydede dem af Frygt; en falsk Vittighed forvildede Lovgiveren, Egenkiærlighed forblinde Dommeren, og de Faa, som havde Viisdom og Mod nok til at følge det, som den sunde Fornuft og Kiærlighed til det Almindelige bød Menneskene, bleve overraabte

af

af den vilde Hob; de arbeidede for Utaknemmelige, og Misundelse lagde dem saa mange Hindringer i Veien, at de sielden havde den Fornsielse at befordre Andres Gavn ved det, som de opofrede selv.

Da forlod jeg Gudindens Tempel, og Helligdommen blev igien opfyldt med Bedragere og Troldmænd. Disse gave Enhver, som adspurgte dem, saadanne Svar, som de begierede, og ved Troldomskunsten forandrede deres Syn saaledes, at alle Ting forestillede sig for dem ikke saaledes, som de vare i sig selv, men saaledes, som enhvers Passioner vilde have dem. Denne Fortryllelse havde den Virkning, at endskiondt Meningerne vare ligesaa adskillige som Tilbøielighederne, troede Enhver dog, at det hele menneskelige Kiøn ansaae Tingene paa samme Maade, som han, og de beraabte dem alle paa Gudindens Dom. Istedet for Laurbærkrandse, som, endskiondt de kuns vare flettede af grønne Blade, og prydede ligesaa ofte Digternes som Lovgivernes Tindinger, dog vare agtede nok, saalænge de allene vare Belønninger for Dyden, sammensatte man andre af falske Blomster og ægte Stene, som havde saa fortryllende en Kraft, at de hæslige Ansigter bleve forvandlede til Skiønheder, de dumme Indfald bleve beundrede, og de nedrigste Handlinger anseet for store Gierninger. Philosopherne lærte af disse Troldmænd at giøre de Former, i hvilke de siden havde støbt saa mange Beviis mod den sunde Fornuft,

nüft, og Poeterne opfandt ved deres Hielp en Rimekunst, med hvilken de kildrede Ørene uden at røre Hiertet. En Sværm af Barbarer, som kaldte sig Gudindens Sønner, stormede ind i Templet, og, mere begiærlig efter Rov end efter Viisdom, sønderrev de de Krandse og Ærestegn, som de græske og romerske Helte have baaret, og som jeg havde bevaret allene til Dydens Ære. Stumperne af disse Prydelser, som de selv havde sønderrevet, flikkede de ind i deres gamle gothiske Dragt, og, stolte af de buntede Klæder, i hvilke de mere lignede Bacchanter end Apollinis Præster, troede de, at Alle, indtil Muserne selv, beundrede deres Pragt. Hoben, som, allene ved Hielp af den sunde Fornuft og de naturlige Følelser, ofte dømmer rigtigere end de Lærde, men som tillige er saa tilbøielig til at beundre det Sælsomme, kunde ikke længe modstaae saa mange Fortryllelser. De førte deres Bedragere i Triumph, og smedede selv de Lænker, med hvilke de bleve bundne, for at ofres til den Afgud, som kaldes den falske Ære. I Hovedet af denne Vanskabning ere ligesaa mange Tunger, som der ere Begierligheder; den lever af Luft, og dyrkes ved Menneskeoffere. Vankundighed og Stolthed bevarer Indgang til dens Tempel, som Erobrere have opfyldt med Rov af ødelagte Stæder, og Kunstnere prydet med utallige Arbeider af den falske Vittighed. Den helligholder sine Høitider med Udfordringer, og

de

de Lærde selv komme til dens Fester, for at bevise de sælsomste Meninger ved Tvekampe. En utallig Sværm af Talere og Digtere synge dens Lov i et Sprog, som dens Tilbedere kalde guddommeligt, men som taber alle sine Skiønheder, saasnart det oversættes i et andet. Jeg behøver ikke at sige mere, siden hele Verden er fuld af store Bøger, i hvilke Historieskriveren har optegnet alle dens Bedrifter.

Denne Afgud var det, som fordrev mig af min Moders Tempel; men mit Navn blev dog i saa stor Anseelse, at den holdt det fornødent at bruge det til at besmykke alle sine Ondskaber. Der er ingen af denne Afguds Dyrkere, fra den største Erobrer af indtil den usleste Poet, som jo giver sig ud for min Yndling, og som jo tør bilde Verden ind, at de tale i mit Navn, endog naar de forfølge mig selv, og de faa sande Venner, som jeg endnu har i Verden. Søger en Statsmand at forbedre noget i Lovene, i Videnskaberne, i Sæderne, vil han afskaffe en ufornuftig og skadelig Misbrug, strax hedder det overalt, at jeg er hans Fiende. Endog de Handlinger, som sigte til at redde mig fra den Undertrykkelse, som jeg lider, just dem, maa jeg taale, at man fordømmer i mit eget Navn. Jeg, som altid har været en Ven af den Virksomhed, som sigter til Menneskenes Gavn, jeg skal nu, hedder det, være en Velynder af de søvnagtige Siæle, som forsvare gamle Vaner og Misbruge, for ikke at spilde

deres

deres egen Ro, og for ikke at mishage den Pøbel, paa hvis Stemme de byge deres Ære. Denne Vold, som udøves imod mig, gaaer saavidt, at jeg af Medynk ofte ønsker, at mange af mine Venner vare mindre nidkiære for min Ære, og at de ikke af en falsk Tillid til den Beskyttelse, som jeg nu ikke mere formaaer at give dem, skulde opofre dem selv uden Nytte, og blive omsider til et Rov for den falske Ære, som har bemægtiget sig de fleste Stemmer i de Forsamlinger, hvor jeg tilforn lod mig see.

I kunne deraf let slutte, min kiære Tilskuer! at jeg ikke forlanger, at I skulde gisre Eder saa ulykkelig for min Skyld; det er nok, om I vil sige Eders Landsmænd, at de ikke bedrage dem selv med den falske Forhaabning, at finde mig der, hvor Mængden søger mig. I Athenen og Rom talede jeg offentlig paa Torvene, men nu har jeg længe været overraabt af en Pøbel, som trænger sig ind paa Skuepladsen, i Skolerne og Selskaberne, ja ikke skaaner Kirkerne selv. Naar jeg omsider er blevet træt af at være en stumt Vidne til den Bulder, Klappen, Latter eller Graad, hvormed man beundrer Ting, som jeg anseer med Ligegyldighed eller Afsky, indslutter jeg mig i nogle smaa Forsamlinger, hvor jeg undersøger de menneskelige Værker og Handlinger efter de faa Mønstre, som den sunde Deel af det menneskelige Kiøn til alle Tider har rost. Der læser jeg i Eders Blade, og for at være

lige

lige saa oprigtig mod Eder, som I har været mod mig; maae jeg sige, at endskiøndt jeg sielden røres af det, som Mængden laster eller roser, har jeg dog fundet mange Ting deri, som fortiener at dadles. I kunde ligesaa frit dadle mig igien; men vores Parti er paa begge Sider saa svagt, at det er tienligst for os at slutte Fred. Naar I derfor tale ofterе om mig, saa glem ikke at skille mig fra den Hob, som misbruger mit Navn, og jeg skal igien giøre Eder den Tieneste, at skiule de virkelige Feil, som mine Venner finde i Eders Blade, og som til Eders store Lykke endnu ikke mærkes af dem, der allermeest laste Eder. Skulde I ikke allerede see dem selv, skal jeg sige Eder dem, naar I engang kommer i disse Selskaber, som besøges undertiden af mig.

Publikum.

K. L.

K. L. Rahbek.

(See f. Deel. S. 215.)

Af Ugebladet den danske Tilskuer er en betydelig Deel skrevet i denne digtede Brevform; og vælges mellem de Stykker af dette Slags, der ganske ere Udg. eget Arbeide, nedenstaaende, saameget mere, som det staaer ligesom i Sammenhæng med det foregaaende.

Herr Tilskuer!

Blandt alle de baade moralske og umoralske Personer, der i de senere Tider have maattet lide meget af den alt for almindelige Bagvaskelse, er der maaskee Faa eller Ingen, der har større Ret til at besværge sig, end Undertegnede, der ikke allene ved de mangfoldige udspredte falske og løgnagtige Rygter lidt efter lidt har seet sig aldeles nedstødt fra den ærefulde Tiltro og Agtelse, hvortil hun i bedre Dage ikke blot af Danmarks, men af hele Europas værdigste og ædelste Mænd var ophøiet, men endog alt hyppigere og hyppigere maa høre sig erklæres ikke blot for hensovet og død, men endog for en Uting, der ikke er, aldrig har været, og ingensinde vil blive til; og det ikke blot — som en anden Udødelig, der alt for meget har ladet mig føle sin Tilværelse ved saa ofte at tilsnige, eller tiltrænge sig mit Navn, nys i Deres Blade klaaede over — af een eller anden enkelt Poet for Spøg eller paa Skrømt,

men paa Prosa af Mænd, som ved deres hele Fremfærd noksom give tilkiende, de ikke skrømte, eller spøge.

Jeg et da, Hr. Tilskuer! den skakkels offentlige Stemme, der af et gammelt Ordsprog erklæredes en Guddoms Røst; der af min ypperste Fortrolige, Raadgiver, og Talsmand, den ædle Viismand, Danmarks Rothe, fremstiltes, som de Mægtiges bedste Raadgiverinde, og ubedrageligste Dommerinde. Og hvad er jeg nu? hvor værdiges man at troe, høre, agte mig?.... Dog — jeg veed, hvad man vil indvende; man vil svare paa mit Spørgsmaal ved det Gienspørgsmaal: hvor jeg da lader mig høre, siden jeg klager over, ikke at blive hørt? om jeg virkelig vedkiender mig hine mobsigende Skraal, der nu fra Seinens, nu fra Themsens, nu fra Tiberens, nu fra Aarens, nu fra Rhinens Bredder — og hvorfra ikke? — lyde over hele Europa? der den ene Dag raabe et rasende: Korsfæste! Korsfæste! over den, som de næstforegaaende tiljublede et enthusiastisk Hosiannah! der — som een af Eders sindrigeste Digtere siger om en anden Gudinde —

Løfter een i Dag til Ærens Throne op,
Og kalder Ravnene i Morgen til hans Krop?

om det er mig, der, yderlig i Alt, uden at kiende mindste Middelvei, efter Lune og Lykke forguder og for-

fordømmer? fordiævler, sagde jeg gierne, dersom dette Ord fandtes i Eders Sprog, da det virkelig synes, som man i nærværende Ord blot har havt saa travelt med at forvise og landlyse Diævlene af den usynlige Verden, for at kunde deshyppigere bebygge Jorden dermed.

Til Lykke kan jeg besvare disse Spørgsmaal ved at henvise til den nøiagtige, fuldstændige, og skiønne Oplysning, min ovennævnte hæderværdigste Ven, T. Rothe, i sin Tid gav om min trofaste Moder, Publikum, fra hvem jeg er uadskillelig, saavelsom til de authentiske Erklæringee, denne min hæderværdige, men i vore Dage saa ofte miskiendte, haanede, ja! fra al Tilværelse dømte Moder, saavel ved Deres store Forgiænger, den patriotiske Tilskuer, som ved Dem, har ladet fremlægge; og ligesom hun blandt andet hos Dem erklærede, at hvor der ikke handledes, dømtes, taltes med Retskaffenhed, Tænksomhed, Sindighed og Indsigt, hvor Smaating behandledes som Velfærdssager, og Velfærdssager som Smaating, hvor der viste sig Trærings, eller Nars, eller Drengs, eller Pøbels Adfærd, der handlede, dømte, talte ikke Publikum, saaledes kan jeg og, saavel i mit eget, som i mine tvende ældre Søstres, den offentlige Menings, og den offentlige Villies Navn høitideligen erklære, at hvor bemeldte vor Moder ikke findes, der ere vi ikke

heller; ligesom vi og frit kunne tilstaae, at vi sielden findes nogensteds mindre, end der, hvor vi høiest og heftigst skraales at være, og at man overalt, hvor der er Støi, Stimen, og Skraal, kan med fuld Vished lide paa, vi ikke ere tilstæde.

Denne unægtelige Omstændighed er imidlertid Skyld i, at man saa ligefrem har nægtet saavel min, som mine Sødskendes Tilværelse; thi da det fast altid var til den fuldkomneste Diensynlighed bevisligt, at vi ikke vare, eller havde været der, hvor vore Navne allermest vare tagne forfængelige, var for den menneskelige Fremfusenhed Overgangen til, rent at fradømme os al Existents, alt for let og fristende til ikke at skee, og skee daglig.

Endnu er der, hvad mig i Særdeleshed angaaer, to Omstændigheder, som ikke kunne andet end bidrage til at bestyrke den Vildfarelse, hvori man er mig angaaende; den første er, at jo mere Lidenskaberne opløfte deres Røst, jo høiere de raabe, jo mindre ikke blot høres jeg, men lader jeg mig høre; enhver Lidenskab, selv den ædelste og værdigste, bliver altid Parti, og intet Parties Røst kan nogensinde blive den offentlige Stemme; og da nu Lidenskaberne raabe, menderimod den, der har Ret, og der — som den ypperste af Eders Digtere rigtigen anmærker: — ikke bliver hidsig i Striden, taler med jevnt og roligt

Mæle,

Mæle, maatte jeg, hvis jeg vilde raabe i med Lidenskaberne, gisre mig sikker Regning paa at blive overdsvet; og da der for mig intet Lag ligger paa Øieblikket, lader jeg rolig Lidenskaberne raabe sig hæse og trætte, for at være vis paa, desbedre at høres, naar jeg engang kommer til Orde.

Men ikke nok dermed; der gives ogsaa, især i Lidenskabernes Dage, bestandig Mennesker, som, stolende ikke blot paa deres Stentorvræl, men og tildels paa de Raabere, de betiene sig af, og der forstærke Lyden til det mangedobbelte, paatage sig, snart at vilde nedkue, snart at vilde forestille mig; og for desbedre at lykkes heri, forstaae de ikke sielden at vælge saadanne Steder og Stillinger, hvor tienstagtige Gienlyd gientage, forstærke, fordoble deres Vræl, saa det for den fierne og troskyldige Mængde ikke sielden synes, som et almindeligt Samraab, da det dog kun er den enkelte Vræler, der saaledes har vidst at mangfoldiggisre sine Skraal; somme skraale ved saadan Leilighed nedenfra opad; andre derimod ovenfra nedad; hvilket, naar Skraaleren forstaaer sin Kunst, i det Hele saa omtrent kommer ud paa eet. Ogsaa med disse indlader jeg mig ikke i nogen Veddekamp; ogsaa de faae tidligere eller sildere afraabt, eller erkiendes for det, de ere, medens jeg vedbliver bestandig. Saaledes var jeg i Frankrig, saavel medens Barrere fra Convens-

iens

tens Talestol stødte i sin Raaber Rædselssystemet til Ære, som da Marat fra sin Kielder fordrede femhundredetusinde Hoveder; og selv den rædsomme Anspænding, hvormed begge skraalte, viste nokſom, at de erkiendte, og frygtede min Tilværelse; saaledes er jeg der nu, skiondt jeg maaskee hverken i Ja- eller Nei-Listerne findes indtegnet; saaledes passer endnu paa mig den skiønne Allegorie, hvormed de gadrige Grækere betegnede min Uundertrykkelighed, at — da der stod Livs[illegible] paa at sige: "Kong Midas havde Eseløren", grov hans Barbeer et Hul, hvori han hviskede denne Hemmelighed; af dette Hul opvoxede Siv, og naar Vinden bevægede disse, hørte man dem lydelig gientage: Kong Midas har Eseløren.

En Skribent, som man med Foie kan kalde sit Lands Nestor, den vise og veltalende Wieland, har i sine Samtaler under fire Øine kraftigen og ypperligen talt min ældre Søsters, den offentlige Menings Sag mod dem, der nægte hendes Tilværelse, som min; hvad han om hende har sagt, behøver jeg altsaa blot at henholde mig til, og at tilføie, at ingen Mening kan være vrangere, end at antage, at den offentlige Stemme derfor ikke er til, fordi den et Øieblik ikke høres, eller maaskee blot om een eller anden Ting ikke udlader sig. Ikke blot maa min ældre Søster, den offentlige Mening, vel være enig

med

med sig selv, inden jeg i hendes Navn kan tale — og med hendes Beskedenhed og modne Overlæg kan dette ikke altid skee paa et Øieblik — men og skal der, inden jeg taler, være stille og fredeligt. Hører Samtiden mig ikke, vel! saa vil Fremtiden høre; men ilde, saare ilde er det stedse for ethvert Old, hvori jeg ikke høres, fordi enhver blot vil høre sig selv.

Den offentlige Stemme.

Frue

Frue Ch. Baden.

Mellem de ikke lette Digtslags høre ustridig Romaner i Breve, især naar disse ere fra forskiellige Personer, hvis Individualitet Forfatteren trolig maa bevare. Dobbelt vanskeligt er uden Tvivl dette Arbeide, naar man ligesom indlader sig i Vedderstrid med en ypperlig Menneskemaler ved at fortsætte hans Værk, saaledes som med Richardsons fortsatte Grandison her er Tilfældet. Her er med Flid valgt et af Lady Gs. Breve, da denne Caracters Munterhed og Lune krævede den sikkreste og heldigste Haand for at træffes.

Lady G. til Lady Grandison.

Fordi min Lord G. fik Indfald at reise, derfor var jeg strax lydig at følge? Han havde vigtige Forretninger i Byen? Derfor tilgiver De ham, og roser mig? Hahaha! lad mig lee, Harriet! og saa fortælle Dem, hvoraf min store Fsielighed reiste sig imod min Herre og Mester.

Jeg fik paa eengang det Indfald, at lade min Glut Kopperne indpode tilligemed min Søsters; og da jeg sagde det til min Mand, bifaldt han, det forstaaer sig, mit Forslag. Jeg bad ham forevende Forretninger, for at reise, uden at sige den rette Aarsag, og for ikke at foraarsage Dem nogen Bekymring over mit Forehavende med Ungen, som er saa meget yngre end Carolines; og saa var jeg den lydige og

ſøielige Kone, saasnart min Mand talede om Tilbagereisen.

Nu er da al Fare overstaaet med begge Glutterne. Min Søsters rider daglig paa sin Træhest til Grandisonhall, og min kryber fra den ene Ende af Stuen til den anden, og agter snart at reise sig. De have begge havt saa Kopper i Ansigtet, dog min flere end Drengen, men det gior hende ikke mindste Afbræk paa hendes tilkommende Roman. Jeg troer, jeg har forseet mig paa Dem, Harriet. — Et artigt Ord forseet! Man burde jo sige velseet, at sige, naar det er lykkedes saa godt som mig. Thi vist er det, min Glut ligner Dem: dette tilstaaer endogsaa Lord G., da han dog ikke er Kiender af skionne Malerier. Jeg har vist i denne Tid havt det travelt, inden min Glut overvandt det Stød. Vel var det, at Faster Eleonore var hos mig. De gamle (hvad skal jeg kalde dem?) vestgliske Damer ere dog nyttige i visse Begivenheder.

Deres Sir Carls Foretagender ere alle ypperlige: hans nylig indrettede Stiftelse da ogsaa. Fruentimmerne i samme (siger De) skal have fyldt deres halvtresindstyvende Aar, og altsaa have aflagt Kydskheds Løfte. Var denne Indretning for Adelige, saa foreslog jeg Faster Eleonore til Priorinde.

Den

Den gode Pige blev ret rørt, da hun læste Emilies og Clementines Breve. Hun har vist nok i sine unge Dage maattet smage nogen af det Slags Gienværdigheder, eftersom hun er saa deltagende. Tidender om Bryllupper og Barseler er hende altid velkomne. Der sidder hun nu, imens jeg skriver, og læser Deres Brev. — Punktum! Hvor, mon tro, hun nu standsede? thi nu tog hun Brillerne af, tørrede det høire Øie, som er mere genegent til Vemodighed end det andet — Her tog hun Brillerne paa igien — nu af igien, for at tage en Prise Tobak — "Hm! hm! den stakkels Clementine vil fra Verden! det bør ikke nægtes hende". — Var det den Sag, hvorfor Faster blev urolig under Læsningen? (her sukkede hun hult). "Hvad svarer De herpaa til Lady Grandison, Charlotte?" — — Er jeg ikke ret brudt, Harriet, med dette gamle Familie-Inventarium? Nu vil hun læse, hvad jeg har skrevet — Herefter vil jeg skrive til Dem med Karakterer — — Jeg skriver utydelig, Faster! jeg vil forelæse Dem mit Svar til Harriet. — — Hør, hvor Deres Papegoie tydelig nævner Deres Navn; det kan høres igiennem tre Værelser. "Gode Dyr!" sagde hun, "du beskiæmmer vist mange Mennesker i Troskab og Kiærlighed." — Det var vist en Streg til hendes forrige Elskere. —

Nu

Nu gik hun til den beſtandige, og jeg kan da rolig ſkrive.

Men kun ingen moralſk Afhandling igien, Harriet! thi Deres Breve kan jeg ikke undgaae at viſe vor Veſtalinde. Det nytter Dem dog ikke. Lad Dem nøie med den Forbedring, der ſaa vel er lykkedes Dem med mig, og begiær ikke, at der ſkal foregaae en Hovedrevolution. Jeg vil være ond, god, græde, lee, ligeſom det falder mig ind. Naar kun Faſter Eleonore har ved Frokoſten en god Drøm at fortælle mig, ſaa danner den mit Anſigts Muſkler til hele Dagen. I Gaar Nat var hun i Bologna; thi reiſe giør hun haſtig. Der bad Clementine hende flette ſig en Krands af vellugtende Blomſter, ſom efterhaanden viſnede i hendes Haand, og da hun vilde gaae ned, for at plukke andre, var Haugen forvandlet til en Fælled; der ſaae hun Carolines Dreng kiøre i en Vogn med Deres og min Glut. — Kiære Faſter! betyder det kun ikke, at de to Børn med Tiden ſtaae i Fare for den unge Helt! — Hun giorde en betydelig Mine; og da Poppe juſt med en ſkingrende Røſt tre Gange raabte Leonore, ſaa adlød hun ſin Elſkers Stemme, og glemte Fortſættelſen af Drømmen.

Den Krands til Clementine ſkal jeg udtyde Dem, Harriet. Men bliv ikke vred! Hvad betyder den vel andet,

andet, end Hymens Krands? det veed jeg, uden at kige i nogen Drømmebog. Lad hende kun faae Tilladelse at besøge Markgrevens Cousine, og opholde sig der nogen Tid. Greven af Belvedere kan imidlertid foretage en Reise; thi det var ubilligt at begiære, han skulde skiære Haaret af sig, lade Skiægget vore, blive Munk, eller gaae barfodet til Loretto. De gode Piger fordre ogsaa somme Tider alt for meget af det andet Kiøn. Eller, fordærve Mandsfolkene os maaskee ikke selv? Vist er det: min Lord G., troer jeg, var nær ved at hænge sig, var jeg ikke nedstegen fra Tronen, og havde rakt ham Scepteret. — Men alvorlig! Jeg troer, det Besøg, Clementine har i Sinde, vil ikke blive Belvedere uforbelagtigt. At han skulde forklæde sig i en Bettelmunk, og komme i Klosteret under Skin af en Tigger, en Visekræmmer, en Urtegaardsmand eller Eremit, ere gamle forslidte Opfindelser, og uværdige til at bruges af Belvedere, og imod slige Fruentimmer som Clementine. Men lad kun den gode Pige nu styre sin Lyst og paa nogen Tid udelukke sig fra Verden! prøve den store Stilhed, der hersker inden de saa kaldte hellige Mure! Lad hende — og gid det maatte lykkes! — faae en fortrolig Veninde iblant de hellige Søstre, som aabner hende sit Hierte, og bekiender, at hun igien ønsker sig til-

bage

bage i Verden, og fortryder det Skridt, som blev giort enten af hende selv eller af haarde Forældre og Slægtninge. Lad Clementine, som er skarpseende, kun give Agt paa de Fleste inden de stille Mure, der vist ønske, at det samme Mirakel vilde skee med dem, som med Jericho. Da Markgreven kiender Priorindens gode Tænkemaade, saa kan vi jo underrette hende om alt, Clementine betræffende. Den Forvirrelse, der nu er ved hende, forekommer mig som hos en Syg, der gierne faaer stærke Anfald for Bedringen. Hendes Sygdom har nu naaet sin Høide, og hun strider med Udfaldet, som, vi alle ønske, maa blive Greven af Belvedere til Fordel.

De kan være vis paa, havde vi protestantiske Nonneklostere, jeg vilde endogsaa raade at putte det gode og sværmeriske Barn Emilie i eet af dem. Det er dog besynderligt med de Piger. Naar de længe have ladet dem trække omkring af den tosede og blinde Dreng, saa ville de flygte ud af Verden; ligesom om de ikke troede dem selv, og frygtede dem for igien at komme i hans Klør. Som sagt: Emilie er paa gode Veie; lad hende kun komme til Dem, enten Beauchamp er der, eller ikke. Fordærv ikke de Piger, Harriet, med Deres store Ømhed og Overbærelse! Vil De troe mig? jeg kunde være saa ond at beholde

Be-

Beauchamp hos os, saalænge Emilie var hos Dem; og mener De da, hun blev roligere? Jeg troer det ikke. Skiend nu saa meget paa mig, som De vil! jeg kan dog ikke forandre mine Tanker, de tvende kiære Piger angaaende. Vil De, saa send mit Brev til vor værdige Madame Shirley; jeg vædder, hun bifalder mine Forslag.

Deres Henriette, siger De, ligner min Moder, det sporer De af Portraitet. De kunde jo ligesaagodt have sagt, hun ligner mig; thi De har jo hørt Sir Carl sige, at ingen af os Børn lignede hende saa meget, som jeg. "Hun var en deilig Kone" — ih nu da! og jeg, husker De vel, var en deilig Pige. Hos Dem kunde jeg vel ikke opvække Misundelse, og Lord L. svoer vel paa, Caroline var langt smukkere end hendes Søster; mine underdanige Slaver betragtede mig ligesom de Malerier, der forestille i eet Stykke to Slags Figurer.

Nu falder det mig først ind, at Lord G. har Smag. Der staaer han og kiger mig over Skuldrene. Hvor var den Roes ham kiær! — "Maae jeg læse, hvad De har skrevet, Charlotte?" — Nei Tak, Mylord! ikke alt for nysgierrig! — Der driver han bort! Mener han kun ikke Faster Eleonore! jeg tør ikke knye imod ham i hendes Nærværelse. "Min kiære, min elske-

elskelige Lord G." hedder han bestandig i hendes Sprog. Ogsaa i Deres, Harriet? ikke? Jo! det vidste jeg vel. Nu, min Gemal har Dem ogsaa meget at takke. Bedre er jeg vist, end da jeg trippede til Alteret med ham. — Dette sidste maa min Broder læse, men heller ikke en Tøddel mere.

Naar Emilie er ankommen, saa lad mig det vide, at jeg kan indrette mine Ting derefter for og imod hende. Tager jeg imidlertid en Formiddag hen til en Modehandlerske, saa udsøger jeg et Stykke Stof for hende paa egen Haand til en Brudekiole; saa vis er jeg paa min Sag. Hymen beskytte mit Forehavende! Jeg er Deres underlige og hengivne

Charlotte G.

Char-

Charlotte Dorothea Biehl.

(See f. Deel. S. 109)

At denne Skribentindes Breve mellem fortrolige Venner (to D.) fortiene samme Roes, som hendes øvrige Fortællinger, vil ustridig følgende Prøve tilstrækkelig godtgiøre.

Freken F** til Hr. G**.

De har tit og ofte, min dyrebare Ven! talt med mig om min salige Faders Fortieneſter; og enten Deres Nærværelse da har giort stærkere Indtryk paa mig end Deres Ord, eller hvad anden Aarsag, det har havt, veed jeg ikke at sige; men det veed jeg, at hvad De skrev om ham i Deres Brev, drog en Taareflod ned af mine Kinder, og jeg begræd hans Forliis med den heftigste Følelse. Den eneste Aarsag, jeg kan finde til denne usædvanlige Bevægelse, er den, at saalænge jeg var om og hos Dem, savnede jeg ikke en Fader; men nu, da jeg er berøvet Deres vogtende Øie, føler jeg den i al sin Kraft, og frygter, af Mangel paa Ledsagelse, at forvilde mig i den Labyrinth, hvori jeg befinder mig.

Med den største Agtsomhed og den bedste Villie mærker jeg, at det er meget let at forsee sig, naar man har Raadighed til at følge Hiertets Drift; thi Freken Carlile bebreider mig, at jeg forleden Dag

har

har begaaet en stor Uforsigtighed, og, som hun siger, at min Ære beroer paa, at vogte mig for i Fremtiden. „Desuagtet har dog alle hendes Grunde og Forestillinger saa lidet overtydet min Fornuft, at den meget mere billiger Hiertets Drift til at igientage min saa kaldte Brøde. For at erholde Deres Betænkninger over mit Forhold, min ædle Raadgiver! vil jeg give Dem en fuldstændig Beretning om Tildragelsen; og har jeg da virkelig forseet mig, saa haaber jeg ved Deres Fornuft at blive overtydet derom, og at Deres venlige Irretesættelse skal tillige betage mig Lysten til at fremture i min Forseelse, som jeg aabenhiertig tilstaaer Dem, at jeg har.

I Forgaars vare vi indbudne til Herr Carliles, og hele Selskabet var allerede næsten forsamlet, da der traadde et ungt Fruentimmer ind, af den yndigste Skabning, og det tækkeligste Væsen, som jeg nogensinde har seet, men tillige med saa dyb en Tungsindighed i hendes deilige brune Øine, at den rørte mit Hierte paa det heftigste. Jeg blev strax vaer, at Frue Carlile og hendes Datter saae paa hinanden med en Slags Forundring, og tege saa koldsindige imod hende, at den almindelige Høflighed neppe blev iagttaget. Hun satte sig; og da der kun stod een ledig Stoel imellem hende og mig, saa flyttede jeg mig hen paa

den, saavel af Begierlighed til at give mig i Samtale med en Person, der behagede mig saa høiligen, som og fordi jeg holdt det for min Pligt, siden ingen anden talede hende til.

Jeg havde hørt hende kaldes Frøken A**; jeg betiente mig af dette Navn i min Tiltale, og efter nogle almindelige verlede Complimenter sagde hun til mig: Efter den Beskrivelse, man har giort mig over Frøken F**, skulde jeg snart troe, at jeg havde den Lykke at tale med hende. Jeg tilstod, at hun havde giettet ret, og forsikrer Dem ved Deres for mig saa uskatterlige Venskab, at jeg i en Tid af et halvt Quarteer hørte hende yttre mere Fornuft og flere gode Grundsætninger, end de fleste andre af mine unge Bekiendtere havde lagt for Dagen i en heel Aften, og det saa natutlig, uden mindste Skin af Pralerі og Stolthed, at man tydeligen kunde kiende Hiertet i Talen.

Jeg vedligeholdt altsaa Samtalen med største Fornøielse, indtil Frøken Carlile flyttede sig hen paa min forrige Stol, trak mig i Kiolen, og sagde halv sagte: For Himlens Skyld, Frøken F**, hvad tager De sig her fore! Lad det være, jeg varer Dem ad, og skal siden sige Dem Aarsagen. Jeg blev ganske forbauset; Frøken A** reiste sig strax i en Slags vemodig

modig Forvirring, men til Trods for Frøken Carliles Advarsel kunde jeg dog ikke bare mig for at spørge hende: om vi da saa hastig skulde savne Fornøielsen af hendes Selskab? Jeg har en stor Deel ubehagelige Visiter at giøre endnu, svarede hun, men Forestillingen om Deres Godhed, som jeg tager med mig, vil forsøde mig dem allesammen. Da hun havde sagt det, kastede hun sine Øine paa Frøken Carlile med saa besynderligt et Udtryk, at det er mig umuligt at give en rigtig Forklaring over det. Foragteligt var det ikke, men der laae dog saa tydelig en Værdighed i det, at jeg troer, det kunde tiene til Model for en Maler, der vilde udtrykke Dydens Medynk over Menneskets Daarligheder.

Afskeden var lige saa kold, som Modtagelsen; og da hun var næsten henne imod Døren, kom den rige Herr H** ind af den, et Menneske, der søger en Ære i at tale foragtelig om Religionen, og anvende sine store Midler til de skammeligste Hensigter. I det han bukkede med en halv skiødesløs og halv bekiendt Mine for Frøken A**, steeg alt Blodet op i hendes Ansigt; men enten har jeg eller de taget feil, som hentydede denne Rødme til Skamfuldhed over den indvortes Overbeviisning, thi mig forekom det at være den fornærmede Dyds Empfindtlighed ved at see de

triumpherende Laster. Neppe var Døren lukket efter hende, førend en stor Deel af de unge Fruentimmere spurgte Herr H** med stor Latter: hvad han havde for en elektrisk Kraft hos sig, siden den havde giort saa hastig en Virkning hos den stakkels Frøken A**? Han besvarede disse Spottegloser i en endnu mere bidende Tone, og den opvakte saa megen Glæde og Stoi iblandt dem, at den ærværdige Frue M** ikke kunde bare sig for at sige: at unge Menneskers Latter gav som oftest et stort Beviis paa deres Alders Letsindighed og slette Indsigt, siden de loe af det, som med en modnere Forstand vilde foraarsage dem Afsky og Foragt.

Denne Irretesættelse afbrød Latteren, og en for mig næsten uforstaaelig Materie; thi da siden efter en ung Pige, som er beslægtet med Frue M**, søgte at bringe Frøken A** paa Tale igien, sagde hendes Tante til hende: at hun burde undsee sig ved at nævne Frøkenens Navn, saalænge hun ikke var værdig til at sættes i Ligning med hende. Vel hviskede de derpaa en Hoben imellem sig, men det var saa sagte, at jeg ikke kunde forstaae et Ord deraf; og da jeg bad Frøken Carlile at forklare mig det, som hun havde sagt mig, saa svarede hun: at der for den Aften ikke var Leilighed dertil, men at hun Dagen derpaa vilde berette mig det altsammen.

Hun

Hun kom ogsaa rigtig i Gaar Formiddag, og jeg gav mig neppe Tid til at bede hende være velkommen, førend jeg anholdt hos hende om at forklare mig hele Sammenhængen af alt det, jeg havde hørt og seet Aftenen tilforn. Hun var meget villig dertil, og sagde, at jeg af hendes Fortælling vilde faae at see, hvor megen Tak jeg var hende skyldig; hvorpaa hun blev saaledes ved: Frøken H**, som De saae i Gaar, mistede sin Moder meget ung; men hendes Fader gjorde saadan en Afgud af hende, at, endskiøndt han ikke er mindre end bemidlet, men maatte knappe det af for sig selv, som han anvendte paa Datteren, saa kostede han dog utrolig meget paa at lade hende lære alt, hvad muligt var. Faderen, saavelsom Lærermesterne, gjorde saadan et Raab og Skrig over hendes hurtige Remme, store Fortieneser og fornuftige Forhold, at hun blev fremsat som et Mønster for alle unge Piger. Dette gjorde hende saa opblæst, at naar hun var iblandt os andre, og vi kunde tage os et eller andet Galskab for, saa tog hun aldrig Deel deri; men naar vi endelig vilde vide, hvad der da var at udsætte paa det, som vi foretoge, saa holdt hun os Forelæsninger derover, Trods den alvorligste Professor; hvorfor der ogsaa kun var meget Faa, som skiøttede om at have hendes Selskab.

Omtrent for et halvt Aar siden kom Herr H** hiem fra sin Udenlandsreise; og det store Ry, som der gik af Freken A**'s Skiønhed og store Fortienester, bragte ham til at søge Bekiendtskab i hendes Faders Huus, som ogsaa lykkedes ham, og i en lang Tid kom han der næsten dagligen. Faderens saavelsom Datterens Taabelighed og Stolthed gik saa vidt, at de troede, den rige H**, der kan faae, hvilken Kone han vil pege paa, vilde gaae hen og gifte sig med en Pige, som ingen Midler havde. Skalken, der mærkede det, var listig nok til at lade dem blive i Troen; han holdt altsaa meget gode Miner, indtil han havde faaet, hvad han vilde have, saa gik han sin Vei, og den kloge Freken var beskiæmmet. Saasnart dette rygtedes, blev hun ingensteds mere buden, og jeg var ligesom himmelfalden i Gaar, da jeg saae hende komme ind; thi da der ingen var sig mindre end denne Besøgelse ventende, saa havde heller ingen tænkt paa at give Tienerne Befaling at vise hende af. Det var derfor min Pligt, som Deres Veninde, at drage Dem ud af den fortrolige Samtale, som De havde begyndt med hende, hvad enten hun saa mærkede det, eller ei; thi for dem, som vare i Stuen, og saae, hvorledes det gik til, kunde det endda nogenledes gaae an; men tænk, for Himlens Skyld! om der var kom-

men

men Nogen ind i det samme, hvad Begreb de da havde havt Føie til at giøre sig om Dem, som de saae at omgaaes saa fortrolig og kiærlig med et beskiæmmet Fruentimmer!

Men hvad Beviser er der paa, at Frøken A** fortiener dette Navn? jeg maae i det mindste reent ud tilstaae, at jeg ingen kan see.

Jh min Gud! det er jo tydeligt nok; thi uden engang at tale om, at Hovmod gierne kommer for Fald, saa siig mig, hvorfor Herr H** skulde have ophævet sin Omgang der i Huset, naar han ikke allerede havde været kied af hende? Og det, som mere er, saa nægter han ikke selv, at deres Fortrolighed er gaaet saavidt, som den kunde.

Jeg kiender kun meget lidet til Verden endnu, Frøken Carlile! men desuagtet synes mig dog, at man med lige saa god Føie kan ansee denne Tilstaaelse for en nedrig Hevn over et mislinget Anslag, som for et uomstødeligt Beviis mod Frøken A**. Men sæt nu ogsaa, at det var sandt, saa troer jeg, at Menneskekierligheden udkræver at vise Medlidenhed imod den Ulykkelige, og Afsky for den nedrige Uskyldigheds Forfører.

Afsky for Herr H**! raabte Frøken Carlile med stor Forundring; nei, den er han ganske sikker for; han

han er den artigste og vittigste Herre ved hele Hoffet, og hans store Rigdom giør ham til saa fordeelagtigt Parti, at den, i hvis Led han falder, har største Aarsag til at prise sig lykkelig. Det er sandt, han er lidt vild; men naar han faaer udraset, saa bliver han en desbedre og kiærligere Ægtefælle. Desforuden bliver det vort Kiøn nokſom indprentet at tage sig vare; og har Frøken A** med al sin indbildte Klogskab forsømt det, saa har hun ikke mindste Rettighed til Medynk, men hun bør baade have Skammen og Skaden.

Endeel andre Indvendninger, som jeg ikke vil falde Dem kiedsommelig med at igientage, bleve endnu verlede i denne Materie imellem Frøken Carlile og mig, uden at den ene var i Stand til at overtyde den anden; og omtrent en halv Time efter, at hun var borte, bekom jeg hosfølgende Brev fra Frøken A**, der drog mit Hierte endnu mere paa hendes Side. Men endskiøndt det bestyrkede mig i de Tanker, jeg havde om hendes Uskyldighed, saa driſter jeg mig dog ikke til at paastaae den, og handle i Forhold derester, ferend jeg har indhentet Deres Bifald herover, som er mig uendelig mere end hele Verdens.

Tro, ædelmodige Ven! hendes fornuftige Brev, med den samme Deltagelse, som De stedse viser med de Ulykkelige, og saa haaber jeg, at De bifalder den

inder-

inderlige Attraa, som jeg føler til at gisre det for hende, som jeg ønskede en Anden vilde gisre for mig, naar jeg var i hendes beklagelige Forfatning. Bør dette ikke, min værdige Ven! være Rettesnoren for alle vore Handlinger? og sig mig oprigtig, om jeg fortiener at dadles, naar jeg følger den. Alle de Indvendinger, som det fineste Sophisterie kunde optænke, synes mig utilstrækkelige til at omstøde denne gyldne Regel; men dennagtet overlader jeg Kiendelsen heri ganske og aldeles til Deres større Indsigter og stærkere Tænkekraft, og forbliver stedse

Deres

lydige Lærling

Charlotte F * *.

Samtaler.

P. F. Suhm.

(See f. Del S. 29.)

Denne udødelige Skribents Idyller og Samtaler er det eneste, vi af saadanne digtede Dialoger have at fremvise. Da ikke faa af Idyllerne deels ere i metrisk Prosa, deels af erotisk Indhold, og da af de egentlige Samtaler de fleste neppe ere for den Alder, dette Skrift er bestemt, har man valgt nedenstaaende.

Leonidas og Ismenias.

Leon. Den Thebanske Feldtherre er her bleven sat Stævne af mig. Ei skulde jeg troe, at han indbilder sig at overtale mig til sit Parti; thi han kiender vist, hvordan en Spartansk Borger tænker. Men kan jeg derimod haabe, at bringe ham paa rette Vei igien? Ønske vil jeg det, men vanskeligt er det at blive dydig, naar Laster engang have indtaget vort Sind. Dog, han kommer; jeg maae søge at skiule den Fortrydelse, som hans slette Opførsel har opvakt i mit Bryst, for derved, om muligt, at vinde ham.

Ismen. Store Konge! du Grækerlands eneste Støtte; du som allene tør møde den mægtige Xerxes,

da

da alle andre flye! stor ved den Tanke, men langt større, dersom du forskaffer Fædrelandet Fred.

Leon. Hvorledes skal jeg gjøre det?

Ismen. Det er let: thi Perserne forlange intet uden lidet Jord og Vand, til Tegn paa vort Venskab.

Leon. Eiig Underdanighed.

Ismen. Ligesom du vil, men kun en Underdanighed i Ord; thi det persiske Rige er en uhyre Stat, hvor Statholderne i Jonien og Lydien gjøre allerede hvad de ville. Hvor meget mere vilde det skee med os længere bortliggende Græker!

Leon. Men Græker kalde sig underdanige af et fremmed Folk? Græker krybe for Barbarer?

Ismen. Det er kun et Navn, opfundet af Hovmod. Tænk, Leonidas! du kan leve, du kan blive ved at regiere, du kan faae større Regimente, du kan blive overvældet med Rigdom; allene at du giver den persiske Konge et forfængeligt Navn af Herre, og eengang seer ham, og beviser ham den sædvanlige Ære.

Leon. Det er at falde ned for ham, og tilbede ham som en Gud. O Ismenias! er du en Græker? Forgieves smigrede jeg mig med det Haab, at oppuste den sande Ære paa ny i dit Hierte; thi nu mærker jeg, at: hvor Æren eengang er udøst, der kommer den aldrig mere til Live.

Jsmen. Hvad kalder du Ære? Er det ei Ære at være fornem, mægtig, anseet, riig, at have mange Slaver, mange at herske over?

Leon. Nei! det er Ære, at opfylde sin Pligt, at føle Menneskets og Borgerens sande Høihed, at elske sit Fæderneland, at stride, at døe for det, at være Herre over sig selv, at agte Æren mere end Livet, og Skam værre end Døden. Hvo ei tænker saa, er ingen Græker, ingen Spartaner, men god nok til at bære gyldne Lænker i Persepolis, til at opvarte i Frueværelset i Susa.

Jsmin. Hvad nu? Vil du gjøre mig til en Bagoas? En thebansk Polemarch opveier vel en Spartaner.

Leon. Skal Rang og Værdighed afgjøre det, da bliver vel en Konge mere end en Polemarch.

Jsmen. Ja, en Konge under Ephorers-Opsigt, og som altid staaer under Formynderskab.

Leon. Altid skal det være min Roes, at adlyde Lovene, og at glæde mig over, at de bestemme mine Gjerninger.

Jsmen. Ja, de bestemme og, hvor tynd den sorte Suppe skal være. Eders Tapperhed er derfore virkelig Raseri og Kiede til Livet, o I Spartaner!

Leon. Den er ei feig, som modig kan døe. Men lad os sætte Bebreidelser til Side, og sig reent ud, om du ei vil formaae dine Thebaner til at føie

deres

deres Folk til de andre Grækers, og med dem møde Xerxes i Marken.

Ismen. Det lader jeg vel blive. Har Raseri betaget eder, at I endeligen ville døe, og figte imod den Mand, der anfører Millioner, da tænker jeg ikke saaledes, men vil redde mig og mine Landsmænd.

Leon. Nedrige Siel! Er det at redde, naar man lever som Træl? Dør jeg, da dør jeg dog fri, og seer mit Fæderneland endda frit. Tusinde Perser, Trælle vilde jeg sige, skulle først falde for min Haand; hvo veed, om dette ei afskrækker dem fra at drage videre frem, og bære Skiold imod et Folk, der har besluttet enten at vinde eller døe.

Ismen. Evig klinger Frihed for vore Øren, et intet betydende Navn; og Velstand, Rolighed, Fred, Kongens Venskab, magelige og gode Dage, lutter sande og virkelige Fornøielser, agtes for intet.

Leon. Er Frihed intet? Er det da intet, at være en Stat, at være et Folk, at have sit eget Sprog, sine egne Sæder, Skikke, Love? Er det da intet, at beherskes, regieres, styres af og ved Mænd, fødte iblandt os selv, underviste i vore Love, Skikke og Sprog? Er det da intet, at have sine egne Guder, og at dyrke dem paa den Maade, man vil? Er det da intet, at naae evigt Navn, og at ophøie det grækiske over alle andre Folks? Er det da intet, at regieres allene ved Love, og ei ved Lune?

at

at ikke ære andet end sande Fortienvster, at ei krybe for den nedrige Hofmand og den stolte Yndling, at ei tilbetle sig hans Smiil, at kiende, at føle, at smage Menneskets sande Værd, at ophøie Menneskets Natur, at kunne frit tale til sit Fæderiælands Beste? Er dette Intet, da sig, qvindagtige og af Kongenaade svimlende Mand! hvad du kalder Noget?

Ismen. Saadan Vrede var bedst at giemme til Fienden. Noget kalder jeg: at beherskes af en Konge, at ære Kongestammen i ham, at see Befalinger hastigen iværksatte, at finde Orden og Fred allevegne, at give de Store den tilbørlige Ære, at bukke for Majestæten, at føie sig i Tiden, at dæmpe sin Stolthed, at agte Liv og Rolighed høiere end alle Ting, at lade andre have Byrden og selv nyde Nytten, at hverken tale, tænke eller skrive om det, man ikke er sat til; men Intet kalder jeg: at brumle i Forsamlinger, at gribe efter Skygger, at miskiende sig selv af Hovmod, at ansee dem for Trælle, der dog ei bære Lænker, at svelte ved Frihed, og dog holde sig for lykkeligere end de, som i Enevolds Lande fedes ved god Føde, at - - - -

Leon. Nok! lev længe, lev vanæret, lev Barbar, bliv efter Døden kaldet Forræder, ei misunder jeg dig saadan. Lykke. Lad Xerxes fylde dine Kamre med Guld, lad jeniske Tepper bredes paa dine Gulve, lydiske Piger danse i dine Sale, alt saadant undræ-

rer jeg gierne; men derhos ſlikker jeg ikke det Støv, Xerxes træder paa; ei har jeg nødig, angeſtfuld at ſee paa de ſyv perſiſke Fyrſters Fagter, og at daane af Skræk, naar en Rynke ſidder i deres Pande. Fattig, men fri; forhungret, om du vil, men Græker, træder jeg din Vellyſt og Trældom under Fod. Nu gaaer jeg hen at ſigte for Grækenlands Bedſte, for Verdens Bedſte imod Tyrannie og Overmod, og hvad enten jeg lever eller dør, da ſkal ingen rive Frieheden fra mig; et evigt Navn bier mig, men evig Skiendſel vogter paa dig.

Egentlige Skuespil.

Lystspil.

L. Holberg.

(See f. D. S. 43.)

At denne det danske Skuespils Fader eene ved sine Comedier vilde blive udødelig, om han end ikke havde beriget Litteraturen med saa mange andre udødelige Værker, er almindelig erkiendt. Saa vanskeligt end Valget maatte være mellem de mangfoldige Mesterscener, har dog Samleren foredraget nedenstaaende, der paa eengang er et Mynster paa Caractertegning, Situation, og comisk Diction.

Den honette Ambition, anden Act tredie Scene.

Jeronimus. Pernille. Arv (kommer ind).

Jeronimus.

Hvad er paa Færde, Arv?

Arv. Hillemend, Herre! her er en Baron udenfor, som vil tale med Husbond.

Jer. En Baron, siger du?

Pernille. En Baron?

Arv. Ja; men han er i en Æske.

Jer. I en Æske?

Arv. Ja; men det er en Æske med Vinduer paa.

Pern. Det maa nok være en Portechaise.

Jer.

Jer. Det maa nok saa være. Hvad er hans Navn, Arv?

Arv. Han hedder Baron Kaal.

Jer. Det er et underligt Navn. Du maa have hørt feil.

Arv. Jeg vil nok spørge først om hans Navn, førend han kommer ind.

Jer. Er du gal, Dreng! Vil du spørge saadan Mand om hans Navn?

Arv. Nei saa taabelig er jeg ikke. Jeg vil spørge een af hans Heste derom.

Jer. Een af hans Heste?

Arv. Ja ret een af hans Heste; thi det er ikke saadanne Heste, som spendes for Vogne. Dicse kan snakke.

Pern. Det maa være Porteurs, han mener.

Jer. Det maa saa være. Sig, Arv, at han skal være mig velkommen. Pernille, løb ind efter min Paryk.

Fierde Scene.

Henrich (som Baron.) Jeronimus. Pernille. Arv.

Henr. Hal . . . tet, Porteurs!

(Stiger ud, og omfavner Jeronimus med bare Hoved.)

Jer. Din Forladelse, naadige Herre! at jeg tas ser mod ham i den Positur.

Baronen. Jeg veed ikke, om jeg har den Lykke at være kiendt af Hr. Jeronimus.

Jer. Jeg har kun den Naade at kiende Baronen af Navn; jeg veed, at han er Hr. Baron Kaal.

Bar. Jo mit Navn er Baron von Reenkaalavet. Jeg er kiendt her i Staden baade blandt Høie og Lave; undertiden omgaaes jeg med Prindser og Fyrster, og undertiden finder jeg Behag i at besøge Borgere her i Staden.

Jer. Det er meget naadigt af saadan Herre.

Bar. Ak, Hr. Jeronimus! vi ere jo alle Mennesker. Jeg finder ofte Behag i at høre en og anden fornuftig Borger raisonnere. Jeg har ogsaa erfaret, at der er saadan Forstand hos en og anden blandt dem, at de burde emploieres til andet end at drive borgerlig Næring.

Jer. Jeg takker allerunderdanigst paa Borgerstandens Vegne.

Bar. Der er ogsaa en anden Aarsag, hvorfor jeg gaaer saa iblandt i gemene Borgerhuse. Hoffet har Tanker om mig, at jeg er en habil Mand, som jeg, uden at rose mig selv, ogsaa er, saa at jeg kan give Lectie til de første Statsmænd i vor Tid. Tænk engang, Hr. Jeronimus! jeg har været med at slutte over 48 Fredstractater.

Pern. Hillemend! over 48 Fredstractater!

Bar. Hvem er, som taler her? Det er vel hans

smukke

ſmukke Kiæreſte? Votre treshumble bienhumble, Madame!

Jer. Nei, min Herre! det er min Kammerpige, til Tieneſte.

Bar. Det er morbleu en perfectement ſmuk Kammerpige. (Han kyſſer hende.)

Pern. Det er alt for ſtor Naade, Baronen beviſer mig.

Jer. (ſagte.) Hvor naadig er ikke denne gode Herre!

Bar. Men at komme til mit Apropos igien; hvad var det, jeg talte ſidſt?

Pern. Det var om de 48 Fredstractater.

Bar. Det er ſandt. Saaſom nu Regieringen har Tanker om mig, at jeg er en ſkiønſom Mand, og reflecterer paa mine Recommendationer, ſaa gaaer jeg undertiden om at ſondere ogſaa blandt Folk af Borgerſtand, for at give Rapport om een og andens Meriter. Jeg har dog hiulpet over en Halvſnees gemene Borgere af Etvet i en kort Tid; thi de havde mardi maaſkee end været gemene Borgere, hvis Baron von Reenkaalavet havde ikke været dem behiælpelig.

Jer. (til Pernille.) Pernille! Himmelen ſelv har ſendt mig denne Herre hid; thi det er juſt ſaadan Mand, ſom jeg trænger til.

Bar. Og alt dette giør jeg uden Intereſſe. Den ſidſte Borger, ſom jeg hialp til en Caracter, ſkiænkede mig derfor 1000 Rdlr., men jeg tog pardi ikke mod

mere end de 500; thi jeg vil tiene Hr. Jeronimus, jeg trænger ikke til Penge. Mit Baronie importerer mig over 40000 Rdlr. om Aaret. Jeg vil beskrive ham mit Baronie. Hovedgaarden ligger paa en Bakke; paa den ene Side en Egeskov fire Mile lang, og paa den anden Side er et friskt Vand, hvor jeg undertiden tager Cabliou af den Længde.

Jer. Cabliou i friskt Vand?

Bar. Det maa jeg forstaae. Det som ellers holdes for umuligt, har jeg giort muligt; det er en Invention, som jeg ingen har aabenbaret uden for Kongen af Frankrig, da jeg havde den Naade at tale med Kongen ved den Utrechtiske Fred.

Pern. Maatte jeg spørge Baronen, hvor den Utrechtiske Fred ligger?

Jer. Ti stille, Pernille! hvad vil du tale med saadan Herre?

Bar. Den Utrechtiske Fred, Mademoiselle! blev sluttet i den Stad Carnaval i Burgundien, og, uden at rose mig selv, saa var den Fredsslutning mit Værk, hvorvel andre, som gemenligen skeer, faaer Navn derfor i Aviserne. Nok er det, at Kongen af Frankrig havde den Naade at sige til mig, da Freden var sluttet, disse Ord: Ues renommé comment fermes la Porte de la Baron de Reenkolavet.

Pern. Hillemend! det var meget naadigt.

Jer. Det gaaer gierne saa til, naadige Herre!

at

at, hvad een har giort, det faaer andre Navn for i Aviserne; thi om jeg mindes ret, saa fik Duc de Vendosme Navn for den Fred.

Bar. Ja han maa melde sig; dog kan han være god nok til sit Brug. Men at komme til min Apropos igien, saa er jeg ikke den, der tiener Folk for Interesse; men det er sandt, jeg seer igiennem Fingre lidt med mine Tienere, om de tar noget.

Jer. Det er ikke meer end billigt.

Bar. Jeg misunder dem det ikke; de ere mange derom; thi saasom jeg omgaaes med allehaande Slags Nationer, saa maa jeg holde adskillige Slags Tienere. Jeg har en spansk Tiener, en fransk, en polsk, en tydsk, en italiensk, og en engelsk.

Jer. Hillemend! forstaaer Herren saa mange Sprog?

Bar. Jeg forstaaer alle Sprog, og taler det eene ligesaa færdigt som det andet. Jeg har en polsk Tiener, som taler baade Fransk og Dansk. Hei, Dobre Podolsky!

Dobre P. Skabhalsiasky.

Jer. Det er et underligt Sprog.

Pern. Det er halv Dansk, Skabhalsiasky.

Bar. Det betyder saa meget som: Hvad befaler Herren? — Her, Dobre Podolsky! du skal fornemme, om Grev Leerbeutel kommer til Hove i Dag; hvis han kommer, saa vil jeg ogsaa komme.

(Han gaaer.)

Bar.

Bar. Hei, Dobre Podolsky!

Dobre P. Skabhalsiasky.

Bar. Formeld min Respect til Grevinden. Jeg kommer til hende mod Aften paa en Passedix eller Obscurité. (Han gaaer.) Og kan du finde Frøkenen ved samme Leilighed, da sig hende: Voulez vous comment fermez la chaise autrement perfectement je parlerons la Comtesse de la Baronesse, que ditez vous. Men ingen maae høre det.

Dobre. P. Dobre Mosepan. (Han gaaer.)

Bar. Jeg har ingen synderlig Lyst at komme til Hove i Dag; men jeg har engrasseret mig at recommendere en halv Snees Personer.

Jer. Ak, naadige Herre! tag ikke ugunstigt op, om jeg beder ham om noget.

Bar. Det skal være mig en Plaisir at tiene ham.

Jer. Maa jeg ikke være den Ellevte af dem, som skal recommenderes?

Bar. Hvorfor ikke, Hr. Jeronimus? taler jeg for Ti, saa kan jeg ogsaa tale for den Ellevte. Men hvad er hans Ansøgning?

Jer. Det er noget, som han maaske vil holde latterligt af mig, som en gammel Mand; men det er ikke min Drift; min Kone vil endelig have det.

Bar. Hvad er det da?

Jer. Disse Fruentimmer har visse Skrøbeligheder, som man maae føie dem i.

Bar.

Bar. Det er sandt nok; men hvad er det?

Jer. Jeg gav gierne 1000 Daler til, at min Kone ikke var falden til den Galskab.

Bar. Ei hvad er det da for Galskab? sig frem.

Jer. Jeg haaber, at naadige Hr. Baron ikke troer, at det er min Drift.

Bar. Vertichoux! hvad kan jeg troe, førend jeg hører?

Jer. Thi hvorfor skulde jeg paa min gamle Alder forlange saadant?

Bar. Peste! hvis I ikke kommer til Sagen, saa gaaer jeg.

Jer. Min Kone vil endeligen profos være Frue.

Bar. Ei! er det ikke andet? det skal have gode Veie.

Jer. Skulde det da kunne lade sig giøre?

Bar. Vist. Det koster kun at skaffe Hr. Jeronimus en Rang. Er det ikke saa, I mener?

Jer. Jo, det kan vel ikke skee paa anden Maade. Jeg maae giøre det allene for at fri min Kone, om jeg ellers vil have Fred i Huset.

Bar. Er han da ikke selv for det?

Jer. Jeg kan sværge Eders Naade til, at jeg er færdig at gaae i Jorden over saadant Galskab.

Bar. Hør, Hr. Jeronimus! efterdi han selv er saa meget derimod, da, for at stille hans Kone tilfreds, vil jeg lade, som jeg søger, og sige, at jeg har

faaet

faaet Afslag, saa giver hun sig tilfreds, og I kommer af denne Bekymring.

Pern. (sagte.) Hillemænd! nu er han i Knibe. Nu kommer han vel strax til Bekiendelse.

Jer. Jeg kan endelig ikke sige, naadige Herre! at det er mig saa meget imod; thi hvorvel . . . at . . . omendskiønt . . . Baronen kan nok fatte, hvad jeg vil sige.

Bar. Jo jeg fatter, at I har ligesaa stor Lyst til en Rang, som Jer Kone.

Jer. Jeg nægter ikke, at jeg jo har en honet Ambition; thi saasom . . . efterdi . . . besynderlig for at føie min Kone.

Bar. Giør ingen Røverkule af Jer Hierte, og sig reent ud, at I har Lyst til en Rang. Hvad vil det sige? det er jo en honet Ambition.

Jer. Ja jeg kan forsikkre Baronen paa, at jeg giør det ikke af Ærgierrighed, men allene af en honet Ambition.

Bar. Det veed jeg nok, Hr. Jeronimus. Han skal blive hiulpen; der har I min Haand.

(Jeronimus kysser ham paa Haanden.)

Bar. Græd ikke, Hr. Jeronimus! han skal nok blive hiulpen. Det var Synd andet end at hielpe en Mand, der har saadan honet Ambition.

Pern. Ak den stakkels Mand! han græder af Glæde; det er dog en deilig Ting, at have saadan honet Ambition.

Dobre

Dobre P. (kommer igien.) Grevinden lod formelde sin Respect til Herren; men Greven var ikke hiemme.

Bar. Men vidste hun ikke, om han kommer til Hove i Dag?

Dobre P. Jo han kommer til Hove. Grevinden bad ellers, at Herren vilde skikke hende 500 Rdlr. til Greven kommer hiem; thi hun havde en hastig Udgift.

Bar. Havde du ikke saamange Penge hos dig?

Dobre. P. Det er meget fortredeligt, Hr. Baron; nu skal jeg endelig hiem for de lumpne 500 Rdlrs. Skyld.

Jer. Om Herren ikke vil tage det unaadigt op, saa vil jeg flye ham saa mange Penge.

Bar. Nei saamænd, Hr. Jeronimus! det tager jeg ikke unaadigt op.

Jer. Jeg er saa bange, at det er noget dristigt af mig.

Bar. Ei sans façon, Hr. Jeronimus! jeg beder at han hverken heri eller i andet vil holde mig for fremmed.

Jer. (gaaende ind.) Gud velsigne den Herre! hvor naadig han er!

Pern, Henrik! du er dog en forbandet Skielm.

Henr. Det gaaer brav nok, Pernille.

Pern. Og du, Monsieur Dobre Podolsky, gid du faaer en Ulykke med dit Polsk.

Dobre P. Jeg maa min Troe ogsaa have noget aparte.

Pern.

Pern. Ja, men ikke saa hastig. Men der kommer han tilbage med Pungen.

Jer. (med Pungen.) Maa jeg tage mig den Frihed at levere den til Tieneren?

Bar. Bær dem strax til Grevinden, Dobre Podolsky! Maaskee hun vinder dem fra mig igien i Aften; thi hun spiller perfectement Obscurité. (Seer paa sit Ur.) Vertichoux! Klokken er mange. Jeg maa til Hove. — Hei, Porteurs!

(Jeronimus kysser ham paa Haanden til Afskeed. Baronen sætter sig i Portechaisen, og siger: Er soll geholfen werden.)

Charlotte Dorothea Biehl.

(See f. Deel. S. 109.)

Denne Skribentinde har i sine Skuespil, der ere samlede udgivne i tvende Bind, mere taget Destouches, end Moliere eller Holberg til Mynster, og de udmærke sig derfor mere ved en vis Elegance i Diction, end ved comisk Kraft i Caractertegning, Situationer eller Sprog. Nedenstaaende Prøve er taget af Comedien Den kiærlige Datter, som findes indrykket i Forsøg i de sk. V. femte Stykke.

Den kiærlige Datter, femte Act første Scene.

Leonore (allene.)

Min Mand er ikke kommen hiem endnu. Hvad skal jeg troe, at han tager sig fore? Ak! han beskiæmmer vel baade sig og mig. Hvor gruelige ere ikke de Omstændigheder, i hvilke jeg befinder mig! Den reneste og billigste Kiærlighed bliver i Verdens Øine den skammeligste Misgierning! Jeg bliver et Offer for en listig Tienestepiges Hevngierrighed, fordi jeg ikke har vildet fatte en uanstændig Fortrolighed til hende! Jeg begegnes ilde af min Mand, jeg forhaanes af min Broder, fordi den enes Karrighed og den andens Letsindighed har tillukt deres Hierter for Kiærlighedens og Naturens Stemme! Lasterne boer hos dem, og jeg maa bære Beskiæmmelsen! Midt i

min

min Uskyldighed berøves mig mit gode Navn og Rygte. Nei! det er mig alt for dyrebart; jeg maa frelse det, og ikke længere lade Lasterne triumphere over Dyden. Men ak! ved at redde min Ære, sætter jeg min Fader i Vove; den bedste, den ømmeste, den kiærligste Fader vil blive Offeret i mit Sted. Ak Leonore! kan du taale at tænke paa, at din Fader skulde ende sine gamle Dage med Jammer og Elendighed i et mørkt og uselt Fængsel? — Men mine Børn! skal de da blues ved at høre deres Moders Navn? skal de da være tvungne til at slaae deres Øine ned, saa ofte de tænke paa den, der har bragt dem til Verden, og forbande hendes Amindelse? Nei! denne Tanke er alt for grusom; jeg maa redde min Ære. — Min Ære! kan nogen berøve mig den? Beroer den da paa falske Giøninger og onde Tungers udstrøede Gift? Nei, Leonore! vel er det udvortes Skin imod dig, men dit Hierte er reent, i det har Æren sit Sæde. Det er Hiertets Overbeviisning, der fordømmer eller frikiender os; og denne Overbeviisning mister du i samme Øieblik, da du, for at undgaae en ugrundet Bagtalelse, opofrer den Pligt og Forbindelse, som du har været lagt under, førend du saae Dagens Lys. — Ja, det er besluttet. Der maa forestaae mig, hvad der vil, saa skal jeg dog aldrig fornægte min Kiærlighed til min Fader, og det, en Datters Pligt udkræver. Men der kommer nogen, — det bliver nok min

Mand;

Mand; nu faaer jeg da ... — O Himmel! det er min Fader!

Anden Scene.

Leonore. Leonard.

Leonore. Ak! min allerkiæreste Fader! hvad vil De giøre her?

Leonard. Jeg vil frelse din Ære. Eraste har aabenbaret mig Alt, hvad du har giort for mig, saavelsom den skammelige Mistanke, der hviler paa dig; og derfor er jeg kommen her.

Leonore. Men har De betænkt den Fare, De sætter Dem i? Thi siden Eraste har sagt Dem Alting, saa nytter det ikke at dølge det længere for Dem, at min Mands Karrighed vist vil drive ham til det Yderste; ifald han altsaa faaer dem at see, saa kan De let forestille sig, hvad der vil flyde af. Gaa derfor for Himlens Skyld herfra, førend han kommer hiem!

Leonard. Nei! da jeg overgav dig i en Mands Hænder, saa overdrog jeg ham mine Rettigheder; men da han nu misbruger dem, og bliver din Forfølger, istedenfor at være din Beskiærmer, saa træder jeg igien i mine Rettigheder. Naturens Lov har bestemt mig til et Forsvar for dig, og det skal du ogsaa finde i mig.

Leo-

Leonore. O min Fader! det var i den første Hede, at han gik saa vidt; det udvortes Skin var imod mig, og min Taushed giorde mig endnu mere fordægtig. Men han elsker mig, og derfor vil hans Vrede snart gaae over; og dersom jeg endog undertiden skulde høre nogle Bebreidelser af ham, saa vil det dog ikke smerte mig, siden min Uskyldighed er mig nok, i hvad end Verden dømmer.

Leonard. Men det er ikke mig nok. Du er min Ære, min Roes, og min Glæde; og jeg skulde taale, at du, for at frelse mig fra en indbildt Vanære, skulde bære Skammen og Mistanken for at have begaaet den skiendigste Gierning! Nei, min Leonore! hele Verden skal ikke allene vide din Uskyldighed, men endog Alt, hvad din ømme Kiærlighed har giort og taalt for mig; den skal ved dig overbevises om, at Naturens Baand er det helligste og uopløseligste i et dydigt Hierte.

Leonore. Men De betænker ikke, at De ved Deres Kiærlighed handler langt grummere imod mig, end de andre med deres Mistanke og Forhaanelse. De betager mig al den Trøst, al den Glæde, jeg har i dette Liv, uden at lindre min Ulykke. Saasnart min Mand veed, at De er tilstede, vil han begegne mig langt haardere, af Frygt for, at jeg skulde lindre Deres Gienvordigheder. Hans Mistanke kan langt lettere betages ham, end den Angest, at jeg tog noget

fra

fra ham, for at give det til Dem. Og hvad Verden anbelanger, o! da er den saa ildetænkende, at den gierne kan falde paa de Tanker, at De har opofret Dem til Fængselet, for at tvinge min Mand til at beholde mig, og er bleven Skiulet for mine Misgierninger, for siden at nyde Deel i Belønningen. Jeg beder Dem derfor paa mine Knæ at staae fra Deres Forsæt! Jeg er bereed til at holde det Værste ud. Ja, kunde min Mand end forjage mig af sit Huus, saa skal jeg dog ikke sætte mig derimod, naar han alene vil tillade mig at tage mine Børn med mig. Naar jeg allene maae dele min Tid imellem Dem og min Fader, saa vil jeg med Taalmodighed oppebie Tiden, indtil jeg, uden at sætte dem i Fare, kan vise min Uskyldighed; thi Himlen kan vel til en Tid lade Dyden forfølges, men den taaler aldrig, at den ganske undertrykkes.

Leonard. Ja, min inderlig elskede Datter! Du har Ret, at Himlen ikke lader Uskyldighed og Dyd undertrykkes; men den taaler ikke heller, at man lader Bagtalerne triumphere, naar man har Vaaben til at sætte imod dem. Din smme Kiærlighed til mig forblinder dig; du vil opofre Alting for mig, og indseer ikke, at jeg derved vist vilde blive røbet. Thi mener du, at Verdens Nysgierrighed, naar du havde forladt din Mand, ikke vilde udforske, hos hvem du opholdt dig? og hvorledes kunde jeg da blive længere

skiult?

skiult? — Naar jeg derimod allene viser mig for din Mands Øine, saa maaskee han, for at giøre dig Erstatning for den Uret, han har giort dig, tør tage bedre imod mig, end du tænker.

Leonore. Nei, min allerkiæreste Fader! det giør han aldrig; han er alt for bange dertil, han frygter at tabe alt for meget derved. Lad ham derfor blive i den Uvidenhed, han er, og lad mig have den Trøst at lide for den bedste Fader, isteden for at styrte Dem i en uundgaaelig Ulykke, af Kiærlighed til mig, og derved forøge min Græmmelse.

Leonard. Nei, Leonore! alle dine Forestillinger ere forgiæves; thi om jeg endog var fuldkommen overbeviist om, at Fængsel og Forhaanelse ventede paa mig, saa skulde det dog ikke holde mig tilbage. Din Ære er mig kiærere end mit Liv, og skulde jeg da ikke gierne opofre de faa Dage, jeg har tilbage, af Kiærlighed til dig, da din Kiærlighed har forlindret mig de bitterste Lideiser? Et Fruentimmers gode Navn er det kostbareste, hun eier; hendes Æres Forliis falder endog paa hendes Børn; og den Fader maatte være en Afsky i Naturen, som kunde sætte de allerhelligste og meest glimrende Lykkens Gaver i Betragtning mod den.

Leonore. O min Fader! der kommer nogen; det bliver nok min Mand. Jeg besværger Dem ved alt, hvad helligt er, at træde ind i mit Kammer, og

først

først høre, om han ikke har besindet sig, eller om mine Forestillinger ikke kan bevæge ham.

Leonard. Dertil vil jeg sige dig; men vær forvisset om, at saasnart jeg mærker, at du trænger til min Nærværelse, saa skal jeg være hos eder.

Tredie Scene.

Leonore. Hieronimus. Leander.

Leander. Ei, min kiære Svoger! tro mig, det er ikke værd at gjøre saa mange Ophævelser over. Vær Deres Skiebne med samme Taalmodighed, som Deres Modbrødre. De indseer, at det er Smaating; og hvad Daasen anbelanger, saa kan De være vis paa, at om min Søster ogsaa har givet den bort, saa er der ingen Skade skeet; deslige Foræringer kommer altid med Renter tilbage.

Hieron. Hvad! skulde jeg ingen Opreisning have for min Ære? Nei, enten skal hun sige mig, hvem der har været hos hende, paa det jeg kan holde mig til ham, eller ogsaa jeg vil skilles ved hende; med mindre at Familien vil betale noget aarligt til hendes Underholdning, for at undgaae Vidtløftighed.

Leander. Nei, det lader Familien nok blive. Jeg er vis paa, at De er alt for fornuftig til at berige Procuratorerne; og gior De det, saa kan jeg sige Dem Dommen forud, nemlig: at De maa be-

holde Deres Kone, og gisre hende en offentlig Afbigt ovenikisbet.

Hieron. Jeg! gisre hende Afbigt! Nei! tænk ikke, at jeg er saa taabelig at føre Proces; det er kun at spilde sine Penge; men jeg vil selv være Dommer, og derfor tog jeg Dem med mig. (Til Leonore.) Nu veed jeg, at du har havt Tid nok til at betænke dit eget Bedste. Siig mig derfor, hvad det er for en Kompen, der har været hos dig i Dag, og til hvad Ende du har givet ham din Guldbaase?

Leonore. Han har ingen Guldbaase faaet af mig. Jeg kræver Himlen til Vidne, at det er gaaet med den, som jeg sagde dig. Og siig mig, om jeg nogensinde har givet dig Anledning til at fatte saa slette Tanker om mig, at jeg ikke kunde tale med en Mandsperson, uden at beskiæmme dig derved. Lad denne ugrundede Mistanke fare! skienk mig din Agt igien! mit Hierte er dit og der skal aldrig nogen anden faae Deel deri; men tillad mig at fortie den Vens Navn, som var hos mig, thi jeg kan ikke nævne ham uden at sætte ham blot for en forfærdelig Ulykke.

Hieron. Ei ja! kydske Lucretia! bild dig ikke ind at fange mig med dit skinhellige Væsen. Af to Ting kan du vælge dig een: enten at aabenbare din Medskyldige, eller at pakke dig af mit Huus, og give mig en skriftlig Forsikring, at du hverken kan eller vil begiere noget af mig til din Underholdning; thi tænk

ikke

ikke, at jeg vil søge Skilsmisse ved Loven; det er kun at berige Andre. Men dersom du viser dig halsstarrig, saa lader jeg dig slutte inden fire Vægge, og giver dig ikke andet end Vand og Brød at leve af.

Leonore. Jeg er i din Magt; du maa giøre ved mig alt, hvad dig behager. Men hverken Trusel, eller Fare, ja ikke engang Døden selv, skal bringe mig til at nævne ham, førend jeg kan giøre det uden at sætte ham i Fare derved.

Leander. Kan man nu see, at Fruentimmerne kan tie! Og jeg maa tilstaae, at min Søster er et Mønster paa Standhaftighed og Taushed. Men maaskee Hemmeligheden er ikke nær saa vel forvaret hos hendes Ven; han tør maaskee selv sige det, og giøre al hendes Møie til intet.

Fierde og sidste Scene.

Leonore. Hieronimus. Leander. Leonard.

Leonard. Ja, ryggesløse og vanartige Søn! han tør sige det, og søge sin Ære deri. Her seer I ham! her seer I en Fader, som søgte Trøst i en Datters Arme, der ved sin Omhu, ved sin Kierlighed og Ømhed forlindrede alle de bitre Hiertenag, som en uværdig Søn, paa hvilken han ilde havde spildt sin Godhed, opvakte hos ham.

Leander (sagte.) Retfærdige Himmel! hvilket Syn!

Hieron. O jeg ulykſalige Mand! jeg kan neppe troe mine egne Øine! Du ødelægger din ſtakkels fattige Mand, for at underholde en Ødeland af en Fader! Ja, du havde gyldige Aarſager til at tie; du vidſte, hvad I fortiente begge to, og jeg ſkal ogſaa ſnart blive ſkilt ved ham.

Leonore. O min Fader! der ſeer De Ulykkerne, ſom jeg ſpaaede Dem; men derſom mit Liv er Dem kiært, ſaa beſværger jeg Dem at gaae herfra. Jeg beder Dem derom, for al den Kiærligheds Skyld, ſom De ſtedſe har baaret for mig.

Leander (ſagte) Hvilken Uret har jeg ikke giort min Søſter, og hvor beſkiæmmer ikke hendes Forhold mig!

Hieron. Han gaae herfra? Nei, han ſkal faae Lov at bie, indtil jeg kan faae fat paa dem, der kan ſætte mig i Sikkerhed for hans Beſøgelſer.

Leonore. O min allerkiæreſte Mand! derſom du nogenſinde har elſket mig, ſaa hav Medynk med mig! Jeg beſværger dig derom, ved alt det helligt er, for din egen Skyld, for dine Børns Skyld, for den Kiærligheds Skyld, ſom du bør vente dig af dem, ſaa forglem ikke heller, du er min Fader ſkyldig! Ved det Baand, der har ſammenbundet os, er du tillige bleven forbunden med ham. Jeg forlanger ingen Gaver af dig til ham; jeg beder dig allene paa mine Knæ, ikke at ſtyrte ham i Ulykke! og jeg forſikrer dig, at

ham

han aldrig skal nyde det ringeste af mig, uden hvad jeg kan erhverve med mine Hænders Arbeide.

Hieron. Med dine Hænders Arbeide! — Dersom du kan fortiene noget med dem, hører det da ikke mig til? Og mon jeg skulde underholde dig, som ikke har bragt mig en Skilling med, paa det du med dine Hænders Arbeide skulde føde en doven Fader, der har sat Sit paa en slet Maade overstyr? Nei, lad hans Creditorer føde ham. — Pernille! Pernille!

Leander (i en heftig Bevægelse.) Holdt! — hvad vil De gisre?

Leonore (løber hen og omfavner sin Fader) Ubarmhiertige Mand! du skal blive af med mig med. Jeg slipper ikke min Fader; jeg vil følge med ham, hvor hans Ulykke fører ham hen.

Leonard. Uværdige Svigersøn! jeg fortiener den Ulykke, du vil berede mig, fordi jeg ikke udforskede dig nøiere, førend jeg betroede slig en Skat i saa slet og nedrigt et Menneskes Hænder; men Himlen har velsignet mig for hendes Skyld. Der, læs dette Brev, som jeg for to Timer siden har faaet med Posten! og saa vil I deri finde hendes Dyds Belønning; men tænk ikke, at Lasten skal nyde Deel i den.

Hieron. (læser Brevet, og naar han har læst, tager han Hatten af, som han hidindtil har havt paa Hovedet.)

Min Herre!

"Jeg har den Ære at berette Dem, at der for fire "Uger siden kom en Mand hid fra Indien, navn-

"lig

"lig Orontes. Strax efter hans Ankomst blev han "syg, og i hans Sygdom sagde han mig, at han "var barnfød i Kjøbenhavn, og havde en Broder i "Live, ved Navn Leonard, som jeg maatte lade det "vide, ifald han kom noget til, siden det var hans "eeneste Arving. Han døde for tre Dage siden, "og jeg har sat hans efterladte Midler, som beløber "sig til 300,000 Gylden, i Banqven, indtil De "vil faae Anstalter til at tage imod dem. Jeg for"bliver , Deres

Amsterdam den — skyldigste Tiener

Christian van Orsoy & Zoonen."

Det glæder mig inderligen paa Deres Vegne, min Herre! og jeg haaber, at De ikke tager mig min forrige Opførsel ilde op. En Mand, som ikke har andet end sin Løn, og tillige Børn, maa være meer paaseende for deres Skyld; end ellers. Men dersom det kan udslette min Forseele, saa har De at befale over mit hele Huus.

Leonard. Nei, jeg skal ingen Uleilighed foraarge eder — Kom, min Leonore! du forsikrede mig nyligen, at du ikke vil forlade mig, men dele mit Fængsel med mig; kom nu, og nyd den Velsignelse med dine Børn hos mig, som Himlen har givet mig til dig.

Leonore. O min Fader! da jeg gav Dem denne Forsikring, var det min Pligt at forlade Alting, for

at

at trøste Dem; men nu kan jeg ikke forlade min Mand. Tilgiv ham, og saa er jeg fuldkommen lykkelig. Denne Hændelse vil tilveiebringe mig hans Fortrolighed; thi herefter skal jeg aldrig have noget at dølge for ham, siden jeg kan aabenbar vise min Pligt imod Dem; og saa er jeg vis paa, at han vil blive den bedste Mand imod mig.

Leonard. O min Leonore! jeg kan ikke skilles fra dig. Denne uventede Lykke er mig allene kiær, fordi jeg ved den kan nyde din bestandige Nærværelse; og siden du nu vil blive hos din uartige Mand, saa kan jeg tilgive ham for saavidt, at jeg kan taale hans Nærværelse; men hverken han eller din uværdige Broder skal nyde Godt af min Velstand: den er givet mig til en Belønning for din Dyd, og den skal høre dig og dine Børn til.

Leonore. Min allerkiæreste Fader! dersom De vil give mig en fuldkommen Prøve paa Deres Kiærlighed, saa gienkald denne haarde Dom, og tilgiv min Broder. Hans Hierte blev forhærdet ved slette Menneskers Omgang, og ved det han blev berøvet Deres Raad og Formaninger; men nu, han igien kan nyde dem, saa vil de, og især Deres ypperlige Exempel, paa ny giøre ham værdig til sin Faders Kiærlighed.

Leander. Ja, min hierte Fader! jeg forsikrer Dem paa det helligste, at jeg af yderste Kræfter skal

stræbe at fortiene Deres Kiærlighed, og ved min Lydighed og ordentlige Opførsel at udslette hos den allerbedste Fader Erindringen af mine forrige Vildfarelser, og af den Kummer, de har foraarsaget ham. (Han kaster sig paa Knæ.) Lad mig altsaa, indtil mit Forhold fortiener det erholde Forladelse for min Søsters Skyld, og skienk mig Deres Godhed igien!

Leonard. Staa op! jeg tilgiver dig for din Søsters Skyld, indtil dit Forhold fortiener det. I hvor store Fordele end Himlen har skienket mig i Dag, saa vil min Lykke dog ikke blive fuldkommen, dersom du ikke opfylder dit Løfte. Thi vær forvisset om, at alle Lykkens Gaver ikke kan lægge det Saar i en Faders Hierte, som et vanartigt Barn giver det; ligesom jeg derimod har erfaret, at dens haardeste Stød kan formildes, og det største Tab fuldkommen erstattes af en øm og kiærlig Datter.

F. W. Wiwet.

Justitsraad og Generalfiskal.

Født 1728, død 1790.

Som Holbergs egentlige Discipel kan man anse denne Skuespildigter, hvis tvende Skuespil: den Forsængelige (hans Ungdomsarbeide), *Datum in Blanco*, og Enke- og Liig-Kassen, samtlig vise større Kiendskab til Verden og dens Scener, end til Theatret, og dets Regler. Nedenstaaende Prøve er taget af det mellemste af de nysnævnte Stykker.

Datum in Blanco, første Acts femte og siette Scene.

Femte Scene.

Damon. Henrich.

Dam. Naa, Henrich! hvad Fortrøstninger giver du mig?

Henr. Kan Fortrøstninger hielpe, saa har jeg nok; men rede Penge har jeg ikke for nærværende Tid.

Dam. Lad mig høre nogle af dine Fortrøstninger.

Henr. Dersom Herren vilde falde i Sinde, at pakke alt sit Guds i en Koffert —

Dam. Skal jeg da gaae nogen?

Henr. Det er ei saa min Mening; bi stedt: svøbe sig i en Surtout —

Dam.

Dam. Hvad vil den Snak sige?

Henr. Sætte sig paa en Postvogn —

Dam. Videre.

Henr. Kiøre hiem til sine Forældre —

Dam. Videre.

Henr. Og bede dem om Forladelse: saa er jeg vis paa, at han blev vel imodtaget, og hans Giæld derefter betalt.

Dam. Du giver Fortrøstning som en Kieltring; mener du, at jeg vil tømme Byen som en Bedrager?

Henr. Mig synes, det var bedre, end at blive i den med samme Character.

Dam. Du skal ei bekymre dig derom. — Men har du ingensteds i Dag været i Byen?

Henr. Jo, mange Steder.

Dam. Men Penge?

Henr. Ingen Penge.

Dam. Jeg veed, her maa dog være Penge i Byen.

Henr. Jo, Penge er der dog vel; thi Byen er, Himlen skee Lov! ei for nylig udplyndret.

Dam. Kan da jeg, som har rige Forældre, ei faae Penge til Laans?

Henr. Det kunde vel gaae an, vare ikke tvende Aarsager.

Dam. Hvilke ere de?

Henr. Den første Aarsag er, at Somme ei vil laane; og den anden, at Alle ei vil laane til os.

Dam. Det er jo Et og det Samme. Men hvad kan de da vel sige?

Henr. Dersom man skal skiøtte om, hvad Folk sige, saa tale Somme om Caution eller Pant; Andre ere mere uforskammede, og tale om Sølv- eller Guldpant. Men for visse Aarsagers Skyld afslog jeg saadanne Forslag.

Dam. Ei, du Slyngel! du lyver.

Henr. Nei men gior jeg ikke, Herre! jeg har derfor optegnet mine Forretninger paa en Liste; thi jeg har mærket, at paa nogen Tid slaaer min Hukommelse mig feil. Vil Herren høre?

Dam. Lad mig høre!

Henr. (tager Papiret op af Lommen, og læser.)

"Anno 1777 Datum ut supra været hos Følgende: 1) Jesper Dünnbier (det maa nok være "paa Dansk Jesper Tyndtøl) i den forgyldte "Svik; han laaner ikke uden paa Sengeklæder, "hvortil jeg taug stille, siden vi have ingen uden "til Leie."

Her maa jeg erindre Herren, at i Gaar var Maaneden ude; derfor maa Konen, som leier os Klæderne have sine Penge, ellers komme vi herefter til at staae og sove.

Dam. Sladder! Videre.

Henr.

Henr. (læser.)

"2) Cornelius Skalk, der for nogle Aar siden er "kommen fra Vesterhavet, han forlangede Cau- "tion, og foreslog dertil en holsteensk Skipper.

Her finder jeg et lidet NB. Ja, det er sandt, i Morgen kommer den Skipper, som laante Herren tredive Rigsdaler imod en Anviisning paa Herrens kiære Forældre, hvilken de ikke vilde betale; han bad Diævlen teje sig, om han ikke vilde have sine Penge.

Dam. Videre.

Henr. (læser.)

"3) Corfitz Trækholt, som handler paa femte "Haand, han var ei hiemme, men paa Auction "at sælge Pantegods; hans Husholderske, med "det eene Øie, lovede, han skulle komme om faa "Timer.

Dam. Det letter mig lidt om Hiertet.

Henr. Ja jeg blev saa glad, at jeg strax forærede hende en stor Appelsin, som en Citronkone forærede mig, fordi jeg skulde erindre Herren om Betaling for de to hundrede Østers, vi fik i Fior. Mamsellen blev saa glad, at hun stak den paa en Riisqvist, og sagde, at hun i Morgen vilde have den paa sit Bryst, da hun skal være Brudepige.

Dam. Mener du, han vil komme?

Henr. Ja, han kommer vist; thi hun raabte ud af Vinduet til mig, efter at jeg var gaaet: han skal komme strax.

Dam.

Dam. Det er godt; men i Nødsfald, om han slog feil, er der da ingen anden?

Henr. Jo, her er flere.

Dam. Lad mig høre.

Henr. (læser.)

"4) Abelone Smek, afgangne Jens Hyrekubskes "høistbedrøvede Efterleverske.

Men jeg kom forbandet ilde afsted, siden der stod en gammel Regning ubetalt, som dog var for min Tid.

Dam. Ja du er en ærlig Karl. — Men mere.

Henr. (læser.)

"5) Peer Snustobak, som paa den Tid ei "havde Stunder, da han studerede til sin juridiske "Attestats. Resten vare Jøder, som vel alle lo- "vede godt, men loe mig ud, da jeg var kom- "men uden for Døren, een undtagen, som vist "kommer.

Dam. Er det nu til Ende?

Henr. Nei, det Bedste er tilbage.

Dam. Lad mig høre.

Henr. (læser.)

"At dette saaledes er passeret, som anført er, "tilstaaes under min egen Haands Underskrift, "og forseglede Locus Sigillus. Hafnia den "5 hujus.

Henrich Petersen,
mam. prop.

Dam.

Dam. Hvad vil det sige?

Henr. Det siger meget, Herre! men endnu mere, om det stod i en indbunden Bog.

Dam. Du er en Nar. — Men har her ingen af dem været endnu?

Henr. Af Narre har her været endeel.

Dam. Ei, Dosmer! jeg sørger, om ingen af dem paa din phantastiske Liste har været her.

Henr. Ingen af dem, men andre.

Dam. Hvilke vare de?

Henr. Det var Vintapperens Svend, som vilde have en Regning betalt — Haarskiæreren, som opsagde os Huldskab og Troskab, — og Pigen med Maden, som beklagede, at hun ei kunde faae noget i Slagterboden uden Penge; hun havde ellers noget forbander Nyt at fortælle.

Dam. Jeg spørger ei om nogen, som vil kræve mig; men...

Henr. Ja, saa var her to Mester-Skomagere, som vilde kræve mig for et Par Støvler.

Dam. To Mesterskomagere om et Par Støvler?

Henr. Ja, Herre! man skulde snart forsværge, at der var saadan Enighed imellem Laugsbrødre; men det er ganske sandt, hvad jeg nu vil fortælle. Jeg behøvede et Par Støvler; men som jeg af Erfarenhed havde lært, at de uden Caution, Pant eller Penge ei blive mig leverede, saa bestillede jeg hos een Skoma-

ger

ger eet Par, og hos en anden eet Par, og betingede mig hos dem begge, at de skulde sende mig een hiem, for at prøve den. Den ene vidste ei af den anden, og enhver af dem tænkte: hvad kan han bruge een Støvle til? Hver sendte mig derfor sin, og saaledes fik jeg et Par.

Dam. Det var et Bedragerie, som jeg ei kan taale at skee i mit Liberi.

Henr. Nei, det skeede ei heller i Herrens Liberi, thi jeg havde det samme Tid hos en Skrædersvend at hielpe tilrette, og denne havde laant mig saalænge sin Kiole.

Dam. Lad saa være. Men hvad var det for Nyt, Pigen fortalte dig?

Henr. Hun fortalte noget om en forestaaende Krig.

Dam. Hvad kommer det mig ved? Jeg har ikke i Sinde at applicere mig dertil.

Henr. Jeg ei heller, Herre! Men om vi skulle komme i samme, hvordan vil det da gaae?

Dam. Ei, Sladder! det passer sig ei her.

Henr. Gid det var Sladder, Herre! men Ulykken er os nærmere, end vi troe. Ak, Herre! løs Eders Kaarde fra Assistencehuset; I kommer til at bruge den.

Dam. Hvad vil det sige?

Henr. Det vil sige saa meget, at den Jomfru, som Herren frier til, hverken vil ægte ham eller nogen anden, end en Officeer; og disse Folk ere ikke gode at drive af Quarteer.

Dam. Jeg har nok mærket noget dertil; men det skal vel finde sig. — Giv mig nu min Mad. (Henrich gaaer, og dækker Bordet; imedens taler Damon for sig selv.) Er det ei særdeles, at mine Forældre ei vil sende mig flere Penge? — Det er sandt! de have flere Børn — Men jeg er jo den ældste Søn — Jeg har fortæret nogle Skillinger; men hvortil? til alt det, som er galant. Min Ridehest har jeg holdet — Jeg har ført mig vel op i Klæder — giort Foræringer til smukke Fruentimmer — tracteret gode Venner, baade i Byen og udenfor — vidst i honette Selskaber at spille Triset og Loup: alt det er jo noget, som sigter til min Lykkes Befordring, og min Families Ære. Jeg spiller dem dog et Puds, dersom jeg kunde faae Ja af Faderen til den smukke Leonore; Moderens frygter jeg ikke for, og da følger vel Jomfruens med. Vil ikkun ei min ene Rival snappe hende bort! dog nei! Forældrene passe paa hende. Kagerkarlen frygter jeg ikke for, thi da tager hun heller mig; men Penge maa jeg endelig have paa denne Tid, for at indløse min bedste Klædning fra Assistencehuset, desuden og for at giøre nogle smaae Presents. — Naa, Henrich! er Maden paa Bordet?

Henr.

Henr. Ja, Herre! Alting er færdigt. Her er en stegt And, som vel bliver den sidste fra dette Sted, og der staaer Viin, Vand, og tvende Glas.

Dam. Gaae hen, og slaae Skaaden for Døren.

Henr. Det skal skee.

(Han gior det. Damon sætter sig ned. Henrich staaer bag ved Stolen, i det samme bankes der paa Døren.)

Dam. Hør! det banker; det er dog uforskammet, at man ikke kan have Madro.

Henr. Ja vist er det, Herre! Gid det var En, som vilde skye os Penge! men jeg tvivler derpaa. Jeg vil kige under et forborgent Hul her paa Døren, for at see, hvo det er. (Han gaaer hen, og kommer tilbage.) Vi ere om en Hals, Herre! det er Skrædderen, Mester Dreisnit.

Dam. Lad ham staae, og banke.

Henr. Det gaaer paa min Siæl ei an, Herre! han gaaer ei herfra, saalænge der er en Splint i Døren. Jeg kiender ham; han har været med i Beleiringen for Bergen-op-Zoom, og har endnu en Kugle i sin ene Læg. — Hør, hvor han gir paa!

Dam. Hvor skal jeg hen? her er ikkun een Dør paa denne Stue.

Henr. Herre! spring bag Skiermbrettet.

Dam. Men saa kommer han der, for at see, om jeg er i Sengen.

Henr. Nei, det skal jeg nok afværge.

Dam. Ja vel da. (Han gaaer bag Skiermbrettet.)

Henr. (gaaer hen, og slaaer Skaaden sagte fra, springer i Hast hen, og sætter sig ned ved Bordet, havende sin Hat paa, og raaber høit): Hier ein!

Siette Scene.

Henrich. Skrædderen. Damon.

Skræd. (kommer ind). Guten Dag, Krigskammerat!

Henr. Serviteur, Herr Magister!

Skræd. Praet is gut koop, seegt de Hollander; jeg har staaet her und banked und kunde intet komme ind.

Henr. Det har jeg ei hørt; jeg var oppe i min Herres Garderobe. Men hvorfore kom I ei ind?

Skræd. Jeg veed, jeg kan jo ikke giennem' lukte Døren gaaen.

Henr. Har Døren været lukket? det troer jeg ei. Men hvad er til Tieneste?

Skræd. Min Regning, som er 94 Rdlr. 3 Mk. 12 Skill.

Henr. Bagatelle. Maaskee min Herre kommer; sid ned saalænge. (Skrædderen sætter sig ned. Henrich tager til Maden, og ædr graadig, drikker et Glas Vin, og siger): Sundhed, Mester!

Skræd. Ich danke. I leve høit.

Henr. Saa leben wir alle Tage. Jeg vil sige Her, Mester! min Herre, som for det meeste spiser ude,

ude, regner det ei saa noie. Maa jeg byde Jer et Glas Viin med?

Skræd. Ich danke. (Henrich skienker i det andet Glas: Skrædderen drikker, sigende): Det skal være Herrens Gesundheit.

Henr. Det er han værd, den brave Herre.

Skræd. Men, maae jeg spørge, hvorfor lader I mig saa ofte lauffen, og nu dritten Mahl om min Regning.

Henr. Hør, Mester! I er en god Skræder, I hedder Dreisnit, jeg troer og, I svarer til Eders Navn; og naar min Herre leverer Jer nogle Alen Klæde, forstaaer I ved tre Snit at skiære en Kiole til ham, en Vest til Jer, og et Par Buxer til jer lille Søn; men at min Herre skulde, efter at være tre Gange krævet, betale, det var ham ikke anstændigt. Men lad os ei nu tale derom. — Skaal, Mester! Professionen leve!

(De stode Glassene imod hverandre.)

Skræd. Ich danke paa Professionens Vegne.

Henr. Hør, Mester! jeg mærker nok, min Herre ei kommer hiem saa hastig. Jeg skal sørge for Jeres Regning.

Skræd. Gut, Herr Heinrich!

(Skrædderen reiser sig, og gaaer.)

Henr. (følger ham til Døren med sit Glas i Haanden, sigende): Min Compliment hiemme.

Skræd. Serviteur.

Dam. (kigende frem af Skiermbrettet, og siger): Gik han?

Henr. Ja, og det meget fornøiet.

Dam. (træder frem til Bordet. Ei, du Slyngel! har du ikke spiist min Mad?

(Vil give ham Ohrefigen.)

Henr. Slaa mig ei, Herre! hvad jeg har giort, var for vort fælleds Bedste.

Dam. Nei, Dumdristige! for dit eget Bedste.

Henr. Hør, Herre! uden at bruge min Mave til Vidne, som maaskee kunde ansees for et villigt Vidne, maa jeg forestille tvende Ting. Først: hvorledes skulde jeg faae den bandsatte Karl fra Halsen, uden at byde ham et Glas Viin? og for det andet: hvorledes kunde jeg byde ham det, uden at drikke selv? Han havde ellers siddet endnu, og maaskee til ud paa Aftenen, Maden staaet her og bleven fordærvet paa Bordet, og Herren i tusinde Angester bag Skiermbrettet; nu gik alle tre Ting godt.

Dam. Men Maden, Næsviis?

Henr. Herre! naar Viin hører til Maden, saa hører og Mad til Vinen. — Men der kommer Herr Torsik Trækholt.

C. Olufsen,

født 1760,

Professor i Agerdyrkningsvidenskaben.

Denne ypperlige Comikers Prøvestykke, Guldbaasen, der udkom uden Forfatters Navn, overraskede alle, ikke blot ved den høist vittige og muntre Dialog, men især ved den mesterlige Skildring af lavcomiske Situationer og Sæder; til et Exempel derpaa afskrives nedenfor nogle Scener af dette Slags. Efter længe at have hvilet, har han nylig givet os Skuespillet Rosenkjæderne, som, skiøndt egentlig hørende til den saakaldte høiere Comedie, bærer kiendelige Spor af samme Aand og Haand.

Guldbaasen, 2den Acts 10de, 11te, 12te, 13de og 14de Scene.

Tiende Scene.

Jfr. Ebeltoft. Ebeltoft. Rasmus Skytte (med en gammel Dragt, halter). Hans Hiulmand (er eensiet)

Ebelt. See her, Søster, hvilke Trabantere jeg har, for en Feils Skyld. Med et Par saadanne Karle kan man jage Retfærdigheden ind i et Musehul. — Gaae nu, og kald paa Hr. Visberg. Han skal selv høre, hvad de have at sige.

Jfr. Ebelt. Jeg skal strax kalde paa ham.

(Hun gaaer.)

Ellevte

Elleve te Scene.

Ebeltoft. Rasmus Skytte. Hans Hiulmand.

Ebelt. Nu, Karle, kan I nu begribe det?

Rasmus. Hr. Forvalter! De kiender os, og veed, vi ere paalidelige Folk. Det er ikke den første Gang, vi har havt med hinanden at bestille.

Hans. Det galeste er, at Bønderne saae os begge ude i Skoven den hele Dag over.

Ebelt. Det siger intet. I kommer til at sværge ved et fremmed Ting langt herfra, hvor ingen kiender Jer. Nu kommer Herr Visberg, og vil selv snakke med Jer; pas saa vel paa Jeres Roller.

Rasmus. Jeg behøver ingen Formøninger, Herr Forvalter! jeg passer altid mine Ting. De huske nok den Gang, jeg var henne hos Møllæren, for at sige ham, hvad jeg vilde vidne imod ham. Den Gang passede jeg min Rolle saa godt, at jeg blev kastet ud af Mølleslugen ned i Gaarden paa Kanten af et Svinetrug, saa jeg vil komme til at hinke min hele Livstid. Hans slap dog nogenledes.

Hans. Ja den Gang slap jeg. Gid jeg kunde sagt det samme, da jeg laae i Huulveien, for at slaae Arme og Been i Stykker paa Sivert Slagter. Men Fanden tage ham; han var stærkere end jeg.

Rasmus. Slog han da Hiet ud paa dig?

Hans. Nei gjorde han ikke; det var Synd at lyve ham paa; men han slog mig til Jorden, saa

Sia-

Siælen løftede sig fra Kroppen; og som jeg laae der, kom hans Satans Hund, og tyggede paa mig, som jeg var et Stykke vaadt Læder. Han gramsede mig i Hovedet, og saa blev Diet hængende paa een af hans Tænder, og fik Lyst til at følge med.

Rasmus. Det kommer deraf, Herr Forvalter! at man ikke vælger sine Folk ret. Det kunde jeg saa net have giort langt bedre med en lille bitte Kugle.

Ebelt. Skam dig! jeg vilde jo ikke skille ham ved Livet.

Rasmus. Bevar os! hvem vilde vel skille ham ved Livet? Bare en lille Kugle gjennem Armen, eller det Tykke af Laaret; det døer ingen af.

Tolvte Scene.

Visberg. Jfr. Ebeltoft. De Forrige.

Ebelt. Her, gunstige Herre! seer De de to brave Mænd, som ikke pleie at fare med Løgn. De vil vidne mod Herr Landsvig.

Visb. Veed I ogsaa vist, Børn! at det var ham, som solgte Isbeen Daasen?

Rasmus. Ja, naadige Herre! det kan vi giøre vor Ed paa, naar og hvor det skal være. Da vi gik til Roeskilde Kroe, kom Herr Landsvig ridende forbi os i fuld Galop, fra Kroen af, og han raabte endnu, i det han reed forbi: god Dag, god Dag, min kiære Rasmus! hvorledes lever han? — Hørte du ikke det, Hans?

Hans.

Hans. Jo vist. Og da vi sad i Kroen, og hørte Isden og Humlesøreren snakke sammen, saa beskrev Isden den, der havde solgt ham Daasen, saa livagtig, at vi strax kunde begribe, det maatte være Herr Landsvig. Han sagde, det var en middelmaadig høi Person, med mørkt Haar, og at han saae godt ud. Han sagde og, at han havde en grøn Kiole paa, og Hoivstøvler.

Jfr. Ebelt. Seer De! er det ikke, som jeg sagde?

Rasmus. Og en rund Hat med en smal Galon omkring Pullen.

Hans. Rigtig; og at han var ridende paa en brun Hest.

Jfr. Ebelt. Bliver det ikke bedre og bedre?

Ebelt. Om gunstige Herre har lagt Mærke dertil, saa er det netop Herr Landsvigs Ridehabit.

Jfr. Ebelt. Vist er det! det kan jo ingen anden være. Kan det vel, bedste Ven?

Visb. Der er ingen Tvivl om, at det jo er ham. Han fortiener ingen Medlidenhed. Herr Forvalter! hav nu den Godhed at føre disse to Mænd til Procurator Faldsmaal, og lad ham strax udtage Stævning imod ham.

Ebelt. Ja, gunstige Herre! siden De endelig saa vil have det.

(Visberg og Jfr. Ebeltoft gaaer.)

Tre-

Trettende Scene.

Ebeltoft. Rasmus. Hans.

Ebelt. Men det siger jeg Jer, Børn! at I, inden der falder Dom i Sagen, maa være betænkte paa en rimelig Udflugt til at sige. I har taget Feil. I kan nok begribe, det er ikke min Mening, at det skal gaae saa vidt; thi for det første er det vel ikke saa let at faae ham i Slaveriet, for det andet er det dog Synd, siden det dog er Løgn. Jeg vil kun, for en Feils Skyld, holde ham mistænkt i nogen Tid.

Rasmus. Det er os det samme, Hr. Forvalter! vi skal nok hitte paa en Udflugt.

Fiortende Scene.

Ifr. Ebeltoft. De Forrige.

Ifr. Ebelt. Ham har vi. Men jeg maae og snakke noget med disse gode Mænd. Hør nu, Børn! lad mig see, I passe Jeres Ting, og især at I holde reen Mund; det skal ikke være Jer Skade.

Rasmus. Herr Forvalteren er en raisonabel Mand, Jomfru! og derfor kan man og tiene ham med Fornøielse. Vi har havt med hinanden at giøre for i Dag.

Ebelt. Ja, ja, ti kun dermed.

Rasmus. Tie kan jeg saa godt som den bedste, naar man stopper Munden at sige. De tredive Rigsdaler, jeg fik for min Hefte, giorde godt.

Ebelt.

Ebelt. Ti kun dermed; jeg vil ikke berømmes.

Hans. Fik du tredive Rigsdaler for din snavs Hofte? og jeg fik kun ti for mit gode Øie. Herr Forvalter! det er jo jødisk.

Ebelt. Er det ikke nok for et Øie? Du har jo eet igjen.

Rasmus. Hvad Snak, Hans! det var jo ikke mere værd; det duede jo intet. Det hang ned af Hovedet paa dig, som et Løgæble paa en Green; det havde været i Krig før.

Hans. Ja, det kan jeg bitter Død ikke være tient med. Slaaer nu en Her eller en Smed det andet ud paa mig til, saa gaaer jeg jo saa blind som en nyfødt Hundehvalp. Jeg maae have mere, Herr Forvalter! Jeg fik ved samme Leilighed endnu elleve Huller i Ansigtet og paa Kroppen, som De gav mig intet for. Min hele Krop var jo saa fuld af Huller, som en Tiggerkiole.

Ebelt. Du er altid saa ufornøielig. Hvad skal Du have for dine Huller?

Hans. Jeg tænker, Herr Forvalter! som jeg vilde sige, saa en tre Rigsdaler for Stykket.

Ebelt. Tre Rigsdaler for Stykket! Du er en uforskammet Vurderingsmand.

Hans. Vurdere kan jeg, trods den bedste; det lærte jeg i forrige Tider, da Forvalteren brugte mig til at vurdere Brøstfæld i Vandrnes Ctervboer.

Ras-

Rasmus. Tre Rigsdaler for Stykket er ikke for meget, Herr Forvalter! havde det endda været ordentlige Prygl; men der er Hundebid, og maaskee Hunden ovenikiøbet har været gal.

Ebelt. Vil din Skielm bestyrke ham i hans Uforskammenhed?

Rasmus. Det er min Tro ikke for meget, Herr Forvalter! Jeg kan vide det paa mig selv. Vi to har endnu en lille Sag sammen. Det Hul, jeg fik i Hovedet forgangen Aar, da Brændeviinsingvirenterne vare her, staaer endnu paa Regning.

Ebelt. Alt bedre og bedre! Hvormeget skal det koste?

Rasmus. Det er i det mindste syv Gange saa stort, som noget af Hanses; men det er det samme; De skal have det for tyve Rigsdaler, hvorved De endda faaer adskillige smaa Skrammer i Kiøbet; men jeg maa desuden have tre Rigsdaler aarlig, thi det er en aaben Skade.

Ebelt. Du er den største Gavtyv af en Jøde, eller Jøde af en Gavtyv, der er til. Tyve Rigsdaler, og tre Rigsdaler aarlig!

Rasmus. Jeg kan umulig have mindre, Herr Forvalter! end tre Rigsdaler aarlig: to til Salve, og een til Parykkens Vedligeholdelse.

Ebelt. I Kieltringer! giorde jeg Jer Jeres Ret, skulde jeg prygle Jer, saa Jer hele syndige Krop skul-

de

de blive til et eneste Hul, som Jeres Hundesjæle kunde fare ud af. Bilder I lumpen Pak, I Galgenknebler, Jer ind, at I kan trække mig op, fordi jeg giør Jer den Ære, at bruge Jer?

Rasmus. Ho ho! ikke saa ivrig, lille Far; hvad Æren angaaer, da har han vel intet at snakke om.

Ifr. Ebelt. (gaaer imellem dem). For Guds Skyld! giør ingen Allarm.

Hans. Hvem vil han prygle, lille Papa?

Rasmus. Hvem er Kieltring, lumpen Pak, Galgeknebel, min Bror?

Ifr. Ebelt. Vær dog stille, Born!

Ebelt. Kan I ikke give Tid; I ere saa hidsige. Kan vi ikke snakke sammen med det Gode? for en Feils Skyld.

Hans. Det forstaaer sig, vi kan; det er jo altsammen med det Gode.

Ebelt. I ere saa urimelige med Jeres Regninger. Men siden I dog har fortient noget, saa vil jeg betale Jer, hvad I forlanger; en anden Gang vil vi giøre Accord i Forveien, for en Feils Skyld.

Rasmus. Det er det bedste. Naar det saa er bestemt, hvad vi skal have for sønderslagne Hofter, aabne Huller i Hovedet og andensteds, for Øine, og saa videre, saa behøve vi blot at læse vores Tart efter, og saa har vi intet at blive uens om.

Hans.

Hans. Saa Herr Forvalteren vil betale os vore Regninger?

Ebelt. Ja, det lover jeg Jer, og her har I tyve Rigsdaler paa Haanden.

Rasmus. Herr Forvalteren er et raisonabelt Gemyt; vi skal saamænd ogsaa tiene ham ærlig og redelig.

Hans. Ja, det var Synd andet.

Ebelt. Det er godt, Børn. Gaa nu hen til Værtshuset, og bi der, til jeg kommer. Men een af Jer skal først gaae til Procurator Faldsmaal, og sige ham, at han maa være der om et Quarteers Tid; jeg vil møde ham der.

(Rasmus og Hans gaae.)

J. C. Tode.

(See f. Deel. S. 192.)

Den Menneskekundskab, Vittighed og frugtbare Lune, der udmærker denne sindrige Skribents øvrige Arbeider, ere ogsaa hans Skuespils Særkiende; blandt hvilke især det første, Sœofficererne, hvoraf her meddeeles nogle Scener, har giort en særdeles Lykke paa Skuepladsen, og opføres endnu stedse med fortient Bifald.

Sœofficererne, 4de Acts 5te, 6te, 7de, 8de og 9de Scene.

Femte Scene.

Lord Bellamy. King.

Lord B. De er Herr Lieutenant King?

King. Ja, min Herre! Og hvem er De, om jeg maae spørge?

Lord B. Jeg er Lord Rosmond. Jeg kommer for at giøre Dem et Forslag, som De baade vil finde fordeelagtigt og behageligt. Det er bekjendt, at Admiral Balfour har været meget ubillig imod Dem —

King. Og hvor er det bekiendt?

Lord B. O! hos mange Personer af Rang og Credit. De lastè Admiralen høiligen for den Uret, han har giort Dem.

King.

King. Meget artigt. Mange Personer af Rang og Credit laste Admiralen, fordi han har giort mig Uret: og ingen hielper mig til at faae Ret. Store Folk giorde bedre, om de taug reent stille, end at de snakke om en forurettet Mand, uden at giøre noget for ham.

Lord B. Man vil giøre noget for Dem; man vil give Dem Leilighed til den fuldstændigste Hævn over ham.

King. Jeg forlanger ingen Hævn; jeg ønsker allene at faae Ret. Det er Hævn nok, at min Uskyldighed kommer for Dagen.

Lord. B. Men det er billigt, at han ikke slipper dermed; han bør ogsaa straffes. Saaen er denne: Han har giort sig Fiender, ligegodt paa hvad Maade, og man vil ydmyge ham, ved at sætte ham ud af Tieneſten; man vil lægge Sag an imod ham, og derved haaber man at føre sig det velgrundede Had til Nytte, som man formoder, De bærer til ham.

King. Gud! hvad maae jeg høre! Man vil lægge Sag an imod en Mand, for at styrte ham! ikke til Rettens Haandhævelse, ikke til Tieneſtens Gavn, ikke til Flagets Ære, men for at styrte ham! Hvilke Tider! hvilke forbandede Tider! Og til saadan en skiændig Kabale vil man bruge mig? Saa nedrige Tanker tør man have om mig, at man troer, Had og Hævngierrighed skal bevæge mig til at laane en Haand

til

til at fælde ham? Nu! jeg er falden dybt nok, naar man allerede tør vove at giøre mig saadant et Forslag!

Lord B. Tro kuns, min kiære Ven! De skal ikke fortryde det; De kan være forsikret om en hastig Befordring. Jeg kan allerede i Forveien ønske Dem til Lykke med Kapitains Karakteer; og De maa unde mig den Glæde, at jeg tør forstrække Dem de Bekostninger, som saadan en Forfremmelse pleier at medføre. Forsmaa ikke disse hundrede Guineer; De kan erstatte dem, naar Deres Omstændigheder tillader det.

(Han vil give ham en Pung med Guld.)

King (spodsk). Og hvad skulde denne Kapitainskarakter og disse hundrede Guineer koste?

Lord B. Intet videre, end at De vil umage Dem ned til Portsmouth, naar De bliver stevnet, og da vidne, at Admiralen havde kunnet tage en fiendtlig Koffardiskaade.

King. Jeg tænkte det nok. Mylord! behold Deres Stikpenge; jeg har sagt Dem, jeg forlanger ingen anden Hævn over den, der har giort mig Uret, end at jeg maae bevise det paa den rette Maade. Det skulde smerte mig, dersom jeg blev kaldt op for at vidne imod min Admiral i en Sag, som ikke var saa ganske reen; thi slette Folk kunde tænke, at jeg giorde det med Glæde, og at jeg sagde mere, end jeg vidste. Men hvad denne Koffardiskaade angaaer, saa kan jeg være ganske rolig; jeg har ikke nødig at hielpe til Admiral

miral Balfours Fald imod min Villie. Han er fuldkommen uskyldig; det veed ingen bedre end jeg; jeg har bestandigen krydset og reconnoisceret rundt omkring Eskadren.

Lord B. Men naar der nu findes de, der vil gisre Ed paa, at det forholder sig saaledes?

King. Saa er det nogle slette Folk, som har ladt sig kiøbe til at svarge sig Fanden i Vold. Og lad allene den Dag komme, da Sagen foretages, saa skal jeg ikke blive borte. Jeg skal vidne, han har ikke seet Spor af en Kosfardiskaade paa det hele Togt; og jeg vil see den, der tør vidne anderledes. Det er ikke mere, end jeg skylder ham.

Lord B. Men det var jo urimeligt, om De vilde gisre mere for ham, end han har giort, eller nogen Tid vil gisre for Dem. Det Had, han engang har viist, lader han viss aldrig fare.

King. Hvor kan De vide det? At han har havt slette Tanker om mig, deri er tilforladeligen en Fuxsvantser Skyld. Og naar hans Øine engang bliver aabnede, saa bliver han min Ven igien; det tvivler jeg aldeles ikke paa. Men om han end var min uforsonlige Fiende, saa vilde jeg dog gisre alt, hvad jeg kunde, for at redde ham i denne Sag, baade som en ærlig Mand, og som en Engelskmand og Officeer.

Lord B. Naa? Og hvad vil De sige dermed?

King. For en ærlig Mand er det altid en Glæde, naar han kan hielpe til, at Retten har sin Gang, at Sandhed kommer for Lyset, og at Ondskab falder i sin egen Snare. Og som Engelskmand og Søofficeer bør jeg ønske, Admiral Balfour maae beholde Commando; thi han er en af de bedste Admiraler, vi har. Han tiener Kongen som en brav Mand, og han gior Fædrenelandet og Etaten Ære.

Lord B. Og har sat Dem ud af Tieneſten!

King. Ei! hvad vil det ſige? Han kan gierne være en god Admiral, endskiøndt han engang har lat det sig forblinde af en Hientiener. Desuden er Skaden for Tieneſten ikke saa stor, at jeg har mistet Commando over en Kutter; om jeg eller en anden fører den, det kan være det samme, naar den kun føres af en brav Officeer; og der er brave Folk nok foruden mig.

Lord B. Altsaa er Deres Beslutning —

King. At ikke handle som en slet Karl imod en brav Mand.

Lord B. Herr Lieutenant! De støder af en falsk Ærekiærhed Forfremmelse og Understøttelse fra Dem; De er i slette Omstændigheder, og i yderste Trang.

King. Der har vi det! (Han seer paa sine Klæder.) Det har jeg denne Anseelse at takke for. Ah! det er den haardeſte Skiebne, der trykker Fattigdom, at man tænker, den altid ledsages af Nederdrægtighed. Men vilde

viid, Mylord! at Dyd og Ære ligesaa gierne findes under en usel Kiole, som under Baand og Stierne.

Lord B. Men saa tænker Verden ikke. Sæt sig da ud af denne slette Anseelse; tag imod den Hielp —

King. Endnu engang, Mylord! jeg tager ingen Stikpenge! forbandet være den, som giver dem, og den, som tager dem. Jeg vil ikke blive en Skielm, for al den Herlighed, en Skielm nogentid er kommen til. Nei, Mylord! det maae være nogle slette Mennesker, som har sendt Dem i saadant et lumpent Ærinde.

(Han vender sig fra ham.)

Lord B. (gaaende). Vær forsikkret, De skal erfare Virkningen af Deres Gienstridighed.

King (allene, i det han sætter sig). Det troer jeg gierne. Du seer ogsaa ud til at være saadan en Mameluk, som hykler for dem, der sidde ved Roret, og bedrager dem i en Taage, at de holde af for en slet Karl, og seile en brav Mand i Sænk.

Siette Scene.

Macleech. King.

Macl. Tillad mig, Hr. Lieutenant! at jeg maae sætte mig hos Dem; det er en sand Glæde for mig, naar jeg kan sidde ved saadan en kiæk Søofficeers Side.

King. Og hvoraf veed De, hvem jeg er?

Macl. Min ædle Ven, Hr. Lieutenant Ellis, har sagt mig, hvem De er; han har fortalt mig saa meget Godt om Dem, at jeg ret har længtes efter den Ære og Fornøjelse af Deres nærmere Bekiendtskab.

King. Ikke det allene, men ogsaa mit Venskab staaer til Deres Tieneste, naar jeg er vis paa, De er det værd. Der er ingen Ting, som man nu omstunder maae være mere knap med, end sit Venskab, allermeest naar man er i mine Omstændigheder; thi jeg har intet mere i Verden at give bort.

Macl. Det hører jeg, og det giør mig meget ondt; det er altid smerteligt for en Patriot og Menneskeven, at see en nyttig Borger i Staten —

King. Maae jeg spørge, hvem De er?

Macl. Mit Navn er Moses Macleech. Jeg har i nogle Aar været bosiddende i Holland; men da Krigen begyndte, kom jeg tilbage til mit Fædreneland, for at give min lille Skiærv til Statens Tarv.

King. De lever maaskee af Handelen?

Macl. Ja, tildeels af Negotien, tildeels af mine Midler: og af dem lader jeg den Trængende leve med, allerhelst af Deres Etat; thi for den har jeg en særdeles Høiagtelse og Kiærlighed. Vor Sømagt er en Muur, en levende Muur omkring Fædernelandet; Ulykken er, at denne Muur faaer saa mange Huller: den ene gode Steen pilles ud og kastes bort efter den anden. Sandt at sige, det gaaer aalt til; men hvis er Skylden? er det ikke Regieringens?

King.

King. Hør, min Ven! jeg er ingen Hykler, og jeg for min Person har ingen Aarsag til at berømme Regieringen; men jeg kan ikke taale, at Folk, som ikke forstaae mere af Statssager, end en Botellerer af Ovekort; vil laste Regieringen ved alle Leiligheder. Vore Fiender maae hyre alle disse Krabater, som løbe omkring, og udbrede Misfornøielse iblandt Undersaatterne, paa en Tid da Enighed alene kan redde os fra Undergang.

Macl. Ja ja! man har godt ved at snakke, saalænge man er uden for; men den, der lider Uret, har dog Feie til at klage.

King. Men han skal ikke gaae og klynke uden Nytte, som en Kierling, eller giøre sig gal som en, der har forspillet sine Penge. Han skal anvende alle anstændige Midler til at blive hørt; han skal tale som en Mand, for at beskiæmme dem, der enten af Uvidenhed eller med Flid har forestillet Tingen anderledes, end den er. Er det en Hykler, som holder de Øine lukkede, der burde see, saa skal han støde ham tilside; og er hans Røst for svag, saa skal han gaae til en og anden brav Mand, som baade har Kredit og er bekiendt for at tale Sandhed. For ham skal han klage sin Skiebne, og bede ham antage sin Sag.

Macl. Men naar nu saadan en Mand ikke vil tale paa det rette Sted, og med fornødent Eftertryk?

King. Saa er han ikke den, han holdes for at

være.

være. Af saadanne Skrydere er jeg og bleven narret. Men naar man ingen Hielp kan vente af brave Folk, saa maa man vente den af slette Karle.

Macl. Hvordan?

King. Jo, naar en Fursvantser begynder at snige sig ind hos en stor Mand, saa er der ingen værre efter ham, end de, der ere ligesaa gode som han. De stræbe at rive ham af Pinden, ikke for at gavne Fædrenelandet, men for at faae hans Plads.

Macl. Men det kan vare længe; og alle Forurettede ere ikke saa taalmodige, som De. Mangen en stolt Gemand har forladt et utaknemmeligt Fædreneland, og er gaaet til Amerika, hvor man skionner bedre paa Fortieneſter.

King. For at tiene imod deres Konge og Fædreneland! De Kieltringer!

Macl. Hvorfor skulde de ikke hevne sig paa det Land, som har forskudt dem?

King. Hvad? Nævn mig den, som nogentid er uskyldig bleven forskudt af sin Konge og af sit Fædreneland. Jeg var tilfreds, det hele Ministerium og det hele Parlament forfulgte og forjagede mig, saa skulde jeg dog derfor ikke blive min Konges og mit Fædrenelands Fiende. Min Konge er og bliver dog altid min Fader, og mine Medborgere mine Brødre. Gode Gud! hvilken styg Tanke, at væbne sig, at drage Sværdet imod sin Konge og sit Fædreneland!

Macl.

Macl. Men naar dette kiære Fædreneland lod Dem sulte ihiel, lod Dem gaae under Vanære, som en unyttig Borger i Staten?

King. Ei hvad! heller unyttig Borger end en Forræder! heller sulte og krepere som en ærlig Mand, end trives som en Kieltring!

Macl. Hvad er da Amerikanerne?

King. Deres Forhold bedømmer jeg ikke; men en indfødt Engelskmand er ingen Amerikaner. Desuden er det noget ganske Andet at stride for Frihed og Eiendomme, end at stride for Hævn.

Macl. Ikke blot for Hævn, Hr. Lieutenant! men ogsaa for en god Løn.

King. Naa! hvad Løn kan holde skadesløs for Ærens Tab, og komme Samvittigheden til at tie? det gad jeg dog hørt-

Macl. (afsides). Hvem veed, om han ikke giver sig endda? han er fattig. (Til King.) Seer De, enhver Lieutenant, som tar Tieneste, faaer firesindstyve Pund til Reisepenge.

King (afsides.) Ha ha! er du een af de Karle! (høit.) Det er da nok firesindstyve Pund i amerikanske Bancosedler? Det er ogsaa lidt nok.

Macl. (afsides.) Han kommer. (høit.) Nei, firesindstyve Pund i Guld, i gode fuldvægtige Guincer, saa ubefilede, som jeg faaer dem fra Banken.

King. Altsaa er De nok een af Dem, som hverver underhaanden for Amerikanerne? Kan jeg forlade mig derpaa?

Macl. Ja, sandt at sige, Herr Lieutenant! jeg har saadan en lille Commission, og den har jeg forrettet i Holland saavelsom i Engelland til alle Parters Fornøielse; og jeg haaber, De vil føre sig min ringe Tieneste til Nytte.

King. Elendige Hykler! du taler om nyttige Borgere i Staten, om Patriotismus og Menneskekiærlighed, og du driver den skiændigste Haandtering, som den nedrigste Skielm kan falde til? Du væbner Engelskmænd imod Engelskmænd, Brødre imod Brødre, og du vil være Patriot og Menneskeven? En Diævel er du; men førend du kryber ned igien til det Helvede, som har spyet dig ud, skal jeg give dig noget til Erindring af en brav Mand, som du forgiæves søgte at forføre. Naar jeg gjorde dig din Ret, saa overleverede jeg dig i Øvrighedens Hænder; men jeg er ingen Angiver. Tag altsaa til Takke med dette, til vi sees igien. (Han banker ham.) Her er noget for din Patriotismus —

Macl. Au au, Herr Lieutenant!

King (bankende) Og for din Menneskekiærlighed.

Macl. Au au! Gevalt!

King (bankende.) Ti stille! eller jeg skal give dig til Priis for Pøbelen.

Macl.

Macl. (sagte.) O nei! o nei! Kiære! Au au! Herr Lieutenant! au au!

Syvende Scene.

Trueman. De Forrige.

Truem. Hvad Fanden er her at bestille?

Macl. Ak, kiære Herr Lieutenant! bed for mig!

Truem. Jh see! er det ikke den ædle Menneskeven, som hielper en nyttig Borger i Staten og en værdig Officeer for lumpne 400 Procent? Han har vel ogsaa villet slaae dig, King?

King. Nei, min Broer! ikke slaae, men sælge til Amerikanerne.

Truem. Hvad? er du kommen fra Holland for at agere her baade en Seelenverkooper og en Blodigel? (Til King.) Jeg haaber, du har givet ham en Lusing?

King. Jo, han har faaet saa meget, at jeg er ganske træt.

Truem. Lad mig løse dig af da, at du kan puste; thi af en Forræder maa man gisre Bankekiød for Fanden.

Macl. Ak nei, velbaarne Herr Lieutenant! skaan mig! lad mig slippe! jeg beder Dem allerydmygst. Jeg vil gierne give Dem Deres Forskrivning tilbage.

Truem. Tænker din Knegt, jeg vil true eller prygle dig hin Forskrivning fra? Nei! behold den,

og lad dig hænge med-den. At du ikke skal troe, det er overlagt, for at skille dig ved dit syndige Bytte, saa skal du slippe med det, du har faaet. Bort med dig, Kieltring! møder jeg dig endnu engang, saa skal du kølhales i den nærmeste Pøl, jeg bliver vaer; ikke allene fordi du er en ugudelig Aagerkarl, men fordi du er tillige en sledsk sødtalende Hykler.

(Han jager ham bort.)

Ottende Scene.

Ellis. King. Trueman.

Ellis. Min kiære Broer! jeg har igien to Tidender; den eene er ganske god. Lieutenant Cockburn er kommen tilbage fra Amerika, og opholder sig et Par Dage i London. Vil du nu slaaes med ham, og enten gisre en Ende paa din slette Skiebne som en Mand, eller hevne dig paa din værste Fiende, saa har du nu en god Leilighed.

King. Nei, Ellis! saalænge ingen Krigsret er bleven sat, og een af os frikiendt, skal jeg nok vogte mig for at slaaes. Det er ikke min Ære aliene, som er bleven fornærmet; Kongen, Landet, og Flaget har liidt, og deres Sag maae vi ikke formaste os at afgisre imellem os, og paa saadan en uefterrettelig Maade som en Duel, hvor den Uskyldige ligesaa let kan tabe som den Skyldige. Vi kunde ligesaa gierne

kaste

kaste Terninger om, hvem der skal være en Forræder eller en brav Mand. — Nei, denne gode Tidende var ikke værd at fortælles. Lad os høre den anden.

Ellis. Her er ingen Sikkerhed mere for dig; din Vært har taget Dom over dig, og vil lade dig sætte for Gield. Han har været paa Admiralitets-kaffehuset, og søgt efter dig; og vi maae frygte for, at han finder dig her.

King. Godt. Dette feilede endnu. Jeg havde intet mere tilbage i Verden, end min Frihed; det er billigt, at den gaaer tilligemed alt det Andet.

Niende Scene.

Jack Steady. De Forrige.

King. See der, min gode Baadsmand! er han kommen til London? Naa! nu er han dog vel fuldkommen frisk?

Jack S. Ja, jeg har siddet længe nok paa Grund i Haslar Hospital; men endeligen er jeg dog bleven flot igien. Jeg har nu styret til London for at besøge en Bror, jeg har, og med det samme at høre til Lieutenanten, og see om De er vel, og naar De kommer ud igien; thi for gaaer Jack Steady, ... ! heller ikke ud; de maae saa gjøre ved mig, hvad de vil. — Men maae jeg tale et Ord med Dem apartig?

King (gaaer tilside med ham). Jo nok. Hvad vil han mig?

Jack

Jack S. Det kunde nok maaes saadanne, at De kom ud igien, dersom De vilde tillade...

King. Hvorhan skulde det gaae til?

Jack S. Min Broer har tient i mange Aar hos een af Admiralitetsherrerne. Hans Herre holder meget af ham, og har lovet ham et Levebrød; men min Broer har i Sinde at udbede sig, som en Belønning for hans lange og tree Tieneste, allene dette, at han vil hielpe Dem til at faae Ret over Lieutenant Cockburn, og komme til at føre Deres Kutter igien. Mere forlanger han ikke, = = = = = !

King. Saa? Og det har han nok sat i hans Hoved? Hvilket taabeligt Indfald!

Jack S. Det er ikke saa ganske taabeligt, = = = = ! thi jeg tør sige, Mylord vilde giøre alt, hvad han kunde.

King. Slidder Sladder! Mylord skulde nok skaffe mig Ret for ieres Skyld, naar han ikke har villet skaffe mig den for min egen Skyld.

Jack S. Han har maaskee aldrig vidst hele Sagens Sammenhæng saa godt, som han veed den nu.

King. Og hvem har givet ham denne Oplysning?

Jack S. Det har jeg, = = = = ! Min Broer skaffede mig ham i Tale, og da tog jeg Bladet fra Munden.

King. Og det tør han understaae sig at giøre uden mit Vidende?

Jack

Jack S. Hvi skulde jeg ikke, naar jeg havde saa god en Leilighed? Jeg har ikke sagt andet end Sandhed, = = = = = ! og jeg er vel kun en Baadsmand; men jeg er en ærlig Karl, og mit Vidnesbyrd maae ligesaavel staae til at troes som den Bedstes.

King. Det er det ogsaa; men du skal give det paa det rette Sted, i et Forhør, og ikke i et Forgemak.

Jack S. Ja, jeg veed Fanden, om det var et Forgemak eller Baggemak; men det veed jeg nok, at Mylord Binbury smilte, og sagde: ja ja, min kiære Baadsmand! han taler som en ærlig Karl Det var hans Ord, = = = = = ! Og naar min Bror nu beder ham...

King. Det maae hans Bror ikke understaae sig, det siger jeg ham; min Ære taaler det ikke, og det kan heller ikke nytte. Mylord Binbury vilde tage det meget ilde op.

Jack S. Nei, Herr Lieutenant! troe kuns, han gjorde ikke...

King. Ei hvad forstaaer han deraf? Det gielder om min eller Lieutenant Cockburns Ære. I saadan en Sag skal der en anden Talsmand til, end han, min gode Baadsmand! eller hans Bror.

Jack S. Men den arme Diævel vilde dog saa gierne vise Lieutenanten sin Taknemmelighed for al den Godhed, De har viist imod mig, allerhelst da jeg laae af mine Saar...

King.

King. Vil han endeligen beviſe mig en Villighed, ſaa lad det være denne: Naar en brav Karl, ſom i Tieneſten er bleven en Krøbling, eller ſkeer Uret af ſin Overmand, eller en fattig Sømandsenke søger til hans Herres Dør, ſaa lad ham tale et godt Ord for dem. Hvergang han ſeer ſaadanne nødlidende Mennesker, lad ham tænke paa ſin Brør.

Jack S. Det ſkal han gjøre, Herr Lieutenant! og troe De kuns, han vil gjøre det med Glæde. — Men ſiden vi ikke kan tiene Dem paa den Maade, maa jeg da ikke... Men De maae ikke blive vred; thi det kan jeg, = = = = = ! ikke taale. De er i Trang, Herr Lieutenant! der er en Kryðſer ude efter Dem, ſom tænker at bringe Dem op.

King. Hvoraf veed du det?

Jack S. Saae jeg ham ikke ved Admiralitetet? Jo, Sagen er rigtig nok. Og det ſkal være for ſex og tive Pund, det er hele Klatten; lumpene ſex og tive Pund, = = = = = ! Hvad er ſex og tive Pund for den, ſom har dem? Og om De har dem, eller jeg, det er, = = = = = = ! det ſamme. (Han tar en Skindpung op.) See, her er de. Jeg kan ikke gjøre mange Ord; men tar De dem ikke, ſaa er det ude med mig.

King. Men hvorfor det?

Jack S. Jh jo!, ſaa vil alle Folk ſige, Jack Steady er en Mammeluck; og ingen Baadsmand, ja

ingen

ingen retskaffen Sømand i Flaaden vil drikke mere med mig.

King. Hvad er det for en Snak?

Jack S. Nei, det er, = = = = ! ingen Snak. Seer De, hele Flaaden veed baade, hvor meget jeg skylder Dem, og hvad Prisepenge jeg har faaet udbetalt paa Admiralitetet; og naar Folk nu hører, Lieutenant King er bleven sat for Gield, for lumpne sex og tyve Pund, og Jack Steady var i Land, og vidste det, saa vil De sige: den Jack Steady er et utaknemmeligt Skarn, en Kieltring, som kunde see paa, at hans Lieutenant blev bragt op, og gik til Kvis i et Slutteri.

King. Nei, det har ingen Nød, min kiære Jack! Endnu er jeg ikke bleven bragt op; og naar det skeer, saa bliver der nok Raad. Behold han sine Skillinger; de har kostet ham baade Sved og Blod.

Jack S. Ja, en Sømand kommer ikke saa let til sine Penge, som han bliver af med dem. Til Skibs og imod Fienden er jeg en brav Karl; men naar jeg er i Land, og har Lommen fuld af Penge, saa er jeg en Stakkel. = = =

J. de Vibe.

(S. 216)

Af denne forhen i dette Bind, som elegisk Digter forekommende Forfatter have vi kun eet eneste Stykke; de nysgierrige Mandfolk, aftrykt i Samlingen af nye originale Skuespil fierde Bind. Nedenstaaende Scener meddeles, som Prøve paa den levende og lunefulde Dialog, der er dette Stykkes Hovedfortieneste, og især i dets Nyhed saa fuldelig bødede paa den Mangel af Interesse, den lidet sigende Hovedhandling ellers maatte udbredes over det Hele, der egentlig er skrevet som Modsætning til Goldonis nysgiarrige Fruentimmer.

Anden Scene.

Henrich allene.

Nu frisk Henrich! nu er det, at det skal afgiøres, enten Du skal blive en Matedor, eller en Slyngel al din Livs Tid. Jeg bliver saa heed over al min Krop, naar jeg tænker: kanskee Lisette ikke vil have dig; saa maae jo Pigen være gal. Her har jeg min Herres Bevis om Forvalter-Tieneſten, som jeg kan lægge hende for Næsen, naar alting gaaer i Knibe, og min Person synes jeg heller ikke er at foragte (seer sig i Speilet). Nei Knægten er rask — Vidste jeg nu kun hvad Air jeg skulde give mig — jeg troer, at jeg vil være en frisk Fyr. Fruentimmer synes got om dem — ja just en frisk Fætter vil jeg være (dandser og synger).

Under Jorden giør et Hop
Paa forgyldte Bierge Top,

Gid hun nu kom, mens jeg er i Heden. Men er hun ikke der? Nu friſk Hr. Forvalter! friſk!

(ladende, ſom han ikke ſeer Liſe.)

Under Jorden gior et Hop
Paa forgyldte Bierge-Top.

Tredie Scene.

Liſette. Henrich.

Liſette (ſogende efter noget i Værelſet). Er ikke der Baronens Tiener, hvad mon han vil; (til Henrich) ſkal han tale med nogen, Monſieur Henrich.

Henrich (ſom tilforn).

Under Jorden ꝛc.

Liſette. Jeg troer, at han hverken hører eller ſeer, Henrich!

Henrich (ſeer over Skuldrene). Ach den Teufel! er ikke der Jomfru Liſette? Jo faae den Skam er hun ſaa; (kyſſer hendes Haand) ergebenſter Diener min ſødeſte Jomfru, hvor befinder man ſig? ſovet vel i Nat? drømt brav om Kiereſten?

Liſette. Han er ſærdeles munter i Dag.

Henrich. Ach nei, ſaaledes er jeg alle Dage: Leben und leben laſſen, det er mit Symbolum.

Liſette. Jeg ſynes dog aldrig, at jeg har ſeet ham ſaa munter før.

Henrich. Ja det har nu ſaa ſine Aarſager. Hver Gang jeg tænker paa, at jeg ſkal giſte mig,

bliver jeg, ligesom jeg bliver tosset af lutter Fornsielse.

Lisette. Skal han gifte sig?

Henrich. Jh! ja det er jo naturligt, min Deiligste! (synger) kort sagt Cupido han forsmaaer ei nogen Alder eller Aar.

Lisette. Er han forlovet.

Henrich. Nei ikke aldeles, men jeg tænker med det første at blive det.

Lisette. Det maae være en meget kiøn Pige, som han har Die paa, siden han er saa fornøiet.

Henrich. Jo jeg takker mangfoldig. Det er den største Hiertetyv, som man kan forestille sig; jeg har saamen mange Gange ikke faaet Søvn paa mine Øine for hendes Skyld i otte Dage.

Lisette. I otte Dage. Det tilstaaer jeg.

Henrich. Ja om jeg sagde fiorten, løi jeg ikke.

Lisette. Maa man vide, hvem det er?

Henrich. Kan hun ikke føle det paa sig.

Lisette. Nei, jeg veed ikke, hvordan det skulde gaae til.

Henrich. Ja ja, hun vil ikke ud dermed, men hun har dog vist mærket —

Lisette. Jeg forstaaer ham ikke.

Henrich. Vil hun da endelig, at jeg skal sige hvem det er.

Lisette. Ligesom han synes.

Hen-

Henrich (griber fat paa hende). Hold paa Tyven, hold paa Tyven!

Liſette. Han giør mig ganſke bange. Hvad ſkader ham?

Henrich. Intet, min Prinſeſſe, uden en deſperat Forlibelſe.

Liſette. Han er dog vel ikke forlibt i mig?

Henrich. Jo juſt i hende; lille Skielmsmeſter, og det er at ſige ſterbens forlibt, ſaa at jeg er færdig til at faae en Inflamation i mit Hierte.

Liſette. Da giør det mig ondt for ham; tht jeg agter viſt ikke at læge den.

Henrich. Føler hun da ſlet ingen Tilbøielighed til min Perſon?

Liſette. Nei, det har jeg aldrig mærket.

Henrich. Ja det kan vel komme ſiden, naar vi først blive gift.

Liſette. Han kan være vis paa, at ingen af Delene ſkeer.

Henrich. Aldrig?

Liſette. Aldrig.

Henrich (paa Knæ). Barbar!

Liſette. Giør ſig ingen Ulcilighed.

Henrich. Ach min Gudinde, vær dog ikke ſaa glubſk imod mig.

Liſette. Jeg troer, at han har tabt ſin Forſtand.

Henrich. Vil hun da see mig crepere?

Liſette. Ligeſom han behager.

Henrich. Ach! jeg hører alt Skolen ſynge over mig.

Liſette. Nei, nu maa jeg gaae; thi nu ſeer jeg at han er rigtig gal.

Henrich (reiſer ſig). Nei, nu maa Beviſet for en Dag. (til Liſette) Da tænker jeg dog, at naar hun vidſte, hvad jeg veed, at hun ikke vilde ſlaae ſaa meget paa Nakken til et ſaadant Tilbud.

Liſette. Mener han det.

Henrich. Forvaltere voxe dog ikke heller paa Træer.

Liſette. Hvem taler om Forvaltere?

Henrich (rækkende hende Baronens Beviis).] Hav den Godhed at læſe.

Liſette (læſer for ſig ſelv). Hvad kan dette betyde. Det maae være et oplagt Raad imellem Baronen og hans Tiener. Jeg vil lade ſom jeg ſynes om Henrich, for at faae det at vide.

Henrich. Vær ſaa god at læſe høit.

Liſette (læſer). Naar min Tiener — —

Henrich. Der ſkulde ſtaae min Kammertiener, men det er det ſamme. Enhver veed dog nok, hvad man er; nu videre.

Liſette (læſer). "Naar min Tiener Henrich gifter ſig, ſkal han faae den bedſte Forvaltertieneſte paa

mine

mine Godser, og desuden en ankelig Brude-Gave, dersom jeg bifalder hans Valg."

Henrich. Nu, hvad synes hun?

Lisette. Jeg har den Ære at gratulere. Det er ventelig et godt Levebrød?

Henrich. Ja, tusinde Rigsdaler ere gode at begynde med.

Lisette. Skulde den Tieneste være paa tusinde Rigsdaler?

Henrich. Ja fuldkommen, og dog er endda ikke mit pertas et nelas regnet. Naar jeg har havt den i nogle Aar, saa kanskee jeg knap byttter med min Herre.

Lisette. Det ahnede mig i Sandhed ogsaa. Derfor var jeg lykelig, at jeg ikke troede, hvad han sagde før.

Henrich (for sig selv). Nu giver hun Kiøb. Saaledes ere de alle. Indkomsten, det er Sagen.

Lisette (kielent). Havde jeg den Gang været saa gal, og sagt min Hiertens Mening, saa kunde han nu kiønt leet mig ud.

Henrich (sagte). Nu gaaer det godt, nu maa jeg bruge min Fordeel. (høit) Holder hun da noget af mig?

Lisette. Jeg har altid syntes, at han var en meget elskværdig Person.

Henrich. Hun er kanskee ikke den eneste; men ellers lod det ikke dertil for nylig.

Lisette. Han veed jo nok, at Fruentimmer ikke strax kan sige ja, og jeg anseer ham alt for fornuftig til at troe, at jeg meente det, som jeg sagde før for Spøg.

Henrich. Det var dog, imellem os sagt, lidt grovt. En anden vilde maaskee ikke glemt det saa let; men jeg er en Slave af mine Ord, og derfor skal mit Tilbud endnu staae hende aabent for.

Lisette. Det er alt for stor Lykke for mig. Han kan nok faae dem, som ere baade rigere og fornemmere.

Henrich. Freilig. Aber was thut die Liebe nicht, siger Tydsken. See der min Putte! der er min Haand.

Lisette (slaaer Øinene ned og neier).

Henrich. Kun een Ting fordrer jeg af Dig min Glut: Foielighed, og ikke at holde noget hemmeligt for mig.

Lisette (for sig selv). Nu skal man see, at det kommer.

Henrich. Som for Exempel: Hvad bestilles der i dette Fruentimmer-Selskab? Nu vil jeg see, om hun virkeliz holder noget af mig.

Lisette.

Lisette (for sig selv). Tænkte jeg det ikke nok? (høit) Jeg tænkte ikke at Mandfolk vare saa nysgierrige.

Henrich. Det er just ingen Nysgjerrighed. Det er mest for en Curiositets Skyld, og især for at sætte Prøve paa hendes Kierlighed. Nu hvad bestilles deri?

Lisette. Det tør jeg ikke sige.

Henrich. Snik Snak. Til sin Mand kan man jo sige alting.

Lisette. Han er jo ikke min Mand endnu?

Henrich. Ja, men det kan jeg snart blive. Vi ere nu forlovede. Det er det samme.

Lisette. Ikke aldeles.

Henrich. Nu min Hierte! sig nu din lille Mand, hvad der bestilles, saa skal jeg holde saa meget af Dig.

Lisette (holder Haanden for Øinene). Naar jeg endda kun vidste, at han ikke vilde bryde sit Løfte siden, naar han først fik lokket det af mig.

Henrich. Nei min Siel skal jeg ikke, tro mig nu, vær Du kun rolig min Prægtige. Siig mig, hvad det er, saa skal vi være gift inden i Morgen.

Lisette (leer). Ha ha ha.

Henrich. Ja det maa Du nok lide, Din lille Taske. Nu da, hvad er det nu?

Lisette.

Lisette. Ha ha ha.

Henrich. Troer Du mig ikke?

Lisette. Jo jeg gior, jeg er forbunden for hans Godhed; men jeg kan dog ikke tiene ham.

Henrich. Da kan jeg ogsaa fortælle hende, at der bliver intet af med det andet.

Lisette. Ikke?

Henrich. Nei.

Lisette. Aldrig?

Henrich. Nei aldrig.

Lisette. Barbar!

Henrich. Ja nok.

Lisette. Vær dog ikke saa glubsk imod mig.

Henrich. Det er hendes egen Skyld; naar hun var anderledes, var jeg ogsaa anderledes.

Lisette. Vil han da see mig crepere.

Henrich. Crepeer man vek.

Lisette. Ak jeg elendige Pige, kan han bære den Synd over sit Hierte?

Henrich. Men for Diævelen, hvorfor vil han ikke giøre, som jeg beder hende, saa kan alting blive godt.

Lisette. Ha ha ha! Nei, han er alt for leierlig.

Henrich. Hør nu min lille Pige! lad os nu ikke spøge mere. Engang for alle. Vil hun

være

være Fru Forvalters? Vil hun, eller vil hun ikke?

Lisette. Nei, jeg vil ikke.

Henrich. Hvorfor ikke?

Lisette. Nei, jeg har betænkt mig.

Henrich. Og hvorfor?

Lisette. Jeg har eftertænkt siden, at han blev vist ikke tient med mig. Thi han skal vide, at jeg har saadant et forunderligt Gemyt. Sommetider leer jeg ad alle Ting, og sommetider var jeg i Stand til at give ham et Par Øresigen, naar han var saa næseviis som i Dag.

Henrich. Ja, hun meener nok Kierligheds Klap.

Lisette. Nei, han kan være vis paa, at skiondt jeg har kun smaae Hænder, falder der dog et tungt Slag i dem. Han maatte ikke ønske at forsøge det.

Henrich. Men nu alvorlig. Siig mig nu, hvad der bestilles. Jeg har ikke Tid at vente længer.

Lisette. Nu da, siden det hafter saa meget med ham, saa maae jeg sige ham i Korthed: at han er alt for dum til at narre mig, og dersom han taler snart med hans Herre, beder jeg at hilse ham, at jeg indseer hans Hensigt, men at han kan være forvisset paa, at han aldrig skal faae noget at vide om

Sel-

Selskabet, om han end var ti Gange saa nysgierrig, som han er.

(Her kommer Lisidor ind; men gaaer tilbage og skiuler sig i en Krog, for at høre paa dem).

Henrich. Og jeg kan derimod forsikre lille Jomfru Lisette, at hverken jeg eller min Herre bryde os det mindste om Selskabet. Vi veed meget godt, hvad der bestilles. Vi veed meget godt, at der er Mandfolk deri, derfor holdes det saa hemmeligt, og at hver har sin Galan, og hun har ogsaa sin.

Lisette. Hvoraf veed De da det?

Henrich. Jo min Herre veed det meget got, thi han skal selv derind, og jeg tænker nok ogsaa med Tiden at komme derind, midt for hendes Næse.

Lisette. Og jeg tænker, at han er den allernæseviseste og uforskammede Slyngel, som jeg nogentid har kiendt, som tør tale saaledes om fornemme Damer, og jeg skal i dette Øieblik fortælle det til min Frue, at han kan blive straffet, som han fortiener.

(vil gaae.)

Henrich (holder paa hende). Bevar os, hun er saa hastig. Hun forstod mig ikke ret.

(der raabes paa Lisette.)

Lisette. Slip, man kalder paa mig.

Hen-

Henrich. Jeg meente — —

Liſette. Slip dog!

Henrich. Kun et Par Ord.

(der raabes paa Liſette.)

Liſette. Deres Naade (til Henrich) Slip mig, ſiger jeg.

(giver ham et Par Oreſigen og gaaer).

C. Falsen,

født 1755,

Etatsraad og Justitiarius i Christiania.

Allerede denne talentfulde Digters første Ungdomsarbeider, Sørgespillet Adelson og Salvini, og Lystspillet de svorne Fættere, viiste et ualmindeligt dramatisk Talent, som hans seenere Dages Arbeider ydermere have stadfæstet. Nedenstaaende Prøve er taget af hans nyeste Lystspil Kunstdommeren.

Kunstdommeren, 4de Acts 8de og 9de Scene.

Ottende Scene.

Suzon. Carlin.

(Carlin vil skynde sig igiennem Værelset.)

Suz. Hvorhen saa hastig, Carlin?

Carl. Ei, jeg skal ned og lade spænde for; hele Huset skal jo paa Comedie.

Suz. Ja, jeg med. Vil han følge mig derhen, lille Carlin? jeg skal i anden Pladsloge.

Carl. O ho! blandt alle Kisselinkerne.

Suz. Hm! er deres Chapeauer ved Penge og Impertinents, saa kommer de jo ogsaa i første. Men man seer ret godt i den anden, og det er mig kun om Comedien at gjøre.

Carl.

Carl. Ja, den rare Comedie! men det er ogsaa en rar Mand, der har skrevet den.

Suz. Skal han ikke derhen, Carlin?

Carl. Jo, det forstaaer sig; Herren har foræret mig en Parterrebillet.

Suz. Hør! vil han gisre mig en Tieneste, gode Carlin?

Carl. Nei see, hvor de kan smidske, naar de vil have noget! Nu er det gode Carlin, og lille Carlin baade for og bag; men kommer man engang i sit eget Ærende, saa vripper og vranter de — hm — hm.

Suz. Vil han ikke gisre det, jeg beder ham om, for min Skyld, saa gisr det for Jomfrue Annettes; hende, veed jeg dog, han holder en Klat af.

Carl. Ja, det troer jeg! Var ikke hun, saa havde den lærde Tante og alle hendes Engle jaget mig af Huset for længe siden. Jeg vil gaae i Ilden for hende. Siig, hvad skal jeg gisre?

Suz. Ikke andet, end holde Die med disse Engle, som han kalder dem, med Vennerne af Huset, især med Vicursac. Jeg har giort en Opdagelse.

Carl. Saa? og hvori bestaaer den?

Suz. Ja, det er en Hemmelighed.

Carl. Ha ha! et Fruentimmer og en Hemmelighed! Der er jo en Comedie, der kaldes saa. Kiender hun den?

Suz. Alt, hvad jeg nu kan fortælle ham, er,

at der er et Anlæg i Gierne imod Herr Celicour og den nye Comedie.

Carl. Hvad? for en Ufærd! et Anlæg? De vil dog vel for Fanden ikke pibe den ud, som de giorde forleden ved en rar Comedie om . . . om . . . Ja, nu husker jeg ikke, hvad den hedde.

Suz. Jo, saa omtrent.

Carl. Ei! lad dem pibe ad Fanden, og ikke ad Herr Celicour! Den første, jeg hører pibe, slaaer jeg Piben i Munden, saa den skal ralle ham i Halsen.

Suz. Tys . . . styr sit Mandemod, kiære Carlin . . . det har maaskee ingen Fare. Alt, hvad jeg beder ham om, er, at han blot vil holde Die med dem, og sige mig, hvad han opdager. Naar han kommer, og henter mig, saa skal jeg fortælle ham Alting paa Hiemveien; saa længe kan han vel styre sin Nysgierrighed, han, som er et Mandfolk?

Carl. Men . . .

Suz. Tys . . . der kommer nogen . . . Lad os løbe . . . Underveis skal jeg sige ham Alt, hvad han har at gisre.

Niende Scene.

Fintac. Urania. Annette. Celicour. Durfort. Cantin. Froissé.

Fint. Nu, mine Venner! vi har havt en glad Dag sammen; lad os nu ogsaa faae en glad Aften!

Cant.

Cant. (hvis Ruus er noget tiltaget). Ja, lad os det, Papa! vel talt!

Fint. Jeg anbefaler Dem endnu engang min Ven Celicour og hans Drama.

Froissé. Det er nu, som før, overflødigt. En ung Digter, der til sit Prøvestykke leverer et Mesterværk, om ham kan man sige, som den store Corneille...

Cant. Saa? sagde den store Corneille det? og hvad sagde saa den lille Froissé? Hør! du skal bare klappe, og bestandig holde din Mund.

Fint. Men hvor er Vieursac?

Uran. Han bad mig hilse Selskabet — han er gaaet for at samle flere af vore Venner. (med et betydende Øiekast til Durfort) Dem, mine Herrer! venter han i Foyeen.

Durf. Godt! — Saa kom, Cantin! lad os gaae.

Cant. Hvorhen?

Durf. Til Vieursac; han venter os i Foyeen.

Cant. I Foyeen? faaer man noget at drikke der?

Froissé. Mig synes, at Vennen Cantin trænger ikke til mere.

Cant. Synes du det, min Snut? Ja, men hør — det forstaaer din Vandmand dig ikke paa — det er med at drikke, som med at skrive: naar man først begynder, saa kan man ikke holde op. — Men kom da! lad os gaae til Foyeen.

Fint.

Fint. Men var det ikke bedre, at Cantin kiørte? Dersom De vil, saa kan min Vogn . . .

Cant. Hvad? kiøre? i en Vogn — jeg — fy, Papa! Det er ariſtokratiſk, at kiøre. Hvad vilde Robespierre ſige, om jeg kom kiørende til Conventet? Han lod mig guillotinere levende. Nei! jeg vil gaae paa mine Been, for jeg er en Democrat.

Durf. Jeg ſkal nok ſørge for Cantin.

Cant. Ja, ſørg for, at jeg faaer noget at drikke, for du har Forſtand, det har du.

Fint. Nu vel da, mine Venner! De har alle givet Hr. Celicours Drama Deres Bifald! havde De fordømt det, saa vilde han ſtandſet Opførelſen.

Froiſſé. Det havde været evig Skade.

Fint. Deres Bifald er Borgen for, at det giør lykke. Der er ingen Tvivl om, at De vil underſtøtte det, for det gielder jo om deres egen Ære.

Durf. Vi ſkal giøre vor Pligt.

Froiſſé. Vi gaae alle hen i Parterret, mere for at være Vidner, end Redſkaber til Forfatterens Triumf.

Cant. Ret ſagt, Froiſſé! ja, Triumf.

Celic. Mine Herrer! De giør mig ganſke forvirret; jeg kan ikke ſvare Dem eet til tuſinde.

Cant. Slaae til, Kammerat! naar man kan ſkrive ſom du, saa behøver man ikke at ſvare. Der ſom jeg kunde ſkrive ſaadan en Comedie — men jeg

er

er kun en Dosmer — Dog! bi lidt — naar jeg engang begynder paa det — ja, saa vil jeg skrive mange Comedier — (De lee alle.) Hvad griner I ad? klappe skal I, og ikke grine — Ikke sandt, Jomfrue Annette! vil De ikke klappe dygtig?

Ann. Det forstaaer sig.

Cant. Ja, men hvad kan man vel klappe med saadan en velsignet lille Næve — jo — en Kind maaskee — men en Comedie — Nei, der vil Pundtlæders Næver til.

Uran. Hvor Cantin er munter!

Cant. Ja, og Tante Urania, hun vil klappe, saa de kan høre det i Himmelen.

Uran. En artig Compliment! Har jeg da Pundtlæders Næver?

Cant. Nei — ikke saa at forstaae — nei, allerkiæreste Silke — Atlasses Næver — nei, jeg mente bare — at — jeg mente — Ja, kan der nu Nogen sige mig, hvad det var, jeg mente, saa er han min Mester.

Durf. Kom, kom, Brøvler!

Fint. Farvel, mine Venner! lad os sees igien med Glæde! Hvad mig angaaer, saa kiender De min Svaghed; De veed, at jeg har en Faders Hierte for ethvert fremspirende Talent, og jeg føler de Uroligheder, som kan ængste en ung Forfatter i disse far-

lige Øieblik, ligesaa levende, som det kunde være for mig selv.

Cant. Har ingen Fare, Papa! Hold bare Kjelderen i Stand, og lad Champagneflaskerne staae paa Bordet, naar vi kommer igien; for ethvert Spektakel maa paa gammel Viis endes med en Fest. (Han efterader Lyden af at trække en Kork op.) Svup! forstaaer du, Papa? Evan Euoe!

Durf. Kom! kom! vi maa afsted. — Farvel, Hr. Forfatter! De skal høre til os.

(Han rækker Celicour Haanden. Cantin omfavner ham.)

Froissé. Megen Lykke!

Cant. Nú, Farvel da, min Kammerat! min commiles! Vi sees paa Ærens Bane. Farvel alle sammen!

Fint. (følger dem til Døren.) Farvel, mine Venner! Tag vor Ven Cantin i Agt paa Trapperne! Farvel! farvel!

C. Pram.

(See f. Deel. S. 116.)

Ogsaa blandt vore Skuespilforfattere har denne Digter, ved sine trende Skuespil Negeren, Ægteskabsskolen, og Brønden, erhvervet sig en betydelig Rang. Hvorvel alle tre Stykker endnu ere utrykte, har dog Samleren faaet Forfatterens venskabelige Tilladelse til at meddele følgende Scene, som en Prøve paa hans Diction og Caractertegning. Det er den ottende i fierde Act af Comedien Ægteskabsskolen.

Constance. Vilhelm.

Const. Efter hele seksten Aars Fraskillelse, og en ikke alt for kiærlig Afsked, saa omsider velkommen igien, min Mand, min Vilhelm! Nu! da vi skiltes ad, var det vel ikke Meningen, at vi ret snart skulde sees igien; imidlertid er du hele fire Uger her i Landet; du besøger din Broder, det lader jeg gaae; kiøber et Gods for vor Søn, det ogsaa; men om det saa er min Broder, saa besøger du ham, inden du seer til mig, til din egen Kone. Var det ret?

Vilh. Nu, min Kone! havde jeg vidst, at du ønskede det, saa havde jeg ogsaa været hos dig; men du forlangte jo af mig, da jeg reiste, at vi aldrig mere skulde see hinanden. Du seer, jeg har tænkt paa

vore fælles Anliggender; vor Søn har jeg jo sørget for. — Nu, hvorledes har du levet? og hvorledes lever du?

Const. Ak, Mand! hvorledes? Du veed, hvor inderlig jeg elskede dig! hvorledes kan jeg have levet i de sexten lange bedrøvelige Aar?

Vilh. Nu, jeg elskede dig ogsaa. Det var derfor, jeg tog fra dig. Jeg saae, du var ikke lykkelig med mig, eller jeg stod dig ikke an. Jeg haaber, du har udholdt mit Savn.

Const. Udholdt dit Savn! At du endnu, endnu efter hele sexten Aar, kan begynde i den samme Tone! Jeg udholdt dit Savn! At du ikke mærkede paa mig, hver Dag i de fire Aar, vi levede sammen, hvor ondskabsfuld og egensindig du endda var imod mig, hvor lunefuld, og halstarrig, og arrig du førte dig op ved hver mindste Bagatel; du dog ikke mærkede, og siden har faaet Tid at tænke paa, at jeg elskede dig saa inderlig, saa jeg intet Øieblik kunde leve lykkelig uden dig.

Vilh. Nu, nu, Kone! jeg vilde ikke fornærme...

Const. Kan jeg faae tale et Par Ord, uden at afbrydes, naar jeg skal svare fornuftigt paa de Bebreidelser, han behager at begynde med, det allerførste jeg efter sexten Aar seer ham igien?, Jeg skulde udholdt dit Savn! Sorg og Bedrøvelse, maatte du jo dog see, har giort mig gammel for Tiden; Ensomhed og Kiedsomhed har fortæret mine Leveaar og

mine

mine Kræfter. Nei! det veed vor Herre, jeg har ikke kunnet udholde det, uden paa en jammerlig Maade.

Vilh. Ja ja! det giør mig ondt. Jeg havde haabet....

Const. Jeg veed, hvad du vil sige, Du havde haabet, at jeg havde givet mig tilfreds. Nei, det har du ikke haabet; du har haabet, at Sorgen skulde lægge mig i Graven, har du; det var dit eeneste Haab, saa du kunde faae dig en ny Kone, en frisk ..... Hvem veed, hvormange du har havt derovre paa St. Croix; I lever nok et kiønt Liv derovre. Om det saa var min Søn, saa maatte jeg jo ikke beholde ham, til Lindring i min Sorg; men saa skulde han sættes ud etsteds, hvor jeg aldrig fik enten høre eller spørge til ham.

Vilh. Men det var jo dit eget Ønske; du leed ham jo ikke; du vilde ikke vide af ham at sige.

Const. Eget Ønske! leed ham ikke! Fordi jeg ulykkelige Kone ikke selv havde Mælk til ham, og jeg syntes, du kunde nok have Raad til at lade mig være fri for al den Uleilighed, der er ved smaa Børn, derfor leed jeg ham ikke! derfor maatte du sætte ham ud, som en Hundehvalp! Om jeg nu ogsaa heller havde seet, det havde været en Datter — er jeg derfor en Jesabel, et Uhyre? Og saadan er du endnu efter hele fulde ferten Aar!

Vilh. Nu da, min Kone! jeg skiotter slet ikke om at røre op i det Gamle. Nu faaer du din Søn igien. Nu er han voxen op, og er bleven en brav Karl, som giør os Glæde paa vore gamle Dage. Nu faaer du tilligemed ham en Datter; thi det er jo med dit Minde, han faaer min gamle Vens, din Broder Silkeborgs Datter.

Const. Det har vi det igien, ligesom i gamle Dage: naar du begynder at snakke, saa faaer en Anden aldrig sin Bespv indført. Hvad var alt det, du der sagde? — Jo, vor Ferdinand skal have min Broderdatter Charlotte. Saavidt var det bragt. Men bliver det derved? Nu havde du stevnet min Broder og Charlotte herhid, og her skulde han være; han er ikke kommen. Er det andet end din egen Foranstaltning, at han ikke er her? Du ventede, at jeg ubuden vel torde indfinde mig med; og dersom Tøsen giør nogen Hocuspocus, og ikke strax gaaer dandsende til Brudeskammelen, saa veed jeg meget godt, du har besluttet, der skal intet blive af; det var det fornemmelig, jeg reiste herhid, for at tale et fornuftigt Ord med dig om. Hvad siger du?

Vilh. Jeg siger, at jeg ønsker intet heller, naar Pigen, som Alle siger, er en fortreffelig Pige.

Const. Det er hun; det er en fortreffelig Pige, en allerkiæreste Pige, en tout á fait Pige. Jeg har selv for det allermeste opdraget og dannet hende.

Vilh.

Vilh. Nu, naar saa er, og naar Ferdinand virkelig fortiener hende, og de saa vil have hinanden . . .

Const. Naar, og naar, og naar; det er den gamle Præk! men en Mand skulde være en Mand, og et Ord et Ord; og naar de skulde have hinanden, saa skulde de have hinanden, og saa skulde den hele Præk være ude, synes jeg; og det er fornuftigt, og det er ret, og alt det, du forresten der siger, det er Vrinleri og Visvas; og du er, og bliver den, du altid har været, og det er ikke værdt at tale med dig mere. (Kalder ud af Døren.) Heida! er der Nogen? — Jeg har reist den hele Nat, og er træt, og kan ikke holde ud at skiændes mere med dig. Dig bliver det saa aldrig nogen Udkomme med. (Lise kommer; til Lise.) Viis mig op paa mine Værelser.

Niende Scene.

Vilhelm.

Jo vist er hun den samme. Jeg er bleven lidt ældre; derfor slap jeg for at klamres med hende igien.

K. L. Rahbek.

(See f. Decl. S. 122.)

Hans første, meest tidlige Ungdoms, Skuespil vare af det erotiske Slags; hans eneste Lystspil — thi de latterlig Folsomme er kun en Bearbeidelse af et molieriſt — er Sommeren, der findes i hans prosaiske Forsøgs fierde Deel, og hvoraf her afskrives en Scene til Prøve.

Tredie Acts femte Scene.

Mad. Velsted. Torbenson. Alleborg.

Torbens. God Morgen, Mad. Velsted! god Morgen!

Mad. Velst. God Morgen, Hr. Major! Vi begyndte alt at blive bange, vi ikke skulde have den Fornsielse at see Dem i Dag, da det gik saa hsit op ad Dagen.

Torbens. Saa min Siæl, Madam! jeg begyndte tilsidst at blive bange for det selv: og havde jeg ikke givet mig saa god Tid, var det nok ogsaa skeet; i det mindste havde jeg nok ikke været her endnu.

Mad. Velst. De har dog ingen Malheur havt underveis?

Torbens. Ikke det mindste. Min Kudsk fik bare en lille Rangstrid med nogle Kulsviere; og det er nogle Dievels Mennesker med deres point d'honneur;

neur; for, inden de skulde tillade nogen anden Dødelig eet Pas for dem paa Landeveien, skulde de først kiøre baade hans og deres Vogn i hundrede Stykker.

Mad. Velst. Og hvordan kom De da ud af det?

Torbens. Ah, Madam! jeg har aldrig været meget paaholden paa den Slags Ære; jeg gav altsaa min Kudsk Ordre at cedere. Han, som har en honnette Ambition, paastod i Begyndelsen, at det umulig skikkede sig for en Diable, at cedere en Rad Pindevogne; men da jeg, for det han med Decence kunde drage sig ud af det, tillod ham at bie i Kroen, til Kulsvierprocessionen havde naaet det fornødne Forspring, og ydermere — siden jeg veed, Ørkesløshed er Fandens Hovedpude — gav Vertinden Ordre at occupere ham og min sorte Tiener med en god Frokost og en Flaske Viin, havde han gierne ajournert sin Reise, til der ikke var een Kulsvier mere i Verden, hvis jeg havde vildet.

Alleb. Ja! de Kulsviere ere ret noget insolent Kram.

Torbens. Høflige ere de ikke; men havde De havt den Ulykke, at leve næsten tyve Aar blandt Slaver, som jeg, Hr. Conferentsraad! det mindste Glimt af Frihed vilde være dem kiærkomment, om det end og saae en Smule ud, som Insolence.

Mad. Velst. Jeg veed ikke, om De befaler at trine ned i Lysthuset, og faae lidt Frokost?

Tor-

Torbens. Frokost? og jeg var næsten bange, De var baade færdig med Middagsmad og Caffe. Jeg veed nok, at Middagen i Kiøbenhavn har faaet en fire à fem Timers Udsættelse, og indfinder sig om Vinteren ikke, før Soel er gaaet ned: men paa Landet, troede jeg dog, Morgen, Middag, og Aften gik efter Solen.

Mad. Velst. For Landsbyefolk, Hr. Major! vi Kiøbenhavnere ere Kiøbenhavnere paa Landet, som i Byen.

Torbens. Saa man giør Toilette, og gaaer i Assemblee, og holder Club, og tager i Visit, og er stiv, og stram, og fornem, og kedsommelig herude, ligesom i Kiøbenhavn?

Mad. Velst. Fuldkommen, Hr. Major! Ja, hvem der er af de rette Kiøbenhavnere, giør endogsaa dobbelt Toilette paa Landet, for at faae Has paa den evindelige Tid.

Torbens. Men, naar da Kiøbenhavnere skal have Kiøbenhavn, hvor de er, saa synes jeg, det er underligt, de ikke blive, hvor de kan have det fra første Haand.

Mad. Velst. Det har jeg ogsaa syntes, Hr. Major! men De veed nok, naar Kiøbenhavnere skal være i deres Element, maae de ikke keede sig for godt Kiøb.

Alleb. Og, naar Masoeur Velsted skal være i

sit

sit Element, maae hun mediſere over os og vor Levemaade. Det er dog f. Ex. ganske naturligt, Hr. Major! at det vilde incommodere, at ſpiſe om Sommeren til gammeldags Tid, naar man hele Vinteren for ſine Forretningers Skyld har været nød til . . .

Torbenſ. Om Forladelſe, Hr. Conferentsraad! taale Forretninger ikke Morgenluften nu omſtunder, ſiden man i vore Dage ikke gaaer til dem, før paa den Tid, man var halv færdig med dem i forrige Tider?

Alleb. Morgenſtunden har man til andre vigtige Ting, Hr. Major!

Torbenſ. Som gaae for Forretningerne? ja, jeg har endelig nok mærket, at det, man bliver lønnet for, er det, man gaaer ſidſt og nødigſt til i vore Dage.

Mad. Velſt. Ellers intet Nyt i Kiøbenhavn, Hr. Major?

Torbenſ. I det mindſte intet, jeg fandt intereſſant nok til at fortælle Dem.

Alleb. Bragte Poſten ingen Ting med? Jeg tog ſaa tidlig fra Byen, at . . .

Torbenſ. Poſten? jo, Aviſer! men hvad der ſtaaer i dem, har De nok enten læſt, eller agter at læſe; og det er Mad. Velſted viſt for fornuftig til at bryde ſig om; og hvad andre Løgne, Poſten har bragt med, eller faaer Skyld for, har jeg ikke bekymret mig om; jeg har nok i Aviſernes.

Alleb. Da er De dog ellers nok for at politicere.

Torbenf. O ja! ved det jeg ikke har Lyft at lade min Mund groe til; men, derfom jeg altfaa i en ftor Hungersnød havde maattet lave mig en Ragout paa mine Stövler, vilde De da ogfaa lade mig høre, Hr. Conferentsraad! jeg var ellers nok for at fpife Stövler?

Rad. Velft. De er ftem i Dag, Hr. Major!

Torbenf. Nei, Madam Velfted! men det gaaer mig, fom de fancte Syvfovere, eller fom ham, der fov fig berømt i Grækenland, eller hvor det var; jeg har bortflumret en ftor Deel af mit Liv i fremmede Lande; og da jeg nu endelig er vaagnet, og fkal til at være hiemme igien, holder jeg ikke af alt det, der vil friſte mig til at troe, jeg er ude endnu.

Alleb. Min, Madere! naar Hr. Majoren ingen Frokoſt befaler, faa er det nok Tid at tænke paa Middagsmad, derfom vi ellers vil en Tour til Kilden i Eftermiddag.

Torbenf. Til Kilden? Har De, med Tilladelfe, Tørke her i Egnen, fiden De vil lede mig en to tre Miil til Vands, naar jeg har fpiift?

Alleb. Det er den forfte ftore Kildedag, Hr. Major! hele Verden tager til Kilden i Dag.

Torbenf. Desbedre, fynes jeg, vi kan blive berte; man vil neppe favne os.

Alleb. Ja, men naar der er faa mange Menneſker, er der faa merfomt.

Tor-

Torbens. O ja! for hvem det morer at trædes paa Tæerne, og løbes paa Albuerne.

Alleb. Om aldrig andet, Hr. Major! saa kommer der mange smukke Piger, og dem gider De dog nok seet.

Torbens. O ja, Hr. Conferentsraad! men just fordi jeg overmaade gierne seer smukke Piger, skal jeg frabede mig for mange af dem paa een Plet. Seer De! saa gaaer det altid, som i de Dage, jeg selv vælgte Couleuren til mine Kioler, naar min Skrædder troede at gisre det ret godt, ved at bringe mig tre fire store Prøvekort at vælge iblandt. Der var da gierne saa mange smukke Prøver, at jeg tilsidst ikke syntes om en eeneste; og naar jeg saa endelig lod Valget falde paa een, havde jeg gierne den Lykke, Couleuren ikke var ægte.

Alleb. Ja, saa kommer De til at tage til Takke med et Parti Whist i Eftermiddag.

Torbens. Whist? spille Kiøbenhavnerne ogsaa Whist paa Landet?

Mad. Velst. Ligesom i Kiøbenhavn, Hr. Major! kun med den Forskiel, at paa Landet begynde de, saasnart de staae op.

Alleb. Men man maa dog amusere sine gode Venner med noget, Hr. Major!

Torbens. Agter De da virkelig at være saa kedsommelige, at De i Forveien veed, Kortene vil være bedre Selskab, end De?

Mad. Velst. Men den eneste Gang, jeg var i Clubben, syntes jeg dog, jeg saae Dem spille Vhist.

Torbens. Aa ja, Madam! naar jeg dog skal see paa malede Damer og kedsommelige Knægter, seer jeg ligesaa gierne paa Kløver, Spar, Ruder, og Hierter, som paa andre; og tog jeg ikke meget Feil, Madam! havde De selv ønsket dengang, De havde sat Dem til at spille noget af det, der kaldes Vhist paa en Assembleaften.

Alleb. Men saa veed jeg virkelig ikke, hvad vi skal faae at amusere Dem med.

Torbens. Har De da i Sinde at tage allesammen ud, og lade mig ene blive hiemme?

Mad. Velst. (smilende.) Nei, Hr. Major!

Torbens. Saa var De aldrig bange for at amusere mig; jeg fornøier mig altid mellem mine gode Venner, at sige, naar de vil lade mig fornøie mig selv; rigtig nok kan jeg ikke altid sige det samme, naar Andre tage sig paa at sørge for min Fornøielse.

Mad. Velst. Men det er dog naturligt, Hr. Major! man er bange for, eens gode Venner ikke skal fornøie sig hos een.

Torbens. Har De da nogentid havt Grund til den Frygt, Madam Velsted?

Mad. Velst. (neier.) Hr. Major!

(Arnekiær, Sophie og Hilibek sees oppe i Haugen.)

Torbens. Her er Selskab, seer jeg.

Alleb.

Alleb. Ah nei! den, der gaaer med min Niece, er Advocat Hillbek, og den anden er en Sprogmester Arnekiær, der har gaaet i Skole hos min salig Svoger, og engang imellem besøger min Søster.

Mad. Velst. Han er, saa at sige, min Plejesøn, Hr. Major! han var i vort Huus den Tid, han gik i Skole, og min salig Mand holdt af ham, som det kunde været vort eget Barn.

Torbens. Ah! saa blive vi jo dog paa en vis Maade en famille! det glæder mig; for jeg maae tilstaae Dem, Fremmede, hvor jeg skal fornøie mig, er for mig som en Skylregn, naar jeg skal brænde Fyrværkeri af.

Mad. Velst. Det undrer mig af en Mand, der har levet saa mange Aar mellem Fremmede.

Torbens. Det giorde jeg for at lære det, Madam Velsted! Jeg havde engang i min Ungdom et Hiem her, og det var tilforladelig et godt Hiem; det mistede jeg; og da jeg saa mærkede, jeg skulde til at være fremmed paa Jorden, fandt jeg, det var bedre at være det ethvert andet Sted, end i sit Fædreland; og saa gik jeg til Indien at lære Kunsten fra Grunden af.

Mad. Velst. Lærte De den da?

Torbens. O ja, Madam Velsted! ligesom Vhisten og Politiken; jeg kan det nok, men det morer mig ikke.

P. A. Heiberg.

(See f. Deel. S. 459.)

Neppe har nogen dansk Skuespildigter siden Holbergs Tid forenet saa lykkeligt et Die til at opdage det Latterlige med saa sikker og dristig en Haand til at skildre det. Efterfølgende Scener ere tagne af hans første Lystspil, Forvandlingerne, en mesterlig localiseret Bearbeidelse af en Fortælling af Cervantes. Hans dramatiske Arbeider vare begyndte at samles i to Bind og eet Hæfte, udkomne 1792-1794; men Kiøbenhavns Ildebrand standsede og tildeels ødelagde Samlingen. Af en senere og forøget Udgave er udkommet tre Bind 1806.

Fierde Acts 1ste, 2den, 3die og 4de Scene.

Første Scene.

Plump. Madame Plump.

Plump. Men, kort at fortælle, hvad den Ufærd tænker Tøsen paa, og ikke vil antage et saadant Tilbud? Det skulde være dig i dine unge Dage, Moder! Hilledød! hvor vilde du ikke spidset Øren!

Mad. P. Jeg troer vist, at det maa gaae hende, som det gik mig i den Tid. Jeg havde ogsaa, med Skam at tale om, anseelige Friere; men... (sukker.) Summa Summarum, jeg var bleven forlovet med dig, og saa maatte jeg holde Ord; og jeg kan dog ikke

ikke heller sige, Faerlille! at jeg har fortrydt det. Saaledes troer jeg ogsaa, at nogen anden maa være kommen i Forveien her.

Plump. Naa, siden du troer det, saa kan jeg sige dig, at jeg har samme Tro; kort at fortælle, jeg skal vise dig Noget. Jeg fandt paa Foderkisten Carls Tegneboq, som han havde glemt, og deri saae et Vers, som jeg ikke forstaaer, undtagen at der staaer Christiane deri. See, der er det; du, som er lærd, kan bedst forstaae dig derpaa.

Mad. P. Spot ikke, min kiære Mand! Jeg takker mine Forældre i deres Grav, at de har ladet mig lære noget; og, Summa Summarum, det veed jeg, at naar Andre maae behielpe sig med deres Modersmaal, saa godt som de kan, saa kan jeg læse baade til og fra Bords paa Tydsk.

Plump. Dine Ord i Æren! mener du da ikke, at vor Herre forstaaer dit Modersmaal? og husker du ikke, hvad din Broder Bedemanden siger, som ogsaa er lærd, for han gaaer med sort Kiole; kort at fortælle, han siger, at du gjorde bedre i at læse dine Bønner rent paa Dansk, end radbrække dem paa Tydsk.

Mad. P. Misundelse, pure Misundelse! Summa Summarum, fordi den gode Mand har været i Tydskland, fra Høns flsi op, og til de flsi ned igien, saa indbilder han sig, at han har slugt al Viisdom.

Men det er ikke værd at mundhugges om saadant; lad mig see Verset! (han leverer hende det, og hun læser sagte.) Jeg maa tilstaae, at det er vel skreven.

Plump. Saa meget desto værre —

Mad. P. Saa meget desto bedre —

Plump. Nei! dine Ord i Øren, saa meget desto værre. Kort at fortælle, jeg er bange for, at jeg faaer kiøre Knægten paa Porten, i hvor megen Gavn jeg end har af ham, for hun var dog, for'en Ulykke! alt for feed en Steeg for en Bonde.

Mad. P. Hvorfor skal du kiøre ham bort? Summa Summarum, det er jo uvist, om han selv har skrevet Verset.

Plump. Bitter Kns! dine Ord i Øren, Moer! jeg kiender jo, at det er samme Haand, som har skrevet i Tegnebogen.

Mad. P. Nu lad saa være, saa er der jo mange Christianer til; og desuden saa tvivler jeg paa, at han har giort Verset. Det er saamænd ikke et Vers, som en Bonde kunde finde paa at giøre; for, Summa Summarum, imellem os sagt, saa troer jeg knapt, at jeg skulde kunde giøre et saadant Vers.

Plump. Ja, for en Ulykke! naar saa er, saa er det en anden Sag. Jeg vilde og nødig miste de Knøse af Huset, for det er Folk, som jeg kan slaae Lid til. Men, kort at fortælle, vi maae dog vel have fat paa Tøsen, og faae Sandheden lirket ud af

hende,

hende, for jeg havde dog Lyst at vide, om Knægten har vovet paa at sladdre hende noget for.

Mad. P. Det er ikke mit Raad. Bedre endnu nogen Tid at holde Die med dem, for med Tiden kommer vi nok efter det; og vi kiender hende saa meget, at vi ikke behøver at være bange for hendes Opførsel; men at flyve hende lige i Flankerne nu, det er ikke raadeligt. Summa Summarum, du kiender hendes Gemyt, hvor nær hun kan tage sig en Ting; og om vi nu talte til hende derom, og det ikke forholdt sig saa, da vilde hun græmme sig alt for meget. Derfor, om du vil som jeg, saa skal vi give libt Tid.

Plump. Dine Ord i Ære — Om jeg vil som du? — Kort at fortælle, jeg har altid sagt, at i saadanne Ting har du ti Gange saa stor Forstand, som jeg; og derfor vil jeg gierne lade dig raade.

Mad. P. Jeg maae tilstaae, at du er mig dog en føielig Mand.

Plump. Dine Ord i Ære, det bør jeg være, naar jeg har en god Kone. Ære mod Ære, sagde Ræven, han vendte Bagen mod Solen. — Men see nu! har vi ikke der Fremmede . . . Hvad Dievelen . . .

Anden Scene.

De Forrige. Borgemesteren.

Borgem. God Aften, god Aften, Monsieur Plump!

Plump. Underdanige Tiener, Hr. Etatsraad! Deres Ord i Æren.

Borgem. Jeg er kommen hid for at tale to Ord med Dem i Enrum. (Plump giver sin Kone et Tegn, at hun skal gaae ud). Er dette maaskee Deres Kone?

Plump. Ja, det er Moder, Deres Ord i Æren, Herr Etatsraad!

Borgem. Ja, hun kan gierne blive her. Det, jeg har at tale med Dem om, maa Deres Kone gierne høre. Mit Ærinde er, først at spørge, hvor mange Tienestefolk De holder?

Plump. Deres Ord i Æren, jeg holder to Karle, det er min Sag; Pigerne holder min Kone, og dem maa hun svare for. Kort at fortælle, hver har nok med at feie for sin egen Dør.

Borgem. Hvormange Piger holder De da, Madame?

Mad. P. Summa Summarum, kuns een Tienstepige.

Borgem. Er det da hende, der har Ord for at være en saadan Skiønhed?

Plump. Nei, Deres Ord i Æren; den, der siger, at hun er en Skiønhed, lyver hende bitterdad, skammelig paa; grim er hun nu just ikke heller; hun er, kort at fortælle, som Folk er fleest.

Mad. P. Ti stille, og lad mig svare. Summa Summarum, Deres Velbaarenhed! det er en anden.

Bor-

Borgem. Saa har De jo paa den Maade mere end een Pige?

Mad. P. Nei, vi har kuns een Tienestepige; den anden, som Deres Velbaarenhed behager sige, er smuk, er ikke vores Tienestepige, skiøndt hun giør os ligesaa megen Nytte, som to. Summa Summarum, vi holder hende som vores eget Barn, og naar vi engang døer, saa har vi i Sinde at efterlade hende det Lidet, vi eie.

Plump. Ja, Deres Velbaarenhed! jeg er kuns en Giestgiver; men kort at fortælle, uden at skryde, saa har jeg dog i de sex og tredive Aar, jeg har boet her, lagt mig noget til Bedste, saa at de Reisende kan blive saa vel beværtede her i Huset, som paa noget andet Sted; Deres Ord i Æren.

Borgem. Det kommer nu ikke Sagen ved. Men sig mig, om det er sandt, som man fortæller, at hun skal have saa mange fortræffelige Egenskaber?

Mad. P. Vi har intet sparet paa hende, og Summa Summarum, uden at tale om hendes Lydighed, Fsielighed, Paapassenhed, Taknemmelighed, og andre Dyder, som hun daglig glæder os med, saa har hun en Forstand uden Lige; hun skriver fortræffeligt; regner i Kap med, hvem det skal være; forstaaer baade Tydsk og Fransøsk, og har læst en Pokkers Hoben; synger som en Engel —

Plump. Og taler for sig værre end en Procurator. Kort at fortælle, Fanden veed, hvem hun sigter paa; der er vist ingen af os; Deres Ord i Æren.

Borgem. Det troer jeg vel, naar De ikke er hendes Forældre. Man siger her i Byen, at min Søn er forlibt i hende; har De nogentid hørt eller mærket det?

Mad. P. Ja, at han er forlibt, det har vi mærket; og min Mand og jeg har endog i Dag talt om, hvorledes vi skulde bære os ad i denne Sag.

Borgem. Kan jeg ikke faae hende at see? Jeg ønskede gierne selv at erfare, om Rygtet er grundet, eller ikke.

Plump. Deres Ord i Æren; det skal skee. (gaaer til Døren og raaber) Christiane! Christiane!

Tredie Scene.

De Forrige. Christiane.

Christ. Hvad befaler min Fader? —

(Hun vil gaae tilbage, i det hun seer Borgemesteren.)

Borgem. Kom kuns nærmere, min Pige! vær ikke undseelig!

(Han betragter hende meget nøie.)

Christ. Min Herre! i hvem De saa er, saa gior De ikke vel i, om De opholder sig over en stakkels fattig Pige, som det dog lader til, siden De bes Fuer mig saa nøie.

Bor-

Borgem. Nu, det maa jeg tilstaae, at min Søn har ret viist sin gode Smag, da han har ladet sit Valg falde paa saa mageløs en Skionhed.

Christ. (afsides.) Himmel! hans Søn!

(Tager et Tørklæde op, og torrer Sveden af sig.)

Mad. P. Hvad fattes dig, mit Barn? er du ikke vel?

Christ. Ak nei! Maatte det tillades mig at gaae bort?

Mad. P. Det kan du gierne. — Summa Summarum, Deres Velbaarenhed tager det vel ikke ilde op, at hun gaaer bort? Hun befinder sig ikke vel.

Plump. Gaae ind, og læg dig lidt paa Sengen, min Tøs! kort at fortælle, saa gaaer det vel over.

Borgem. Det gior mig ondt, at hun ikke befinder sig vel. Jeg vil ikke troe, at det skulde være af nogen Betydenhed.

(Hun gaaer.)

Fierde Scene.

Borgemesteren. Plump. Mad. Plump.

Borgem. Jeg maa sige, at Rygtet imod Sædvane har giort mindre af hendes Skienhed, end jeg virkelig befinder den. Overgaaer hendes øvrige Egenskaber Rygtet ligesaa meget som hendes Skionhed, saa maa hun være det fuldkommeste Fruentimmer, jeg

har

har seet. Jeg er nylig kommen hertil, som De veed, men har i lang Tid hørt meget at tale om hende, og har aldrig villet troe at endoaſaa Halvparten deraf var Sandhed. — Men hvem er da Forældrene til et saa ypperligt Fruentimmer?

Plump. Ja, Deres Ord i Ören, mener Deres Velbarenhed, at vi veed det? Nei, for en Ulykke, veed vi det ligesaalidt, som hun veed det selv. Men, kort at fortælle det som Deres Velbaarenhed har Taalmodighed til at høre, saa skal jeg fortælle Dem noget, som bitterdød endnu intet Menneske har faaet lokket ud af mig.

Mad P. Men, Mand! hvor tør du det? Husker du ikke, at du har lovet . . .

Plump. Men, Moder! er det ikke Borgemesteren? Kort at fortælle: huſk paa, hvem du har den Øre at tale med

Borgem. De kan sikkert betroe mig alt, hvad De vil, i denne Henseende, og være vis paa, at jeg ikke skal giøre noget slet Brug deraf.

Mad. P. Om Forladelse, Deres Velbaarenhed! det veed vi. Behag at sidde ned, Summa Summarum, og forsikkrer, at Historien er værd at høre paa.

Borgem. (sætter sig). Jeg vil med Fornøielse høre paa den, især om den kan give nogen Oplysning om denne Ukyndighed.

Plump.

Plump. Deres Ord i Æren, kort at fortælle, det traf i Aaret sytrenhundrede — lad see —

Borgem. Spring Aarstallet forbi!

Plump. Det vil ikke falde mig ind Kort at fortælle; jeg har ellers en god Hukommelse, som for Exempel forleden Dag —

Borgem. O, min Ven! det hører jo ikke til Sagen.

Plump. Deres Ord i Æren. Nu vel da — kort at fortælle, det hændte sig for lidt over ferten Aar siden — det veed jeg, at jeg havde været Skriftgiver dengang omtrent i tvve Aar; var det ikke saa længe siden salig Maren døde?

Mad. P Summa Summarum, fortæl det uden Omstændigheder, for ellers skal jeg.

Plump. Nei! bi nu! Kort at fortælle; det traf da, som jeg siger, ved Pintse-Tider, nei lad see — det var Sanct Hans Tider; for, kort at fortælle, jeg husker endda, at det var meget varmt, saa Kiærne de —

Borgem. Nei, er det intet andet, De vil fortælle mig, saa forgaaer snart Taalmodigheden.

Plump. Jo, jo, Deres Ord i Æren, nu kommer det. Det var kort at fortælle, strax efter Sanct Hansdags-Tider; jeg vilde gaae i Marken at see til mine Folk, som høstede Hø, og om jeg ikke tager Feil, saa var det i Sluderstrups Mark —

Borgem. (reiser sig op). Jeg har ikke Tid at sidde her i et halvt Aar; kan De ikke fortælle det kortere, min Ven! saa lad Deres Kone tale.

Plump. Deres Ord i Æren — kort at fortælle —

Mad. P. Tie nu stille, Mand! og lad mig tale. Summa Summarum, der kom en fornemme Dame reisende, og laae syg her i Huset en storten Dages Tid; der blev hentet Doctor til hende, men vi saae, at hun ikke brugte hans Medicamenter. Derpaa, Summa Summarum, bliver en Dag min Mand og jeg kaldet ind til hende. Hun laae paa Sengen, og hvor forskrækkede bleve vi ikke, da hun skyede mig et nyfødt Pigebarn, det deiligste, vi nogen Tid havde seet. Summa Summarum hun-græd, og forsikkrede os, at det smertede hende inderlig, at hun var nødt til at skiule disse sine Omstændigheder, og bad os opføde dette Barn paa Landet i to Aar, og siden tage det til os, da hun ufeilbarligen til den Tid vilde lade det hente. Men om uopervindelige Hindringer skulde komme i Veien, da maatte vi opføde hende hos os, som en fattig Bondepige, vi havde taget til os, for at gisre vel imod, siden vi ingen Børn selv har, uden at lade hende vide hendes Stand; men dog lade hende lære saa meget, som stod i vores Magt. Summa Summarum, kort efter reiste hun; men inden hun reiste, tog hun et Stykke Perdement, og skrev nogle

Ord

Ord paa, klippede det derpaa i to Stykker med smaa Spidser, saa at der stod et Bogstav paa hver Spidse, gav os det ene Stykke, og bad os bevare det som vores Diesteen, siden vi ikke maatte levere Barnet til nogen, som ikke kunde fremvise Magen dertil, og naar begge Stykkerne bleve sammensatte, skulde Bogstaverne give os den fornødne Oplysning om hende; hun gav os videre nogle Leed af en Guldkiede, som ogsaa skulde være et Tegn, og saa gav hun mig Summa Summarum fire Hundredalers-Sedler.

Plump. Og Moder vidste i Angesten ikke, at det var Penge, førend hun havde stukket dem i Lommen. Kort at fortælle, jeg blev halv vred derover; men siden betænkte jeg mig dog.

Borgem. Men hvad hedd den Frue?

Mad. P. Det veed vi ikke det ringeste af. Vi spurgte Tienerne tidt nok derom; men de svarede, at det var dem forbuden at sige, endogsaa hvor hun kom fra. Summa Summarum, hun reiste, og et halvt Aars Tid derefter fik vi et Brev uden Navn, med et Par hundrede Rigsdaler i; men siden har vi slet ikke hørt et Ord til Moderen, saa hun vist maa være død.

Borgem. Har De da endnu Pergamentet og Guldkieden i Behold?

Mad. P. O ja, det giemmer vi som en Helligdom.

Borgem. Vil De være saa god, at lade mig see begge Delene?

Plump. Deres Ord i Ören, Deres Velbaarenhed! meget gierne! — Moder! der har du Nøglen; du veed jo, at det ligger i Sølvskabet i den forgyldte Sølvdaase, som staaer tæt ved Sølv Kaffekanden. Kort at fortælle, skynd dig noget, og kom igien med det.

(Hun gaaer.)

Prosaisk Sørgespil.

Johannes Evald.

(See s. Deel. S. 215.)

Denne vor ypperste Digters eeneste prosaiske Sørgespil, Rolf Krage, udmærker sig, uagtet sin ikke hældige Fabel, ved Ewaldsk Caractertegning og Dialog. Som en Prøve herpaa afskrives de tvende Heltes, Biarkes og Hialtes, Dødsscene.

Femte Acts anden Scene.

Biarke. Hialte. Rude og Aluilde.

Biarke. Vi flye dog ikke. Men nogen Hylle, som du siger, kan være tienlig. Jeg merker — Ha! nu har jeg stor Lyst at see Odin. Siig mig, Rude! kiære Hustrue! om du seer ham nogensteds!

Rude. Min Biarke! vil du have Lykke at krige fremdeles, da løft dine Øine op til Himmelen, og giør dit Offer til den, som har Magten og Seiren i sin Vold! — Du bliver bleg, du dør, min Biarke!

Biarke. Men jeg har alligevel hevnet mig skiellig paa dem. Der hialp hverken Skiold eller Brynie, hverken Hielm eller Kreft imod dette mit skarpe Sverd. Der laae omkring mig med døde Forrædere ligesom et

Hait

høit stort Bierg. Mig tykkes, Hialte! at du giorde og lyst, hvor du foer frem.

Hialte. Jeg veed intet Sted, hvor tapre og duelige Krigsmænd giordes meer fornødne, end der, hvor jeg stod.

Biarke. Saae du ham, den sterke Svenske, som hug saa dybt i mit Harniisk, igiennem Pandseret, som det havde været Vox? Men jeg hug til ham med min Snertir, og klovede ham lige ned til Brystbenet. Da flyede de andre Riddinger, og turde ikke komme mig nær. — Men jeg veed ikke, hvorledes det er, Hialte! Det bliver mørkt for mine Øine, jeg svimler; laan mig din Arm, Rude!

Rude. Hvad vil du?

Biarke. Foer mig derhen, hvor min Herre faldt — der — ved hans Hoved (huu fører ham hen til Hovedet af Rolfs lig). Jeg føler, at jeg døer. Mine Knæ ryste, og en Mathed, som jeg før aldrig fornam — Hold mig fast, min Rude! Men jeg vil døe leende, som Agner døde; thi jeg døer for min Konge. Dog! at hevne ham, at igiennemstøde Forræderens Hierte, den Lykfalighed, dertil var jeg ikke værdig. Den er en Ædlere forbeholden, maaskee dig, min Hialte! men du blæder stærkere, end jeg.

Hialte. Og jeg kunde være i Valhal, førend du; men Blodet er varmt i mig endnu, og jeg føler ikke, at det formindskes. Bitterhed, — Ha! en

rasende Tanke, som opflammer min hele Siæl, giør, at jeg ikke føler det.

Biarke. Hold mig, min Rude! Her vil jeg døe, ved min Herres Hoved; men tag dig i Agt, at jeg ikke rører ham, naar jeg falder. Ha! min Rude! jeg døer, men jeg døer som en ærlig Mand!

Rude. Du døer som en Helt, min Biarke! Alle, som høre det, skal misunde dig, og mig, som du elskede. Efter tusende Aar skal endnu de unge Møer synge din Roes for deres Brudgomme, de unge Helte, naar de gaae i Kamp for deres Konge, og sige til dem: Fortien at døe, som Biarke døde!

Biarke. Og som Hialte. Kom, Hialte! læg du dig ved din Herres Fødder! at naar de komme, og randsage disse døde Liig, enhver kan see, at vi har trolig tient vor Herre og Konge. Det hindrer ikke, at Ravne og Ørne fortære siden vort Legeme, naar vi ellers døe, som oprigtige og tapre Krigsmænd, paa Valstedet hos vor Konge.

Hialte. Ja, ved min Herres Fødder. Ha! ved Odin, jeg fortiener det ikke!

Aluilde. Ædle Hialte!

Biarke. Min Rude! beste Hustrue! jeg forlader dig; men de kostbare Taarer, som du værdiger mig, de giøre mig det tungt, at forlade dig. Tør dem af, min Rude! Guderne er hos dig. Kan mine Been blive lagte hos Agners, eller hos Rolfs?

(Han falder om, og døer.)

Rude.

Rude. Død er han, denne fortræffelige Mand, den anden af de bedste Mænd, som jeg overlever! i min første Ungdom! Alfader! og paa den samme Dag, som Agner faldt. Ulykkalige Dag! — Biarke! min Biarke! nu er du ikke meer! Jeg skal ikke tiere læse den ømmeste Siæl, ikke den søde Melancholie, ikke dine Venners Dyder, og ikke Fremmedes Modgang i disse Dine; de ere lukkede, for evig lukkede! Heller skal jeg ikke hænge ved din Arm, og lokke hemmelige Dyder af dig, og trette mod din elskværdige Ecrtalenhed, naar du tale om din Rude, og hvem din Svoger var, og om Rolfs Ære; død, død er du! Men jeg vil ikke beklage dig; det er ikke ved Taarer, at jeg skal fortiene at være Biarkes Enke. — Ha Hialte! har du Styrke endnu til at hevne din Ven?

Aluilde. Seer du ikke, at han arbeider med Døden?

Hialte. Ja, ved min Herres Fødder, sagde han, den bedste Mand! at jeg skulde ligge. Sagde han ikke det, Rude? Men jeg vil ikke ligge ved min Herres Fødder!

Hother (som den hele Tid, saavelsom Gevar, er bleven tilstede, staer bagerst paa Theatret): Jeg kan ikke udstaae det længere, Gevar!

Rude. Hvad gior dit Øie saa vildt, Hialte? Dit Ansigt er grummere, end det var i Kampen.

Hial-

Hialte. Ha! jeg betroede... og nu raser denne Tanke i mit Bryst. Jeg Ubesindige; at jeg skulde betroe min Konges Liv i andres Hænder! og, Himmel! til En, som ikke holdt sig det for en Skam, at tiene en Forræder! Hother! Hother! Guderne veed, at jeg intet uædelt kunde tænke om dig; men nu har du giort, at jeg er skyldig i min Konges Død.

Hother (løber hen til Hialte, og Gevar gaaer). Nei, nei, min Hialte! ikke skyldig i din Konges Død, ved alle hellige Guder ikke skyldig! Du kunde ikke have forsvaret Rolf bedre, end jeg forsvarte ham. Bebreid mig ikke, at jeg fulgtes med en Forræder! Guderne har skiult de menneskelige Hierter for dig og for mig.

Hialte. Ha! min Ven! man behøver kun at see den Oprigtige, for at troe ham. Men du adspredede en Taage fra mine Øine; du gior mig det let at døe. Nu, min Hother! nu, har jeg fortient at være din Ven; saa læg mig ved Fødderne af min Konge.

(Hialte falder om i sin Vens Arme; og døer. Hother bærer ham derpaa hen, og lægger ham ved Fødderne af Rolfs Lig.)

Hother. Min Ven! min Ven! En Halvgud maatte ønske sig Dødelighed, for at døe som Hialte.

H. J. Samsøe.

(See f. Decl. S. 103.)

Af denne for tidlig tabte Digters eeneste Sørgespil, Dyveke, afskrive vi den berømte Scene mellem de tvende Brødre, som den mest passende for denne Samlings Bestemmelse.

Fierde Acts ottende Scene.

Slotsherren. Knud Gyldenstierne (kommer).

Knud. Du har ladet mig kalde til dig, min Broder! Hvad vil du?

Slotsh. Jeg har vigtige, meget vigtige Ting at sige dig, baade som Broder, og som Ven.

Knud. Du skal finde begge Dele i mig.

Slotsh. Det veed jeg. — Dog bliver det især Vennen, jeg vil prøve. — Det er meget, det, jeg vil fordre af dig. Kan du for min Skyld overvinde medfødte Fordomme? Kan du glemme — ikke, at den selv er Adelsmand, det fordrer jeg ikke — men at jeg, din Broder, er det?

Knud. Jeg skal aldrig glemme, at du, og jeg, og hver retskaffen Adelsmand var Menneske, før han blev Adelsmand. Men, min Broder! den, som ikke vil fornedre sig selv, maa ikke glemme sin Tids herskende Fordomme.

Slotsh.

Slotsh. Fornedre sig! Kan min Ven og min Broder ikke være stærk nok til at see mig glemme disse Fordomme, saa har jeg udtalt.

Knud. Hør mig, min Broder!

Slotsh. Det behøver jeg ikke. — Jeg veed alt, hvad du vil sige; og jeg læser i dine Øine, at du veed min Beslutning.

Knud. Ja! jeg veed den — vidste den alt længe.

Slotsh. Og taug! skiulte dig for mig? Er det den aabenhiertige, redelige Knud Gyldenstierne? Siig mig, hvad vilde du giøre?

Knud. Forekomme din Vanære.

Slotsh. Og bedrage mig? — Ja gaa; sammenrot dig med dine Adelsmænd. — Jeg har ingen Broder mere. — Stød mig ud af din Families Skiød. — See! jeg overdrager dig mine Rettigheder; vær du Hovedet for denne høie Slægt? — høvmod dig af dine Ahner og Skiolde; jeg foragter dem. — Hvad er du mod mig? Du, en Slave af usle Fordomme! Nu staaer jeg ene i Verden, fri som det første Menneske, Gud skabte — Ingen over mig, uden Gud — ingen Baand, som holde mig tilbage. — Ene lever jeg for dig, ulykkelige, forførte, og forladte Pige! — Din skal jeg være til det sidste Aandedræt. — Lad dem sammensværge sig imod dig og mig — Konge og Adelsmand, Ven og Broder; jeg kiender

ingen Pligter, uden dem, jeg skylder dig, dyrebare tilbedte Veninde! Mit Mod og min Arm skal beskytte dig — og kan jeg ikke, saa skal jeg synke i Graven med dig, der er vor sikre Tilflugt; længselsfuld saae du tit her efter den, arme Dyveke! Er der intet andet tilbage for dig — saa skal du komme der; jeg skal selv følge dig derhen. — See der, stolte Adelsmand! der har du min Beslutning; gaa nu, og giør, hvad du vil.

Knud. Din Heftighed skal ikke bringe mig ud af min Forfatning. — Nu vil jeg tale — min opbragte Broder kan ikke fornærme mig; men han tvinger mig til at tale Sandhed. Først maa jeg sige dig — jeg var kommen til dig, om du end ikke havde ladet mig kalde — jeg vilde sagt dig, hvad jeg nu agter at sige dig. Hør mig! det er ikke mig, som misbilliger din Elskov. — Hvad Lidenskab siger dig, det kan min Fornuft sige mig. Vi skamme os jo ikke ved at ægte det Fruentimmer, som Døden berøvede en kiær Ægtefælle; skulde da den fromme Dyveke, hvis hele Forbrydelse er den, at hun elskede en Konge, som engang nødvendig maatte forlade hende; skulde hun være mindre værd, fordi en bitter Nødvendighed, værre end Døden, giorde hende til Enke? — Nei, min Broder! — i mine Øine er Dyveke en Undtagelse, om hun endog er den eneste.

Slotsh.

Slotsh. Min Broder! nu kiender jeg dig igiem. — Du dømmer mildt som en Ven.

Knud. Men dømmer hele Verden, som du og jeg? — Kunde du endog sætte dig udover din Families Fordomme — har da ikke hele Verden de samme? — ogsaa dem skal du kiæmpe imod. Kan du det? Kan du see dig foragtet, hvor du kommer? udleet af dine Ligemænd, tilbageset af dine Overmænd — kort: udstødt af hver ridderlig Samqvem? — Kan du udholde dette? kan din Dyveke udholde dette? — og naar hun saa ikke kan, naar hun læser Bebreidelse og Kummer i dit Ansigt!

Slotsh. Det skal hun ikke.

Knud. Saa reis da, ægt din Dyveke; — men byt Riddersværdet om for Plovjernet; skiul dig selv i en Bondekofte, og lad Solen afsvide din Dyvekes Skionhed. — Kan du ikke det, saa vent aldrig at blive lykkelig.

Slotsh. Det kan jeg! — Gid jeg kun maatte! — At Dyveke vil blive min for bestandig — det tør jeg kun haabe. — Nu laaner hun mit Navn; om hun siden vil vælge mig, eller Klosteret, det overlader jeg hende selv.

Knud. Og for dette sværmende uvisse Haab vil du udsætte dig og hende for denne Fare?

Slotsh.

Slotsh. Dette Haab udgiør min Lykke. — Hun kan, og vil ikke blive. — Jeg maa følge hende.

Knud. Er det din urokkelige Beslutning?

Slotsh. Ja!

Knud. Nu, saa lad os ikke spilde Ord eller Tid længere. Saa har jeg Andet at sige dig. — Jeg vil tilstaae, at jeg har bragt det saa vidt, at jeg kunde forhindre din Flugt; — men vær rolig, min Broder! jeg vilde ikke bedrage dig. — Dine Hensigter ere robede; for din egen Sikkerheds Skyld maatte jeg ene paatage mig at være den, der vilde tilintetgiøre dem, at ikke den øvrige Familie skulde blande sig deri, og af uforsigtig Iver styrte dig i en uundgaaelig Ulykke.

Slotsh. Veed Sigbrit det ogsaa?

Knud. Ja! — men ogsaa hun har overladt hele Sagen til mig; endog fra den Side er du sikker. Vil du ikke forandre din Beslutning, — nu vel! saa er Alting endnu, som du selv forlod det, kun meget skkrere. Du kan reise, naar du vil.

Slotsh. Min Ven! hvi miskiendte jeg dig?

Knud Selv Overlast skal du ikke frygte for — mine Folk ere færdige paa det første Vink, og de ere mig troe. — Du studser! — ja, min Broder! det kunde maaskee behøves — den hele Sag er ikke saa kiult, som du formodede; — men hold dig rolig,

indtil

indtil jeg siger dig til; jeg staaer dig inde for Alt. — Man vil vogte paa hvert et Skridt af dig; mig mistænker man ikke. — Forlad dig trygt paa mig. — Selv Dyveke, vilde jeg ønske, du vilde overlade til min Omhu.

Slotsh. Hun skal være sikker i mine Arme.

Knud. Din Ret, til at beskytte hende, vil jeg heller ikke betage dig, om det endog var forsigtigere. — Men til Sagen. — Var ikke Aftalen, at gaae til Holland?

Slotsh. Jo!

Knud. Og ifald Vinden ikke blev gunstig inden Midnat, saa til Lybek med Norbys Gallei?

Slotsh. Jo! Jeg seer, du er godt underretter.

Knud. Faaborg har sagt mig Alt.

Slotsh. Oh! nu forstaaer jeg ham.

Knud. Men videre! — Du fører altsaa Dyveke selv ombord — saa hemmeligt, som mulig — hvis ikke, saa lad skee aabenbare, hvad der ikke kan længere skiules — før hende bort med Magt, om du vil. — Men slip hende ikke af dine Arme! mere har du ikke at gisre. Jeg skal værne om eder begge, og jeg lover dig, at ikke et Haar skal blive rørt paa eders Hoved, saalænge jeg er til. Det kan jeg love, mere ikke.

Slotsh. Og det vil du gisre for mig? Det var usselt, om jeg troede, at jeg med Ord skulde kunne

takke

takke dig. — Du er ophøiet over al Tak; — men hvad vil du vove?

Knud. Vover jeg mere, end du? Du vil ikke forlade Dyveke? — vel! jeg forlader heller ikke dig, — og nu nok herom. — Sæt nu, at Alt gaaer godt, har du da intet videre at sige mig?

Slotsh. Mit Regnskab, som Slotsherre; det var just derfor, jeg bad dig komme til mig.

Knud. Du vilde altsaa selv have betroet dig til mig?

Slotsh. Ja!

Knud. Det vilde du? Tak, min Broder! — Men, hvad er saa min Fortieneste?

Slotsh. Jeg ventede meget af dig; kun ikke saa meget.

Knud. Nu, hvor er dit Regnskab? Lad os ikke spilde Tiden!

Slotsh. Det er i megen Uorden.

Knud. Det skal blive bragt i Orden.

Slotsh. Faaborg har bedraget mig for-tituſinde Rigsdaler.

Knud. De skal blive betalte, og han afstraffet — hvad mere?

Slotsh. Det Vigtigste! — Vaag over min Dyvekes Moder. — Hun vil uden Tvivl snart komme efter sin Datter.

Knud.

Knud. Jeg skal selv ledsage hende; hun skal være saa sikker ved min Beskyttelse, som Dyveke ved din.

Slotsh. Saa er jeg rolig.

Knud. Og saa har jeg opnaaet det første af mit Ønske — rolig maa du være, saa vil Alt gaae godt.

Slotsh. Det lover jeg.

Knud. Altsaa Midnatsklokken, eller første gunstige Vind — det er Signalet?

Slotsh. Ja!

Knud. Alting skal være færdigt. — Kuns rolig! Mod og Tillid til mig. — Lover du mig ogsaa det?

Slotsh. Ja, min Broder!

Knud. O! saa har jeg vundet en Ven og en Broder igien! (Vil gaae.)

Slotsh. Kan du tilgive mig, at jeg miskiendte dig?

Knud. Din Tillid skal forsone din Brøde.

Slotsh. Og du vil gaae, uden at give mig dit sidste Farvel? Hvo veed, om vi ikke sidste Gang tale saaledes sammen.

Knud. Jeg behøver mit Mod samlet. — Afskeed giør Hiertet blødt. — Dog — giv mig din Haand!

Slotsh. Tak! inderlig Tak for dit tro Venskab!

Knud. Farvel, min Broder! — Saaledes anstaaer det sig for Gud og Mennesker, at Brødre sige hver-

hverandre det sidste Farvel — som Venner. Nu lad os ogsaa skilles ad, som Mænd; ingen qvindagtig Taare svække vore Kræfter og vort Mod. — Til Kamp, min Broder! for Kiærlighed og for Venskab. — Vi samles til Lykke eller Død. — Dyveke er vort Løsen — ikke sandt?

Slotsh. Dyveke, og Knud!

Knud. Farvel, min Broder!

L. C. Sander,

født 176*,

Professor i Pædagogiken.

Bebudede Dyveke os en dansk Racine, viser Niels Ebbesen os en dansk Corneille, hvis mandige Kraft man vil gienkiende i følgende Scene.

Tredie Acts første Scene.

Dannehoffet.

Ebbesen. Povl Glob. Søren Frost. Stig Andersen. Biskop Tyge. Forsamlede Riddere, Bønder og Klærke.

(Biskop Tyge staaer hele Scenen igiennem for Høi-Alteret. Neden for Alteret Povl Glob, som nu ender sin Tale;

Povl G. Hvad tøve vi længere? behøver jeg at anføre flere Grunde? Eders egen Erfaring i ni samfulde Aar gior al videre Tale overflødig. I har dog vel følt, at Udlændingen ikke oprigtig elsker vort Fædreland? Jeg besværger eder, lader os ile; lader os samle Stemmerne! Ingen Udlænding! Prinds Valdemar være vor Konge.

Nogle Stemmer. Prinds Valdemar! Prinds Valdemar!

Stig A. For Fædrelandets Skyld, vogter eder, Dannemænd! — En Overilelse vilde styrte os alle i

Sorg

Fordærvelse. Jeg beder, tilsteder mig at komme til Orde.

Povl G. Nei, lad ham ikke komme til Orde. Har I ikke fremført Eders Mening? Hvad kan I sige mere? — Lad ham ikke komme til Orde. Han er Udlændingens Vaabendrager. Hans Stemme er forførisk, som Slangens i Eden. Skal denne Hofsnog vanhellige dette Sted?

Tyge. Stille, Ridder Glob! Her for Guds Aasyn gielder ingen Persons Anseelse. Ikke hvad han er, men hvad han siger, skal vi bedømme.

Ebbesen. Dannehoffet nægter ingen udvalgt Jordbrot Stemme.

Povl G. Heller ikke, naar den enkelte Mands strængeste Ret er Uretfærdighed imod alle?

Søren F. Holder du os da for saa svagøiede, at vi ikke skulde skiælne Solens Billede i Aaen fra Solen selv?

Nogle St. Lad os høre Ridder Andersen.

Povl G. (medens han gaaer ned). Aldrig har jeg maattet vige for en Uværdigere.

Stig A. (træder frem for Alteret). Uværdig var jeg dette høitidelige Sted, om den Uret, mig vederfores, et eneste Øieblik kunde bringe mig til at glemme Fædrelandets Vel. Prælater, Riddere, fribaarne Mænd! alle I, hæderlige Dannemænd! hører, og dømmer! Ikke hvad jeg er, men hvad jeg siger, skal I bedømme; saa sagde vor værdige Biskop Tyge.

Søren.

Søren F. Til Sagen, til Sagen!

Stig A. Oh! blomstrede Fred og Vælde trindt omkring os, stod Veien til den ledige Trone saa aaben for Prinds Valdemar, som Veien til vore Hierter, ved Stedets Hellighed sværger jeg, jeg skulde være den første, der hyldede Kong Kristoffers haabefulde Søn. Men skuer omkring eder, Dannemænd! alle Lande og Der ere i forskiellige Pantherrers Vold. I vælge Valdemar! og hvad er Følgen? Igiennem titusinde Brødres Blod maa han vade til Jyllands Trone. Skal den vordende Konge, som Løven, lære at regiere ved at myrde? Og hvo skal laane ham Stridsmænd? Keiser Ludvig? Prægtige Løfter og tordnende Trusler have aldrig endnu slaaet en Kiæmpe, som Hertug Geert — Men om nu end vor værdige Valdemar tiltrygler sig en Hær, (Vee den, der overtaler ham til dette fornedrende Skridt! saa spørger jeg, er det rimeligt, at han seirer over Geert? O Dannemænd! I elske den ædle Valdemar, og frygte ikke, at hans Broders Lod skal vorde hans? Hvo af os har nogensinde hørt eller seet, at Hertug Geert blev overvunden? Hans Gang i Slaget er som Hvalens Gang i Havets Dyb. Brimlende Hære flygte for den i Sunde, Bugter og Strømme.

En Bonde til sin Nabo. Hører du? Han taler herlig.

En Ridder. Det er sandt, stridbar er Geert.

Nogle

Nogle St. Ja! vistnok er han stridbar.

Stig. A. (med tiltagende Varme). O! gid den stridbare Geert var vor Konge! Under hans Banner kunde vi Danske haabe at opleve den store Knuds gyldne Alder igien. Lad Sandheden sammenligne dem begge, Geert og Valdemar! Hvad vi kunde haabe af denne, det har hin allerede opfyldt. O, Brødre! jeg har længe draget igiennem fremmede Lande: jeg har overalt seet og sammenlignet lærde, vise, stridbare, udmærkede Mennesker; og tilsidst har jeg spurgt mig selv: hvo er vort Olds fuldkommeste Mand? Ja, Brødre! endog her, i en Forsamling af hæderlige, af udmærkede Mænd, vover jeg at sige det: Geert... (Endeel af Forsamlingen knurrer hydelig.) Vredes I, Dannemænd! at jeg roser en Fremmed? O! lader os dog ikke blot være Danske! lader os og være Mennesker! Kun Niddingen — ingen stor Mand bør være fremmed for os. —

Nogle St. Nei! nei! ingen stor Mænd fremmed!

Stig A. Og hvo kan nægte, at Geert er stor, som Dommer, Hærfører, og Overherre? Ved Stedets Hellighed sværger jeg, at intet uden oprigtig Beundring har giort mig til Hertugens frivillige Lehnsmand — til Geerts Talsmand. For at følge ham, har jeg endog opoffret den ædle Ebbesens Venskab. Kan I fortænke mig, at jeg taler, som Sandheden byder?

byder? O Brødre! lader os sammenligne med upar-tisk Frimodighed, og lader os saa vælge med mandig Viisdom; Valdemar er ung og uerfaren — stridbar — men uden Hærfører-Kyndighed. Under ham maa vi frygte for Krig, Blodsudgydelse, trykkende Giæld, og, efter al Rimelighed, for hele Landets Ødelæggelse; under Geert kunde vi haabe Fred, Sikkerhed, en trykkende Giælds Eftergivelse, og det — som er mere end Alt — hele Danmarks Frelse. —

En Bonde. Du! der er Mening i hans Tale.

Nogle. Ja! han siger Sandheden ligefrem — han har Ret — han har Ret!

Stig A. Tvivler I paa, vakkre Dannemænd! at jeg, Landets rigeste Bonde, elsker mit Fædreland? I vide, vi skylde Hertug Geert fyrgetyvetusind Mark lødigt Sølv. Kan Valdemar betale dem, uden at vi selv paalægge os nye Skatte? — Vel, Brødre! saa lader os betale vor Giæld til Hertug Geert, med et eneste Ord: Konge; lader os betale vor Giæld med Danmarks Krone! lader os tilkiøbe Fædrelandet Fred og Sikkerhed! Jeg læser min herligste Løn, eders Bifald, i eders glade Aasyn. O! saa hører da, hvad jeg paa Hertug Geerts Vegne har Fuldmagt til at forkynde: og beundrer hans Ædelmodighed! Finder Dannehoffet ham Tronen værdig, da forpligter han sig til, at ære Valdemars Love, og aldrig uden Folkets Minde at give nogen af sine holsteenske Mænd

Berge

Borge og Embede her i Landet; finder Dannehoffet ham Tronen værdig, da — lægger Mærke dertil, Dannemænd! da erklærer han høitideligen, at han strax efter Dannehoffets Valg vil erkiende en af Kong Christoffers Sønner for sin tilkommende Tronarving, og give hver af dem et stort Lehn. I studse af Forundring? O! saa lader da den ubestukne Fornuft og den sande Fædrelandskierlighed vælge den eneste, der er Danmarks Trone voxen og værdig!

(Stig Andersen gaaer ned; en stor Bevægelse i Forsamlingen; Bifald paa den ene, knurrende Mængde paa den anden Side.

Ebbesen (træder til Stig, og giver ham Hænden). Tak, Ridder Andersen! Nu troer jeg, at Hiertet har ingen Deel i Eders Forvildelse.

Stig A. Jeg har mistet eders Venskab; lad mig beholde Eders Agtelse!

Povl G. Vil ingen tage til Gienmæle mod Stig Andersen?

Stemmer fra alle Sider. Ridder Ebbesen! — lad os høre eders Mening, Ebbesen!

(Ebbesen træder frem i Forsamlingen, og Mængden viger tilbage med uvilkaarlig Ærbødighed. Almindelig Taushed).

Ebbesen (med Selvtvang). I vil, Brødre! jeg skal tale? Alt, hvad jeg har at indvende mod Andersens stirlige Tale, er disse faa Ord: Dannehoffet er ikke bestiet til at kaare en Udlænding.

Glob,

Glob, Frost, og andre Riddere, og Bønder. Ingen Udlænding! ingen Udlænding!

Stig A. (træder frem). Have vore Forfædre kunnet hellige denne Vedtægt, at vælge af den gamle Kongeslægt, saa have vi ogsaa Ret til at forandre den. Landets Vel er vor høieste Lov. Endnu engang, Dannemænd! kun ved Geerts Valg kan vi frelse Danmark!

Ebbesen (iler til Alteret, og taler med tiltagende Heftighed). Ved Geerts Valg vil I tilintetgjøre Danmark. Ha! lad mig nu tale, som mit Hjerte byder Saa vælger da Geert! Lad en tydsk Krønike fortælle Efterverden: i Aar efter Guds Byrd 1340 var der saadan en dyr Tid paa gode og vise Mænd i Danmark, at de fri odelsbaarne Danske maatte vælge en Udlænding til Konge. Vælger Geert! og eders Børnebørn vil høre med tavs Forundring paa det synderlige Eventyr, at der engang har været et dansk Folk, dansk Sprog, dansk Lov, og dansk Herlighed til. Kiender I ikke Geert? Hvad veie hans Stridbarhed og Forstand imod hans Sindelag! Den Ærgierrige betragter et helt Land kun som Grundvolden til en Trone; et helt Folk bruger han kun til at lege Skak-Tavl med; det enkelte Menneske er Intet i hans Øine. Hans Ærgierrighed og Trædskhed har i tyve Aar styrtet Danmark i evig Borgerkrig, Gjæld, Hungersnød, og al Slags Elendighed. Har Himlen udmær-

ket ham med fieldne Gavek, saa hvile Himlens For-handelse over ham, at han misbruger dem for at ud-rødde al Held og Lykke rundt omkring sig. Stole I paa hans Løvter? Hundrede Gange stolede Kong Christoffer paa hans Løvter, og Kong Christoffers Been muldre i fremmed Land. I syv jammerfulde Aar har han ladet os træde ned i Støvet af sine Hoftrælle; han har dødelig fornærmet os. Vi kunde maaskee tilgive ham; men det er Sandhedens Ord, jeg taler: For-nærmeren selv tilgiver aldrig. Og ham, vor uforsonlige Fiende, vil I vælge til Landets Fader? Nei, ved Herrens hellige Alter sværger jeg, intet uden Geerts Død kan frelse Danmark. (Pause). Op, Brødre! Prinds Valdemar har allerede i nogen Tid staaet i Meklenborg med en Hær; hans Stridbarhed, den ret-færdige Sag, og eders Bistand vil seire over Volds-manden. Eller: ere eders Arme saa svage, eders Sværde saa sløve, eders Hierter saa modløse, at I maae krybe i Skiul for Geerts Leiesvende? nu, saa hylder ham, ham, som i denne Stund farer frem i Landet paa Røvers og Mordbrænders Viis! hylder ham! og Danmark er ikke mere.

(Heftig almindelig Bevægelse. De fleste Riddere og Mænd staae med Sværde og Spyd paa deres Skiolde; de raa-be fra alle Sider: til Stemmerne! Ebbesen træder ned.)

Tyge (vinker). Stille! i Dannehoffets Navn, stille! (Almindelig Taushed.) Jeg Biskop Tyge af

Børge

Borglum, som Dannehoffet i Erkebispens Fraværelse har overdraget Bestyrelsen, spørger hermed Alle og Enhver: I ærværdige Brødre! svarer med opløftede Hænder: kan Dannehoffet sluttes? (Alle Klerke løfte den høire Arm i Veiret.) I udvalgte Riddere og Dannemænd! svarer med opløftede Hænder: kan Dannehoffet sluttes? (De fleste Riddere løfte Hænderne i Veiret.) I værdige Hauls- og Odels-mænd! svarer med opløftede Hænder: kan Dannehoffet sluttes? (Alle Bønderne løfte Hænderne i Veiret.) Samtlige Rigsstænder ere enige, at Dannehoffet kan sluttes! Saa lader os da samle Stemmerne! I syv Aar har Danmark savnet en Konge, der kunde vaage over vor hellige Tro, vore Love og Sæder. Trende Mænd gjøre Fordring paa Tronen. Kong Christoffers ældste Søn, Otto — saa har Dannehoffet dømt — kan ikke komme paa Valget; vi kunde ligesaagodt vælge Faderen, der ligger i Graven, som Sønnen, der vansmægter i Fængslet. Saa svarer da, samtlige Riddere, Klerke og Odelsmænd! vælge I Grev Geert af Holsteen, som kalder sig Hertug over Nørre-Jylland, til eders retmæssige Konge? (Nogle Riddere og Bønder løfte med Vaabenbrag Hænder i Veiret). Sextten Stemmer af Ridder- og Bondestanden erklære sig for Hertug Geert, Greve af Holsteen. Endvidere spørger jeg eder, samtlige Klerke, Riddere, og Odelsmænd! vælge I Valdemar, Kong Christoffers yngste Søn, til eders retmæssige Konge?

(Næsten samtlige Klerke, Riddere og Bønder række Hænderne i Veiret. Biskop Tyge siger:) De fleste Stemmer vælge Kong Christoffers Søn Valdemar. (Pause). Jeg Tyge, Biskop af Børglum, erklærer hermed, at det hele forsamlede Dannehof h. r kaaret og valgt Kong Christoffers Søn, Valdemar, til Danmarks retmæssige Konge.

Ebbesen (raaber:) Gud være lovet!

De fleste Riddere og Bønder (staae med Sværd og Spyd paa Skioldene, og raabe): Kong Valdemar leve! Kong Valdemar leve!

Tyge. Dannehoffet er sluttet.

(Medens, Bispen uddeler sin Velsignelse, og Rigsstænderne vil gaae, kommer Claus Brejde og taler hemmelig med Ebbesen. Bispen gaaer ned.)

Stig A. (træder til Søren Frost). Et Ord, Ridder Frost! Hertugen har givet mig eders Borg til Lehn.

Søren F. Saa har han dyrt betalt eders Tale.

Stig A. Lærer at kjende mig bedre! Saasnart Freden sluttes, skal jeg give eders Eiendomme tilbage. Imidlertid staaer jeg eder til Ansvar for Alt.

Søren F. Det glæder mig, Stig Andersen! at I ikke aldeles har glemt gammel dansk Ærlighed.

(Stig Andersen med sit Anhang gaaer; de øvrige vil ligeledes gaae.)

Poetisk Afdeling.

Satyriske Breve.

C. Pram.

(See f. Deel S. 116.)

I denne Digtart, der vilde for Lystspillet være det samme, som den egenlige Heroide for Sørgespillet, har ovenstaaende Digter i de tvende Breve, Overdaadighedsforordningen, givet os et uefterligneligt, og vel ikke saa let opnaaeligt Mynster. Af de tvende lignende Breve ved ham, Placidio til Veturino, og Veturino til Placidio, der prydede Minervas første Aargang, kan kun det første paa en Maade regnes hertil; det andet hører langt mere til det idylliske eller rørende Slags.

Første Klagebrev.

Dame til Philinde.

Ei meer, som før, tilbedede Philinde!
Din Damons Geist til munter Fryd er stemt.
Død er hans Lyst; han vanker som i Blinde,
I Sorgens skumle Nat, tung, qvalbeklemt.
For første Gang hans Brev hans Elskтes Taarer
Fremkalde skal; tidt det dig Fryd har bragt;

Thi

Thi hør den Qval, mit pinte Hierte saarer,
Og dsm, om Skiæbnen meer har i sin Magt!

Du veed, Tilbedte! dette Hiertes Lykke,
Fra den Tid her du første Gang mig saae;
Man kaldte mig hvert ædelt Selskabs Smykke!
Mit Smiil var Kiønnets ypperste Attraa.

Naar Terpsichores Døttre samled' stode,
Til albionske Sving i yndig Rad,
Men jeg ei der, hvor mørk var hver tilmode!
Men naar jeg trined' frem, hvor blid og glad!
Omsonst lød blandet Klang af vælske Strænge
Til gothisk Trommes Lyd i hvælvet Sal;
Omsonst forsøgte flitterblanke Drenge
Bacchantske Sping til raske Tonefald;
Omsonst det slebne Glas tituſind Straaler
Af kunstig Krones tændte Luer brød;
Omsonst flød Nectar i japanske Skaaler,
Thi naar man savned' mig — var Glæden død.
Og naar i Templet, som Thalias Vælde
Indviet er, opmærksom Ungdom stod,
Uvis, til hvem dens Bifalds Brag skal hælde,
Men straalende jeg steenrig Haand oplod,
Og man mig saae den lydende at trykke
Til steenrig Haand, hvor brast det raskt her frem!

Erkiendt

Erkiendtlig modtog Dido selv slig Lykke,
Skiønt dvende med faldne Diadem.

Hvor stolte Flokke glimrende sig trænge
Ydmyge frem, naar Kunst, og Smag, og Flid
Forud opfordrede raadspurgtes længe
For hver især, før blank han bragdes did;
Naar Perus Guld, Golcondas Diamanter
Fortolke deres Værd, som bære dem,
(Om ikke selv, saa ved Repræsentanter,
Som Nyrnbergs skiulte Troldom bragte frem)
Da kom jeg did; som Stiernerne forsvinde,
Naar Phoebus klar i Østen viser sig,
Saa vidste jeg hvert Øie at forblinde,
Blandt hine Sole saae man ene mig.

Ja du, selv du, Philinde! du, som hærded'
De Sneese Vintre dit tilbedte Bryst,
Mens Myriader Beilere, forfærded',
Forglemte, ved dit Nei, al Livets Lyst;
Du, som din første Mages elskte Minde
Før tilbad, arthemisisk tro, til nu,
Du seer de femten Lustra-at henrinde;
Min Glimmers Magt erkiender endog du.

O! min-

O! mindes du den herlige blandt Dage,
Den, da, bevæbnet vel med dollonsk Kunst,
Jeg saae dig først, og du, rørt ved den Klage,
Mig Elskov lærte, loved' mig din Gunst;
Din Gunst? o meer — dig selv, din Haand, dit Hierte,
Og dertil Frugten af de Trælles Sved,
Som Fogdens Svøbe dig at lyde lærte,
Fra Vuggen af, hist fiern ved Beltets Bred.
O hvor lykkalig blev da din Tilbeder!
Hvi bryder Skiæbnen grum min Lykke af?
Hvi blandes den med disse Bitterheder?
Hvormed fortiente jeg saa grusom Straf?

Du saae mig daglig der i Glands fremstige,
I Glands, liig din; ved Værdet af vor Pragt
Sig meer end Hundred' agted' lykkelige;
Tænk, Hundreds Velfærd mod din Elskers Dragt!
Hvor hurtig gik de glade Øieblikke!
Tre Gange Maanens Løb kun blev fuldendt;
Du iler bort, for Festen at beskikke
Paa egen Borg. Alt Hymens Blus er tændt.

Jeg dvæler her, mig store Sysler binde,
Vor Bryllupspragt jeg her berede skal,
Min ædle Smag skal herlige Bifald finde;
Ved fierne Kyst man rose skal mit Valg.

De

De høie Anslag proves, veies, svæve
I dyb Betragtning, i hiint viise Raad
Af Folk, hvis Grandsken fandt den Kunst at høve
Den Ædles Værd — dem, som ved Naal og Traad,
Dem, som ved Guld, arachnisk kunstig spundet,
Beskiæmmede Apelles's Kunst, og dem,
Hvis blotte Dom, paa høi Erfaring grundet,
Til-kaldte Mennesker af Chaos frem.

Og nu var Raadet endt, og nu adskiller
Hiin Skabers Sax det Purpur Fløil, — og nu
I gyldne Brem den klare Jaspis spiller,
Dens Funklen synes raabe: kom og sku!
Og høit paa Bordet sidde Ehrenpreiser
Paa yndigt Kryds af ubestrømpet Been;
Og sarbevæbnet Skaber gaaer og kneiser,
Og finder Skabningsværket uden Meen.
Og nu Israeliten anbefaler
Stenspændets Glands, og Ringens ægte Skiær;
Nu strømmer Guld i tusinde Kanaler
Til dem, som giøre mig Philinde værd.
Da — o hvad Ord afbilder denne Torden!
Hvad Lyd dens Brøl, og dette Hiertes Qval! —
Da brølende en Stemme knuste Norden,
Forkyndende dens gyldne Hæders Fald.

Ha! intet Sprog den Rædsel kan udtrykke;
Og kunde det, o Lyden qvalte dig!
"Bort," tordned' det, "med Glands og fremmed Smykke,
"Bort, bort med Guldets og Juvelers Svig."
Blasphemisk blev den ved: "Guld, Sølv, Juveler
"Ved viist og gavnligt Brug sit Værd kun har;
"Men ingen Glands og Hæder sligt meddeler
"Til den, som, uden det, var blot en Nar.
"Og nu det ene Narrens Mærke være,
"At søge Hæder ved udmærket Pragt;
"Ham staae det frit, sit Hiertes Præg at bære,
"Og kiendelig at tee sig i sin Dragt."

Ha! Elskte! ha! det qvæler, ha! det dræber
Min høie Siæl, at nævne denne Gru!
Dog kun en Deel deraf er det, jeg stræber
At male dig, — o! det'er meer endnu,
Langt mere dræbende, hvad jeg fortier
Af denne rædselfulde Tordenrøst,
Som ikke passer sig i Elegier,
Endskiøndt det knuser din Tilbeders Bryst.
Den skreg, at den, som, for at blive hædret,
Blot kunde lade Smag og Rigdom see,
Er uden Noget, kaldet Dyd, fornedret
Langt nedenfor gemene Borgere.

Den paastod, at Enhver, hvis Daad ei sigter
Til Alles Vel, fortiener ingen Agt;
Den skreg, at den Fornemste selv har Pligter,
At Rigdoms Skiold mod dem er ikkun svagt.
Og sligt Blasphemisk meer; og grumt gienlyder
Det hule Brøl endnu fra hver en Vraa;
Uadlet Pøbel, Armods Træl, sig fryder
Ved Høiheds, Rigdoms Glands at see forgaae.
Og den forgaaer! hvad er os meer tilbage,
Naar nedrig Armod sig kan tee, som vi?
O! skummel er den Nat, din Elskers Dage,
Hans Rigdom, Rang, og Hæder hylles i!

Og havde man kun viis forbudt den Ringe,
Som pøbelagtig Flid beriget har,
Sig op til Lighed med os selv at svinge
Ved Guld og Pragt; ja dette Viisdom var!
Men Støvets Sønner selv det end tilstædes,
Naar de har Raad, til Vogns at rasle frem:
I ubelappet Klædes Kiol at klædes!
Ak! saa nu Intet skiller os fra dem!
Os, os, som Ahner eller Arv bød svæve
Høit over dem! os Vindens Slægt — ha os!
Vi trykkes ned til Intet, mens man høver
Forhadte Orme, al vor Ret til Trods.

Jae

Ja, er det sandt — og hvad er et at frygte,
Naar hiint er rædsom Sandhed? — o da hør,
Og hør, og skiælv for end et Tordenrygte.
Om ei jeg alt dig har forsteenet før;
Selv Folk, som Gulds og Æhners Nat bestemme
Til ene Hæder, ene Glands og Magt,
Skal, siger man, sig selv saa reent forglemme,
At man har alt de sorte Planer lagt,
Til ei allene Mod og Drivt at bringe
I hvers, i ringest' Borgers, Broders Siæl:
Men selv for Midlerne dem at paatvinge
Til Armod at undflye, at vinde Held;
Og rasende skal man sig selv frasige
Al Eneret til hver Lyksalighed;
Og anse alle Jordens Børn for lige,
Hvis fælles Gavn er deres Diemed.

O Rædsel! o den skulde giennembore
Min ømme Barm, ifald mit Haab ei saae,
At det er Tant, hvormed man kun vil more
Det bundne Kræ, og smigre dets Attraa;
Og, medens Trællen glad paa Frihed tænker,
Og gyldne Tid, og Alting vente tør,
Man dobbelt fast kun vil fornye hans Lænker;
Ak! at det maatte lykkes nu, som før!

O styrt

O styrk mig, glade Haab! styrk min Philinde!
Ah var det sandt, og opfyldt! men, o Qval!
En sælsom Vei til Trællen at forblinde,
At true Herskeren med evigt Fald!
Ak! at hint Haab maa lykkes! men, o Smerte!
Om det er falskt! — o! Prøven selv er haard!
O meer end halv den alt har knust mit Hierte!
O, Haab! selv du at styrke ei formaaer!
Ha! jeg er din! men din, liig din Forpagter,
Med al min Smag kun lidt udmærkt fra ham;
O! som en Maddik jeg mig selv betragter;
Hvad er min Glimmer? O! jeg dør af Skam!
Dit Kiøn, o Elskte! man dog vilde skaane;
Ei slet saa dybt man det fornedret har.
O iil, mig Mod, og Ild, og Liv at laane!
Iil! styrk mit Haab! en tro Tilbeder spør!

Heroide.

C. Pram.

(See f. Deel. S 139.)

Ogsaa i denne Digtart fortiener Ovenstaaende første Sted ved sin classiske Heroide Philippa til Erik, indrykket i Forsøg i d. sk. V. 7de B.; en anden Heroide af ham over samme Emne findes i den saakaldte odenseiske Poesiesamling. Da Rummet ikke tilstæder at aftrykke den førstnævnte heel, maa vi indskrænke os til at afskrive Slutningen.

Jeg bragdes hid. Naar Sorger Hiertet nage,
Selv Glædens Egn er rædsom, Dagen mørk.
O tænk da mig, tænk dette Hiertes Plage,
Og kast et Blik hid til min fæle Ørk!
Her Sorgen boer, og hersker allevegne,
Men fremmed er min Egn for Jordens Lyst;
O Syn for mig, som kiendte Glædens Egne,
For Themsens Bred, nys Danmarks blide Kyst!
Her himmelhøit secs nøgne Klipper kneise,
Snefurede langt over Skyens Gang;
Fra Toppen ned er lange Dages Reise;
Den krumme Dal er traurig, øde, trang;
Ei Middagssol Tusmørket her adspreder,
Man neppe den bag Fieldets Isse seer;

Ei yndig Elv de golde Marke væder,
Men Alt er Is, som aldrig smeltes her;
Min skumle Ørk med Vaar og yndig Sommer
Ei barske Frost og Storm afverlede;
Ny Vinter her ved Vintrens Ende kommer,
Og Dalen selv er skiult med evig Sne.
Ei Skov, ei Busk, ei Urt er her at finde;
Her ingen Fugl istemmer munter Sang;
Her hyle kun de barske Nordens Vinde;
Mod korte Dag er Natten trefold lang.
Hvor vidt mit Syn den øde Strækning følger,
Det finder her kun Vintrens Tyranni;
Det skinter blot den fierne Veters * Bølger,
Som flye med Il min fæle Egn forbi.
Selv sieldne Spor af Mennesker det søger
Forgiæves her i Dødens mørke Land;
Men Rovdyrs Hyl blandt Klipperne forøger
Dets Rædsomhed, hvis den forøges kan.
Jeg hist og her de faldende Ruiner
Af mangen Borg og Gravsted bliver vaer,
Imellem dem fordobelt Stormen hviner;
Men dyrket Land Vadstenas Egn ei har.
Dybt fra en Vraa, som Fieldeklinter skiule,
Den brune Muur af Klostret kiger frem;
Meer ligner det en rædsom Røverhule,
End himmelsk Freds og stille Andagts Hiem.

Hid

* Vadstena ligger ved Vetersøen.

Hid bragdes jeg. Hvad Trøst, at mig omgiver
En Flok, som ei kan glemme det, jeg var!
O! deres Ynk min Smerte kun opliver;
Af fordums Glands jeg nu kun Byrden har.
Jeg Dronning var, det blotte tomme Minde
Tilovers er, al fordums Glands til Trods;
Thi naar fandt vel en Dronning en Veninde?
Fortrolighed har Himlen negtet os,
Fortrolighed, som lit den Hæles Kummer
Forlindret har, og døvet bittre Harm,
Lidt dysset blid de tunge Nag i Slummer,
Og gydet Fred i den Forladtes Barm.
Hver bliver tavs; mit Hiekast udbreder
Mit Hiertes Sorg paa, hvad det vendes til;
Mig Ingen seer, hvis Die Graad jo væder,
Jeg aldrig her blev vaer et trøstfuldt Smiil.
Saa hæver sig op over blide Dale
I Vaarens Luft den sorte Tordensky,
Og Glæden strax nedsynket er i Dvale,
Før muntre Dyr med Frygt til Hulen flye.
Stum flagrer da du, Skovens Sangerinde!
Til Redets Ly langs Jorden ængstet hen;
Tungt sukke da før muntre Vestenvinde,
Halv falmet, lukt staaer nu selv Lilien.

Her er en Plads, som Have skulde hede,
Hvis Solens Kraft opliv'de Jorden her;

Men

Men den, som Alt, indhyller Vintrens Vrede,
Og rædselfuldt dens kolde Aasyn er.
En Grotte der, som malet Løv bepryder,
Et Mindestegn om Stedets Nøgenhed,
Tungsindighed en rolig Tilflugt byder,
Og dette er din Dronnings yndte Sted.
Naar Natten frem af sorte Leie triner,
Hid, kied af mit, jeg lønlig lister mig,
Da vildt og fælt omkring mig Stormen hviner,
Dens Brølen her er dobbelt gyselig.
Da Veterens de tunge Bølger hyle
Mod Fieldets Fod i uophørlig Strid;
Og true grumt, at ville overskylle
Min fæle Egn, og vældig styrtes hid.
Da lyde hist i græsselige Toner
Bierguglens Raab, og gridske Rovdyrs Skrig;
Halv ønsker jeg, da Blod dem kun forsoner,
At deres Tørst fik Lædskelse ved mig.

Min Sorg betog vor spæde Datter Livet,
Jeg hendes Støv herhen har med mig bragt;
Her har jeg det et enligt Gravsted givet,
Der hviler hun i Fred for Skiæbnens Magt.
Hvor helligt er mig dette Sted! Jeg knæler
Her tit for ham, som styrer Alting, ned.
Du seer, o du, som mine Taarer tæller,
Hvor mange jeg har fældt paa dette Sted!

Og tit med Ro du her min Andagt lønner,
Tit slumrer her min Sorg og Jammer ind;
Tit har du hørt et saaret Hierres Bønner,
Og, ak kun kort! skabt Lise for mit Sind.
Min Aand jeg her med vaagne Drømme trætter,
Min Erik nu, nu hin min Dræbte seer;
Jeg sværmende hendriver lange Nætter
Med Tankers Strid og tomme Billeder.
Jeg skimter Haab, snart seer jeg det forsvinde,
Nu kommer hun, som Livet fik af dig,
Som Engel hun sin elskte Morderinde
Indbyder da til himmelsk Ro hos sig;
Men Taarer har jeg seet i hendes Øie:
Tænk, Engle selv med Taarer see til mig!
Og du ... dog nei! min Engel fra det Høie
Har ogsaa sagt, jeg elskes end af dig.

Saa drømmer jeg, til Stormens Stød mig vækker,
Og vækker strax inddysset Sorg igien.
Naar ingen Skyden aabne Himmel dækker,
Og ingen Storm igiennemstrømmer den,
Jeg sidder da i Grotten; intet røres,
Og rundt omkring er Alt, som Døden, tyst;
Kun sieldne Suk af qvalte Storme høres,
Som blande sig med Sukke af mit Bryst.
Som naar engang Naturen skal hendaane
I evig Nat, naar intet meer er til,

Saa dødt er Alt; kun Nattens blege Maane
Seer til mig ned; men mørkt er mig dens Smilk.

Hvor tumler da mit Sind blandt sorte Tanker!
Indholden du dog af dem alle er;
Hvor vidt mit Sind end sværmende omvanker,
Det sværmer ei, hvor Erik ei er nær.
Saa seer jeg dig, bevæget ved min Plage,
At straffe dem, som hertil bragte mig,
Saa kommer du, at hente mig tilbage;
Jeg seer dig da, og troer at høre dig,
Ved mindste Lyd, som Vinden da frembringer,
Jeg lytter strax; "o der, der kommer han!"
Men, kærte Fryd! du flyer med Lynets Vinger;
Min søde Drøm mig let betages kan.

Jeg tænker da: — forlad, jeg saa kan tænke! —
"Har man sagt sandt? o mon han hader mig?
"O mon min Sorg ham nu ei meer kan krænke?
"O tænker han paa en Ulykkelig?
"En mere Skion mit Savn maaskee erstatter?
"Sødt hviler han i hendes bløde Arm?
"Nu taler man om mig med haanlig Latter?
"Nu spotter man min magtesløse Harm?
"Nei, tænker jeg, og straffer hine Tanker,
"Du sørgende endnu erindrer mig;
"Jeg bragtes hid, og du, du letted' Anker

"Til Orlogsfærd — da seired' kunstig Svig —
Og siden, da jeg borte var — ja siden —
Kort sagt, jeg vil, at du uskyldig er,
Saa venter jeg at finde dig i Tiden;
Men ak, den Tid, o er den dog ei nær!

Dog al min Qval var ringe, let at bære,
Ifald jeg vidste dig kun lykkelig;
Velsignet den og sød mig skulde være,
Hvis bedre Held den kunde skaffe dig.
Men nylig man det grumme Bud mig bringer,
At Frækhed vandt; fra Tronen styrtet ned
Man min Gemal landflygtig nu paatvinger
I ukiendt Vraa en ham uværdig Fred.
O min Gemal! o kan du ei foragte
Philippa saa, at Hielp af hendes Haand
Selv synes dig ei værd at eftertragte?
Kom skiult herhid, forny de gamle Baand.
Dog kun dit Navn behøver du at skrive,
Og disse Ord: din Erik elsker dig!
Og Kiærlighed mig Vinger da vil give,
Til Albion jeg flyer, og kaster mig
For Kongens Fod; han elsker høit sin Datter,
Til Kamp for dig hans Magt tilrede staaer;
Jeg end maaskee dit Tab dig da erstatter;
Sødt skal vi da forglemme disse Kaar.

Men

Men har du lært, ved Tronen at betræde,
Hvor svag dens Glands, hvor tomt dets Intet er;
En lønlig Vraa for os har rolig Glæde,
Ukiændt af den, som Sceptrets Byrde bær.
Il lønlig hid, du Modstand ei vil finde;
Saa flye vi did, hvor Tryghed vinker os;
Du ved mit Bryst foragte skal din Fiende,
Og glad i Fred din Skiebne byde Trods.
Og har man end sagt sandt, og har dit Hierte
Engang afladt sin Kierlighed for mig;
Velan! mit Bryst dig at tilgive lærte;
Elsk mig paa ny, og jeg er lykkelig.
Ja fandt du end i fremmed Arm de Dyder,
Som mangle mig; elsk, skiul din Kiærlighed;
Det, man ei veed, man jo dog ei fortryder,
Jeg elsker dig, naar jeg ei noget veed.
Kort, giv mig end din Kiærlighed tilbage;
En Deel deraf, kan jeg den heel ei naae,
Endnu jeg glad velsigner al min Plage,
Hvis jeg som Min dig kun omfavne maa.

Edvard Storm.

(See f. Deel. S. 167.)

Nedenstaaende Heroide regnes ikke uden Føie mellem denne Digters heldigste Arbeider.

Negeren, eller Alcanzor til Zamire.

Fra et barbariſk Land, hvor Grumhed Svøben fører,
Hvor Dyd, Natur og Pligt udlees med Foragt,
Hvor en ſtaalhærdet Slægt, ſom ingen Medynk rører,
Har din Alcanzor's Haand med Slavejern belagt;
Hvor Folket drikker Blod, og gyldent Støv tilbeder,
Hvor Trædſkhed kaldes Vid, og Ærlighed er Skam,
Hvor Hoihed ſelv om Rov, ſom hungrig Tiger, leder,
Og fulde Punge giør' ſelv Krigsgudinden tam;
Hvor Elſkov først maa Vink af Egennytten vente,
Hvor Nid paa ſkuffet Ven forgiftig Edder ſpyer,
Hvor fræk Forbittrelſe er Sandheds viſſe Rente,
Kort: hvor Palladſer kun beboes af vilde Dyr —
Fra ſligt et gruſomt Sted din tro Alcanzor ſender
Et taarevædet Brev til ſit forladte Land:
Ak vee! Zamire! vee! Jeg ſeer, at Rovlyſt vender
De ſpendte Seil igien mod Gambras kiære Strand.
Dit billigt Had i mit beklemte Hierte ſkriger:
Gid Skibet ſplittes maa af et retfærdigt Skiær!

Men

Men snart min grumme Bøn for Elskovs Sukke viger,
At disse Linier til den, min Siæl har kiær,
Maa dog fremkomme. O! min elskede Veninde!
Hvi kan Alcanzor selv ei følges med sit Brev?
Husk, om dit Øie ei en uvant Taar lod rinde,
(Min Aand omfavned' dig) imens jeg dette skrev?
Er det dig nogen Trøst, da viid, Alcanzor lever,
Men (Himmel! styrk min Pen!) han lever ei for dig.
En grum Erindring for mit knuste Sind kun svæver
Om hine Dage, da jeg levede for dig.
Bortfløine glade Tid, da din Alcanzor hviled'
I din den smme Arm, I Guder! ak hvor fro!
Den vellystdrukne Siæl frem af hans Øine smiled',
Du trykked' ham til dig, og Eet var begge To.
Hvor ofte sang du ei: "Alt, hvad som Aande drager,
"Er skabt til Fryd, og Ild, og Kiærlighedens Lyst;
"Selv Havets Borger Deel i Elskovs Sødhed tager,
"Selv Madik i sin Muld forstaaer Naturens Røst;
"Grum Løve brøler ud sin Ild for sin Løvinde,
"For pyntet Mage hist Skovduen bryster sig,
"Den glindsendsorte Ravn tilbeder sin Ravninde,
"Hiort elsker kielen Hind, og min Alcanzor mig."

Det var din bedste Sang. Men aldrig skal jeg høre
Den søde Stemme meer, ei faae et Favnetag,
Ei meer din smme Haand op til mit Hierte føre,
At du kan føle, hvor det banker Slag i Slag;

Jeg

Jeg skal ei mere see vor palmetakte Hytte,
Ei høre henrykt meer Ballardens* stærke Klang,
Ei Arm i Arm med dig de raske Fødder flytte
I blomsterfulde Græs ved Negerpigers Sang;
Ei skal Alcanzor meer et Leie dig berede
Af Løvens Hud, som ved hans Bue fældet var;
Hans utrættede Flid ei meer skal dig oplede
De bedste Frugter, som balsamisk Skov frembar.

Og følede jeg ei alt i Friheds sidste Dage,
At en usynlig Vold anfaldt mit glade Mod?
Mit Hierte var sig selv og dig saa tit til Plage,
Ak! det en Varsel var om, hvad os forestod.
Var jeg allene, strax der spøgte fæle Tanker
Udi min matte Aand; omsonst jeg søgte Læ
Ved min Zamires Bryst. Paa blomsterfulde Banker
Saae jeg kun Tidseler; det stolte Palmetræ
Udbredede omsonst sin skyggefulde Svale,
Forgiæves raslede et svalsigt Kildevæld,
Selv Fuglenes Musik (Naturens Trøstetale)
Blev i mit Øre spildt, og naaede ei min Siæl.
Ak! den var lukket mod al Fryd, som om mig spilled',
Høirøstet Echo jeg med Suk kun hilsede;
Uvillig mig en Taar paa Kinden ofte trilled',
Naar du med aaben Favn løb mod mig smilende.
Hvor ofte sagde du: Alcanzor! sig, hvad giemmer,

Hvad

* Et musikalsk Instrument hos Negerne.

Hvad Smerte giemmer dog din pinefulde Barm?
Naturens blide Smiil, din Bue, dig du glemmer,
Du svælger skiult Forgift selv i Zamiras Arm;
Al Verden synes dig at være tom og øde,
Af Sorgers kolde Haand dit Mod er trykket ned,
Dit Øie bliver mát, din Ungdoms Morgenrøde
Forsvinder bag en Sky af tyk Elendighed.
Saa taled' du, min Brud! Men tause Taarer runde
Af kiærlig Medynk ned paa din trofaste Kind.
Hvor gierne vilde jeg, men ak! jeg ikke kunde
Forklare, hvad det var, som ængstede mit Sind;
Mit Hierte spurgte selv, hvorfor det leed saa ilde,
Men føled' kun paa ny, det giennemboret var.
Nu fatter jeg det grant. Min Skiebne ikkun vilde
Langt borte vise, hvad den os i Møde bar.
Du veed, hvordan det gik, da du din Elsker misted',
Og jeg en Brud, hvis Tab ska! evig martre mig,
Hvordan den hvide Flok som Krokodiller listed'
Sig ind udi vor Fred, og rev mig bort fra dig.
Nu er jeg i en Egn, hvor Vintren barsk regierer
Den største Deel af det bedrøvelige Aar;
En stolt og gierrig Hvid hvert Øieblik formerer
Med ny Mishandling din Alcanzors grumme Kaar.
Dog hvad! hvi klager jeg? da hist i Vestens Egne,
Som Grumhed gisdet har med Millioners Blod;
Hvor tusind Miles Svælg forgiæves vilde hegne
Omkring Naturens Arv mod fræk guldtørstigt Mod;

Da

Da tusind Brødre der maa under andre Himle
Til Trods for Billighed i Aaget spændte gaae,
Skiøndt Staters Pest og Skum i tykke Skarer vrimle
Blandt disse Herrer selv, hvis Aag de bære maa.
Og troer Zamire vel, hvad denne Slægt sig kalder,
Hvor Nales * Præster tit selv Blus for Sværdet bær?
Den eneste, som Gud behagelig paakalder,
Som ene kiender ham, og ene er ham kiær.
Afskyelige Tro! Alcanzors Hierte gruer
For Synet af en Hvid, som for en kammet Snog;
Endog Naturen selv jeg her med Gysen skuer
I al sin bedste Pragt; Europa er det dog.
Naar Lysets Konge sig med gylden Stolthed hæver
Af det troløse Hav, som med Europas Skam
Og Laster hæler, mit beklemte Hierte bæver,
Og Skræk og Angest giør, at jeg ei føler ham.
Mildt smiled' før min Siæl, naar paa fribaaren Isse
Han nedskiød ræsende sin sommertændte Brand;
Hvor du og Fribed var, der var min Lykkes Spidse,
Der øreb Besværlighed min Kraft forgiæves an.
Med Glæde Sveden randt paa mine sorte Kinder,
Naar Jægerhornet klang, og Hiorten fløi afsted,
Og Sydet hvinede, og hvert et Skridt fandt Hinder
Af Krat og Torne, som jeg kiæmped' blodig med.
Jeg loe af Nattens Kuld og Havets kolde Dampe,

Naar

* De Sorte have en fordærvet Tradition om Jesu Christo, hvilken de kalde Nale.

Naar jeg paa ensomt Dyb udkasted' haabrig Krog,
Og Tigre tudede, og Himlens blege Lampe
Fremlokked' Udyr, som de stille Bølger slog.
Hvad Møie blev mig bedst, naar kun Zamire smiled'?
Arbeid var Lyst, naar du omfavnede din Ven;
Og naar jeg ikkun mig i dine Arme hviled',
Saa kom min Munterhed, mit Mod, og Kraft igien.

Men nu! nu træller jeg for en tyrannisk Herre,
Og vander med min Sved en Jord, hvor Piner groe;
Jeg maa Zamires Favn, Zamires Trøst undvære,
Ja selv i Mattens Skiød den søde Balsomro.
Knap daler Solens Guld, og Mørkets sorte Dække
(Et Billed' paa min Sorg) udvikler langsomt sig,
Før fæle Angester mit bange Hierte skrække,
Og gisre Hvile selv og Søvn utaalelig.
Snart synes mig at see Zamire bittert græde,
Snart brydes med en Flok, som mig vil føre bort,
Snart synes mig, jeg er (o søde Drøm!) tilstæde
Udi vor Hytte; men min Fryd kun varer kort;
Thi strax fremstiller sig det Optrin for mit Hierte,
Da jeg blev revet fra min kiære halve Sixl
Af vilde Røvere; jeg føler samme Smerte,
Som da du raabte mig fra Landet dit Farvel,
Da syg og angestfuld, slængt i en Baad og bundet,
Jeg saae for sidste Gang mit kiære Land og dig,
Og maalløs var af Skræk. Ak! havde jeg da fundet

Blandt

Blandt grumme Bølger en medynksom Grav for mig!
Træt tumles jeg, og mat blandt slige Natteſyner;
Snart viger Stranden bort, ſnart jeg kun Hav kan ſee;
Orkaner ſuſe ſnart, ſnart tordner det, og lyner,
Snart aabner ſig et Svælg, ſnart naaer jeg Stier-nerne.
Saa ſeer jeg dig igien, Zamire! thi du fylder
Min Siæl, og ſkaber hver en Tanke udi mig;
Dit kiære Billed' min Indbildningskraft opfylder,
Og Nattens Drømme ſelv kun pine mig med dig,
Hvor ofte tænker jeg i Søvne, dig at favne,
Men faaer kun Spøgelſer, kun Skygger i min Arm.
Ak! evig, evig ſkal jeg min Zamire ſavne,
Og nære daglig Sorg i denne plag'de Barm;
Dog aldrig glemme dig. Dit kiære Navn ſkal nævnes,
Saalænge Tungen kan fremføre noget Ord.
Zamire! troe forviſt, de Hvides Vold ſkal hævnes
I hine Egne, der, hvor Ret og Frihed boer.

K. L.

K. L. Rahbek.

(S. f. Deel S. 122.)

Efterfølgende Heroide af ham findes i hans poetiske Samlingers anden Deel.

Anna Boleyn til Kong Hendrik den Ottende fra hendes Fængsel i Tower.

Min Hendrik! nei, min Konge! ak, din Vrede,
Mit Fængsel, Alt har saa forstyrret mig;
Ei veed jeg selv, hvad jeg dig her skal bede,
Ei — første Gang — hvad jeg vil skrive dig.
Du Budskab mig har sendt, jeg skal bekiænde;
Bekiænde! jeg, som dig saa trofast var!
Dog, han, du sendte, var min gamle Fiende,
Fra ham jeg strax hans Budskab sluttet har.
Bekiænd! — saa var hans Ord — dig Sandhed ene
Faaer Naade af din Konge, som af Gud.
Din — Begges Naade Anna vil fortiene,
O! let og kiært er saadant Kongebud.
Hør da min Sandhed, Konge! jeg tør møde
Med denne Sandhed Kongers Konges Dom;
Tro ei, din Anna vil tilstaae en Brøde,
Som ingentid i hendes Tanke kom.

Du Sandhed æsket har, du huld den høre —
Dig ei mishage nu af Annas Mund,
Hvad fordum hun har seet dit Held at gisre! —
Din er hun, ene din til sidste Blund.
Din Anna! o! at dog min Konges Naade
Mig stedse havde undet dette Navn!
Du veed, jeg aldrig større Rang attraade,
End Kiærlighed mig skiænkte i din Favn.
Du veed, at Glands og Høihed mig ei blinde,
At Dronningnavnet aldrig fristed' mig;
Forvel mig lærte min Forgiængerinde,
Hvor Jordens Storhed er forgiængelig!
Vel vidste jeg, den Haand, som mig ophøied',
Og kunde styrte mig i Støv igien;
Kun efter Hendriks Villie jeg mig føied',
Jeg aldrig kiændte anden Lov end den.

Men har du hævet mig til saadan Ære,
Til Britters Throne fra min ringe Stand,
O da dit eget Værk dig helligt være!
Vanær os ikke begge, bedste Mand!
Lad ikke mine Fienders Had forlede,
Lad Leflekunster ei bedaare dig!
Kun for din egen Ære vil jeg bede;
Frimodig Uskyld beder ei for sig.
Betænk, o Konge! naar du mig fordømmer,
Du da beskiæmmer din Elisabeth!

Mon sig ei her dit Faderhierte ømmer?
O! at du vilde kun raadspørge det!

Dog — tro ei, tro ei, Anna vil begiære
Benaadelse, uundersøgt, uhørt!
Nei! Dom, og Lov, og Ret min Bøn skal være;
For offentlige Ret jeg vorde ført!
Kun, store Konge! kun, at Annas Fiender
Ei over hende sætte sig til Dom;
O! bedre end hun selv du disse kiænder,
Bedst veed du, paa hvis Raad herhid hun kom!
Lad dem ei domme mig, som mig anklage,
Hvis Tarv, hvis Id, hvis Ønske er min Død!
For ingen anden Dom skal jeg forsage;
Hvad frygter den, som ingen Ting forbrød?
Da skal du enten see min Uskyld vinde,
See hver mistænksom Anke uden Grund;
Hvis ei, hvis mindste Brøde du kan finde,
Da straf, afliv, beskiæm, forskyd mig kun!
Hvad Gud og du da over mig beskikke,
Er du for Verdens Dom og Daddel fri;
Mig skeer min Ret, og du beskyldes ikke,
At Letsind grov den Grav, jeg styrtes i:
Da kan du følge uden Tvang dit Hierte;
Alt længe, længe det en Andens var,
Alt længe har du seet af Annas Smerte,
Sit værste Vanhæld hun formodet har.

Men

Men er alt Lodden kastet, er ei ene
Min Død, men min Beskiænnmelse dit Krav,
Vel! ved min Lod jeg mig ei meer skal veene,
Med Uskylds Ro jeg gaaer i blodig Grav.
Til Uskylds Ven min sidste Bøn skal være,
At han den svare Synd tilgiver dig;
Dog — det min Bøn for mine Fiender være,
For dem, som uden Skyld beførte mig!
Men for min Hendrik vil jeg Gud paakalde
Med fordums Kiærlighed i Dødens Blund,
At ei din Annas Blod paa dig maa falde,
Ei Mindet martre dig i Sorgers Stund!
Hun, jeg opoffres for, din Lykke gjøre!
Dig skiænke, hvad du savnet har hos mig,
Saa huld, saa tro, saa ganske dig tilhøre,
Som — Hendrik! — ak! som jeg tilhørte dig!
Med hende du henleve gyldne Dage
I Kiærligheds, og alle Glæders Favn,
Og aldrig, aldrig ønske mig tilbage,
Og aldrig, aldrig sukke ved mit Savn!
Og naar for Herrens Dom vi engang møde —
Ei møder jeg — dig at anklage der —
Men du skal see din Anna uden Brøde!
Da, elskte Mand! da hav mig atter kiær!

Og nu en Bøn til dig! — det er den sidste:
Kan du din Annas sidste Bøn afslaae?

Lad

Lad ene mig den tunge Skiæbne friſte, —
O! ſom jeg veed, mig ſnart at foreſtaae!
De Arme, ſom med mig i Lænker ſukke,
— Agt paa mit Vidnesbyrd fra Gravens Bred! —
Dem uforſkyldte Fængſel du oplukke!
Det være nok, at jeg uſkyldig leed!

Ei mere vil nu Anna dig beſvære,
Min Konge! — nei! min Hendrik! — nu lev vel!
Hver Bøn, hver Tanke nu til Gud ſkal være
For mig om Naade, og for dig om Held.

Th. Stokfleth.

(See f. Deel. S. 205.)

Ogsaa af denne Digter eie vi en Philippa til Erik, der findes i Norske Selskabs Samlinger andet Hefte, og som det vil være Digtekunstens Dyrkere høist interessant at sammenligne med den ovenanførte Digters tvende. Til en Prøve, hvor vel Digteren har truffet hin heroiske Dronnings Aand, afskrives Følgende.

Glem ei, du fremmed var, da Skiæbnen dig tiltænkte
Den danske Kongestol, som Borgerret dig skienkte
Hos et tredobbelt Folk, hvis Trone trodse kan
I Magt, Anseelse ethvert Europas Land.
Hvor frygtelig en Skat, o Ven! er Herredømme!
Troe mig, ei uforsøgt jeg om dit Folk tør dømme;
En slavisk Lydighed ei Nordmænds Hierte bær,
Om deres Konge ei gienkiærlig elsket er;
Han mild kun ynde dem, enhver skal ham tilbede,
At ødsle Liv og Blod for ham enhver er rede.
Som første Borger han i Staten vise sig,
Hver ved at døe for ham sig agter lykkelig.
Opmuntret, deres Mod selv Dødens Skræk ei rører;
De kiende Farer ei, naar Kongen dem anfører.
Slig Tapperhed de drak af kiække Mødres Bryst,
Og Fædres Ledingstog var deres Vuggelyst.

Du mindes selv den Tid, fra fræk̃e Venders Strande
En talrig Flaade sendt voldgiæsted' dine Lande,
Foreenede til Rov, med værdigt Brødrenavn, *
De med udspendte Seil sig nærme Kiøbenhavn.
Udlændisk Hofmands Mod dig vaklende undfalder;
Dit synker dybt med hans; du hører kun hans Sqvalder.
Maaske en fræk Rival, den Ygle, i min Farm
Opklækket, svækkede med Lesten og din Arm;
Nok, du blev overtalt, fra ængstet Stad at flytte,
Og levned' den sit Mod og din Gemal til Støtte.
Jeg, Engelsk født og kiæk, nu vilde vise mig
Værd danske Dronningnavn at have nydt med dig.
Hvor frygtsom at forsmaaes jeg voved' at fremtræde!
Men hvor mit Mod ei steeg, da jeg med synlig Glæde
Hver Borgers Bifald vandt! det i hvers Aasyn stod,
Og henrykt hørte jeg mig nævne Dannebod.
Af mindste Vink enhver min Attraa vilde giette;
Jeg neppe foreslog, til Forsvar at indrette
Et flydende Kastel, det strax paa Havnen flød,
Og Tusend villige mig væbneb' Arme bød.
Af Havets dybe Skiød vi Venderne see bygge
Et pælet Bolværk op, hvorfra de tordne trygge:
Men uforfærdede vi tør anfalde dem,
Og Mod og Seier gaae med danske Banner frem.

* De kaldte sig Fetalliebrødre, og skulde lønnes ved Bytte.

Fortrødte Lyst til Rov de nu for ilde kiende;
De snart forhaanede maae slagne Rygge vende,
Med sikkre Skud vi dem fra vore Strande slaae,
Og Dines Seierraab den fierne Havbred naae.
Saa reddedes din Stad.

Tro ei, jeg stolt dig minder
Om denne glade Dag; Ærgierrighed ei blinder
Min nu oplyste Siæl; jeg kun vil minde dig,
Hvad faderlig Regent tør sikker love sig
Af eget Mynsters Vægt hos Danskes kiække Sjæle,
Hos Mænd, som føle sig ei født' at være Træle;
Sær naar han statsklog sig de Midler tænke kan,
Som Haab om Velstand bød hver driftig Underdan,
Hvers Mod fordobles da, med Iver at forsvare
Sin Fyrstes Arveret, om Staten kom i Fare.
Ja det mislingte Tog — mit Hiertes bittre Nag —
Og min Ydmygelse, stadfæster denne Sag.
Ak! var det dog mit Raad, din Dronnings kun, der rørte
Den tappre Ungdoms Barm, hvis Kiækhed jeg forførte
Til voveligt Forsøg imod hin vendisk Havn!
Philippa elsket var; et Bud i hendes Navn
Var nok for trofast Folk. Ak! at jeg skulde love
Mig mere Held, end dig, og egenraadig vove,
I din Fraværelse, at byde op til Krig
En Hær, hvis spildte Blod gior mig afskyelig!
Om han, som Rigers Held i gyldne Skaaler veier,

Den

Den største Tapperhed nu havde skienket Seier;
Saa skulde Dannemark velsignet dette Raad,
Og min Forvovenhed var bleven Heltedaad;
Men du tillod det ei, Almægtige! du vilde
Min før indlagte Ros, mit Haab om ny forspilde.
Letsindighed, med Mod forenet, fik den Løn,
Umodne Overlæg tidt gav mit svage Kiøn.

I Mænd! hvis sunde Raad skal i Fremtiden støtte
Skioldungens Stol, om I attraae hans sande Nytte,
Saa lader Sindighed ledsage eders Mod,
Naar Raadet gielder Krig og dyre Borgerblod.
Og, Erik! om de Raad du kiærlig vilde lyde,
Din døende Gemal sig drister dig at byde,
Du danske Borgere det første Sted da bød
I faderlige Barm, og Fremmede forskiød.
Tillad, at Pennen frit min Meening tør betegne;
Og feiler jeg — velan! du vil det ei tilregne;
Dit, Held, dit Folkes Held mit Formaal eene var;
Et ringe, velmeent Raad dog ofte gavnet har.

Din egen bunden er til hele Nordens Lykke;
Bevar som gylden Skat det viise Mesterstykke
Af hendes store Haand, hvis dyrebare Navn
Er helligt trende Folk! Tag hvert af dem i Favn,
Stift Grandekiærlighed imellem Naboelande,
At Efterkommeren dit Minde ei skal bande!

Hvad

Hvad Spot, om paa din Grav en saaret Fremtid skrev:
Saa stor som Moderen, saa liden Sønnen blev!
Lad Agerdyrkeren ved rund Opmuntring trives!
Betænk, hvor Mod, og Tarv, og Flid, og Kunst oplives,
Naar driftig' Eiere af Herrefædres Land
Paa frugtbar dyrket Jord sin Velstand øge kan!
I stille Cirkel de Lykksalighed udbrede:
Der dannes Borgeren, hvis kiække Bryst er rede
At ofre mandigt Blod for hyggelige Hiem;
Og lykkeligt det Land, som eier nok af dem!
Hold Folket givne Tro; lad tappre Svenske, trygge
Ved egne Loves Hegn, sit eget Land bebygge;
Lad kloge Ombudsmænd, hvis redelige Tro
Du frit tør vende Ryg, hos Dalekarlen boe!
Blandt Klipper opfødt fri han elsker dig; men bringes
Hans Mod i Harnisk først, han ei ved Magt kan tvinges.
Der høres alt et Gny af misbrugt Herremagt...
Aarvaagen Omsorg bær, og Faren ei foragt;
Og Norge — dette Land, der er dig saa hengivet —
Hvis Folk, af Fædres Tro og Tapperhed oplivet,
En kiærlig Faders Hu hos Kongen finde vil,
Om varme Bryst for ham skal nære trofast Ild;
Lad det til Statens Tarv din milde Omsorg nyde!
Thi slog end Alting feil — dog Himlen det forbyde! —
Du sikker Tilflugt vist hos disse Hierter fandt,
Som du ved Mildhed dig gienkiærlige forbandt.
Und Brødre lige Kaar; lad Embeder og Ære

Kun

Kun for Fortieneſter en tryg Belønning være;
Qvæl ei den Ærelyſt, ſom brænder hos dit Folk.
Hold over Loven Haand; bliv ſelv dens viſe Tolk —
Og lev ſaa lykkelig — Forgiæves Hiertet dølger
Sin Kiærlighed for dig. Nei, din Erindring følger
Hver Tanke i min Siæl; mig Døden Intet er
Imod den Frygt, at ei min Ømhed er dig kiær.
Troe ei, at Grille, Nag en harmfuld Barm oprørte,
Da jeg dit Hof forlod; mit Hierte dig tilhørte.
Ak! havde Svaghed kun til Flugt forledet mig,
Jeg ſkuffet havde ſnart igien omfavnet dig.
Om tyve glade Aar mig ſtod endnu tilbage,
Jeg gav dem bort, om jeg fik af din Mund modtage
De trøſtefulde Ord: jeg elſker dig endnu!
Det blotte Haab derom opfylder al min Hu.

C. A. Lund.

(See f. Deel. S. 219)

Af denne Digter have vi tvende Heroider, der begge findes i Maanedsskriftet Minervas første Aargang. Vi indrykke her den første af disse, som i mere end een Henseende torde henhøre mellem vor poetiske Litteratures allerinteressanteste Stykker.

Eleonora Christina Ulfeld til sin Mand.

Dybt i et Fængsel, hvor Elendigheder
Og Skræk og Mørke kun omringe mig,
Der — viid det, elskte Ulfeld! — der tilbeder
Endnu din kielne Leonore dig.
Ja, om en Engel vilde blid beskiærme
Blandt tusind' Farer disse Linier,
Og om de i mit Sted sig maatte nærme
Derhen, hvor du, min evig Elskte! er,
Da skulde de mit hele Hierte male,
Min Kummer skulde de fortolke dig;
Sødt vilde da den Tanke mig husvale:
Min Ulfeld veed min Nød, han ynker mig!
Ja, ynk mig, ædle Mand! men salig Smerte,
Men kiærlig Graad du mig kun ofre maae;
For min Skyld ingen Qvaler i dit Hierte

Bebrei-

Bebreidende imod dig skal opstaae.
Du har ei skabt de Piner, som fortære,
Den kolde, stolte Spot, som qvæler mig,
Endskiøndt for dig, o Mand! jeg den maae bære;
Min Brøde er, at have elsket dig.
Og denne Ros skal Intet mig betage;
Den er min sidste Trøst i Lidelser;
Lad hele Verden dine Feil opdage,
Reen, som en Engel, du mig altid er.
Den store Konge, som nu Graven dækker,
Han selv har lagt min høire Haand i din,
Og Døden selv ei dette Løfte svækker,
I Evigheder skal du være min.
Med dig jeg rolig paa den vilde Bølge
Fra Fædreland og elskte Venner drog;
Det var min Ros, min Glæde, dig at følge,
Og tryg ved dig hver Skiebne jeg modtog:
Jeg fulgte dig i Flugtens Farligheder,
Med dig jeg Fængslets Rædsler deelet har;
Ah! — da var intet rædselfuldt, thi Glæder,
Thi Himlens Glæder smilte, hvor du var. —

Men hør, hvordan man hevner denne Brøde
Paa fierde Christians Blod, paa din Gemal,
O Mand! da skal dit ømme Hierte bløde,
Og mine Børn skal græde ved min Qval.

Men naar de nu i Kreds om dig fornemme
Din Leonores mange Lidelser,
Da, Ulfeld! o da lad dem aldrig glemme,
At deres Moder dog uskyldig er.

Du veed det, i de stolte Britters Rige
Er En, som vælter sig i Laster ned;
Han hersker der. — Ha! jeg Ulykkelige,
Som troede slig en Konges Ærlighed!
I kiælen Vellyst gleimte han de Dage,
Da han Velgierninger modtog af dig;
Han glæmte Kongers Pligt imod den Svage:
Forrædersk nedrig overgav han mig! —
Jeg slæbtes bort; snart saae jeg disse Bredde,
Min Fader før har værget med sit Blod;
Ah! tænkte jeg, hans Datter skal med Glæde
Udøse sit, og ile ham imod.
Da skal jeg som en Engel stedse svæve
Beskyttende omkring min elskte Mand,
Og see ham, rolig, ubekiendt, at leve,
Maaskee forsonet med sit Fødeland —
Men ak! til langsom Pine man mig giemte;
Man vidste, Dyden frygter ingen Død;
Til bitter Haan man din Gemal bestemte,
For ved min Harm at føle Hevnen sød.

Man spottende afrev mig mine Klæder —
O Danmark! er det saa, du hevner dig? —
I Slavedragt, forskudt, som en Misdæder,
Man fra min Broders Slot bortførte mig.
Da saae jeg Hesper sidste Gang; den blinked
I Aftenrødens Straaler dalende;
Da flød en stille Taare — og man vinked,
Og Fængslets tunge Dør sig aabnede.
Her er jeg nu, og denne skumle Hule,
Hvor aldrig Solens Straaler smiled' ned,
Og denne tykke, sorte Muur skal skiule
For Verden mig og min Elendighed.
Naar Vinterstormens hule Stød mig vækker,
Hengrubler jeg den lange mørke Dag;
Dybt Sneen da de snevre Ruder dækker,
Som bragte Lysning giennem lave Tag;
Blegt gnistrer vel en Lue ved min Side,
Og ved dens Lys jeg skriver her til dig;
Men og for den Velgierning maae jeg lide,
Dens fæle Røg tidobbelt qvæler mig.
Naar Foraarssolen Vintrens Strenghed hæver,
Den lindrer dog ei min Elendighed,
Dog ingen Zephyr qvægende nedsvæver
Til dette rædselfulde Opholdssted;
Og aldrig skal jeg see Naturens Smykke;
Død er jeg — død for hele Skabningen;
For intet Menneske jeg kan udtrykke

Min Nød, — for ingen Ven udøse den. —
Dog engang man en saaret Hund mig sendte,
Og din Gemal man den at læge bød;
Man vilde dybt forhaane mig — man kiendte
Ei, at Medlidenhed er himmelsk, sød. —
Ak! — tænkte jeg — du er forskudt, du Arme!
Og uden Skyld du er ulykkelig;
Din Skiæbne ligner min — mit Straa skal varme,
Min smme Haand skal kiælent pleie dig.
Tidt sad jeg da, og blide Glæder smagte,
Hvergang jeg lindrede den usles Vee;
Hver Nød jeg glemte, naar sin Tak den bragte,
Og kiælent ved min Side lagrede.
Dog atter nu jeg ene er tilbage,
Og intet Levende jeg skuer meer;
Kun stundum, naar de tunge Skodder brage,
Med Gysen jeg den haarde Slutter seer.
Her sidder jeg nu ærkesløs, og tænker
Den lange Dag, o elskte Mand! paa dig;
Da er mit sidste Haab, at Himlen skienker
Dig noget af den Fryd, den nægter mig.
Men, o hvor svagt er dette Haab! du være
Lykkalig ved din Leonores Nød?
Du skulde rolig Danmarks Vrede bære,
Du, som har frygtet Haanhed meer end Død? —

Dog,

Dog, Mand! vær stærk; thi kun den sande Store
Kan trodse Skiæbnens Magt, og bære den;
O Mand! vær stærk; o thi din Leonore
Har intet uden dette Haab igien. —

Dog — troer du det? — ei hver en Glæde døde;
Tit kan jeg føle salig Trøst endnu;
Tit kan jeg al min Bitterhed forsøde,
Blot ved at komme fordums Tid ihu.
Ja! helligt er mig Mindet af de Dage,
Da første Gang din Brud man kaldte mig,
Da ingen jordisk Krone kunde drage,
Tilbedte Mand! min Kiærlighed fra dig.
Jeg glemte Høiheds Glands, og Hoffets Glæder,
Og hele Verden, henrykt ved din Arm;
Jeg følte Himlens rene Saligheder,
Naar kielent du mig trykte til din Barm.
Til Visdom du min unge Sjel anførte,
Og Andres Sprog jeg lærte paa dit Skiød;
Og naar jeg da lærvillig, munter, hørte;
Da var et Kys den søde Løn, jeg nød.
Naar disse Tanker i min Siel oprinder,
Jeg med den heele Jord forsonet er,
Hver Følelse af Kummer strax forsvinder,
Mit Fængsel selv er ikke rædsomt meer.

Da heurykt i min søde Drøm jeg maler
Den store Konges Billed for min Siel;
Jeg seer ham mellem sine Børn, han taler
Med hver især, aarvaagen for vort Vel.
O! naar han, træt af Kronens Byrder, iled'
Hen til os, stedse paa hans Knæ jeg sad,
Og spæde Dyder, hver en Gang jeg smiled,
Opdagede hans Fader-Øie glad.
Og da jeg voxde op, det var hans Glæde,
Ein hele Siel at kunne tolke mig;
Ved sine Smerter saae han mig at græde,
Han saae mig glad, naar han var lykkelig.
End seer jeg ham, den gamle Helt, at bøie
Sig kierlig ned imod mig fuld af Saar;
Forbundet, hovnet var hans brustne Øie,
Og Blodet klæbred' i hans hvide Haar.
Sig Smerten paa de blege Kinder malte
I hvert et Træk, som svagt han skiulede;
Men, o den Rolighed, hvormed han talte!
Den Høihed, hvormed han mig trøstede:
"Min fromme Leonore! og du græder!
"O! disse Smerter vi velsigne bør:
"Mit Blod har flydt til mine Rigers Hæder,
"Med Glæde for mit kiære Folk jeg dør.
"Ja, skiønne Død! o da skal Verden lære

"Af

"Af mig, hvad Fyrstens høie Pligter er;
"Mit Minde da blandt dem skal helligt være,
"Hvis Velfærd var mig meer end Livet kier.
"Da skal igien den brave Danske byde
"Erkiendtlig for min Søn hver Fare Trods;
"Da sige de: vort Blod for ham skal flyde;
"Hans gamle Faders Blod har flydt for os.
"Og som en Engel skal de see dig vanke,
"Min Datter! hædret ved din elskte Mand;
"Da stiger Glæden hos dem ved den Tanke:
"Din Fader var den gode Christian. —
Men Ulfeld! død er Christian den Store!
Ja, elskte Fader! du er lykkelig;
Gid ingen Sukke fra din Leonore
I Salighedens Egne naae til dig!
Men saae du hende her, som en Misdæder,
I evig Nat, adskilt fra Mennesker!
Og saae du hendes Mand, som en Forræder,
Landflygtig, hadet, miskiendt af enhver —
Dog — bort I fæle Tanker! ved dit Minde
Du Herlige! skal Smerten svinde hen,
Og i din Datters Bryst skal Fryd oprinde,
Og saligt Haab, at nyde dig igien.
Ja Ulfeld! snart den store Time kommer,
Da intet Fængsel os adskiller meer;
O Mand! vi mødes for al Verdens Dommer;
Han dømmer naadig Stsvets Handlinger.

Han deeler Løn til den, som her i Lænke,
Og den, som her i Diademet gik,
Og mangen Gang han vil til Slaven skienke
Den Salighed, som ei hans Fyrste fik.
O! der, i disse reene, høie Glæder,
Der skal jeg længselsfuld omfavne dig,
Og i ufattelige Saligheder
Skal evig vore Siele blande sig.
Da see vi Nordens store Konge smile
Blandt vore Børn, vi da ham: svæve nær.
Ved dette Haab, o Mand! din Tanke hvile!
Vor usle Jord er ikke Taarer værd.

M. F.

M. F. Liebenberg,

født 176*,

Slotspræst.

Denne Digter, hvis elegiske og idylliske i vore Tidskrifter omspredte Arbeider give Føie at beklage, at han, især i senere Aar, har været saa karrig derpaa, har i nedenstaaende Heroide givet os et skiønt Mynster af et nyt Slags, der høilig fortiente, flittigere at dyrkes.

Waldemar den Anden til hans Søn den unge Waldemar.

Søn, elskte Søn! o at du kunde høre
Den faderlige Røst, som kalder dig!
At mine Skrig dog trængte til dit Øre,
Og atter dine kunde naae til mig!

O grumme, grumme Henrik! mig at rane
En Trone blot — det mættede dig ei;
Du til mit Hierte vidste dig at bane
En mere dyb, en mere blodig Vei!

Min Waldemar — det vidste den Forræder —
Mit Hierte meer end Kongesmykket er;
O Søn! med dig og mine Faderglæder
Blev denne Vraa mig meer end Troner kiær.

Men enlig her jeg tæller sene Dage,
Og ingen kiærlig Stemme trøster mig;
Naar Dagen gryer, jeg hilser den med Klage;
I Nattens Mulm jeg ængstlig kalder dig.

Og da, naar Stilhed hersker allevegne,
Det er mig tit, som hørte jeg dit Raab —
Saa iler jeg, for til din Barm at segne;
Ak! tykke Mure knuse da mit Haab.

Maaskee — o meer end Dødens Bitterheder
Den Tanke for mit bange Hierte har —
Maaskee mig Himlen aldrig meer tilsteder
At favne dig, min Søn, min Waldemar?

O det er meer end Skrækkens Phantasier,
Som denne Skiæbne mig at frygte bød,
Og lærer mig den Lod, som paa mig bier —
Jeg kiender Henriks Hevn; den vil min Død!

Ja, søde Haab, som skuffende mig malte
De skiønne Billeder af Fremtids Held,
Og stundum paa min Kind et Smiil fremkaldte,
Du længer ei bedaare skal min Sjel!

Kun Døden vil jeg vente som Befrier,
Og rolig see den langsom nærme sig',
Til i dens kolde Favn min Klage tier,
Og Henrik da ei meer forfølger mig.

Nu, saa hensmulre, langt fra Danmarks Sletter,
Dets Konges Liig — thi Herrens Raad det er!
Ei knurrende jeg mod hans Villie trætter;
Jeg veed, jeg har fortient hans Tugtelser.

Ja, Døden vil jeg vente selv med Længsel,
Min Søn! naar Henriks Had maa døe med den;
Naar du, ved den befriet af dit Fængsel,
Med Fred paa ny maa styre Danien!

O da, gid disse Linier maae bære
Dig min Velsignelse og mit Farvel!
Din Faders sidste Raad i dem du ære,
Og lad hans Vanheld vorde dig til Held!

Ak! dette Brev, som mine Taarer væde,
Det, elskte Søn, min hele Rigdom er —
Jeg deelte før med dig et Kongesæde;
O dette gjøre dig hiin Gave værd!

Det lære dig, at Æresyge blændte
Din Faders Øie med sin falske Glands,
At han sit Kald, sin Fyrstepligt miskiendte,
Og higed' efter blodig Laubærkrands.

Han glemte, at til Landets Værn allene
Mod Ulvens Vold, ham lagdes Sværd i Haand;
Det til hans Storheds Redskab maatte tjene,
At lægge fierne Folkeslag i Baand.

Det skionne Navn af Fader for sit Rige,
Det havde tabt for ham sin Yndighed.
Han hørte Seiersraab mod Himlen stige,
Men ei de Suk, som blanded' sig dermed.

Han ændsed' ei, at Seierherrens Minder
Skal Tiden snart i Støvet styrte om,
Men Taaren, som for Folkets Fader rinder,
O den skal tælles hist for Herrens Dom! —

See Waldemar! det var din Faders Brøde,
Han leed derfor — og rolig lide skal;
Thi denne Tanke skal hans Lod forsøde,
At du vil lære Viisdom af hans Fald;

At Danien vil tælle dine Dage
Blandt sine-gladeste, og signe dig,
Som den, der bragte Held og Fred tilbage,
Og blev dets trygge Værn mod Vold og Svig. —

Snart synker jeg til Gravens stille Hvile;
O vel mig! da min Kummer er forbi.
Da skal jeg fra min Himmel fro nedsmile,
O Søn! og see dig lykkelig og fri;

Og see dig, værdig til dit Kongesmykke,
At prydes med hver ædel Fyrstedyd,
At vogte, fremme Millioners Lykke,
Og see din Løn i Folkets Tak og Fryd.

O da min Aand den Evige tilbeder,
Som viis og god uddeeler Held og Vee;
Hvis Blik igiennemskuer Evigheder,
Og skaber Lys, hvor vi kun Mørke see!

Dramatisk Idylle.

Johannes Ewald.

(See f. Deel. S. 163.)

Af Fiskerne, denne vor ypperste Digters sidste, maaskee meest fuldendte, Arbeide afskrive vi første Acts sidste Scene, saameget mere, som den tillige giver en Prøve paa, hvad Franskmanden kalder, Coupe lyrique, hvori vel ikke lettelig Nogen har været hans Lige.

Svend.

Ak Fader, ak! — ifald du saae den Jammer!

Birthe.

Saae du vort Garn?

Svend.

Hvad Garn? — Ei! hvem kan tænke
Paa sligt? — det er i Havets Dyb? — Men, Himmel!
Nu seer man Vraget tydeligt. Ak, Fader!
Ser Mennesker har klynget sig ved Masten,
Som bugner ved sin jammerlige Byrde!
Ak! saae du dem, hvor ængstlig de fremstrække
Den ene Haand mod os, som staae ved Bredden,
Og klamre sig ved Livet med den anden!
Og, ak! man seer — man hører alt kun Afmagt,

Kun

Kun Mismod i de matte Skrig! de Arme!
Ak! er da intet Haab? Mit Hierte bløder.

Anders.

Gaaer Søen høit, som før?

Svend.

Jeg troer, den sagtnes.

Lise.

Og Stormen stiger fiendelig; mit Øre
Kan ei bedrage mig.

Svend.

Ak! saae du Vraget!

Anders.

Vor Baad er tæt,

Svend.

Og stærk.

Knud.

Og vi har Kræfter.

Svend.

Ak! kunde vi! — ak, Fader! hvilken Glæde!

(Anders gaaer ud, og Claus med ham).

Lise.

Ha! Svend! jeg kiender dig! — men, om du vover
Dit Liv for Fremmede i sligt et Uveir,
Og agter ei mit tro, mit ømme Hierte;
Da — mærk mit Ord! — da glemmer jeg det aldrig!

Svend.

Ha! er det Tid, at agte paa din Ømhed?
Hvad vil du her? — hvad vil du med din Trudsel? —

Jeg

Jeg veed, at Frygt aftvang dig den; dog, Liſe!
Den Frygt er mig en Laſt; derfor, betænk dig!

Liſe.

Og kan jeg det?

Svend.

Giør, hvad du ei kan lade!

Gunild.

Jeg ſagde dig det før.

Liſe.

Nu vel! — men kald mig
Den taabeligſte Mø paa hele Leiet,
Om hun ei ſnart ſkal angre denne Haardhed.

Anders (i det han kommer ind).

Jeg veed ei ret. — Dog er det viſt, at Stormen
Ei klinger nær ſaa farlig i mit Øre.

Birthe.

Ei nær! Det ſynes dig? Nu tør jeg ſige,
Du frygter ei; men da det gialdt vor Velfærd...

Anders.

Og hvem har lært din uſle Sæl, at ligne
Et aandløſt Garn ved Mennesker?

Birthe.

Men ſeer du,
Siig! ſeer du Mulighed at redde diſſe?

Anders.

Ha! ſaae jeg kun! — Ak! neppe tør jeg haabe!
Dog er jeg ſikker nu paa Himlens Bifald;
Og kan en Mand da frygte Storm og Bølge?

Svend.

Svend.

Man glemmer Alt, saasnart man seer de Arme.

Sextet.

Svend.

Endnu kan jeg høre,
Hvor ængstlig de raabe;
Mit gysende Øre,
Mit Hierte fornemmer
De hvinende Stemmer,
Som stride mod Braget
Af Himmel og Hav.

Gunild.

Ak, Hiertet maa bløde!
Hvad kan de da haabe,
Som Taarer kun møde
Fra hielpløse Bredde?
Ak intet kan redde!

Gunild, Lise og Birthe.

Ak intet kan redde!

Lise.

Hver seer nu i Braget
Sin Jord og sin Grav.

Gunild, Lise og Birthe.

Hver seer nu i Braget
Sin Jord og sin Grav.

Knud.

Mit Inderste brænder.

Svend.

Ak! naar de udstrække
De kolde, de matte,
De zittrende Hænder,
Da græder den Kiække!

Lise.

Ha! hvad kan de haabe,
De arme Forladte,
Som Døden omspænder?

Knud.

Jeg elsker de Kiække,
Fordi de tør haabe
Trods Nordvind og Hav.

Gunild.

Ak! hvad kan de haabe
Fra hielpløse Bredde?

Gunild, Lise og Birthe.

Ak! hvad kan de haabe
Fra hielpløse Bredde?

Anders.

Ak! han, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Han ene kan redde
Det Liv, som han gav!

Alle.

Ak! han, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Han ene kan redde
Det Liv, som han gav!

Svend.

Trøstløse Sukke!

Knud.

Magtløse Taarer!

Svend.

Hvad, om vi prøve?

Lise.

Grumme! hvorpaa?

Knud.

Nidbinger tøve.

Birthe.

Nu tør du gaae!

Svend og Knud.

Ha! vi maae prøve!
Nidbinger tøve.
(Til Anders.) Fader! vi gaae.

Lise (til Svend).

Grumme! du vil dog ei
Flye fra mit Bryst, og døe?
Svar mig, o Elskte! svar!
Vil du? Ah! kunde du?

Birthe (til Knud).

Mig kan du sige Nei,
Kold mod din Fæstems!
Vid, at jeg ikke har
Glemt din Foragt endnu!

Liſe.

Kan du forlade mig,
Naar kun et fremmed Skrig
Kalder til Død og Grav?

Birthe.

Naar kun en fremmed Røst
Raaber om Hielp og Trøst,
Trodſer du Storm og Hav?

Svend.

Tænk, at det gielder om
Menneſkers dyre Liv!

Anders, Svend og Knud.

Tænk, at det gielder om
Menneſkers dyre Liv!

Knud (til Svend).

Ven! har du Mod, saa kom!

Liſe (til Svend).

Er jeg dig kiær, saa bliv!

Svend.

Elſkte! det gielder om
Menneſkers dyre Liv!

Anders, Svend og Knud.

Elſkte! det gielder om
Menneſkers dyre Liv!

Liſe.

Grumme! du vil dog ei
Flye fra mit Bryſt, og døe?

Birthe.

Mig kan du ſige Nei,
Kold mod din Fæſtemø?

Svend.

Ti dog, o Elſkte! ti!
Glem det, ſom Frygten ſpaaer!
Glem, at det foreſtaaer;
Tænk, om det var forbi!

Knud.

Himmel! ak! naar vi nu
Roede med Seiren hiem,
Og havde reddet dem! —
Fader! hvad ſiger du?

Svend og Knud.

Fader! hvad ſiger du?

Anders.

Nu, da det gielder om
Menneſkers dyre Liv ...

Svend og Knud.

Modige Gamle! kom!

Liſe og Birthe.

Fader, ak Fader, bliv!

Liſe.

Himmel! og om de nu
I det oprørte Hav
Søge ſig ſelv en Grav! —
Moder! hvad ſiger du?

Liſe og Birthe.

Moder! hvad ſiger du?

Gunild.

Ak! — Men det gielder om
Menneſkers dyre Liv.

Anders, Svend, Knud og Gunild.

Elſkte! det gielder om
Menneſkers dyre Liv.

Svend.

Endnu kan jeg høre,
Hvor ængſtlig de raabe;
Mit gyſende Øre,
Mit Hierte fornemmer
De hvinende Stemmer.

Gunild.

Ah! Hiertet maae bløde!
Hvad kan de da haabe,
Som Taarer kun møde
Fra hielpløſe Bredde?

Svend.

Ak! kunde vi redde!

Liſe og Birthe.

Ak! intet kan redde!

Anders, Svend og Knud.

Ah! kunde vi redde!

Svend.

Mit Inderſte brænder.

Liſe.

Ak! hvad tør du haabe?

Knud.

Ha! ſkal da de Kiække,
Som Døden omſpænder,
Fergieves udſtrække
De trættede Hænder
Mod Dannemarks Bredde?

Liſe.

Hvad tør du da haabe?

Birthe.

Ak! intet kan redde!

Anders.

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Almagt kan redde.

Gunild.

Han ene kan redde.

Anders, Svend og Knud.

Ved os kan han redde
Det Liv, ſom han gav.

Alle.

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Miſkundhed redde!

Anders.

Han ſtyrker de Hænder,
Som prøve at redde.

Svend.

O bad han os redde!

Knud.

Han byder os redde.

Anders, Svend og Knud.

Ved os kan han redde
Det Liv, som han gav.

Gunild, Lise og Birthe.

Hans Miskundhed redde
Det Liv, som han gav!

Alle.

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Miskundhed redde
Det Liv, som han gav!

Th. Thaarup.

(See f. Deel. S. 252.)

Af denne Digters trende deilige dramatiske Idyller, Høstgildet, Peters Bryllup og Hiemkomsten, vælges Slutnings-Scenen af den første, der er næsten en Idyl for sig selv.

Mænd, Qvinder, Karle, Piger og Børn af begge Kiøn komme frem under en landlig Musik; de føre med sig, Nogle Høstredskaber, Andre Vaaben, Søfolket fører et Flag med sig.

Chor.

Gud gav os et velsignet Aar,
Bag Hvermands Gaard
En Hæse staaer,
Og fuld er Hvermands Lade.
Den arme ei tomhændet var,
Sin Pose fuld af Ax han bar,
Gud gav os et velsignet Aar;
Thi vil vi være glade!
Hvor Leen klang,
Hvor Piger sang,
Der Qvæget nu paa Stubben gaaer:
Gud gav os et velsignet Aar.

Oldinge.

Han gav os Landefred,
Og Frugten af vort Ansigts Sved;
Han fyldte Bondens Lade;
Thi vil vi være glade.

Chor.

Gud gav os et velsignet Aar;
Thi vil vi være glade.

Qvinder.

Livsalige Fred,
O! du skal beskytte
Den straatakte Hytte!
Og Frugtbarhed følge dit yndige Fied,
Livsalige Fred!

Mænd.

Lykkalige Stand,
Som Rigdom ei kiender;
Men flittige Hænder,
Og Lyst til at dyrke og værne dit Land,
Lykkalige Stand!

Hans,

fulgt af Bønderne, nærmer sig Frihedsstotten.

Her Dannemænd! staaer Friheds Minde,
For Landets Fader, Bondens Ven.
O! kommer Piger, Krands at binde,
Det frie Hænder satte hen,
En Blomsterkrands hver haabfuld Sommer,
En Krands af Ar hver Høst, som kommer.

Chor.

O Gud velsigne Christian;
Thi Frihed, Frihed skiænkte han! —

Halvor.

Kiæk i Strib,
I Freden blid
Skal Dannerkongens Kriger være,
Sin Banner skal han ære.
Døe, før han den skal svige,
Aldrig for Faren han vige:
Til Fødelands Forsvar han freidigt skal gaae,
Hvor Fienderne staae,
For Huus og for Hiem han drabelig slaae.

Chor af Soldater.

Til Fødelands Forsvar han freidig skal gaae,
Hvor Fienderne staae,
For Huus og for Hiem han drabelig slaae.

Peter.

Danmarks Flag,
I Fred og Slag
Skal danske Sømænd helligt være,
Det Havet ydmygt bære!
Medbør og Held det følge
Giennem den skummende Bølge!
Til Hæder og Velstand en Sømand laer staae,
Over Bølgen den blaa,
Med vindsvangre Seil ved knagende Raa!

Chor af Matroser.

Til Hæder og Velstand ꝛc.

Anna.

Friheds Minde!
O, hvor er du skiøn!
Naar jeg vorder Dannequinde,
Bringer jeg til dette Minde
Glad min førstefødte Søn.
Ploven skal han kiøre,
Værget skal han føre;
Men naar han kan nævne Moder,
Skal han nævne Fødeland,
Og velsigne Christian.

Grethe til Peter.

Din Grethe lever vel den Dag,
Hun med en Søn sin Peter glæder;
Da tager jeg det danske Flag,
Og over Drengens Vugge breder.
Min Peter tidlig ham skal lære
En Sømands sande Sindelag:
Stolt af sin Hædersstand at være,
Og slaae og døe for Danmarks Flag.

Chor.

Fra Nordkap ned til Elbens Bred
Boer Velstand, Frihed og Fred.
Leve vor Konge! Leve hans Søn!
Det er vor Ønske, det er vor Bøn.

Hans. Nu Brødre! vi ere enige i Hiertet,
Og dog forskiellige i Sprog og Sæder;

Nu,

Nu, kommer! laer os qvæde hver sin Vise
Paa sin Maneer.

Henrik og Tord. Ja vel!

Hans. Nu! jeg begynder:

Hans.

Frugtbare Marker og skovgroete Slætter,
Fiskrige Have omgive vort Land.
Bølgen beriger, og Ageren mætter,
Gavnlighed adler hver Alder og Stand.
Ære sin Øvrighed, elske sin Lige,
Tro mod sit Land, og sin Konge, og Mø,
Saa tænker Dansken, og før han skal svige,
Før skal han døe.

Henrik.

All, brr'ist de See, all druut de Flooth
Dat Lant to öwerswämmen,
Man Wie verstaht mit Kunst un Mooth
To diicken un to dämmen.
Dat fette Beeh im Kleuver geit,
Und unse Buur den dreemal mai't.
Stolt ist de Buur op sinen Stant,
Un trö sin König, Wiew un Lant. *

* End bruser Hav, end truer Flod
Vort Land at oversvømme;
Dog vi forstaae, med Kunst og Mod
At dige og at demme.
Det fede Qvæg i Klover gaaer,
Tre gange den vor Bonde slaaer;

Tord Halvorsen.

Malmrike Fieller aa kojnrike Daler,
Skoget taa Biork aa taa Furu aa Gran,
Elver aa Viker med Smaafisk aa Hvaler,
Tusinfoil Got ga vor Herre vort Land.
Diervtaa si Frihet, sit Mot aa si Styrkie,
Griaug paa Roos æ hver Odelsfødt Mand;
Men aat sin Konje, sit Land, aa si Fyrkie
Ingen nej ingen va truar ein han. **

Stolt er den Bonde af sin Stand,
Og tro sin Konge, Viv og Land.

** Malmrige Fielde og kornrige Dale,
Skove af Birk, og af Fyr, og af Gran,
Elver og Viger med Smaafisk og Hvale,
Tusindfold Got gav vor Herre vort Land!
Diærv af sin Frihed, sit Mod, og sin Styrke.
Gridsk paa sin Roes er hver Odelsfødt Mand;
Men mod sin Konge, sit Land og sin Pige
Ingen var mere oprigtig end han.

De tre Fædre tilsammen.

Enige Brødre det ville vi være!
Bundne ved Slægtskabs og Broderskabs Baand.
Een er vor Konge, og een er vor Ære,
Derpaa vi give hinanden vor Haand.
Ære sin Øvrighed, elske sin Lige,
Trofast mod Land, og mod Konge og Mø!
Saa tænker alle, og før vi skal svige,
Før skal vi døe!

Nogle Ungkarle og Mænd til Halvor og Peter.

I ebers elskte Qvinders Favn
Skal ebers Hierte lønnet være.
O! gid en Faders Hædersnavn
Engang I maae med Glæde bære!

Halvor og Peter.

O! hvis vi nu for Fredrik stod,
Til ham vi freidigt skulde sige:
En Krone blev din Fødsels Lod;
Bliv stor! lykkaliggiør dit Rige!
Det Navn, du skal som Konge bære,
Nyd i Marias ømme Favn:
Dit Valg, din Løn, din Krones Ære,
Er Faders dyrebare Navn.

Chor.

Dit Valg, din Løn, din Krones Ære,
Er Faders dyrebare Navn.

Chor af Koner og Piger.

Den Krands med Blomster smykket ud,
Skal eder hulde Piger lære:
I favren Vaar stod Jorden Brud,
Fordi den Moder skulde være.

Anna og Grethe.

O! var vi to i Kiøbenhavn,
O! hvor vi da os skulde fryde!
Vi rev os løs af eders Favn,,
For Fredriks Viv en Krands at bynde:
Af Ax den skulde bundet være,
Med Høstens Blomster smykket ud,
Af den Fyrstinden skulde lære,
Hvi Jorden stod i Vaaren Brud.

Chor.

Af den Fyrstinden skulde lære,
Hvi Jorden stod i Vaaren Brud.

Tord Halvorsen.

Jeg eengang Femte Fredrik saae,
Jeg græd af høi og sønlig Glæde.
En Himmel i hans Aasyn laae,
Hans Bryst var Godheds Kongesæde!

Nu saae jeg Christian og hans Søn,
Og Fredriks skiønne unge Qvinde:
Jeg Gubbe bad en stille Bøn!
Og Himlen saae min Taare rinde.

Jeg bad: o Gud velsigne Jer!
Og giv Jer Børn og Held og Hæder.

Og hvad jeg bad, jeg beder her,
Det Danmark, Norge, Holsteen beder.

Chor.

Bryder Jubel-Samlyd ud!
Stemmer alle i:
Frihed er fra Gud,
Kongen lød hans Bud:
Kongen gav os fri,
Ham velsigne vi.

F. H. Guldberg.

(See 5. Deel. S. 510)

Har end denne Digter ikke givet sine senere hidhørende Idyller den reendramatiske Form, troer Samleren dog, af Idyllen Landeværnets dramatiske Deel her at burde tage Exemplet.

Thor. Nu! saa tause? Mænd fra Huseby, Lønberg og Mistrup!
Siger! hvi samles vi her? Hvad Uheld mødte vel Sognet?

Første Ældste. Du saa tryg! og vort Land er i Nød! og du kiender det Dødebud:
"Yuglinger drage fra Fædrenehiem! Enhver til sit Banner!
Manden selv sig sve, med Sværd at værge sin Arne!"

Thor. Ja! jeg er tryg; thi jeg ofte har seet, og jeg troer det: at aldrig
Fædreneland er i Nød, naar dets Børn forsvare dets Grændser.

Anden Ældste. Men om de falde, hvad da?

Thor. Enhver, som falder med Ære,
Hærder hrer Arm til forstærkede Slag, og vis er da Seier.
Koldt er, I Gamle! vort Blod; vi bæve, hvor Yuglinger smile.
Ei om Farer vi domme med Kraft, og bedre vi tie. Men,

Men, skiøndt ældst i Kredsen og svag, til Alle jeg raaber:
Skiælver dog ei! langt tiere Frygt end Fiende har fældet.

Tredie Ældste. Kan den vel det? Mon ei den, der mod Fienden haster, vil ile
Vist mod sin Død? Mon ei den, der er fiernet fra Kampen,
Spares for Børn og for Land? Mig tykkes, det raaber Fornnsten.

Thor. Oldingekulde taler i dig; men er da den Kulde Stedse Fornuft? Vist ei! O, truer den fiendtlige Hær, og
Yngling og Mand forfærdede skye det vinkende Banner,
Dog vil da Fienden tilsidst fortære det Liv, de har skaanet.
Ud fra det Hiem, de værget ei har, med Haan de bortjages:
Agre giødes med Blod af uværgede Qvinder og Spæde:
Alt fortæres af Vold. Hvad er for de Feige tilbage?
Det kun: af Elskedes Bryst at drage Sværdet, og ende
Selv det nuharmende Liv, en Fiende haanligt har sparet.

Fierde Ældste. Varm er du, Thor! og skielner du saa det rolige Sande?

Thor.

Thor. Varmere dog end jeg er, hver Mand, hver Yngling; og snart de
Hvæsse da Leen til Retfærds Kamp, med modige Sange
Fare til ædel Strid, slaae kiekt for Freden at vinde,
Ile tilbage med hæderlig Fred, og kalde sig Mænd først.
Olding! viid: at det Folk, der som eet forenet sig reiste,
Truedes Lander med Krig, bortjog fra Grændserne Faren.
Ulykken viger den Mand, der synger og leer den imøde;
O! saa ræddes den fiendtlige Hær for de fnysende Løver.
Tungt er hvert Hug af det Sværd, som farer for Arnen af Skeden.

En Mand. Underligstærk er din Næst, vor Fader! og Hierterne koge,
See vi den Gamle saa kiæk. Ak! før jeg kom hid til dig, stod jeg
Ene ved Vuggen, hvor slumrende Glut end roligen hvilde.
Mørke Tanker omspændte min Siæl, og det fremtagne Værge
Lagde jeg ængstligt bort. "Snart, Barn!" jeg tænkte, "du vaagner,
Skrækket og søgt af Voldmands Sværd, som ryger, som drybber
End af din døende Faders Blod! Naar de Stærkere falde,

Gud!

Gud! hvo lindrer vel Spædes Tab? hvo Mødrenes Klager?"

Saa var mit mørke Suk. Du føler det, Thor! jeg er Fader!

Thor. Vel jeg føler med Mænd, men tænker som Yngling, der end ei

Bindes med helligste Baand, med Faderbaandet, til Livet;

Grubler ei, I Mænd! men griber til Sværdet, og vider:

Hver, I frelste med Liv eller Blod, ei dvæler at dele

Brødet, det sidste Brød, med de faldne Forsvareres Enker!

Her i vor Kreds den Yngste selv har skuet, at Himlen

Ei forlader den Ædleres Ret i Kummerens Time.

Aabner os Gud sin venstre Hand med Smerte, han viist og

Aabner den høire med Trøst. Saa var, og saa vorder det evigt.

Himlene hade Krig, men ei den værgende Kriger.

Faldt han for Retfærdssag, de lønne ham da i hans Grav, og

Vække det Folk, hans Død har frelst, til Værn for hans Afkom.

En Yngling. Thor! lad Mændene bæve! Hvad Nød? Vi slaae for dem alle!

Thor. Yngling! hør: det var Pral! og værre den
fælder, end Frygten.
Haan ei Mændene! Huſk: de rives fra Børn og fra
Qvinde
Bort, og maaſkee for evigt bort! De bæve medrette,
Bæve de blot for en eneſte Stund. Nei, drømte de
galne,
Her uden Vaaben og Værn de kommende Fiender at
undſlye,
O! med Kummer i Hu jeg ſelv da raabte til Eder:
Ynglinger! ſlaaer for dem, og nyder al Hæderen
ene!

En Mand. Fader! din Haand! Vi ſkal øve vor Arm,
og hvæſſe vort Sværd; men,
Falde vi, vær da Mand og Fader for Vore!

Thor. Ved Himlen!
Mand! det ſkal jeg for Dine, for hver, ſom ſtøttelos
vorder!
O! saa tale kun Børn af de Helte, ſom hvile herneden
Under den Høi, der bærer os nu. Med Fryd jeg dem
mindes.
Manden i denne Kreds var Barn, men Ynglingen
ufødt,
Da den tærende Krigsild og her truede Sletten.
Fiendtlige Snekker vi længe ſaae langs Bredderne
ſpeide,
Øvende ſvageſt Kyſt, for der at plyndre og ſkiænde.

Snart

Snart lød Drøn af Landingens Skud, og om Natten vi hørte
Hylende Qvinder og grædende Børn at flygte forbi os.
Tause Mændene stode da her, og rede med Vaaben,
Enige heller at falde for Sværd end løbe for Voldsmænd.
O! da kom den, den hede Dag med den blodige Frelse.
Fienden med Solen rykkede frem, og nærmedes Byen;
Men der stod et Bierg mellem den og de rovsyge Horder:
Bierget var Mænd, et stærkere Værn end letsprængede Stene.
Trende Timer og trende til gav blødende Pander.
Nu den leiede Hær, som slog ei for Frihed og Hiemstavn,
Vaklede rede til Flugt. Da styrtede Mændene frem, og
Ind i den hurtigsplittede Hob med Skuldre ved Skuldre,
Faste som Fielde: staaer i Favnet af brydende Bølger.
Flygtende Fjenden nu sprang ombord paa bevingede Snekker,
Jog fra Landet som feilskudt Hiort fra forfølgende Jæger,
Jog for evigt bort, og mindedes Hvidlingebønder:
Medigt vendte nu Heltene hiem, og søgte de Faldne:
Her laa Gorm, og hørte vor Seier, og døde med Glæde:

Hist endblødende Skiold sin sidste Velsignelse gav os:
Trindtom døde med Jubel i Fred saa mangen en Ædling.
Her i fælleds Grav vi begrove ved Midnattens Time
Hvert et hæderligt Liig af Kampens samdrægtige Brødre.
Hele Naturen var taus; kun Sognets Klokker man hørte
Hilse med Vemodsslag de gravberedende Spader.
Høien vi reiste med Suk, og Stenene sattes med Taarer.
Og der ønskede vi, hvad I tilhobe gientage:
Naar, som Mindet om Fædrenemod, ei længer de fryde,
Naar af Niddingebørn hensmuldrede Helte skal skiændes,
Samle sig da de brave Faa ved Nat og i Mørke,
Ile herhid, nedstyrte hver Steen, og jevne saa Høien!
Langt fra de Dværge, som bæve der, hvor Kiæmperne døde,
Føre Storm det vanhædrede Støv, som end er tilbage!

En Mand. Ja! forbandet den Mand, forbandet i Livet, han elsker,
Være den Mand, der svigter sit Sværd, naar Fædreland vil det!

Aabne

Aabne sig Jorden! med skamfuld Harm, at den bar slig en Nidding,
Aabne den fredløs Grav og sluge hans Navn og hans Minde?
Thor! Du har vækket det Mod, der, arvet fra hæderlig Oldtid,
Ubrugt slumrede blot. Det vaagner, det koger, det bruser!
Død gaaer forved de funklende Blik, og Seiren dem følger.
Thor! vi vil svø vor Arm! Med Gud vil vi seire for Freden!
Alle Mændene. Ja! vi vil svø vor Arm! Med Gud vil vi seire for Freden!
En Yngling. Hører, Brødre! de kiekke Mænd! Ei staae vi tilbage!
Nei! ved den evige Gud! Afsted til det vinkende Banner!
Møder den Hær, som truer med Vold at betræde vor Grændse!
Slaaer, saa den aldrig nærmer sig hid! Igiennem vort Bryst den
Bane sig Veien herhen og — finde den lukket for evigt!
Brødre! til Kamp! til Kamp! Det er Dands, det er Leeg, der os vinker!

Slaae som Yngling med Ild, eller døe som Mand uden Klage,

Seire med Oldings rolige Fryd, det være vort Løsen!

Alle Ynglingerne. Slaae som Yngling med Ild, eller døe som Mand uden Klage,

Seire med Oldings rolige Fryd, det være vort Løsen!

Thor. Skygger af Oldtids Hædersmænd, der omsvæve os her nu!

I, der favne hisset den Helt, som døer for sin Arne!

Eden, I hørte, den Høitidseed, som Enige svore,

Styrker paa Kampens Dag, og leder det seirende Vanner! —

Men I Gamle, der staae med mig i Kredsen, og tie!

Ak! at vor Arm er mat, kun skikket til Krykken at føre.

Dog, er end Snee paa Biergets Top, ei være det derfor Koldt i den lave Dal! Og, er end Oldingens Isse Nøgen og hvid, dog ynglingevarmt hans Hierte skal være!

Lover: med Raad og Daad at værge de Stridendes Kiere!

Vorder dem Fædre, Brødre, Mænd, og Støtter og Forsvar!

Sværger det her ved den hellige Høi, de hvilende Brødre!

Alle

Alle Oldingerne. Saa vi sværge ved hellige Høi, ved de hvilende Brødre!

Thor. Skee din Villie, Gud! Du Fader i Freden og Kampen!

O! vil Voldsmænd hærge den Jord, der et Eden os skiænker,

Lad da hver Yngling som Mand, hver Mand som Yngling sig reise!

Over dem vaage Din Haand! og, falde de, løn dem da hisset! —

Elskte! vandrer nu hiem! og mindes glade den Aften

Her paa Fædrenes Høi! Den mindes i Kampen, i Døden!

Ogsaa for Eder reises en Høi, naar med Hæder I falde;

Ogsaa ved den en kommende Slægt til Mandemod styrkes.

Vandrer kiekke hiem, og lader mig ene tilbage!

Her jeg ved Maanens der blide Lys vil bede min Gud, at

Naadig han sparer mit Hiertes Bøn til de rolige Tider.

Oldingen rakte dem alle sin Haand, og de trykte den hæftigt.

Bort de vandrede nu. Som Enigheds Engel, der beder
Fred ned over den Kreds, hvor Fader, og Moder, og Børn med
Fælles Kræfter det huslige Held bevogtende fremme,
O! saa saae han til Gud, saa bad han med Engelens Varme.
Men nu lød det vældige Chor af de Vandrendes Stemmer.
Lys han tænkte den Tid, da han med de hvilende Helte
Jublende greb til Sværd, og foer i Kampen for Arne.
Ned mod Høien vendte hans Blik, og han hørte som Yngling,
Fædrenemod i Fædrenesang spaae Fienderne Døden.

De Bortgaaendes Chor:

Lad Dagen til Leding oprinde!
Naar Morgener; Hane da gaaer paa Tinde,
Vaagne vi, vaagner vort Mod.
For Danmark i Striden, den haarde,
Vi hugge med Kaarde,
Og falde skal Mænd, og regne skal Blod.
Ragen drive saa tyk i Sky,
Og Solen gieres saa rød!
O Fiende! hvi stunder du hid, for at flye?

Hvi sager Du saa mod Din Død?
Dig lyster vor Bolig at giæste,
Men Du kommer med Falsk og med Svig;
Det klinger i Sværdenes Fæste,
Saa haardeligt hilse vi Dig!

Naar Dannemand falder, gaaer hans Rygte og Ry,
Som Maanlys i Natten, over Land og om By,
Og Skialden ved Harpeleeg qvæder
En yndelig Sang til hans Hæder.
Men Dig den kolde, den tause Grav
Vi rede ved Bølgernes Side.
Fuldt lidet Du der skal rose Dig af,
Du kom, mod Danskken at stride.

Versificeret Lystspil.

Johannes Ewald.

(See 5. Deel. S. 215.)

Saavel i Henseende til kraftfuld og sand Caractertegning, som latterlige Situationer, og en til Fuldkommenhed comisk Diction, vil det være saare vanskeligt at finde noget, der kan staae ved Siden af denne store Digters mesterlige Harlequin Patriot, hvoraf nedenstaaende Scene er taget; ogsaa hans andet versificerede Lystspil, de brutale Klappere, skiøndt en local og temporel Satire, læses for den høist muntre og vittige Diction med stedse ny Interesse, efter at de deri revsede Daarligheder længe ere glemte.

Anden Acts ottende Scene.

Puff. Geert, og de Forrige.

Puff. Nu Nabo! —

Harlequin (omfavner den ene efter den anden). Ei Herr Puff — Herr Geert! —

Puff. Her komme vi!

Leander. Fordømt! —

Puff. Nu veed jeg da, hvorledes vi betaler Vor Gield.

Leander. Ak lær ham det!

Puff.

Puff. Ti Millioner Daler —

Leander. For Fanden! — hvad jeg vil blandt lutter — Jeg maa see,
Om jeg kun finder et af Frøentimmerne —
(Han gaaer).

Puff. Den Ven var vred —

Harl. Ak nei! den Stakkel, som jeg hører,
Er ilde faren nok. Jeg negter ei, det rører;
Hans Vanheld smerter mig. Det er en ærlig Ven.

Puff. Jaja — Hver har sit Kors! Nu til vor Gield igien.
Du veedst vor gamle Ret til visse —

Harl. Paa min Ære —

Puff. Rent ud, til Ørkenser. Den kunde vi undvære.
Ehbien! Den sælge vi — Og for en Pokkers Færd —
Den er dog, hvor det gaaer, to Millioner værd!

Harl. Ei! —

Puff. Det er lidt — nu hør! vort Grønland!

Harl. (som falder ham om Halsen). Ak! — Herr Broder!

Puff. Det giør vel Sagen af, saavidt Hans Puff formoder.
Et Land, som Frankerig — Forstaa i Størrelse!
Dog ei saa godt for os, som for de Fremmede! —
Du veedst en Republik, som man ei saa kan nævne,
Den kunde bruge det, og den har Raad og Evne —

Harl.

Harl. Men skal da, for at skie
Vort Land, den stakkels Stat døe i et Slutteri?
Puff. Den gamle Snak!
Harl. Af Luft kan Loven dog ei leve!
Puff. Men skal den gaae paa Svir, og stadse,
som en Greve?
Troe mig! det er kun lidt, hvorved den kan bestaae!
Meer, en Trefierdendeel er altid spildt derpaa!
Lidt maae det koste! — Vel! — Men naar de først
opdages,
Har vi Guldminer nok, hvoraf det Lidt kan tages!
Harl. Hei frisk! — omfavn mig! —
Puff. Av!... Og hvorfor det min Ven?
Harl. Fordi du ei endnu har solgt Vestindien!
Puff. Nu ja — men først og sidst den store Kunst
at spare!
Harl. Ei Nabo! — vist! paa den er ei et Ord
at svare.
Men holdt! — Det faldt mig ind — Sæt, at vi fik
en Krig!
Puff. Troe mig, at Mangel best kan raade til Forlig!
Harl. For Pokker! — Du har Ret!
Puff. O Ødselhed! — betænker!
Blot, for Exempels Skyld, hvad kastes bort til Enker?
Hvi gifte de sig ei, saavelsom andre Møer?
Harl. En stakkels tandløs Hex? —
Puff. Gisr vel, ifald hun døer!
Harl.

Harl. Nei Puff — Jeg veed, du er en Hund i at
regiere
En Stat. Den Sag er klar. Jeg kan ei disputere;
Men, det som kryber her — ved Milten — her omtrent—
Det drog dit Ord i Tvivl, selv om det stod paa Prent.
Hvad siger du min Geert? — Hei! — Hvad har
kundet lime
De raske Læber til? — Tre Stavelser en Time!
Geert. Aha!
Harl. Den bedste Mund paa Amtet! Er du da
forstummet?
Geert. Nei!
Harl. Nu vel! — Og kan du snakke?
Geert. Ja!
Harl. Ja! Nei! — og en Barbeer! — en Patriot! —
Puff. Det kommer —
Han lærer vel vort Sprog ... Og leve vi til Sommer ...
Geert. Den vil ei fliden mig — Sont jeg dem sige
schal —
Min Hoved, eller og den danske Sprog er gal!
Harl. Til Sommer — han vort Sprog? — For
Pokker! — vil I qvæle
En Christen? Lever han til Morgen uden Mæle?
Ei sprekken Sie kun vek! Der Sprog ist Ære vært
Da ich kun war so høi, hab' ich schon Tydsk gelært!
Puff. Nei! — er Herr Geert min Ven — og om
ham ellers venter
Taal-

Taalmodighed af mig med hans forfaldne Renter —
Saa Dansk med danske Folk! —

Geert. Jaja — Jeg selv empfant
Wie wichtigt! —

Harl. Stakkels Geert! — saa staaer din
Mund i Pant? —

Puff. En stolt og dum Foragt for Sproget, og for
Landet
Er vennelig —

Harl. Ei Pfui! — hvor stinker den forbandet!
Men Hiertet bløder mig for en betrængt Barbeer,
Som dog er frisk og sund, og ei kan snakke meer!
Ja — En, som kommer med sit: Das ist Quark,
men draussen
Da solltet ihr kun sehn! — Bey mir in Sachsen-
hausen! —
Da dreyt man Halsen um aufs lumpne danske Kram;
Ja den Landstrygere! — sye Munden til paa ham!
Den deutske Patriot, som lod sig gut betalen
For at forvirren Folk, at fressen und at pralen,
Og dog af Dovenskab ei gider lært vort Sprog —
Ja — du har Ret — Slaa Laas for Munden af
det Drog!
Men Geert — ein guter Ben von allen Potentaten,
Et stakkels godt Vestfriis, som kun barberer Staten! —

Geert. Ei Herr! — um Himlens Skild! — Jeg er
en Patriot!

Og

Og Statens Vol so gut als Deres Skiæg betroet —

Harl. Ja saa! Det glemte jeg — Men godt! — Og kan man være

En Patriot, og stum tillige?

Puff. Man maa lære!

Harl. For Pokker! Lære Folk, at snakke uden Mund?

Betænk! — og i vor Snak bestaaer dog alt vort Pund!

Nu at-nedgrave det? — hvorfor saa grum? — hvad nøder

Dertil? Du kan dog Tydsk saa godt, som andre Jøder!

Puff. Ei ei!

Harl. Vi hade Tvang; hvorfor da tvinge ham?

Puff. At tale Tydsk, og selv at høre Tydsk, er Skam!

Harl. Men her? imellem os?

Puff. Tydsk er en Gift for Landet!

Al vor Fortred er Tydsk!

Harl. Ei! —

Puff. Tydsk er reent forbandet!

Harl. Und Holstein? — Hadersleb? — Neumünster?

Puff. Drømmer du?

Er Holsteen Dannemark?

Harl. Nei! — Du har Ret endnu!

Puff. Betænk nu, hvad vi vandt! — kun blot, hvor stærk forsøger

Vor Handel sig! — Den med saa mange skiønne Vøger?

Naar Folk først lære Dansk...

Harl.

Harl. Ei paa min Tro! hvor blind!
Hver tosset jeg dog er, at det ei faldt mig ind!
Lar Dansk, min stakkels Geert!

Geert. Ja — Men de høie Tonen,
Hvori Herr Püff, so schön, betalt ti Millionen —
Befriet sin Land, und gisr sin Sprog almindeligt!
Er patriotisch nok — Nur ich versteh' sie nicht!

Püff. Geert! — atter Tydsk? Han veed...

Geert. Herr! — hold
mig det tilgode!

J. H.

J. H. Wessel.

(See 5. Deel. S. 200.)

Hoorvel denne Digters Mesterværk, Kiærlighed uden Strømper, almindelig regnes til Parodier, synes det dog med stor Foie at kunne gives et høit Sted blandt sande Comedier, da det er de soulstige og unaturlige Digteres Latterligheder i Almindelighed, og ikke hiint eller dette Stykkes Lyder i Særdeleshed, det har til Formaal. Til en Prøve afskrives

Anden Acts første og anden Scene.

Mads (allene).

Hvor er min Skiæbne grum og umaneerlig stiv!
Den paa min Ære har ei i sit hele Liv
Det allermindste Gran af Medynk for et Hierte,
Den nu saa lang en Tid hiemsøgede med Smerte.
Hvor skuffedes mit Haab! hvor varede det kort!
Jeg tænkte: Gud skee Lov! da Skredderen gik bort;
Og da han tøvede at komme her tilbage,
Jeg min Forhaabning saae med hver en Dag tiltage;
I otte Dages Tid mit Haab steeg otte Trin,
Jeg Trappen var forbi, og netop kommen ind
I Lykkens Forgemak, hvor jeg knap kunde sandse
For Fryd. Jeg faaer et Puf, og hovedkulds maae dandse
Af Trappen ned igien. Jeg ligger endnu der

For-

Forslagen og forknust. Det lære skal enhver,
At han maae aldrig troe sin Skiæbne paa Geberden.
Min gav mig nys et Vink, det mildeste af Verden,
Tilbød mig Gretes Haand. Hvor frydebes mit Sind!
Rivalen kom igien, og alt mit Haab var Vind.
Saaledes seer man Børn et Huus af Kort at bygge,
Og deres Hænders Værk beskue ganske trygge;
Men kun et Pust, et Stød, og Huset ligger der.
Men staae mig ogsaa an deslige Lignelser?
Nei, om mig synes ret, saa er jeg alt for rolig
For een, hvis pinte Siel er alle Plagers Bolig.
Herfrem I Furier! hvor mange er I? Tre?
Det vil ei langt forslaae, kom hele Helvede!
Med Afgrund, Jordskiælv, Ild, med Lynild, og med
Torden!
Vek svage Billeder! med ingen Ting paa Jorden
Jeg male kan min Qval, og ikke heller vil;
Der maa, som før er sagt, et Helvede dertil.
Jeg seer en Diævlehær opstilled i Gelider,
Som af Forbittrelse i egne Tunger bider,
Og spyer Forbandelser mod deres General,
For han dem endnu ei til Angreb gav Signal,
Jeg seer en Furie, af hvis fortvivlet Øie
En Sky af Gnister fa'r, sig give største Møie,
Sig strække voldsom ud, men netop ei kan naae
Mit Hierte. — — —

Anden Scene.

Mads. Jesper.

Jesper. Her er jeg.

Mads. Og jeg er ligesaa.

Hvor er jeg ikke mat! og hvor har du giort ilde,
Som min Forfatning veed, og kommer dog saa silde?
Naar man dog har en Ven, som man kan tale med,
Man Kræfter samle kan ved et og andet Sted,
Og hvile, medens man den Vens Betænkning hører;
Her jeg et stivt Qvarteer her Talen ene fører,
Saa jeg er bleven hæs, som ingen Under er.
Fortvivlet, rasende, og dette Svælg saa nær,
Som inden stakket Tid mig ganske skal opsluge,
Jeg en fortvivlet Røst har ogsaa maattet bruge,
Og dette, veed du selv, mangfoldig lider paa.

Jesper. En Udeblivelse du mig tilgive maa,
Som Omsorg for dit Vel har ene foraarsaget.
I min Fraværelse jeg hældig har opdaget,
At der maaskee endnu er Redning for min Ven.

Mads. Hvad Redning? Jesper tal!

Jesper. Vid da, at Skredderen...

Mads. Jeg veed alt nok om ham.

Jesper. Nei! du maae vide mere,
I Dag, i denne Dag han Gretes Mand skal være;
Men han har —

Mads. Hold min Haand! jeg ellers dræber dig,
Er jeg ei martret nok, om du ei spotter mig?

(Han tager forbittret en Kniv op af Ommen.)

Jesper. Han ingen Strømper har.

Mads. Læs, før du dør, Misdæder!

Jesper. Han ingen Strømper har.

Mads. Jeg siger læs, Forræder!

Jesper. Han ingen Strømper har.

Mads. Endnu har du ei læst?

Jesper. Han ingen Strømper har.

Mads. Saa dø da som et Bas-

Jesper. Han ingen Strømper har; for Pokker
kan du høre?
Og denne Mangel maa du dig til Nytte føre;
Du, Grete, veed, i Dag vil giftes absolut,
Jeg veed, hun kommer hid, sig da: Min søde Snut!
Hvis Snut er for gement, kald hende noget andet,
Nok, sig: Du Strømper har, og see, du kan faae blandet

Din

Din Tale hist og her med Haanheds Træk mod ham,
Som ikkun Støvler har. Tal om den store Skam,
En støvlet Brudgom vil blandt Folk paaføre hende,
Giør dette, og jeg troer, at Bladet sig skal vende.
Du svarer intet, Mads?

Mads. Jeg kaus beundrer dig,
Som glemmer saa dig selv af Kierlighed til mig,
Du nævner ei engang det Mord, jeg nylig vilde —
Kan du tilgive det?

Jesper. Det lader meget ilde
At huske smaa Ting nu, da jeg dig giver Haab
At blive Gretes Mand; med Fryd og Elskovs Raab
Du burde svare mig; er Kulde her anstændig?
Du er indvendig heed, viis dig og heed udvendig.

Mads. Om i en Arie jeg bragte Heden frem?
Den Maade, synes mig, var ikke ubequem.

(Jesper gaaer.)

Tredie Scene.

Mads (allene.)

Aria.

Paa mit Hiertes Skorsten brænder
En harpiret Elskovs Brand,
Som er tændt i begge Ender,
Elskovs Gud den tændte an.
Hver, som Røgen seer opstige,
(Røgen er min Aria,)
Tænke maa, om ikke sige:
Der er heedt, hvor den kom fra.

Der kommer den, hvis Ord hos Grete meget gielde,
Hvis Raad hos hende mig kan reise eller fælde.
Jeg Mette bede vil med Forbøn tiene mig.

A. Oehlenschläger.

(See f. Deel S. 258.)

Er end hans Aladdin egenlig kun romantisk Epopee i dramatisk Form, har Samleren dog ikke kundet nægte sig den Glæde, at hidsætte en Scene deraf til Prøve paa hans comiske og vittige Diction og Dialog.

(Pladsen udenfor Aladdins Palads.)

Selim. Sindbad.

Selim.

Jh see, god Dag! thi, taer jeg ikke feil,
Saa finder jeg en gammel Ungdoms-Ven.

Sindbad.

Kan gierne være.

Selim.

Kiender du mig ikke?

Sindbad.

Ifald jeg ei taer feil af Eders Fødder,
Saa er J Selim, Eben Hassans Søn.
Vi boede hisset i den lille Gade,
Og legte daglig sammen der, som Drenge.

Selim.

Du vil nok give mig en Skose, Broder!
Fordi at mine Fødder er saa store?

Det

Det er ei ſmukt, paa ſlig Maneer at hilſe
En gammel Kammerat.

Sindbad.

Hvor vil du hen?
Jeg kiender alle Folk paa Fødderne!
Det er den bedſte Lem paa hele Kroppen,
Og den fornuftigſte; hvis alle Lemmer
Blev ſmukt, ſom den, ved Jorden, ſaa behøved
De ei at frygte for at falde ned.

Selim.

Man kan ei gaae med hele Kroppen, veed jeg!

Sindbad.

Hvorfor ej det? Gik man med hele Kroppen,
Saa trængte hele Kroppen jo til Sko!
Saa fik en ærlig Mand lidt at fortiene.

Selim.

Din Fader var Skomager; af din Tale
Jeg ſlutte maa, du er det ſamme.

Sindbad.

Rigtig!
Til dette Handværk er jeg født og baaret.
Der er viſt noget i, hvad Lærde ſige,
At Folk blier født i Verden med Genie.
Man ſiger at Poeter fødes, men
Blier en Skomager da vel ikke født?

Selim.

Paa den Maneer, begriber jeg, du ønsker,
At alle Mennesker var Tusindbeen.

Sindbad.

Naturlig! Det, som mange synes om,
Kan jeg ei udstaae for min bittre Død,
Reen Himmel, for Exempel, Morgenrøde
Og Solskin, hader jeg, som Pestilenz.
Nei, Rusk og Slud! det, veed jeg, hvad det er,
Det taer paa Støvlerne! De Fleste synes
Godt om, naar Een gaaer lige paa sin Fod,
Mig skier det ind i Hiertet; thi hvorlænge
Kan saadan Een ei bruge et Par Saaler?
Hvergang der lægges Bro, saa græder jeg;
Men Dands, det er mig den allerstørste Glæde.

Selim.

Du har dog Næring?

Sindbad.

Jo, jeg takker Gud.
Til min Haandtering trænge alle Folk;
Og den uhørlige Begivenhed
Med Abu Casems Tøfler, den har jaget
En saadan Skræk i hele Byens Blod,
At de casserer deres Fodtøi nu,
For det er halvslidt.

Selim.

Nu, det er mig kiert.
Mens du har siddet her og syet paa Læsten,
Saa har jeg været rundt om, paa min Fod,
Og vandret By til By, som Kræmmer, med
Min Byldt paa Nakken, været i Balsora,
I Bagdad, Kasimir og Sammercand.

Sindbad.

Ja, saadan gaaer det her i Verden. Sidst
Vi saaes, var vi kun Børn, nu er vi blevne
To nyttige Medborgere i Staten.

Selim.

Men Herregud, hvad er der blevet af
Den lange Nækel, dette sælle Skrog,
Som altid nederst sad i Skolen, som
Fik altid Prygl af Skolemesteren,
Og som bestandig pryglte os igien
Til Gengield?

Sindbad.

Ja, hvem mener du? thi der
Var mange, som bestandig prygite mig.

Selim.

Kan du ei huske ham? han var saa tosset,
Men stor og stærk, han vandt bestandig fra os
I Spil. Ak! husker du ei, ham, som greb
De Pomeranzer, der blev kastet ud
Fra Kiøbmandsboden.

Sindbad.

Mener du Aladdin?

Selim.

Ja rigtig!

Sindbad.

Aa, for saavidt gaaer det ham,
Gud være lovet, ganske godt; thi han
Er bleven Prinds, og gift med vor Prindsesse,
Og naar vor Sultan døer, saa blier han Sultan.
Det er jo ganske artig avanceret!

Selim.

Hvad? primer du?

Sindbad.

Spørg du det mindste Barn,
Saa skal du høre mine Ord bekræftet.

Selim.

Det var da Djevlen! Men hvordan er det
Da gaaet til?

Sindbad.

O ti! Jeg beer dig, ti!
Saa har det ingen Magt. Hvergang jeg tænker
Derpaa, saa blier jeg cummelumsk i Hov'det.
Nok sagt, Prinds er han. Jo jo! Den skal hae det,
Som der kan hverken læse eller skrive.

Selim.

Det dumme Bæst! Det Fæ!

Sindbad.

Det maa Du sige!

Nu kaster han paa Nakken af os alle.
Mig vil han nu slet ikke kiendes ved,
Skiøndt vi er gaaet i den samme Skole,
Og faaet beggeto paa Rumpen sammen.

Selim (vender sig om).

Hvem kommer hist paa Gaden, rundt omringet
Af alle disse høie Herrer?

Sindbad (ængstelig underdanig).

Tys!

Der kommer han, vor store Fyrste! Skynd dig!
Knæl ned i Snavset.

Selim.

Mine Bøxer blive

Tilsølt for Knæerne.

Sindbad.

Hvad siger det?

Naar du vil spise Landsens Brød, saa maa du
Smukt ogsaa følge Landsens Skik og Brug.

(De knæle. Aladdin gaaer forbi med sit Følge).

Sindbad (raaber af fuld Hals)

Allah velsigne dig, vor elskte Prinds!

Selim.

Ja, det var ham. Men sig, hvor kan du dog

I sam-

I samme Aandedræt forandre dig
Saa dievels?

Sindbad.

Hold din Mund. Thi du maa vide,
At jeg har Leverancerne paa Slottet.
Kom, følg mig hiem, der kan vi snakke sammen;
Thi her har Væggene og Muren Øren.

(de gaae).

Versificeret Sørgespil.

Johannes Ewald.

(See f. Deel S. 153.)

Af denne Digters Mesterværk, Balders Død, hvis Sted, den tilfældige lyriske Behandling uagtet, vel stedse bliver øverst blandt vore Sørgespil, meddeles nedenstaaende Scener til Prøve, saavel paa den mesterlige Characterskildring, som og paa den magelose Behandling af det Overnaturlige.

Tredie Acts anden, tredie og fierde Scene.

Loke. Hother.

Loke. Hil dig, du lykkelige Søn af Horbrod!
Hother. Ha! du tør spotte Hother?
Loke. Hvad kuldkaster
En Lykke, som din Fiende selv, som Skiebnen,
Som himmelske og underjordske Guder
Med samlet Kraft befæste?
Hoth. Gamle Drømmer!
Laan mig et Spyd, og denne Haand skal bedre
Befæste den, end alle de, du nævner,
Loke. Jeg veed dit Mismod, og dit usle Forsæt! —
Ved Nastrond! var ei Balder — om den Daare

Ei havde blændet dig ved Asa-Kunster,
Og skiult hver Dolk, hver Afgrund, som du søgte;
Da laae du alt i Mulm — beleet — uhevnet.

Hoth. Hvad? han har hindret mig? — den Ædle!
Stolte!

Loke. Ja Stolte! — han foragter dig.

Hoth. Foragter?

Loke. Og troer du, at han, for at frie Nanna,
Nedlod sig til at vogte dig for Døden,
Ifald han tænkte stort om Hothers Vrede,
Og om han lagde Mærke til din Elskov?

Hoth. Ond er du, Vanfred! Giftig er din Tale.

Loke (opbragt.) Ha, Hother! Ilde lønner du mit
Venskab,
Og slet giengielder du det Held, jeg bringer.

Hoth. Og hvilket?

Loke. Dog, din Kummer gior dig bitter.
Viid, at jeg strax kan lindre den!

Hoth. Og tsver?

Loke. Fornem da, lykkelige Søn af Hothbrod!
Det Spyd, som sender Balders Aand til Hælhiem...

Hoth. Endnu et Spyd! — og evig...

Loke. Det er fundet!
Jeg vidste — thi jeg havde læst i Stierner,
At Valhals krigske Møer selv maatte søge

Det aldrig seete Spyd, og selv tillave
Dets dødelige Od; og jeg forførte
Dem alle Tre — de Stolte, til at søge.

Hoth. Forførte?

Loke. Troer du, de vil dræbe Balder?

Hoth. Ha Vanfred! — meer!

Loke. Ei fik du strax det rette;
Din Kamp udviste det. Nær havde Balder
Da knust dig og mit Anslag. Bange saae jeg
Den Stærke svinge Jetters Død — Jeg kiender
Hans Armes Kraft — Dog kiærlig var den Taabe!
Han saae din Brud, og skaante dig. Da voxte
Mit Mod og dit.

Hoth. (for sig selv.) Mit Mod og dit! Jeg blues.
(til Loke.) Hvad Mod? — Ha! jeg var blind af Harm,
jeg raste!

Loke. Harm eller Mod — Ved Hæl! jeg agter lidet,
Min unge Helt! hvoraf dit Øie gnistrer,
Naar kun du søger Hævn, og Fienden falder.

Hoth. Hvem er du? hvem? — Dog tal! bliv ved,
forklar dig!

Loke. Stærk var din Arm, og stærkt mod Jetters
Pandser
Var Rotas Spyd — men alt for svagt mod Balder.
Dog knælte han; jeg saae den Stolte blegne.

Men

Men ak, han reiſte ſig! Mit hele Hierte
Blev Is! jeg følte bedſt din fulde Fare.
Alt var hans Arm oploftet; Sværdet blinkte;
Han raabte paa ſin Odin, og da kunde
Han ſelv, min Ven! kun frelſe dig — Den Daare?
Hans høie Mod ſkal ſtyrte ham.

Hoth. Ha Vanfred!

Loke. Nu?

Hoth. Jeg beundrer meer og meer din — Viisdom.
Dog Stridens Mæer! — hvor var de, da vi kiæmpte?

Loke. Det var min Frygt. Jeg ſkialv, naar Løvet rørtes;
Naar Skyggen voxte, ſkialv jeg for at ſee dem.
Da jeg fornam, at ingen af dem hørte
De høie Raab, og Skioldets Brag, og Sværdet,
Da ſteeg mit Mod, da vidſte jeg dig ſikker.
De høre kun den Kamp, hvor een ſkal falde.

Hoth. Og nu det Spyd, du talte om?

Loke. Hun har det,
Valfalders yndte Mø. Hans tro Slavinde
Fandt endelig ved ufortrøden Omhu
Det Spyd, hvorfor hans elſkte Søn kan falde. —
Kort før du kaldte, ſad jeg i min Hule;
Da zittrede dens tykke Marmorhvælving,
Tre Gange zittrede min tauſe Bolig,

Og

Og over mig fornam jeg Lyd, som Stormens,
Naar den udriver Klippens Eg; da hørte
Jeg Rotas Røst, og sorte, tykke Draaber
Af Jette-Blod, af dem, som Odin dræbte
Faldt giennem Klippens Riftér — Da begreb jeg
Af alle Mærker, at hun fandt det rette.

Hoth. (utaalmodig.) Hvor er det? hvor?

Loke. Hun hørder det i Nastrond.

Hoth. Ti, Drøm:'er! — Gaa!

Loke. Jeg elsker denne Hede;
Og, for at dæmpe al din Tvivl, da — tør du —
Da vil jeg vise dig den grumme Rota.

Hoth. Hvad, Vanfred! om jeg tør?

Loke. Vel! — see mod Vesten!

(Han rører ved Hothers Pinelaag. Strax derpaa seer man Indgangen til en stor Hule, der kun oplyses ved de Flammer, der med en bestandig Bragen af og til lade sig tilsyne dybest i den. Forrest i Indgangen er paa hver Side et lidet rundt Alter; paa det ene brænder en Ild, hvori det fatale Spyd ligger; paa det andet staaer en Kiedel. Valkyrierne gaae i Kreds om det første.)

De tre Valkyrier.

Terzet.

Den Første. Buldrende brøle
Nastronds Flammer;
Dybene føle
Valhals Mr.

Den

Den Anden. Svovlede Lue,
For hvis Bragen
Aserne grue,
Skiebnen adlyd!

Rota. Giftige Flammer,
Hærder et Spyd
For Valhals Mø!

Alle Tre. Giftige Flammer,
Hærder et Spyd
For Valhals Mø!

Rota. Den, som det rammer,
Den skal døe!

Den Første. Den, som det rammer,
Den skal døe!

Den Anden. Den, som det rammer,
Den skal døe!

Alle Tre. Den, som det rammer,
Den skal døe!

Rota (tager Spydet af Ilden, og gaaer hen imod det andet Alter.)
Saa! det er nok! — Nu skal dets røde Spidse
Afkiøles her. — Nu vender Kredsen baglends;
Og, som vi gaae, saa gaa dens Liv tilbage,
Som Spydet naaer! — Som Nastronds Gnister slukkes,
Saa skal dens Liv forsvinde, som det saarer.
(Hun beholder Spydet i Haanden, og alle Tre gaae i Kreds omkring Kiedelen.)

Alle Tre. I Saft af Ruder,
Og Firblads-Klever,

I Marv af Bjørne,
Og Blod af Trolde,
Og spraglet Edder
Skal Spydet kjøles,
Tre gange kjøles
Af Nastronds Flammer,
Til Valhals Mø!

Rota (dypper det i, og giver det derpaa strax til den første Valkyrie, som gior det samme, og ligesaa den anden, alt som de synge.)

Den, som det rammer,
Han skal døe!

Den Første. Den, som det rammer,
Han skal døe!

Den Anden. Den, som det rammer,
Han skal døe!

Alle Tre. Den, som det rammer,
Han skal døe!

(Rota tager Spydet ud. Valkyrierne og Huden forsvinde. Skuepladsen seer saaledes ud, som først i denne Handling. Stormen bliver endnu ved at rase.)

Hoth. Forsvundet! — sunket! — Kogleri omspænder
Hvert Trin, jeg gior, og hilder Hothers Arme.
Jeg Daare! — Snart skal Morgenrøden spille
Paa Hevars Field; og jeg, — ved Hothbrods Aske! —
Som en, der frygtsom vil forlænge Livet,
Jeg agter her paa Spøgelser! Ha Vanfred!
Trold, som tilsvoer mig Venskab! som jeg afskyer!

Hvor

Hvor er nu dette Spyd, som vist kan dræbe?

Loke. Du saae det.

Hoth. Ha jeg saae! jeg saae! — Hvor blev det?

Loke. Og veed jeg ei, at Odins Møer tillavte
Det just for dig; at Skiæbnen kun tillader
Din Arm, at støde det i Balders Hierte?

Hoth. Før var dit Ord, mon de vil dræbe Balder?
Nu er det kun mod ham, de hærde Glavind;
Nu hade Valhals Møer den fromme Halvgud.
Det skal jeg troe? — Hold op! — Forsvind, Bedrager!

Loke. Jeg har jo sagt dig det, at jeg forførte;
Min List, og ikke de, har hærdet Spydet.

Hoth. Nu vel! Din List! — Hvor skiønt, hvor ædelt Hother
Henbringer Natten! — Dog fortæl! — hvorledes?

Loke. Velan, saa hør! Du mindes Rotas Gave,
Det Spyd, der kom vor Halvgud til at knæle;
Det knuste jeg, og bragte det til Rota.
Jeg laante Tyrs, den Asers Dragt og Mine.
"See, sagde jeg, dit Spyd, du kloge Rota!
"Saaledes laae det ved en Jettes Fødder.
"Det feer af Leie-Kongens Haand; det hvinte —
"Thi stærk er Hothers Arm. — Jeg kiendte Spydet,
"Og jeg, som bygte paa din Kunst, jeg raabte;
Nu staaer det ilde til med Biergets Jette!

"Men Biergets Jette loe. Han greb om Spydet,
"Og knuste det; og her, du kloge Rota,
"Her bringer jeg dets kostelige Stykker!"
Med Glæde saae jeg Rotas Øine gnistre.
Hun svor ved Odins Arm, ved alle Guder,
Og ved Alfader selv, ei at aflade,
Før hun udsandt et Spyd, der sikkert dræbte
Hver Ymers Søn, og hver, som kunde dræbes.
Hun svoer, og strax forsvandt. Det var, som Skiæbnen
Kun havde ventet paa saa dyrt et Løfte.
Tre Gange tordnede den høie Norne;
Hun talte — skrækkelig er Skuldas Torden,
Jeg taaler ei at høre den — jeg flyede.
Men snart fornam jeg, at vor Spyd var fundet.
Da kaldte du. — Dog hør de tunge Vinger! —
Hun er det! — Rota! — Jeg vil gaae tilside;
Thi Valhals Piger hade mig.

(Loke gaaer afsides.)

Tredie Scene.

Hother, og strax derpaa Valkyrien **Rota.**

Hoth. (som seer med Foragt efter Loke.) Forvorpne!
Ha, feige Træl! og du tilsvoer mig Venskab!
Nei, aldrig var du Hothers Ven, Forræder!
Men Gudernes, men Dydens svorne Fiende.

Rot-

Rota (rækker ham det fatale Spyd, med halv bortvendt Ansigt.)
Her, Søn af Hothbrod! her, min elskte Kiæmper!
Tag dette Spyd! — og brug det, som . . .

Hoth. Du græder?

Rota. Du saae min Taare — See den! dyrt og ædelt
Er Blodet, som den spaaer. — Men brug kun Spydet!
Dog er det ikke min; men Skiæbnens Gave.

Hoth. Jeg veed, du frygter for den fromme Balder,
Men, ædle Mø! men kiender du mit Hierte,
Da veed du, han er tryg, som Thor i Valhal.

Rota. Hvad vil du, Helt, mod Nornen? — Nornen talte,
Hun rødte mig det skiulte Træ; hun bød mig
Afbryde Dødens Green; hun bød mig hærde
Dens Od i Nastrondes Ild; hun . . . dog, hvad vil jeg?
Spildt er min Taare, som dit ædle Forsæt.
Velan! — Brug dette Spyd! — Død er dets Tilnavn.
Den, som det naaer, skal evig Dvale fængsle
I Hælhiems tause Nat, om det er muligt
At dræbe ham; selv den Udødelige,
Hvis Die Had og nedrig Ondskab mørkner,
Nedstyrter det i tusind Vintres Marter.
Mærk det, og brug det vel! dit Bryst er ædelt.
Men ham, som aander Gift i det, den Frekke,
(Jeg veed, han er os nær) ham skal du straffe.

(Rota forsvinder)

Fierde Scene.

Hother, (og strax derpaa.) Loke.

Hoth. Hvordan? Er alt en Drøm? — Dog, Spyd
det har jeg!
Velkomne Død! dig skal min ædle Fiende
Dog ikke røve mig, ei skiule for mig!
Nu kan jeg holde, hvad jeg svoer! O Nanna,
Nu bringer jeg din Dyd et værdigt Offer!
(Han vil gaae, men Loke møder ham i Udgangen.)

Loke. Hvorhen, du Skiæbnens Yndling?

Hoth. (fortrøden.) Ha! til Hælhiem!

Loke. Af Hother! jeg beleer dit kloge Forsæt.

Hoth. (opirret) Beleer?

Loke. Du har din Fiendes Liv i Hænder;
Og du vil døe!

Hoth. Og hvilken Fiendes, Vanfred?

Loke. Hvis, om ei Balders?

Hoth. Ha, han gav mig Livet!
Og skiøndt jeg lidet agter slig en Gave,
Saa tog jeg den. — Og bør hans høie Hierte
Da fælde ham? — bør jeg, bør Hother straffe
Den Medynk, som jeg ønsker ei?

Loke. Han kommer!
O spild dog ei Tiden med Daarers Drømme!

Hoth.

Hoth. Hvad vil du?

Loke. Staa bag denne Gran, og dræb ham!

Hoth. Ha, feige Træl!

(Han slaaer Loke med Syndet over Hovedet, og denne synker strax hylende i Afgrunden. Saasnart han er af Syne, bliver Alting stille. Solen staaer just op i sin fulde Glands. Efterat Hother nogen Tid med Bestyrtelse har seet paa alt dette, siger han)

Saa styrte hver Forræder,
Som aander Ondskab i Skioldungens Hierte! —
Ha Balder!

(Han gaaer noget afsides)

J. N.

J. N. Brun.

(See 5. Deel. S. 311.)

Denne fra den dramatiske Bane alt for tidlig bortrevne Digter har ved begge sine Sørgespil, Zarine, hvori fœrdeles den lidende Hovedperson Rhetea er tegnet med raciniſk Ømhed og Pathos, og Einer Tambeskiælver, fuld af Corneilles mandige Kraft, efterladt os et ubodeligt Savn. Som en Prøve afskrives her af det sidstnævnte Stykke de første Scener af anden Act.

(Einer Tambeskiælver kommer bevæbnet igiennem en Port paa Kongens Gaard, med en Hob bevæbnede Bønder, som han opstiller i Orden, og til hvilke han taler.)

Einer. Du Nordens Kiæmpeslægt, og Naborigers Skræk,
Navnkundig Trønders Hær! din Odel evig være!
Din Lov yrygget staae! din Ager Frugter bære!
Gid tappre Faders Søn maae fødes fri og kiek!
I kiende dette Bryst — — var der en Draabe Blod,
Som ei for Frihed randt og norske Brødres Ære,
Den skulde offres her. — Ja Konger selv skal lære,
At Troskab mod mit Land var Grunden til mit Mod.
Hvor tidt har ei min Arm for Landet Buen spendt?
Den eengang brast — Og strax af kiekke Konges Hænder
Brast Norges Rige med — Jeg Krigens Følger kiender,
Og aldrig har af Lyst til Seiers Ære brændt.
Man kiøber alt for dyrt ved tappre Nordmænds Blod

En

En Ærekrands i Krig — Vi ville Freden dyrke —
Men tør en Fiende her med Nordmænd prøve Styrke,
Da har vor Øxe Staal, da har vort Hierte Mod.
Vor Konge, tapper, ung, og stærk, og vant til Krig
Ei Freden taale kan; Men snart skal Helten lære,
At Fred og Norges Vel er Norske Fyrsters Ære,
Og elsker han sit Land, da skal han høre mig.
Ja for vor Friheds Ret, for fælles Ro og Fred,
For Fødelandets Tarv, jeg Liv og Blod vil vove,
Og tale, stride, dø for Landets gamle Love —
Vi møde her i Dag: Jeg Haralds Anlæg veed:
Mod Dannerkongen Svend han nu vil væbne sig.
Men kan ei mine Raad forønsket Virkning gjøre,
Vil han af Einers Mund sit Riges Røst ei høre —
Dog Harald er jo viis, han skal ei føre Krig,
Han elsker Landet høit, han ærer eders Blod,
Han vist skal høre mig, og kun paa Freden tænke,
Og Hjertet skal vi da den Rigets Fader skiænke,
Der ikkun før som Helt var æret for sit Mod.
Ved Eders Venskab tryg jeg taler Landets Sag,
Jeg tidt frembaaret har for Konger Norges Skiæbne;
Nu skal jeg mig paa ny med Eders Nød bevæbne
Mod Haralds Stridelyst; han skal med Velbehag
Stadfæste varig Fred, og fra sit Forsæt staae — —
Gaaer bort — der er min Søn — —

(De rykke tilbage).

Anden Scene.

Einer. Endre (uden Vaaben).

Endre. Jeg Kongen nu forlader,
Og troe, jeg har i ham en Ven, en anden Fader.
Einer. Jeg nylig som en Helt min Søn udrustet saae,
Er nu din Frihed solgt? er du din Konges Træl?
Hvor er dit Skiold og Spyd?
Endre. Jeg ubevæbnet vilde
En naadig Konge see. Man kan saa let formilde
Med Ydmyghed en stolt og æretørstig Siel.
Einer. Min Søn forgiftet er af Hoffets Hyklekunst!
Det er en fredløs Mand, som ei tør Vaaben bære;
Men du er Norsk og fri; ved Tabet af sin Ære
Man kiøber alt for dyrt en myndig Konges Gunst.
Til Norden fra Bysantz vor Harald kommen er;
Men vil han føre hid Bysantzes Slaveseder,
Befale, som Tyran, paaliste Nordmænd Kiæder,
Han lære bør, hvor høit vi Frihed have kier.
Lad Harald byde frit til Fødelandets Vel,
Og vee den Undersaat, som ei sin Konge hører;
Men dersom han vor Lov, vor gamle Frihed rører,
Hvo vil adlyde da, og være Haralds Træl?
I fulde Rustning stolt mod Harald, føl dit Værd;
Som om du sige vil: See! Konge, naar det gielder,
Du har en Helt i mig, som trodsig Fiende fælder,
Og denne Arm er stærk, og skarpt er dette Sværd.

Endre.

Endre. Men naar vort Land har Fred, jeg tilmin
Konge gaaer,
Og om en vigtig Gunst ham ydmygst vil anmode,
Og kommer væbnet, stolt; hvad Under! om han troede,
At naar en Undersaat for Kongens Ansigt staaer
Udrustet som til Krig, hans Bøn en Trudsel er,
Som om han sige vil: Hvis Kongen mig ei hører,
Jeg ei mit Skiold omsonst og Sværd og Bue fører.
Einer. Hør, Tambeskielvers Søn! har du din Fader
kier,
Og bær du i din Barm det gamle Norske Mod,
Som stedse gik i Arv i dine Fædres Stamme,
Og dersom du dig ei ved nedrig Byrd bør skamme,
Saa knæl kun ei saa dybt; men hør de Heltes Blod,
Som taler i dit Bryst! Undvær din Konges Gunst,
Og bed ham kun om Ret; Min Søn ei meer behøver,
Du har jo Rigdom nok, og den, som Dyden øver,
Har altid Sikkerhed, og Æren er en Dunst.
Endre. Den Ære, jeg attraaer, den Gunst, jeg
beder om,
Det er at blive Jarl; saa var min Moders Fader:
For Resten, tro, din Søn al nedrig Smigren hader:
Og Haralds Godhed sels min Bøn nu forekom:
"Maaskee," saa talte han, "jeg skal i denne Dag
"Ophøie dig til Jarl; vil Einer kun begiere,
"At dette store Navn hans kiekke Søn maa bære —"
Einer. Nei, Einer taler kun til Kongen Landets Sag.

Endre.

Endre. Men har du ei et Ord tilovers for din Søn?
Selv veed du, hvad en Jarl hos Kongen kan udrette,
Hvor tidt han mellem ham og Landet stiller Trætte,
Afvender Kongens Sværd, frembær Fortrængtes Bøn.
Einer. Bliv uden Titel stor, undvær et borget Navn,
Følg dine Fædres Spor, og hvad du end skal hede,
Du arvet har af mig, at trodse Kongers Vrede,
At holde Lov og Ret, og fremme Landets Gavn.
Endre. Naar et uværdigt Skridt jeg gior mod Fødeland,
Med Konge, Lov, og dig; da giennembor mit Hierte;
Jeg af din Mund omsonst ei Mod og Troskab lærte;
Men viid, at jeg derhos min Konge elske kan.
Hver gang i Krigen jeg vor tappre Harald seer,
Den Kiæmpe, for hvis Arm rovgierrig Fiende bæver,
Jeg føler, hvor mit Mod sig strax i Brystet hæver;
Af min Anfører stolt jeg seer ei Faren meer;
Jeg mellem Spyd og Sværd mig trænger ind med Magt;
Jeg ønsker, Kongen maa hvert Hug, jeg gior, beskue;
Et Blikkast fra ham, strax blusser Troskabs Lue,
Og Sværd, og Saar, og Død anseer jeg med Foragt.
Du under Tryggeson navnkundig blev i Krig;
Jeg følger dine Spor, og under Haralds Fane
Ved Tapperhed jeg skal mig Vei til Æren bane:
Og da skal Verden see, at jeg er født af dig.

Tredie Scene.

Bergliod. De Forrige.

Bergliod. Min dyrebare Helt! det gielder om dit Mod.
Jeg saae hver Indgang her besat med nye Vagter;
Tyrannen uden Tvivl dig efter Livet tragter;
Thi jeg blev vaer en Trop, som hist i Baghold stod;
Og den til mindste Vink bevæbnet rykker ud.
Man Strikker for din Fod med Flid at skiule søger,
Ja Taushed overalt min Frygt og Tvivl forøger:
Jeg hørte uformærkt til Arne Kongens Bud:
"Enhver," saa talte han, "sin Bue have spændt,
"Saa snart jeg raaber: Kom." Meer kunde jeg et høre —

Einer. Hvordan? vil Kongen Krig mod Landets Sønner føre?
Og Broders Øxe see mod Broders Pande vendt?

Endre. Han elsker Folk og Land, han hader Vold og Svig;
Min Moders Frygt og Tvivl hans høie Stæl vanærer —

Bergl. Holt... Du mig ilde kun, hans Sind at kiende, lærer;
Men, viis du er min Søn, gaa hen, bevæbne dig;
Strid for din Faders Liv; fortien at være fød
Af høi og tapper Slægt; tæm, forekom den Tiger,
Som efter skyldløst Blod med tørstig Strube higer;

Hvis

Hvis ikke, svarer du mig for din Faders Død.
Einer. Nu seer jeg Hagen Jarl i dig, min Bergliod!
Saa var hans Vrede grum, og intet kunde dæmpe
Hans haarde Sind. — Men vid, jeg ene, jeg vil kiæmpe
Med Harald, og det skal ei koste fleres Blod,
Jeg skulde, tænker du, i Spidsen af min Hær,
Forsægte egen Ret? før skal jeg Døden finde:
At føre Avindskiold mig aldrig kom i Sinde;
Men naar vort Land og Lov og Ret fornærmet er,
Da byder jeg til Krig enhver, som stride kan,
Og da skal Kongen see, hvorlidt hans Magt udretter;
Men den Forræder er, som kun for egne Trætter
Opoffrer Folkets Blod og Fred og Fødeland.
Hvis derfor Kongens Had allene gielder mig,
Jeg dig, min Bergliod, for sidste Gang omfavner,
Og dig, min Stammes Haab — Naar Norge Einer savner,
Lad det sit Tab igien oprettet see ved dig,
Saa vil jeg Harald glad og kiek i Møde gaae,
Og ei uhævnet døe —
Bergl. Nei, du skal hævnet blive;
Om ingen anden vil, skal jeg af Brystet rive
Hans Hierte, og hans Støv skal ingen Gravsted faae.
Endre. Stil Sindets Storm, og vent, og tro, hvad Eders Søn
Erfaret haver selv: Vor unge Helt fortiener,

At vi vor Agt for ham med Kierlighed forener;
Vor Troskab være bør vor kiekke Konges Løn.
Mit Hierte mellem ham og mine Fædre skal
Bestandig være deelt; Jeg aldrig efterlader
At elske dig som min og ham som Landets Fader,
Men naar I førte Krig, hvor grusomt blev mit Valg!
Naturen talte da din Sag i dette Bryst;
Men Helten hører ei den smme kielne Stemme
Som vil forføre ham til større Pligt at glemme:
At tiene Kongen tro, er Endres Lov og Lyst, — —
Tænk dog, din kiække Søn ei frygter Kongens Sværd,
Saafremt han turde det mod Landets Sønner vende;
Men vil man Harald ei for Norges Herre kiende,
Da er jeg Kongens Mand, og kiender Heltens Værd.
Til Harald iler jeg, for med en ivrig Bøn
At stille denne Storm, formilde Kongens Vrede:
Strax giemmes dragne Sværd igien i rolig Skede:
Saa handler Haralds Ven og Taubeskielvers Søn.

(Han gaaer.)

C. Pram.

(See f. Deel. S. 116.)

Ogsaa i denne Digtart har denne Digter udmærket sig ved sin Damon og Pythias, og sin Fingal og Frode, hvortil man, deres udvortes Form uagtet, med Føie kan regne hans Olinth og Sophronia (samtlig Sørgespil med lykkeligt Udfald), samt Orchestramet Lagertha. Nedenstaaende er taget af det førstnævnte Stykkes sidste Act, som det, der i hver Henseende bedst egnede sig til at opfylde denne Samlings dobbelte Hensigt.

Femte Acts anden til ottende Scene.

(En Plads ved Slottets Indgang.)

Pythias.

O jeg undgik dem, skiønt det lyktes ei,
At bringe dem til Rolighed, de Ædle!
Som vilde frelse mig. At frelse mig
Var Damons Undergang. Din Pythias
Skal ved sin Død betrygge dine Dage,
O Damon! — det skal ei en oprørsk Skare
Ved Vold og Mord. O Dagen lyser alt.
Jeg skiælver, jeg hvert Øieblik kan vente
Min Damons Ankomst — Ingen finder jeg,
Som minde kan Tyrannen om sin Offring.
Der er Polemon.

Tredie

Tredie Scene.

Polemon. Pythias.

Polemon. Hele Syracus
I Vaaben er, for at udrive dig
Af Tyranniets Vold, og du har spildt
Ein ædle Iver for at stifte Ro
I oprørt Mængdes Barm. Imidlertid
Du sniger dig fra deres Varetægt,
Og hid -- hvad søger du, o Pythias!
Ved Dionys Pallads?

Pyth. Min Død, Polemon,
Min Død i Damons Sted. — Ved andet Middel
Kan min og Syracusas Ven ei reddes.
Han kommer, hvis her tøves. O jeg bæver
For Damons Ankomst. Han vil ikke reddes
Ved Mytteri og Oprør. Mægtig vil han
Indtale Fred i de Oprørskes Hierter;
Og Dionys, som dømte, kalder ei
Ein Dom tilbage, men vor Damon dør.
Polemon! du har Adgang til Tyrannen:
Gaa! mind ham om, at Tiden er udrunden,
At Damon ei er kommen; at han bør
Fuldbyrde fældte Dom.

Pol. Det er for sildig,

O Pythias! — Vor Damon er her alt.
Han ilede til Labdalum til Fængslet,
Der mødte ham de Sammensvornes Formænd,
Som i Triumph ham redded vilde bringe
Hid til Palladset: Hegio, Leptinus,
Og selv Philisto. — Det for ham, som dig,
Var spildt, hvad han forsøgte, for at bringe
Dem til at see i Stilhed paa hans Drab.
Dog, styrket ved at vide dig i Tryghed,
Besvor han dem paa ny, at vente først
Tyrannens Bud til at fuldbyrde Dommen.
Jeg sendtes, at forkynde Dionys
Hans Ankomst. — Men hvorledes kan jeg? o!
Det er Befalingen til Damons Død,
Signalet til det fulde Oprørs Udbrud,
Jeg henter.

Pyth. O lad mig forkynde ham den.
O skaf mig Adgang.

Pol. Slottets Porte aabnes;
Han kommer blandt sin Vagt. O Pythias
Bort, bort herfra. Det gielder eder begge,
Din Damon, og dig selv, ifald du bier.
Bort! bort!

Pyth. Forgieves. Rolig venter jeg
Min Skiebne her. Og paatog jeg mig ei,

At være Borgen for min Damons Skiebne?
Men er dig Damon kier, saa iil, Polemon!
Advar paa Labdalum vor Damons Venner,
Hold alt i Ro.

Pol. Om Damon er mig kier?
Velan, her er ei Tid til Raad og Valg.

Fierde Scene.

Vagt. Pythias.

En af Vagten. Hvad, Pythias! — Vi sendes for at hente
Dig eller Damon hid fra Labdalum.
Du er her! Damon kommen er tilbage?
Pyth. Nei. Jeg har forekommet Kongens Bud,
Bevæget Vagten til at lede mig
Herhid. Jeg ønsker, førend Bødlen hæver
Det dragne Sværd, endnu at forestilles
Min Dommers Aasyn.

En af Vagten. Hist han kommer selv.

Femte Scene.

De Forrige. Dionys.

Dionys. Hvi er man, trods mit Bud, ei ilet hen
Til Damons Fangsel?

Pyth. Damons Gidsel her
Fremstiller sig, og beder, end engang
At høres af hans Dommer: Du modtog
I Damons Sted hans Pythias til Gidsel.
Om dette Gidsel Damon værdigt er,
Og hvad der har forhindret Damon selv,
Eit Gidsel at befrie, er nu ei Tid
At undersøge, — Damon er her ei —
Den forskrevne Tid er nu udrunden —
Jeg dør for Damon: Dionys modtog
Paa dette Vilkaar mig til Damons Gidsel.
Dit Løfte, som din fældte Dom, o Konge!
Er intet Spøg. Il, lad din Dom fuldbyrdes
Paa mig. Jeg fordrer, hvad du ei kan afslaae.
Dionys. Du venter da af min Retfærdighed
Ei nogle Øieblikks Opsættelse,
Hvis han, som troløs end er bleven borte,
Fortrød sin Troløshed, og —
Pyth. Damons Gidsel
Er i din Haand, og fordrer Damons Dom
Opfyldt paa sig. Det er det eneste,
Jeg har at fordre, du at skienke mig.
Did hører ei, endnu i Dødens Stund
At høre Damon haanet af sin Dommer.
Men, som en Følge deraf beder jeg

Med

Med tryg Forventning, at min Damons Brøde,
Hvad den end var, maa ved hans Gidsels Død
Paa det fuldkommeste forsonet være.
Allene denne trøstende Forsikkring,
Som strængeste Retfærdighed bifalder,
Anraaber jeg dig om. O tøv ei, tøv ei!
Bekræft mig den, og døende velsigner
Jeg Dionys.

Dionys. Og dersom Dionys
Paa Damons Gidsel vilde ei udføre
Den fældte Dom, men vente Damon selv!
Pyth. Saa spotter Damons Gidsel Dionys,
Som vaklende, som troløs, grum Tyran,
Der driver Leeg med Løvte, Ord, og Dom,
Og al Retfærdighed; saa haaner jeg,
Saa spotter hele Syracus Tyrannen.
Dionys. Ret, ret! hvor kostbart Offeret end er,
Hvor smertende — det maa, det maa fuldbringes.
Tag min Beundring, min Hsiagtelse
Til Dødens Skygger med dig, ædle Mand.
Du dør; og Damons Brøde er forsonet,
Forsonet, og udslettet, og forglemt —
Det er din Konges Ord.

Pyth. Vær takket Zeus!
Jeg dør lyksalig, Damon reddet er.

Frem Bøddel! frem! thi Dionys retfærdig
Har hørt min Fordring og min Bøn. Velan!

(Paa givet Wink begynder Vagten at omringe Pythias. Bøddelen træder frem).

Siette Scene.

Damon. De Forrige.

Damon. Barbarer! holder inde, holder inde!
Mig gielder Dommen; mig tilhører Straffen.
Tyran! Tyran! see, jeg befrier mit Gidsel,
Min Pythias.

Pyth. Min Damon, o min Damon!
Men nei — bort, bort! thi Dionys har givet
Sit Wink til Damons-Frelse. Du er fri,
Affonet alt, hvorfor han dømte dig.
Tyrannen selv kan uden Troløshed
Ei nu berøve mig den Fryd, den Stolthed,
At fyldestgiøre Damons Dom. Omfavn mig
For sidste Gang; min ædelbare Damon!
Dit Venskab værd jeg døer. Og nu forlad mig;
Bort, iil, og trøst din elskede Dione!
Og glem din lykkelige Pythias,
Som døer med den Lyksalighed, at redde
Dig for din Brud, dig for dit Fædreland.
Damon. Tyran! du tøver at tilbagekalde

Din Grumheds Bud til denne Ædles Mord!
Mig har du dømt; min Ven var dig kun Pant
Paa min Tilbagekomst: her er jeg selv.
Du staaer i Tvivl, jeg grusom kiender dig,
Og hærdet til Forbrydelse — men dog
At staae i Tvivl om, ei endnu at kalde
Det Bink tilbage, som du grusom gav,
Til Pythias at myrde!

Dionys. Damon! Damon!
Du, som forlod mig! — ædle Pythias!
Som spotted' haanende Tyrannens Naade —
Forstenet af Ærbødigheds Beundring
Betragter eder Dionys. Han troede,
At kiende for Hsimodighed og Kiækhed,
Men Venskabs høie Magt ham til i Dag
Var ubekiendt. — Hvad kan jeg nu? tilgive!
O kan det kaldes saa, ei at opoffre
Det skiønneste, hvormed de blide Guder
Forædled' Menneskет — et saadant Venskab?
Men, Ædle, mig — tilgiver mig, som kiendte
Ei forhen eders Værd, og ak, som stedse
Fandt, til at værne Liv og Statens Tryghed,
Blot uforsonlig Vold at være Midlet.
O! I tilgive mig; men ikke nok,
Forædler mig, ophøier eders Første

Med Rang, som jeg i dette Øieblik
Erkiender langt ophøiet over Forstens;
Forunder Dionys en tredie Plads
I eders Venskabs Forbund!

Pyth. Dionys!
O du, som dømte Damon, du har Hierte
For hans og Venskabs Værd —

Damon. Og Syracus
Kan hade dig, kan frygte dig, o Første!
Og du, som føler Ædelmodigheds
Og Venskabs Magt, har kunnet vælge Strænghed,
Til at beherske Borgere, som, stolte
Og ædle, spotte kun forhadte Vold,
Og med endrægtigt Mod alt være rede,
At trodse al din Grumhed, og befrie
Os — os, hvis Venskab selv du her opfordrer!
O, alle Syracusas Mænd tilbad' dig,
Ifald de kiendte dig, du kiendte dem!

Dionys. I eder vil jeg troe, at kiende dem.
O lærer mig, end meer at blive værd,
Af dem at kiendes.

Syvende Scene.

Philisto. Leptinus. Polemon. flere Syracusanere i Vaaben. De Forrige.

Philisto. Her er Morderskaren!
Tyrannens Flok — frem Syracusas Mænd!
Frem! frem!

Damon. Philisto!

Phil. Damon! Damon lever!
End er dit Mord ei fuldbragt! Du er tryg.
Det skal ei meer fuldbringes; Syracusa,
Som skialv i Lænker, nu er fri.

Damon. Saa er det;
Thi aldrig blomstred' Frihed mere skiøn,
End under ædel Førstes milde Bud.
Medborgere! nedlægger eders Vaaben
Til Brug mod Fiender; — thi den ædle Første,
Som vil haandhæve eders Ret og Frihed,
Er Dionys.

Adskillige af Syracusanerne.

Han! han! som dømte Damon.
Og Pythias!

Dionys. Men, som omfavner dem,
Saasnart han kiendte deres store Værd.
Og du Philisto, ogsaa du i Vaaben,

At frelse Damon! du, din Førstes Ven!
Phil. O Venskab! — ja skiøndt skielvende af Alder
Og med en Isse', som er bleven graa,
Før nogen Tanke i min Siel fornærmed'
Dig, Dionys! jeg nu har grebet Vaaben
Mod dig — mod dig — for min Dions Brudgom,
Min flygtende ulykkelige Datters — —
Behøver jeg at sige meer? — og nu — —
Dionys. Nok til dit Forsvar; skiøndt jeg fatter ei
Den fulde Vægt af dine Ord — men nu
Kast disse Vaaben, som vanhædre dig.
Omfavn igien din Damons Ven.

A. Oehlenschläger.

(See f. Deel S. 285.)

Nedenstaaende Scene meddeles, som Prøve af hans under Trykken værende Sørgespil, Hakon Jarl, om hvis Værd det altsaa ikke kan ømme Samleren her at sige videre.

Tredie Acts Slutnings-Scene.

(Bondestue.)

Hakon Jarl. Karker.

Hakon.

Har du nu vel forrettet, hvad jeg sagde?

Karker.

Ja, Herre Jarl! jeg sagde dem paa Skibet,
At du var gaaet op i Landet, for
At trække Veiret blandt de kolde Træer;
Fordi det var for hedt paa Søen nu
I Middagsstunden; hvilket kom deraf,
Formedelst at den hede Sol den har
Den Vane, at den skinner ned paa Vandet
Og saa fra Vandet atter op igien,
Saa man har endt derved at gisre; thi
Paa Søen er der altid tvende Sole:
At sige ikke meer end een paa Søen,
Men een paa Himmelen og een paa Søen
Det gisr jo to, og det er hele Sagen.

Paa

Paa Landet er man plaget kun af een,
Og derfor var du gaaet op i Land!

Hakon.

Og at jeg vilde holde Maaltid her,
Det sagde du vel ogsaa?

Karker.

Herre Jarl!
Det kan I ogsaa sagtens tænke. Naar forglemmer
Jeg Maden? og hvad Maden anbetræffer?
Det er det allerbedste her i Verden;
Skiendt rigtig nok man paa den anden Side
Vel kunde vende ind, at ogsaa Drikken
Kan ha' sin store Nytte; det forstaaer sig.
Jeg sagde: Jarlen æder her sin Daure;
Paa Vandet skvulper Skibet op og ned,
Saa faaer man Maden i den gale Hals,
Hvad kan det hjelpe?

Hakon.

Ret, min Karker! Ret!
Du est en vittig Gut. Gaa nu og hielp
Kisping at syde! Jeg vil være ene,
Naar Thorer kommer eller Thorers Svend,
Saa lad dem frit kun træde flux herind.

Karker.

Godt, Herre Jarl! det alt skal efterkommes.

Hakon.

Gid kun jeg havde flere slige Svende,
Saa var jeg sikker, hvor jeg gik og stod;
En Hund er ikke nær saa tro og stærk,
Og dertil kommer dog, at han kan tale.
Et Redskab og et Vaaben uundværlig!
Jeg bytted ham ei for det bedste Sværd.

(sætter sig)

De andre med de skarpe Blik og med
De kloge Ord, de staae ei til at troe;
Skiøndt Thorer — Thorer! har du hilset Olof?
Har du alt sendt ham bort til sine Guder
I Luften hist?

(støtter Haanden til sit Hoved og grunder).

Det var ei min Beslutning,
Den kom fra Thorer. Thorer maa forsvare
Sin Daad for Odin; Odin vil ei vredes —
Hvad? Skulde denne Vanvid ei forhindres,
Som trued med at styrte Guderne
Fra Deres gamle Stole? Olaf vilde
Ei blot tilrane sig min Konge-Magt,
Men endnu meer, Valfaudurs. — Lad ham falde!
Thi bradt, thi hurtig maa den hele Sag
Forandre sig, hvis Alt skal end gaae godt.
Det er den høie Tid at standse Stormen!
Det er den høie Tid, den høje Tid!
I graaner mine Haar! Men hvide Lokker!

I snart

I snart skal vorde gule. Giver Tid kun!
De skielmske Møer spotted mig tilforn,
Fordi mit Haar var sort og ikke gult.
Giv Tid, I Børn! Gult, guldgult skal det vorde!
Det skal forgyldes af den gyldne Ring.
Hvo kommer der? Ha! sikkert Thorer Klake!
Han loved mig at bringe Olafs Hoved.
Mit Blik sig vægrer ved at skue did.

(Han bliver siddende i sin forrige Stilling. Olaf Trygveson træder ind, hyllet i en graa Kappe, med en sid Hat paa Hovedet. Hakon, uden at vende sig:)

Min vakkre Thorer Klake! er det dig?
Er Alting lykkedes, og bringer Du,
Hvad du har lovet? Svar mig, Thorer Klake!

Olaf.

Alting er gaaet, som det burde, Herre!
Men undskyld Thorer, at han selv ei kommer,
Og bringer Eder hid Kong Olafs Hoved.
Det faldt ham vanskeligt; Thor veed, han havde
En Slags Modbydelighed for at bringe
Det selv, og sendte mig.

Hakon.

Vel! vel! Saa gaa,
Og grav det dybt i Jordens Mørke ned.
Jeg vil ei see det selv. Mit Die taaler
Ei slige Syn; det staaer for mig i Drømme.
Grav Liget ned, og sig din Herre, Træl!
At strax han kommer.

Olaf.

Thorer Klake sover.

Hakon.

Han sover?

Olaf.

Middagssøvn; stivt har han strakt sig
Hen under nogle dunkle Hyldebuske.

Hakon.

Saa væk ham da! (afsides) Nu sove efter slig
En Gierning! Thorer! Jeg beundrer dig!
Du har et sieldent Mod. (høit) Gaa! væk ham, Træl!

Olaf.

Men vil I ikke først see Olafs Hoved?

Hakon.

Nei! har jeg sagt, nei!

Olaf.

Herre Jarl! I troer,
At det seer skrækkeligt og hæsligt ud,
Men intet mindre, Herre! Olafs Hoved
Seer ud saa sundt som noget her i Landet.

Hakon.

Gaa! siger jeg.

Olaf.

Nu har jeg aldrig seet!
Jeg havde hørt, at Jarlen var en Helt

Som faa i Norden, og han frygter for
At see et livløst og afhugget Hoved!
Hvor vilde I da skielve, hvis
I saae det end paa Kroppen!

Hakon
(vender sig forbittret).

Træl! Du vover?
Hvor har du det?

Olaf
(tager Hatten af og staaer Kappen tilside).

Paa mine Skuldre, Herre!
Tilgiv mig, at jeg bringer Eder det
Paa denne Viis; den faldt mig mageligst.

Hakon.

Hvorledes? Olaf! Ha. Forræderi!

Olaf.

Min Gubbe! spar dit raske Helte-Mod;
Vov ingen Dyst med Olaf; husk, at endnu
Han har sit Hoved heelt og ubeskaaret,
Og at din svage Oldings-Kraft
Er ikkun for den hovedløse Olaf.

Hakon.

Ha! Niflheim!
(falder ind imod Olaf)

Olaf

(staaer Sværdet tilside, og siger med tordnende Stemme):

Saa vær rolig, siger jeg,
Og stik dit Sværd i Valgen! Mine Mænd
Omringe Huset, mine Skibe veie
Vel op mod dine. Jeg er kommen for
At vinde Landet i en ærlig Feide.
Du selv har lokket mig med Ränker til det.
Nu staaer Du som en Træl, foragtelig
Indviklet i din egen Snare. Jeg
Vil ei benytte mig af denne Fordeel,
Som Skiæbnen skienker mig. Jeg stoler paa,
At jeg kan dristig gaae dig under Øiét.
Dit Anslag, som du seer, er gaaet ilde;
Din Thorer svømmer i sit eget Blod.
Du seer, det var mig let at gribe dig;
At slaae dig ned, var endnu mere let;
Men jeg bekiender mig til Christi Lære,
Og jeg foragter denne usle Fordeel.
Thi vælg imellem tvende Kaar! Bliv Jarl
Paa Hlade, som du varst, og sværg mig Troskab!
Hvis ei, da fly! Hvor vi da sees igien,
Det gielder blodige og røde Vander.

Hakon

(stolt og rolig).

Det sidste vælger jeg, det sidste, Olaf!
Du kalder mig en Nidding og en Træl?

Det lokker høit et Smiil paa mine Læber.
Man hører, at du est en Yngling, Olaf!
Kaadmundighed og Overmod er det,
Hvormed din Alder melder sig. See mig
I Øiet, Olaf! og betragt min Pande!
Har du hos Trælle fundet sligt et Blik?
Og finder du, at Feighed og at Lumskhed
Har smaalig foldet denne Pandes Rynker?
Jeg lod dig lokke! Ja, naturligviis!
Jeg vidste, du behsved kun et Vink,
For strax at flyve efter Lokkemaden;
At i din kloge Siél du agted mere
Dit Slægtskab med en uddøet Konge-Æt,
End Hakons Jarls beundrede Bedrifter;
At kun du ventet paa en Leilighed,
For at forstyrre Gubben i sin Ro;
At denne Færd jeg ønskte overstaaet
Jo før jo heller, kan det undres dig?
Og kan det undres dig, at jeg tillod
Min Kæmpes Anslag, da en fiendtlig Skiæbne
Lod til at ville styrte — mig ei blot,
Men Valhals Guder?

Olaf.

Hakon! mindes du,
Erindrer du dig, Hakon! at du selv
Har været Christen? At du lod dig døbe

Af

Af Biskop Poppo; at du siden sveg
Din Ed? Hvormange Eder har Du sveget?

Hakon.

Forbandet være dette. Dieblik
Da, overilet af den sledske Munk,
Jeg lod mig daare ved en usel Kunst!
Han kunde bære ildrødt Jern i Haad,
Naar først den vel var overstrøgen med
En Hexe-Salve.

Olaf.

Gamle blinde Gubbe!
Jeg ynkes over dine sølvgraa Haar.

Hakon.

Ha! Spar din Ynk! Saa, som du seer mig her,
Seer du det sidste Glimt, den sidste Gnist
Af gammel nordisk Kraft og Helte-Liv,
Den skalst du ikke slukke, Ungersvend!
Med dine sygelige Feberdrømme.
Jeg veed det vel, det er de Christnes Sæd
At ynke, at omvende, at forbedre.
Vor Sæd er den: dybt at foragte Eder,
At ponse paa Jer Undergang og Død,
Som Gudernes og Helte-Livets Fiender.
Det Hakon gior, og derudi bestaaer
Hans Niddingsfærd. Ved Odin og ved Thor!
Du skalst ei slukke Norges Kæmper-Ild
Med dine fromme vaade Drømme-Skyer!

Olaf.

Velan! Det kommer an derpaa. Vi skilles ad.
Vee dig! naar næste Gang vi atter sees.

Hakon.

Vee mig, om jeg da ikke knuser dig!

Olaf.

Himlen vil træffe dig med sine Flammer!

Hakon.

Ha! Thor skal splintre Korset med sin Hammer!

(De gaae hver til sin Side.)

